

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

İTALYA'DA KIRSAL TURİZM: TOSKANA ÖRNEĞİ

Şule YALÇIN

Danışman

Prof. Dr. Cemali SARI

Akdeniz Yeni ve Yakınçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

İTALYA'DA KIRSAL TURİZM: TOSKANA ÖRNEĞİ

Şule YALÇIN

Danışman

Prof. Dr. Cemali SARI

Akdeniz Yeni ve Yakınçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜNE,

Şule YALÇIN'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Uygarlıkları Yeni ve Yakınçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak oy birliği □ oy çokluğu □ ile kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Türkay TÜRKOĞLU

Üye (Danışmanı): Prof. Dr. Cemali SARI

Üye: Doç. Dr. Güven DİNÇ

Tez Başlığı: İtalya'da Kırsal Turizm: Toskana Örneği

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 30.06.2022

Mezuniyet Tarihi:

Prof. Dr. Tuncer DEMİR

Müdür

AKADEMİK BEYAN
T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İtalya’da Kırsal Turizm: Toskana Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlere kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını beyan ederim.

Şule YALÇIN

İÇİNDEKİLER

HARİTALAR LİSTESİ.....	i
TABLolar LİSTESİ.....	ii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	iii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
ÖZET.....	xiv
ABSTRACT	xv
ÖNSÖZ.....	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRSAL TURİZM OLGUSU

1.1.Kırsal Alan Kavramı	5
1.2.Kırsal Turizm Kavramı	6
1.2.1.Kırsal Turizmin Bileşenleri	8
1.3.Kırsal Kalkınma Kavramı.....	9
1.3.1.Kırsal Kalkınma ve Kırsal Turizm İlişkisi	11
1.4. Kırsal Alanlarda Uygulanabilen Turizm Çeşitleri	12
1.4.1.Ekoturizm	12
1.4.2.Tarım Turizmi (Agro-Turizm).....	16
1.4.2.1.Tarım Turizminin Hedefleri.....	18
1.4.2.2.Tarım Turizminin Faydaları.....	19
1.4.3.Çiftlik Turizmi	21
1.4.4.Av Turizmi.....	21
1.4.5.Akarsu Turizmi	22
1.4.6.Dağ ve Kış Sporları Turizmi.....	23
1.4.7.Macera Turizmi.....	24
1.4.8.Yayla Turizmi	25
1.4.9.Termal Turizm	25
1.5.Kırsal Turizmin Konaklama Tipleri.....	26
1.5.1.Çiftlik ve Köy Evleri.....	28
1.5.2.Dağ Evi.....	28
1.5.3.Yayla Evi	29
1.5.4.Kırsal Pansiyon ve Kiralık Odalar	30

1.5.5. Butik Oteller	30
1.6. Kırsal Turizmin Önemi	31
1.7. Kırsal Turizmin Özellikleri	32
1.7.1. Kırsal Turizm Yöresinin Özellikleri	32
1.7.2. Kırsal Turizme Katılan Turistlerin Özellikleri	33
1.8. Kırsal Turizmin Etkileri	35
1.8.1. Kırsal Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri	35
1.8.2. Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri	37
1.8.3. Kırsal Turizmin Çevre Üzerindeki Etkileri	40
1.8.4. Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri	42
1.9. Kırsal Turizmin Sorunları	43
1.10. Kırsal Turizmin Gelişimi	45
1.10.1. Kırsal Turizmin Dünya'daki Gelişimi	45
1.10.2. Avrupa'da Kırsal Turizmin Gelişimi	47
1.10.3. Kırsal Turizmin Türkiye'deki Gelişimi	47

İKİNCİ BÖLÜM

İTALYA'DA KIRSAL TURİZM

2.1. İtalya'da Turizmin Gelişimi	50
2.2. İtalya Ekonomisinde Turizm	52
2.3. İtalya Turizminde Yönetim ve Ekonomisi	53
2.4. İtalyan Turizmini Etkileyen Programlar ve Politikalar	54
2.4.1. Ortak Tarım Politikası (CAP)	56
2.4.2. Ortak Tarım Politikasının Finanse Edilmesi	57
2.4.3. Ortak Tarım Politikasının Geleceği	58
2.4.4. İtalya'da Kırsal Gelişim	58
2.4.5. Ulusal Kırsal Kalkınma Programı	60
2.4.6. Ulusal Kırsal Ağ Programı	61
2.5. İtalya'da Genel Turizm Özellikleri	63
2.6. İtalya'da Kırsal Turizm Özellikleri	76
2.6.1. Çiftlikler	77
2.6.2. Çiftliklerin Kapasitelerine Göre	104
2.6.3. Sahiplerinin Cinsiyetine Göre	108
2.6.4. Turizm Faaliyetlerini Gerçekleştirebilme Sürelerine Göre	111

2.6.5.Çiftlik Dinamiklerinin Yıllara Göre.....	116
2.6.6.Tüm Dünyadan Gelen Ziyaretçilerin Konaklama, Kalış Süreleri ve Tesis Sayıları	117

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOSKANA'DA KIRSAL TURİZM

3.1. Araştırma Sahasının Genel Coğrafya Özellikleri	135
3.2. Toskana Kırsal Turizm Özellikleri	150
3.2.1.Çiftlikler	150
3.2.2.Konaklama Yetkililer	151
3.2.3.Çiftliklerin Kapasitelerine Göre.....	170
3.2.4.Konuma Göre Çiftlik Sayıları.....	178
3.2.5.Gelen Ziyaretçilerin Konaklama, Kalış Süreleri ve Tesis Sayıları	184
SONUÇ	215
KAYNAKÇA	220

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Toskana Bölgesi İdari Bölünüş Haritası.....	2
Harita 2: Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları	134
Harita 3: Toskana Bölgesi İdari Bölünüş Haritası.....	134

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Kırsal ve Kentsel Toplamların Özellikleri	6
Tablo 2: Kent ve Kırsal Turizm Karşılaştırması	8
Tablo 3: Uluslararası Gelen Turist Sayısı-İtalya (1995-2019).....	64
Tablo 4: Uluslararası Giden Turist Sayısı-İtalya (1997-2019).....	65
Tablo 5: Uluslararası Turizm Harcamaları-İtalya (1995-2019)	69
Tablo 6: Uluslararası Turizm Harcamalarının Toplam İthalattaki Payı-İtalya (1995-2019) ...	67
Tablo 7: Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerindeki Harcamalar-İtalya (1995-2019) ...	68
Tablo 8: Uluslararası Seyahat Kalemlerindeki Harcamalar-İtalya (1995-2019).....	70
Tablo 9: Uluslararası Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)	72
Tablo 10: Uluslararası Turizm Gelirlerinin İhracattaki Payı-İtalya (1995-2019)	73
Tablo 11: Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)	74
Tablo 12: Uluslararası Seyahat Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)	76

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Kırsal Turizmin Bileşenleri	9
Grafik 2: İtalya’da Kuruluşlarının Organizasyonel Yapısı Turizm.....	54
Grafik 3: Uluslararası Gelen Turist Sayısı-İtalya (1995-2019)	65
Grafik 4: Uluslararası Giden Turist Sayısı-İtalya (1997-2019).....	69
Grafik 5: Uluslararası Turizm Harcamaları-İtalya (1995-2019)	71
Grafik 6: Uluslararası Turizm Harcamalarının Toplam İthalattaki Payı-İtalya (1995-2019)..	72
Grafik 7: Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerindeki Harcamalar-İtalya (1995-2019) ..	68
Grafik 8: Uluslararası Seyahat Kalemlerindeki Harcamalar-İtalya (1995-2019).....	71
Grafik 9: Uluslararası Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)	72
Grafik 10: Uluslararası Turizm Gelirlerinin İhracattaki Payı-İtalya (1995-2019)	78
Grafik 11: : Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)	75
Grafik 12: Uluslararası Seyahat Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri-İtalya(1995-2019)	76
Grafik 13: Toplamda Faaliyet Gösteren Çiftlik Sayısı-İtalya (2002-2019).....	82
Grafik 14: Konaklama Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	83
Grafik 15: Konaklama Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	84
Grafik 16: Konaklama ve Yemek Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı- İtalya (2003-2019).....	84
Grafik 17: Konaklama ve Tadım Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019).....	85
Grafik 18: Konaklama ve Diğer Faaliyetlerde Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	86
Grafik 19: Kapalı Alanda Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019).....	88
Grafik 20: Açık Alanda Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019).....	89
Grafik 21: Sadece Oda Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019).....	87
Grafik 22: Oda ve Kahvaltı Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019).....	88
Grafik 23: Yarım Pansiyon Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	88
Grafik 24: Yarım Pansiyon Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	89
Grafik 25: İkram Servisi Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	90
Grafik 26: Konaklama ve Yemek Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)	90
Grafik 27: Sadece İkram Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019).....	91
Grafik 28: Yemek ve Şarap Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)	92
Grafik 29: İkram ve Diğer Faaliyetlerde Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019) .	92
Grafik 30: Tadım Yetkili Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019).....	93
Grafik 31: Konaklama ve Tadım Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2010-2019)	94
Grafik 32: Sadece Tadım Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2010-2019).....	98

Grafik 33: Sadece Tadım ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2010-2019)	98
Grafik 34: Diğer Faaliyetlerde Yetkili Çiftlik Sayıları-İtalya (2010-2016).....	99
Grafik 35: Sadece Konaklama, İkram, Yemek ve Tadım Dışındaki Diğer Tarımsal Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)	97
Grafik 36: Spor Aktiviteleri Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019).....	97
Grafik 37: Binicilik Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)	98
Grafik 38: Doğa Yürüyüşü Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)	99
Grafik 39: Doğal Hayat Gözlem Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019).....	99
Grafik 40: Yürüyüş Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)	100
Grafik 41: Dağ Bisikleti Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)	100
Grafik 42: Eğitim Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (20-2019).....	101
Grafik 43: Çeşitli Kurslar Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)	101
Grafik 44: Diğer Çeşitli Kırsal Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)	102
Grafik 45: Konaklama Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019).....	103
Grafik 46: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Bağımsız Bir Alanda Yer Almayan Oda Sayıları-İtalya (2003-2019)	103
Grafik 47: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Bağımsız Bir Alanda Yer Alan Oda Sayıları-İtalya (2003-2019)	104
Grafik 48: İkram Servisi Yetkili Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı (2003-2019)	104
Grafik 49: Konaklama ve Yemek Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı-İtalya (2002-2019)	105
Grafik 50: Sadece İkram Servisi Yapan Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı-İtalya (2003-2019)	105
Grafik 51: Yemek ve Şarap Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı –İtalya (2003-2019)	106
Grafik 52:İkram ve Diğer Aktivitelerde Hizmet Veren Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı-İtalya (2003-2019)	106
Grafik 53: Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya (2003-2019)	107
Grafik 54: Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya (2003-2019).....	107
Grafik 55: Dağlık Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya (2003-2019).....	108
Grafik 56: Dağlık Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya (2003-2019).....	108
Grafik 57: Tepelik Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya (2003-2019).....	109

Grafik 58: Tepelik Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya (2003-2019)	110
Grafik 59: Düzluk Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya (2003-2019)	110
Grafik 60: Düzluk Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya (2003-2019)	111
Grafik 61: Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	112
Grafik 62: 3 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	116
Grafik 63: 3-6 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	1137
Grafik 64: 6-9 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	113
Grafik 65: 9-12 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	114
Grafik 66: Tüm Yıl Boyunca Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	114
Grafik 67: Aktif Faaliyet Gösteren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	115
Grafik 68: Yıl İçinde Yıl İçinde Yeni Açılan Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	115
Grafik 69: Yıl İçinde Yıl İçinde Kapanan Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)	116
Grafik 70: Toplam Konaklama Sayısı-İtalya (2008-2019)	116
Grafik 71: Otel ve Benzeri Tesislerde Konaklama Sayısı-İtalya (2008-2019)	117
Grafik 72: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislerdeki Konaklama Sayısı-İtalya	117
Grafik 73: Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya (2008-2019)	118
Grafik 74: Otel ve Benzeri Tesislerde Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya (2008-2019)	119
Grafik 75: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislerde Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya(2008-2019)	119
Grafik 76: Toplam Konaklama Tesisi Sayısı-İtalya (2002-2019)	120
Grafik 77: Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)	121
Grafik 78: Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019) ..	121
Grafik 79: İl Başkentleri ve Belediyelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayıları -İtalya (2008-2019)	122
Grafik 80: İl Başkentleri ve Belediyelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süreleri-İtalya (2008-2019)	123
Grafik 81: Turistik Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)	123

Grafik 82: Turistik Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya (2008-2019)	124
Grafik 83: Tarihi ve Sanatsal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)	125
Grafik 84: Tarihi ve Sanatsal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi-İtalya (2008-2019)	125
Grafik 85: Dağlık Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)	126
Grafik 86: : Dağlık Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)	127
Grafik 87: Göl Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)	127
Grafik 88: Göl Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)	128
Grafik 89: Deniz Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)	129
Grafik 90: Deniz Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)	129
Grafik 91: Termal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)	130
Grafik 92: Termal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)	131
Grafik 93: Tepelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)	131
Grafik 94: Tepelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)	132
Grafik 95: Toskana'da Kırsal Alanlar ve Terk Edilmiş Evler (2008-2019)	144
Grafik 96: Toskana'da Kırsal Alanlardan Kaçış ve Sanayileşmiş Bölgeler (2008-2019)	145
Grafik 97: Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya (2008-2019)	148
Grafik 98: Konaklama Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya (2008-2019)	149
Grafik 99: Sadece Konaklama Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı-İtalya (2008-2019)	149
Grafik 100: Konaklama ve Yemek Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	150
Grafik 101: Konaklama ve Tadım Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	150

Grafik 102: Konaklama ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	151
Grafik 103: Kapalı Alanda Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	152
Grafik 104: Açık Alanda Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	152
Grafik 105: Sadece Oda Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	153
Grafik 106: Oda ve Kahvaltı Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	154
Grafik 107: Yarım Pansiyon Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	154
Grafik 108: Tam Pansiyon Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	155
Grafik 109: İkram Servisi Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	156
Grafik 110: Konaklama ve Yemek Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	156
Grafik 111: Sadece İkram Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	157
Grafik 112: Yemek ve Şarap Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	157
Grafik 113: İkram ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	158
Grafik 114: Tadım Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	159
Grafik 115: Konaklama ve Tadım Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2010-2019)	159
Grafik 116: Sadece Tadım Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2010-2019)	160
Grafik 117: Tadım ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2010-2019)	160
Grafik 118: Diğer Aktivitelerde Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	161
Grafik 119: Sadece Konaklama, İkram, Yemek ve Tadım Dışındaki Diğer Tarımsal Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	162
Grafik 120: Spor Aktiviteleri Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)....	162
Grafik 121: Binicilik Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	163
Grafik 122: Doğa Yürüyüşü Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	164
Grafik 123: Doğal Yaşam Gözlem Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	164
Grafik 124: Yürüyüş Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	165
Grafik 125: Dağ Bisikleti Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	166
Grafik 126: Eğitim Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2010-2019)	166
Grafik 127: Çeşitli Kurslar Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019).....	167

Grafik 128: Diğer Çeşitli Kırsal Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	168
Grafik 129: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Oda Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	168
Grafik 130: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Bağımsız Bir Alanda Yer Almayan Oda Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	169
Grafik 131: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Bağımsız Bir Alanda Yer Alan Oda Sayıları-İtalya-Toscana (2003-2019)	170
Grafik 132: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerdeki Yatak Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	170
Grafik 133: İkram Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	171
Grafik 134: Konaklama ve Yemek Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	172
Grafik 135: Sadece İkram Servisi Yapan Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	172
Grafik 136: Yemek ve Şarap Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	173
Grafik 137: İkram ve Diğer Aktivitelerde Hizmet Veren Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	174
Grafik 138: İtalya'daki Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	174
Grafik 139: Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	175
Grafik 140: Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	175
Grafik 141: Dağlık Bölgede Yer Alan Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	176
Grafik 142: Dağlık Bölgede Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	177
Grafik 143: Dağlık Bölgede Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	177
Grafik 144: Tepelik Bölgelerde Yer Alan Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	178
Grafik 145: Tepelik Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	179
Grafik 146: Tepelik Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	179
Grafik 147: Düzlük Bölgede Yer Alan Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	180
Grafik 148: Düzlük Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)	181

Grafik 149: Düzlık Bölgelede Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	181
Grafik 150: Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	182
Grafik 151: 3 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	183
Grafik 152: 3-6 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	183
Grafik 153:6-9 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	184
Grafik 154: 9-12 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	184
Grafik 155: Tüm Yıl Boyunca Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	185
Grafik 156: Aktif Faaliyet Gösteren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	186
Grafik 157: Yıl İçinde Yeni Açılan Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	186
Grafik 158: Yıl İçinde Kapanan Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	187
Grafik 159: Toplam Konaklama Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	187
Grafik 160: Otel ve Benzeri Tesislerde Konaklama Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	190
Grafik 161: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislerdeki Konaklama Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	190
Grafik 162: Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya-Toskana (2003-2019)	191
Grafik 163: Otel ve Benzeri Tesislerde Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2003-2019)	191
Grafik 164: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislerde Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2003-2019)	192
Grafik 165: Toplam Konaklama Tesis Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	193
Grafik 166: Toplam Çiftlik Evi Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	193
Grafik 167: Toskana'daki Tesis Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)	194
Grafik 168: Tüm Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	195
Grafik 169: Tüm Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	195
Grafik 170: Otel ve Benzeri Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	196

Grafik 171: Otel ve Benzeri Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	197
Grafik 172: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	197
Grafik 173: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	198
Grafik 174: Çiftlik Evlerine Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)...	199
Grafik 175: Çiftlik Evlerine Gelen Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	200
Grafik 176: İl Başkentleri ve Belediyelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı- İtalya-Toskana (2008-2019)	199
Grafik 177: İl Başkentleri ve Belediyelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	200
Grafik 178: Turistik Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	200
Grafik 179: Turistik Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	201
Grafik 180: Tarihi ve Sanatsal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	202
Grafik 181: Tarihi ve Sanatsal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	202
Grafik 182: Dağlık Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	203
Grafik 183: Dağlık Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	204
Grafik 184: Göl Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	204
Grafik 185: Göl Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	205
Grafik 186: Deniz Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)	206
Grafik 187: Deniz Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)	207

Grafik 188: Termal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Süresi Sayısı-İtalya-Toscana (2008-2019)	208
Grafik 189: Termal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toscana (2008-2019)	209
Grafik 190: Tepelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toscana (2008-2019)	210
Grafik 191: Tepelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toscana (2008-2019)	210

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evi	78
Fotoğraf 2: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evi	78
Fotoğraf 3: İtalya kırsal turizm yapılan bir çiftlik evi	79
Fotoğraf 4: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan çiftlik evinin turistler için kiraya verilen bir odası	79
Fotoğraf 5: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan çiftlik evinin turistler için kiraya verilen bir odası	80
Fotoğraf 6: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik	80
Fotoğraf 7: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinde turistler ve alıcılar için ürünleri yetiştirildiği bahçe	81
Fotoğraf 8: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinde turistler ve alıcılar için ürünleri yetiştirildiği bahçe	81
Fotoğraf 9: İtalya Torino’da bir çiftliğin kendi ürünlerini yetiştirdikleri bahçesinden bir görünüm	82
Fotoğraf 10: İtalya’da kırsal turizm çiftlik evine gelen turistlere, çiftliğin bahçesinden toplanmış ürünlerden yaptırılan yemeklerin hazırlanma süreci.....	135
Fotoğraf 11: Toskana’da Palaia çevresinden selvi ağaçlı yollar	136
Fotoğraf 12: İtalya’da bir çiftlik evinin mutfağında turistlere hamur işi yaptırılırken	138
Fotoğraf 13: İtalya’da bir çiftlik evinde turistlere yaptırılmış pizzanın pişirilme anı	138
Fotoğraf 14: İtalya’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinin kendi bahçesinden toplanmış ürünler	139
Fotoğraf 15: İtalya’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinin çilek serası.....	140
Fotoğraf 16: İtalya’da kendi ürünlerini yetiştiren bir çiftliğin turistlere ikram ve satışı için yaptıkları ev yapımı reçelleri	140
Fotoğraf 17: Toskana Val d’Orcia’dan bir görünüm	142
Fotoğraf 18: Toskana Chianti’dan bir görünüm	142
Fotoğraf 19: Toskana Palaia’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evi	147
Fotoğraf 20: Toskana Palaia’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinin turistlerin konaklaması için olan bir odası	147
Fotoğraf 21: Toskana Palaia’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinin bahçesi	148

KISALTMALAR LİSTESİ

ACC: Koordinasyon İdari Komitesi
CAP: AB ortak tarım politikası
EAFRD: Avrupa Kırsal Kalkınma Fonu
ENIT: Ulusal İtalyan Turizm Ajansı
ESIF: Avrupa Yapısal ve Yatırım Fonları
OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
MFF: AB'nin çok yıllık mali çerçevesi
UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
USD: Amerikan doları
WWF: Dünya Doğayı Koruma Vakfı

ÖZET

Dinlenmek, gezmek, seyahat etmek gibi pek çok farklı amacı barındıran ve geçici evden uzaklaşma şeklinde tanımlanabilen turizm, aynı zamanda ekonomik ve kültürel bir olgudur. Kırsal turizm ise, turizm aktivitelerin konum açısından şehirden uzak, sürdürülen faaliyetler bakımından ise diğer turizm tiplerinden ayrışabilmektedir. Bu çalışma kırsal turizm bir bütün olarak ele alınıp farklı açılardan tanımları yapılmış, içerdiği aktivitelerden bahsedilmiş, yaşanan sorunları ve gelişim süreçleri ele alınmıştır. Bu tanımlamalarla birlikte İtalya'nın Toskana Bölgesi'nden örnekler verilerek, konu detaylandırılmış ve diğer turizm türleriyle farklarından, avantaj ve dezavantajları ele alınarak istatistiki verilerle değerlendirilmiştir.

Araştırma, İtalya'nın Toskana Bölgesi'ne ait pek çok veri içermekle birlikte, İtalya'nın genel turizm verilerine de yer verilerek kırsal turizmin İtalya içerisinde önemi ve giderek artan popülerliği sayılarla desteklenmiştir. Ülkede uygulanan çeşitli turizm politikalarının detaylarından bahsedilmiş ve etkileri gösterilmiştir. Bununla birlikte Toskana Bölgesi'nin demografik yapısı, mutfak özellikleri, ekonomik değerleri diğer bilgiler de paylaşılmıştır

Anahtar Kelimeler: İtalya, Kırsal Turizm, Toskana.

ABSTRACT

RURAL TOURISM IN ITALY: THE CASE OF TOSKANA

Tourism, which has many different purposes such as resting, traveling, and can be defined as temporary departure from home, is also an economic and cultural phenomenon. Rural tourism, on the other hand, can be differentiated from other types of tourism in terms of the location of tourism activities away from the city and the activities carried out. In this study, rural tourism was handled as a whole and defined from different angles, the activities it included were mentioned, the problems experienced and development processes were discussed. With these definitions, examples from the Tuscany Region of Italy are given, the subject is detailed and evaluated with statistical data by considering its differences with other types of tourism, advantages and disadvantages.

While the research includes a lot of data from the Tuscany Region of Italy, the importance of rural tourism in Italy and its increasing popularity are supported by numbers by including the general tourism data of Italy. The details of various tourism policies implemented in the country are mentioned and their effects are shown. In addition, the demographic structure, culinary characteristics and economic values of the Tuscany Region were also shared.

Keywords: Italy, Rural Tourism, Tuscany.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, İtalya'nın önemli bölgelerinden biri olan Toskana'nın kırsal turizm geçmişini, bu konuda yapılan destek süreçleri ele alınıp, turizm ve kırsal turizm ilgili sayısal verilerini kullanılarak bu süreç üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bu kapsamda kırsal turizm olgusu geniş bir şekilde ele alınarak tanımları yapılmış, kırsal turizm ile ilgili diğer kavramlar açıklanmıştır. Kırsal alanlarda uygulanabilen turizm çeşitleri örneklendirilmiş, kırsal turizm için konaklama alternatifleri sunulmuştur. Böylece kırsal turizmin genel olarak özellikleri açıklanmış, önemi anlatılmaya çalışılmış ve etkileri ortaya koyulmuştur. Aynı zamanda kırsal turizmde yaşanan sorunlar ve gelişim süreci de ele alınmıştır. Tüm bunlarla birlikte Toskana Bölgesi'ne ait kırsal turizm verileri, İtalya'nın genel turizm verileri de dâhil ederek kapsamı genişletilmiştir. Hükümet tarafından verilen destekler, yönetim ve finansman konuları da bu kapsama dâhil edilmiştir. Bunların sonucunda önemli bir kırsal turizm merkezi olan Toskana Bölgesi'nin gelişim süreci irdelenmeye çalışılmıştır.

Yüksek lisans eğitimimde beni derslerine dahil edip, yol gösteren ve tez sürecimde desteklerini sunan saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Cemali SARI'ya, bu zorlu süreçte maddi ve manevi her türlü konuda yardımcı olan, motivasyonumun düştüğü yerde sabrıyla sürekli motive eden canım eşim Ali YALÇIN'a, tez yazım sürecinde her zaman yanımda olan ve desteğini esirgemeyen, bilgi, birikim ve tecrübelerini benimle paylaşan çok sevdiğim canım kardeşim Fatih KÜÇÜK'e, tez için gerekli bilgi ve desteği sağlayıp, bölge fotoğraflarına ulaşmamı sağlayan canım ablam Nur YILMAZERLİ'ye, sevgili ailem ve dostlarıma teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Dünya Turizm Organizasyonu'na göre turizm, insanların kişisel veya ticari/profesyonel amaçlarla olağan çevrelerinin dışındaki ülkelere veya yerlere hareketini gerektiren sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgu olarak tanımlanmaktadır. Turizm faaliyetine gerçekleştiren kişilere ise ziyaretçi, turist veya günübirlikçiler denmektedir. Turistler yerleşik veya yerleşik olmayanları da içerir. Literatürde turizm, bazıları turizm harcamalarını içeren faaliyetleriyle doğrudan ilgilidir (UNWTO, 2020).

Turizm İstatistikleri İçin Uluslararası Öneriler'de bahsedildiği üzere turist veya gecelik ziyaretçi; yerli, yurt dışından gelen veya yurt dışına giden bir ziyaretçi olarak tanımlanmıştır. Eğer bu seyahat sadece bir geceyi içeriyor ise gecelik ziyaretçi, bir konaklamayı içermeden gün içinde tamamlanıyor ise aynı gün ziyaretçisi veya günübirlikçi olarak tanımlanmaktadır (United Nations, 2008).

Araştırma literatür taraması şeklinde yapılmıştır. Teze başlandığında İtalya'da saha çalışması yapılması planlanmış fakat pandeminin başlayıp, ülke çıkışlarının yasaklanması sebebiyle sahaya gidilememiştir. Tezin içerisinde İtalya'nın Toskana Bölgesi verileri bulunmaktadır. Araştırmaya konu olan tez sahası Toskana (İtalya) Bölgesi, araştırma konusu "İtalya'da kırsal turizm: Toskana Örneği" isimli çalışma için, öncelikle konuyla ilgili kaynakça taraması yapılmıştır. Daha sonra seçilen bölge için yerli ve yabancı düzeyde çeşitli kitap, makale, bildiri, dergiler, yüksek lisans ve doktora tezleri, istatistik kurumlarının verileri derlenmiştir. Görselliği oluşturmak için çalışmada yer alacak bölgeler ile ilgili haritalar ve bölge fotoğrafları alınmıştır. Başlangıç aşamasında çalışma sahasına yönelik literatür derleme ve değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasını ise istatistik verilerine ulaşılmıştır. Bu verilerin yıllara göre değişimleri yorumlanmıştır. İtalya'da uygulanan kırsal turizm uygulamalarında Toskana Bölgesi'nin İtalya içindeki yerinden ayrıntılı bir şekilde bahsedilmiştir.

Bu tez çalışmasının ana odağını kırsal turizm kavramları oluşturmaktadır. Bu araştırma, kapsamı itibarıyla kırsal turizmiyle ön plana çıkan İtalya'nın Toskana Bölgesi'nin kırsal turizm sürecinin ayrıntıları ve sayısal verileriyle yorumları içerikte sunulmaktadır.

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bu tezi daha anlaşılır kılmak için kırsal turizm kavramları, kırsal turizmin önemi, kırsal kalkınma ve kırsal turizm ilişkisi, kırsal alanlarda uygulanabilecek turizm çeşitleri, kırsal turizmin gelişimi ve etkilerinden bahsedilmektedir.

İkinci bölümde İtalya'da turizmin gelişimi, turizmi etkileyen programlar ve politikalar açıklandıktan sonra İtalya genel turizm istatistik verileri verildikten sonra İtalya'da kırsal

turizm istatistik verilmektedir. İstatistik verilerinin yıllar içindeki değişimleri yorumlanmaktadır.

Üçüncü bölümde İtalya'nın Toskana Bölgesi genel tanıtımı yapıp, Toskana Bölgesi'nin istatistik verilerinin İtalya'nın geneliyle karşılaştırılması yapılmaktadır.

Son olarak sonuç ve önerilerden oluşmaktadır.

Kırsal turizm denildiğinde akla ilk gelen yerlerden olan Toskana'nın bu alandaki gelişim sürecinde ne kadar başarılı olduğundan bahsedilmeye çalışılmıştır. Bu açıdan çok sayıda turistin deniz turizmi yanında kırsal kesiminin güzelliklerini de duraklarına eklemelerinin zaman içindeki değişimi sunulmuştur. Toskana Bölgesi'nin denize kıyısı olan çok sayıda ilinin bulunmasının yanında en önemli kırsal turizm merkezlerden biri olarak anılması araştırmaya değer bulunmuştur.

A.Araştırma Sahasının Konumu, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Araştırma sahası olan İtalya'nın Toskana Bölgesi'dir Toskana, konum olarak Akdeniz havzası içinde yer almaktadır. Akdeniz, kuzeyinde Avrupa, doğu ve güneydoğusunda Asya ve güneyinde Afrika kıtası ile çevrilmiştir. Toplam yüz ölçümü iki buçuk milyon kilometre karenin biraz üzerindedir. Coğrafi konumu itibariyle Akdeniz, 3 kıtaya ve 22 ülkeyi sınırlamaktadır (Sari, 2021: 131). İtalya, Kuzey Akdeniz'de Akdeniz'in tam ortasına denk gelecek şekilde Avrupa kıtasından çizme şeklinde uzanan Apenin Yarımadası üzerinde konumlanmıştır. Orta İtalya'da kabaca üçgen şeklinde olan Toskana, İtalya'nın merkez bölgesi olup, batıda Tiren Denizi, kuzeybatıda Liguria, kuzeyde Emilia-Romagna, kuzeydoğuda Marche, doğuda Umbria ve güneydoğuda Lazio ile sınırdır. . Toskana Bölgesi'nin illeri Arezzo, Firenze, Grosseto, Livorno, Lucca, Massa ve Carrara, Pisa, Pistoia, Prato, Siena'dır. 22,985 kilometre karelik bir alanı ve yaklaşık 3,7 milyonluk bir nüfusu sahiptir (bkz. Harita1).

Harita 1: Toskana Bölgesi İdari Bölünüş Haritası

Kaynak: Toskana – Wikipedia. Erişim adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Toskana>, erişim tarihi: 13.12.2021).

B.Araştırmanın Amacı ve Veri-Yöntem

Bu çalışmada, kırsal turizm denildiğinde akla gelen lokasyonlardan olan İtalya'daki Toskana Bölgesi'nin kırsal turizme bakışı, bu çerçevedeki tarihsel gelişimini bu amaca ulaşmadaki politikalarını irdelemeyi ve sayılar verileriyle süreci yorumlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın amaçlarına ulaşabilmesi için, öncelikle konuyla ilgili kaynakça taraması yapılmıştır. Daha sonra seçilen bölge için yerli ve yabancı düzeyde çeşitli kitap, makale, bildiri, dergiler, yüksek lisans ve doktora tezleri, istatistik kurumlarının verileri derlenmiştir. Kırsal turizm verilerine ulaşarak yıllar içindeki değişimlerinin istatistik verileri ile yorumlanmıştır. İstatistik verileri için İtalya'nın genel turizm istatistik verileri için istatistikleri Knomea'dan alınmıştır. Bir Eldridge şirketi olan Knoema, dünyadaki en kapsamlı küresel karar verme verileri kaynağı olarak kendilerini tanıtmaktadır. İtalya'daki kırsal turizm ile ilgili istatistikler ise İtalyan Ulusal İstatistik Enstitüsü (ISTAT) adıyla İtalya Ulusal İstatistik Enstitüsünden alınarak Microsoft Excel'de düzenlenip yıllar içindeki değişim yüzdeleri hesaplanmış ve grafikler ile içerikte görselleştirilip yorumları eklenmiştir.

C.Saha ile İlgili Çalışmalar

'İtalya'da Kırsal Turizm: Toskana Örneği' konulu tez çalışmasının literatür tarama aşamasında, konusu kırsal turizm olan literatürler taranmıştır. Yapılan tezlerde İtalya örneği sadece tezlerin içinde belli bölümlerde eline alınmış ve tez konusu olarak ele alınmadığı görülmektedir. Bununla birlikte yapılan araştırmalarda ülkemizde kırsal turizm ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

Aslan, E. (2017), "Kırsal Turizmde Yenilik ve Kırsal Turizm İşletmecilerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler (Katılımcılara ve İşletmelere İlişkin) Açından İncelenmesi: Kocaeli/Kartepe Örneği" adlı yüksek lisans tezidir. Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yrd. Doç. Dr. Sibel SÜ ERÖZ danışmanlığında hazırlanmıştır. Kocaeli ili Kartepe ilçesindeki kırsal turizm işletmecilerinin özelliklerini çeşitli değişkenlerden yararlanarak ortaya koymak, bireysel yenilikçilik düzeylerini bulmak, yenilikçilik puanlarının tespit edilen değişkenler ile olan bağlantısını ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Kiper, T. (2006), "Safranbolu Yörükköyü peyzaj potansiyelinin kırsal turizm açısından değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezidir. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Prof. Dr. Mükerrrem ARSLAN danışmanlığında hazırlanmıştır. Bu çalışmada Safranbolu Yörükköyü mevkisinde doğal ve kültürel peyzaj özelliklerinin değerlendirildiği kırsal turizm kullanımlarına yönelik potansiyeli tespit edilmektedir.

Morgül, Ş. M. (2006), “Trakya Bölgesi’nde kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesine ilişkin analiz:Kırklareli örneği” adlı yüksek lisans tezidir. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yrd. Doç. Dr. Adil OĞUZHAN danışmanlığında hazırlanmıştır. Kırklareli’nin kırsal turizm potansiyeli araştırılıp değerlendirilirken, yöre halkının kırsal turizme karşı tutumundan bahsedilmektedir.

Yıldız, T. (2022), “Antalya İli Kaş İlçesi Kırsal Turizm Potansiyeli ve Geliştirme Stratejisinin Belirlenmesi” adlı yüksek lisans tezidir. Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Dr. Öğrt. Üyesi Yavuz TAŞCIOĞLU danışmanlığında hazırlanmıştır. Kaş ilçesinin kırsal turizm için ülkemizdeki yeri, önemi ve potansiyeli belirlenirken, halkın kırsal turizme karşı tutumlarına yer verilmektedir.

KÖKDAL, G. (2021), “Yerel Halkın Kırsal Turizme Yönelik Algıları:Isparta Örneği” adlı yüksek lisans tezidir. Mehmet Akif ERSOY Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dr. Öğr. Üyesi Utku ONGUN danışmanlığında hazırlanmıştır. Bu çalışmada Isparta ilinde yerel halkın kırsal turizme ilişkin görüşleri araştırılmıştır.

KÜÇÜK, Y. (2021), “Gündoğmuş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Swot Analizi Yöntemi ile İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezidir. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doç.Dr. Engin ERMAN danışmanlığında hazırlanmıştır. Gündoğmuş ilçesinin kırsal turizm potansiyelini ortaya koymak, geleceğe yönelik Gündoğmuş’a ilişkin kırsal turizm stratejisini geliştirmek amaçlanmaktadır.

Literatür taraması yapıldığında daha önce Toskana Bölgesi ile ilgili kırsal turizm alanında bir tez çalışması bulunmadığı görülmektedir. Kırsal turizm denilince akla gelen ilk yerlerden birisi olan Toskana’nın kırsal turizmi geliştirme süreçleri, izlenen politikalar ve geçmiş yıllardan günümüze kadar kayıt altına alınmış istatistik verilerine ulaşılarak yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRSAL TURİZM OLGUSU

1.1.Kırsal Alan Kavramı

Kırsal turizm kavramını net bir şekilde açıklayabilmek için öncelikle kırsal alan kavramını anlamamız gerekir. Bu kavram kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan temel kavramlardan biridir. Kırsal alan kavramı içinde bulunduğu dönemin sosyo-kültürel, ekonomik, demografik, çevresel ve mekânsal farklılığına göre değişebilir. Bu durum, kırsal alan kavramının tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır (Çeken vd., 2012: 11-16).

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) Kırsal Kalkınma Programına göre faydacı temelli göstergeler kullanarak kırsal alan tanımı yapmaktadır. Buna göre kilometre kare başına 150 kişiden daha az insanın yaşadığı bölgeyi kırsal alan olarak kabul etmiştir. Bu tanıma ek olarak kırsal alanlar üç farklı gruba bölünmüştür. Buna göre bir bölgenin; %50'sinden fazlası kırsal alanda yaşıyorsa kırsal baskınlığı yüksek bölge, %15-50 arası kırsal alanda yaşıyorsa önemli ölçüde kırsal bölge, %15'in altındaki oranlarda kırsal alanda yaşayan ve şehir yaşamına daha yakın olarak bilinen alanlar kırsallıktan biraz uzaklaşmış bölge olarak sınıflandırılmıştır; Bu tanımdan yola çıkarak kırsal yerleşimlerin boyutları değişebilmektedir, ancak küçük kabul edilir ve her zaman 10.000'den daha az bir nüfusa sahiptir. Neredeyse her zaman nispeten düşük nüfus yoğunluğuna sahip bölgelerdir; OECD'den birçok yorumcu, kırsal alanları, bulunduğu toprak içerisindeki yapılaşma oranının %10-20'den daha az olan bölgeler olarak tanımlamıştır. Bu açıklamalarla ilgili üç önemli çıkarım mevcuttur. Bu alanlara tarım ve orman temelli ekonomik faaliyetler hâkim olmalıdır. Doğal dünya ve vahşi yaşam büyük ölçüde korunmuş olmalıdır. Bu durum ziyaretçiler açısından kentsel ve endüstriyel olmayan bir ekonomi izlenimini güçlendirecek ve ekonominin tarım ve ormancılıktan üretilen ürünlerin pazarlanmasıyla devam ettiği görünümü güçlendirilmiş olacaktır (OECD, 1994).

Kırsal turizmde turistlerin isteklerinde doğa ve çevre değerlerinin yanında yerel kültürle tanışmak isteyen bir kısımda vardır. Tanımlamalar genellikle tarımsal ağırlıklı olsa bile yöreye ait alışkanlıklar, yerel halkın tutum, davranış ve ilişkileri öğrenme arzusu gelen turistlerin temel beklentileri arasındadır (Sarı, 2007).

Kırsal ve kentsel toplumlar bazı özellikleriyle birbirinden ayrılmaktadır. OECD araştırmalarına göre bu toplumların özellikleri karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Kırsal ve Kentsel Toplamların Özellikleri

Kırsal Toplum	Kentsel Toplum
Sistemsizdir.	Sistemlidir.
Sosyal alanlar azdır ancak çoklu rol ilişkisi vardır.	Birçok örtüşen rol ilişkisi içeren sosyal alanlar içerir.
Aynı kişi tarafından farklı sosyal roller vardır.	Farklı kişiler tarafından farklı sosyal roller vardır.
Basit ekonomileri vardır.	Çok çeşitli ekonomileri vardır.
İşgücünde farklılaşma azdır.	İşgücünde uzmanlaşma çoktur.
Statü atfedilmiştir.	Statü kazanılır.
Durumdan gelen eğitim söz konusudur.	Eğitimden elde edilen statü söz konusudur.
Rol benimseme görülür.	Role teslim olma görülür.
Kapalı ağ örgüsüne sahiptir.	Serbest ağ örgüsüne sahiptir.
Yerel yapı vardır.	Kozmopolit yapı vardır.
Ekonomi, hayatın birkaç bölümünden biridir.	Ekonomi, yaşamın önemli bir parçasıdır.
Birleşme vardır.	Ayrım vardır.
Yaşam çalışma ortamıyla bütünleşmiştir.	İş hayatı ve sosyal hayat birbirinden ayrılmıştır.

Kaynak: (OECD, 1994)

1.2.Kırsal Turizm Kavramı

Kırsal alanlar doğal ve kültürel yapılarıyla ön plana çıkarlar. Şehir merkezlerinde yaşayan insanların tatil ihtiyaçlarına geçmişten günümüze cevap vermeye çalışmıştır. Şehirde yaşayan insanlar, genelde tatil amaçlı olarak gününbirlik ya da akrabalarını, tanıdıklarını ziyaret etmek amacıyla kısa süreli olarak kırsal alanlara gitmektedir. Kırsal yaşam pek çoğu için çekici gelmektedir. Kırsal yaşamın sakinliği, stres ve baskı unsurlarının olmayışı, buna karşın, insanların kendilerini özgür hissettiren olanakların varlığı, kırsal alanlara yoğun ziyaretleri beraberinde getirmiştir. Günümüzde hafta sonları, bazı durumlarda mevsimlik olarak bu sakin hayatın yoğun ziyaretlerinin artmasıyla 'Kırsal Turizm' denilen bir turizm türü doğmuştur (Soykan, 1999: 67-75).

Kırsal turizm kavramı, turizm literatürü dünya çapında incelendiğinde pek çok farklı şekilde isimlendirildiği görülmektedir. Çiftlik turizmi, köy turizmi, yayla turizmi, tarımsal turizm, eko-turizm gibi farklı şekilde adlandırılan kırsal turizmin isimlendirilmesinde bu farklılığın nedeni kırsal turizmin kapsamı hakkında ortak bir görüşe sahip olunmamasıdır. Bazı tanımlamalarda, daha çok doğaya ve çiftliklere yönelik olarak yapılan, turistlerin ata binme,

çiftlik gezilerine katılma, balık tutma, uzun ve zorlu ya da kolay şekilde olabilen doğa yürüyüşleri vb. etkinliklere katıldıkları turizm türü olarak ele alınırken, bazı tanımlarda da kırsal alanda gerçekleştirilen bütün turistik faaliyetlerin toplamı olarak değerlendirilmiştir (Aydın, 2012: 39-46). Genel anlamda, kırsal turizm, tarıma bir alternatif olarak kırsal alanlarda gelişmiştir. Bu durum birçok bölgede, tarımla birlikte gelişen sosyoekonomik yapının doğal bir parçası olarak kabul edilmiştir (Fleischer and Tchetchik, 2005: 493-501). Kırsal turizmde, doğal hayat ve tarıma bağlı oluşan değerler başlangıç noktasını oluşturmakta ve kırsal alanlarda yapılacak olan etkinlikleri o yörenin kendine özgü özelliklerinden faydalanarak çeşitlendirilmesi olanağı vardır (Sarı, 2007).

Bernard Lane'in kırsal turizmi bir turizm türü olarak tanımlayıp, içeriğinden detaylarıyla bahsettiği '*Kırsal Turizm Nedir*' isimli çalışması bu konuya olan ilginin artmasını sağlayan çığır açan bir çalışma olarak ele alınabilir. Bu yayından sonra kırsal turizm literatürüne ilgi hızla artmaya başlamıştır. Lane'in tanımlamasına göre saf kırsal turizm, kırsal alanlarda gerçekleştirilen bir turizm tipidir (Lane, 2009: 354-370). Richard Sharpley ve Lesley Roberts'in kırsal turizmi ele aldıkları makalesinde ise kırsal turizmi farklı şekillerde tanımları yapılan, içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve politik çevreyle birlikte gelişen ve çeşitli şekillerde sonuçlanan bir fenomen olarak tanımlamıştır. Özetle araştırmacılar kırsal turizmin dinamik bir fenomen olduğundan ve ulaşılan noktada ise değişimi hem oluşturan hem de yansıtan bir kimliğinin olduğundan bahsetmektedir (Sharpley ve Roberts, 2004: 119-124). Bu noktada eğer bir tatil kırsal turizm olarak tanımlanmak isteniyorsa şu özelliklere sahip olması gerekir: kırsal alanda yer almalı, kırsal turizm özelliklerine dayalı olmalı, bina ve yerleşim alanı küçük ölçekli olmalı, yerel halk ve ailelerle iç içe olmalı, köylere ve küçük kasabalara dayalı olmalı, karmaşık bir ekonomik, çevresel ve tarihi yapıya sahip olmalıdır (Lane, 2009: 354-370).

Avrupa Komisyonunun 1999'da yayınladığı raporunda da kırsal turizmin tanımının değişiklik gösterdiği belirtilmiş. İstatiksel amaçlarla, kırsal turizmin çok ayrıntılı açıklamaları olabilir. Genel anlamda, bazı kırsal turizm tanımları, sadece nüfus yoğunluğu az olan bölgeleri kapsar şeklinde yapılır. Diğerlerinde ise, sunulması gereken deneyim türüne göre bunu sınıflandırmaktadır. Örneğin, ziyaretçilere kişiselleştirilmiş bir iletişim, kırsal yaşamın fiziksel ve insani çevresinin deneyimlenmesi ve yerel halk tarafından gerçekleştirilen etkinliklere, geleneklerine ve yaşam tarzlarına katılma fırsatları verme isteği şeklinde söylenebilir (European Comission, 1999).

Tablo 2: Kent ve Kırsal Turizm Karşılaştırması

Kent Turizmi	Kırsal Turizm
Açık alan azdır.	Açık alan fazladır.
Nüfus 10.000'in üzerindedir.	Nüfus 10.000'in altındadır.
Yoğun nüfusludur.	Seyrek nüfusludur.
Yapısal çevreye sahiptir.	Doğal çevreye sahiptir.
İç mekân aktiviteleri fazladır.	Dış mekân aktiviteleri fazladır.
Altyapı güçlüdür.	Altyapı zayıftır.
Eğlence/perakende tabanı güçlüdür.	Bireysel aktivite tabanı güçlüdür.
İşletmeler büyüktür.	İşletmeler küçüktür.
Ulusal / Uluslara firmalar yoğundur.	Yerel halk işletmeleri yoğundur.
Çiftlik, ormancılık çok sınırlıdır veya yoktur.	Çiftlik ve ormanlık alanlar çoktur.
İşçiler işyerinden uzakta yaşıyor olabilir.	İşçiler işyerlerine yakın yerlerde yaşar.
Mevsimsel faktörlerden nadiren etkilenir.	Mevsimsel faktörlerden sıklıkla etkilenir.
Ziyaretçi sayısı çoktur.	Ziyaretçi sayısı azdır.
Misafir ilişkileri anonimdir.	Misafir ilişkileri kişiseldir.
Profesyonel yönetim yaygındır.	Amatör yönetim yaygındır.
Kozmopolit bir atmosfer hâkimdir.	Yerel bir atmosfer hâkimdir.
Modern bina sayısı fazladır.	Modern bina sayısı azdır.
Pazarlama operasyonları geniştir.	Tüketici grubu dar bir pazarlama alanına sahiptir.

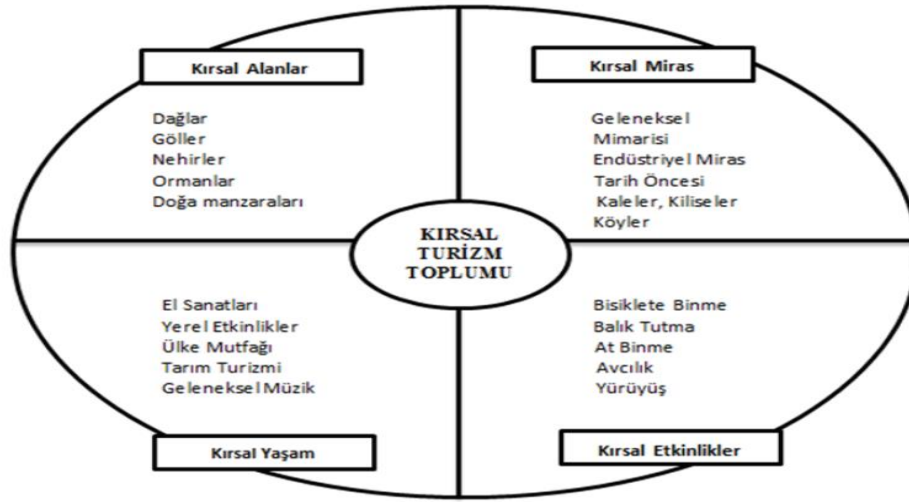
1.2.1.Kırsal Turizmin Bileşenleri

Kırsal turizmin oluşumunda yukarıdaki Grafik 1'de bileşenler gösterilmiştir. Aynı zamanda kırsal turizmin gelişebilmesi için bazı unsurların da bulunması gereklidir. Bunlar;

- Su bolluğu olan,
- Gezi etkeninin özenle organize edilebilen,
- Spor yapmaya elverişli olan (golf, tenis, yüzme, balık avlama),
- Milli parklara yakın olan (örneğin Manyas Kuş Cenneti yakınları),

- Tarihsel değerleri içeren,
- Kolay ve doğrudan rezervasyon yapılabilen,
- Ulaşımı kolay ve ucuz olan,
- Geleneksel bir mimarının sergilendiği,
- Belirli bir üretim biçimini sunan (pamuk, tütün, narenciye),
- Yöre insanının sıcak ve etkileşime açık olduğu yöreler, kırsal turizme en uygun yerlerdir (Demircioğlu, 1993: 8-10)

Grafik 1: Kırsal Turizmin Bileşenleri

Kaynak: (Mesci ve Öztürk, 2017: 73-82)

1.3.Kırsal Kalkınma Kavramı

Farklı kuruluşların farklı kırsal kalkınma tanımları vardır. Örneğin, Koordinasyon İdari Komitesi (ACC) Görev Gücü tarafından, "yoksulluğa yönelik bir kırsal kalkınma faaliyeti, kırsal alan nüfusunun görece daha az avantajlı kesimlerine fayda sağlamayı amaçlayan bir faaliyettir" şeklinde tanımlanmıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Haziran 1979 yayınladığı 2 No'lu değerlendirme çalışmasında ise, kırsal kalkınmayı "kapasite ve ihtiyaçlara dayalı ortak bir kalkınma hedefine ulaşmak için tarım toplumunun dönüşümünü içeren bir sosyoekonomik değişim süreci olarak tanımlamıştır. Bu raporun amacına uygun olarak, "kırsal kalkınma faaliyetleri", tüm kırsal nüfusun veya en yoksul kesimlerinin belirli temel ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan Birleşmiş Milletler sistemi tarafından finanse edilen faaliyetler olarak anlaşılmaktadır. Burada hedeflenen kesim, topraksız işçiler, küçük işletmeler ve kırsal alanda yaşayan işsizler, ayrıca kadınlar ve gençler gibi özel hedef gruplarından oluşmaktadır. Geniş anlamda, bu tür faaliyetler, sulama, küçük çiftçiler ve kooperatifler için

yardım ve kredi, hayvancılık ve ormancılığın geliştirilmesi, gıda üretiminin hijyenik olması (sanitasyon), beslenmenin iyileştirilmesi, temel eğitim ve temel sağlık hizmetleri vb. ile ilgili projeleri içerir (Kabongo, Schumm, ve Joint Inspection Unit, 1989).

Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, OECD, Devlet Planlama Teşkilatları tarafından kırsal kalkınmanın çeşitli tanımlarına ulaşılabilir. Aynı zamanda toplum bilimiyle ilgilenen bilim adamları tarafından yapılan tanımlamalardan esinlenerek, kırsal kalkınmanın genel bir tanımlaması yapılmak istenirse; kırsal kalkınma, kırsal bölgelerde yaşayan ve tarımla geçimini sağlayan ya da kırsal bölgelerde potansiyel iş olanaklarından doğan mesleklerle sağlayan bireylerin ya da toplulukların, daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmesi için onlarda öncelikle bu yönde bir ihtiyaçları olduğu hissiyatını oluşturmak, sonrasında ise bu hissiyatı doğrultusunda çaba harcamaları için onlara gerekli maddi ve manevi tüm desteklerin sağlanması ile demokratik olarak bu toplulukların da kalkınmalarını sağlama çabasıdır (T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 2004).

Kırsal kalkınmada tarımsal verimliliğin artırılması, beslenme ve sağlık gibi sorunların çözülmesi gerekmektedir. Bu sorunlar bir ülkenin her bölgesinde ortaya çıkabileceği gibi, özellikle kırsal alanlarda kendini daha çok hissettirmektedir. Kırsal alanlarda piyasa mekanizmaları neredeyse çalışmaz durumdadır. Buradaki ekonomi daha çok kendine özgü bir işleyiş yapısı olan kapalı ekonomi hali gibi düşünülebilir. Kırsal alanlardaki üretimin büyük çoğunluğu aslında o yöre halkının temel ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir, öncelik yöre halkının kendisidir.

Kırsal alanlarda yaşayan insanların, temel geçim kaynağı, toprağa dayalı tarımsal üretimden gelmektedir. Tarımsal üretimde amaç parasal kazançtan çok, yörenin günlük gıda ihtiyacının karşılanması, bunun güvenle sağlanmasıdır. Fakat kimi bölgelerde kullanılan tekniklerin ilkel ve geleneksel oluşu, verimde düşüklere neden olabilmektedir. Potansiyeli yüksek bir topraktan eski teknikler yüzünden verimsiz ürünler ya da yeteri kadar verimli ürünler elde edilemeyebilir. Bu hem gıda güvenliği tehdit eder hem de yöre halkının temel ihtiyaçlarının karşılanmasında aksamalara neden olabilmektedir.

Kırsal alanların dengeli kalkınması şarttır. Buralarda yol, su, elektrik gibi temel altyapı yatırımlarının kesinlikle yapılmış olması gerekir. Aksi takdirde bu altyapı problemleri birçok kalkınma problemini beraberinde getirir. Genel olarak bakıldığında, kentsel nüfusun altyapı çalışmalarından aldığı pay oldukça yüksektir, kırsal alanlarda ise bazı durumlarda bu eksiklik hissedilmektedir ve bu durumun dengeli hale getirilmesi gerekir. Aynı zamanda eğitim ve sağlık problemlerinin yoğun şekilde hissedildiği bölgeler yine kırsal bölgelerdir. Bu eksiklikler kaynakların rasyonel olarak kullanılamamasından kaynaklanmaktadır. Öte yandan, insan

kalkınmasının en öncelikli hedef kitlesi kırsal alanlarda yaşayan insanlardır (Tolunay ve Akyol, 2006).

1.3.1.Kırsal Kalkınma ve Kırsal Turizm İlişkisi

Kırsal turizm, kırsal alanların kalkındırılmasındaki önemi gitgide artmaktadır. Bunların başlıca nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- Kırsal alanlarda geleneksellik oldukça önemlidir ve bunlar yok olma aşamasına kadar gelmiştir.
- Kırsal turizm, bölgede pek çok yeni iş imkânları doğurarak o bölgenin kalkınmasında fayda sağlayabilir.
- Kırsal alanlarda yapılacak etkinliklerde çeşitlilik yaratmak mümkündür.
- Kırsal turizm, kırsal alanların ulaştırma benzeri hizmetlerin gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- Çiftçilere sadece tarım konusunda değil, turizm konusunda da destekler verilmesi mümkündür.
- Kırsal bölgelerdeki el sanatları, ülkelerin ve bölgelerin kültürel mirasının korunmasında önemli bir yeri vardır.
- Kırsal bölgelerde kültürel hizmetler genel olarak geri kalmıştır.
- Kırsal bölgedeki kilise, şato, çiftlik, ev gibi tarihi yapılardan müze, konaklama yeri gibi çeşitlerde kullanılması mümkündür.
- Kırsal alanda yaşayan kadınların buradaki ekonomiden alacağı pay artırılabilir.
- Kırsal turizm bölgede yerel kalkınmayı sağlarken, doğal ekosistemin de korunması sağlanır.

Kırsal alanlar 1990'lı yılların başından beri yeni bir yapılanma sürecine girmiştir. Kırsal alanda yaşayan insanlar, geleneksel kaynaklardan sağladıkları gelirlerinde yaşadıkları düşüşü telafi edecek alternatifler aramaya başlamıştır. Bu anlamda turizm iyi bir seçenek olarak değerlendirilmektedir. Böylelikle tarıma karşı uygulamalar yerine tarımsal faaliyetlerle uyumlu çevre dostu üretim uygulaması mümkün olacaktır (Kuşat, 2016: 11-21).

Kırsal turizm, ekonomik kalkınma ve kırsal çevreden elde edilen çeşitli sosyal sonuçlar için iyi bir fırsattır. Bu fırsatın ortaya çıkmasında kırsal alanlardaki yaşam kaynaklarına bağlı olarak artan nüfus artışı ve yerleşimin sürdürülebilirliğinin yanı sıra ticaret olanakları, ekonomik, kültürel ve sanatsal unsurlar, istikrar ve insan ilişkileri önemli rol oynamaktadır (Kuşat, 2016:11-21).

1.4. Kırsal Alanlarda Uygulanabilen Turizm Çeşitleri

Kırsal bölgeler sahip oldukları güzellikler ile bulundukları lokasyonun sosyokültürel niteliklere sahip olmasından dolayı kırsal turizm için oldukça elverişlidir. Bölgenin kültürel birikimi, doğal güzellikleri, folklorik özellikleri ve yörenin kendine has mutfak özellikleri gibi birçok niteliği geniş bir turizm çeşitliliği sağlamaktadır. Bu çeşitlilikten dolayı kırsal bölgelerde farklı turizm türlerinin uygulanabilir olması mümkün kılınmıştır.

1.4.1.Ekoturizm

Ekoturizmi tanımlamak zordur çünkü tek bir gezi türünü ifade etmemektedir. Tanım olarak, ekolojik ortamları öğrenme ve nihayetinde bu ortamları korumaya yardımcı olma misyonuyla doğal ortamlara seyahat etmeye odaklanan bir turizm türüdür. Bu nedenle, bazı gezginler çevre dostu tatil yerlerinde konaklamak için rezervasyon yaptırırken veya sırt çantalarını sırtlayıp çadırlarında kalmayı tercih ederken, diğerleri eko-seyahat şirketleri ve tur operatörleri tarafından sağlanan tekliflerden yararlanıyor (Fetters, 2017).

Ekoturizm, ekonomik gelişmeye katkıda bulunurken çevresel korunmaya önem veren bir turizm faaliyeti olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem ekonomik hem çevresel sorunlarla karşı karşıya kalan ülkeler için ekoturizm özellikle tavsiye edilmektedir. Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) ekoturizmi sorumlu turizmin bir alt kümesi olarak kabul etmiştir (Türkay ve Çalık, 2019). Ekoturizmin birçok türü bulunmakta ve ekoturizmin temel öğelerine bağlı kalmak şartıyla bunlar ekoturizm olarak isimlendirilmektedirler (Sarı ve Delen 2021).

Sustainable Travel International’a göre, seyahat ve turizm, dünyadaki toplam karbon emisyonlarının yüzde 5’inden sorumludur ve dünyanın en bakir yerlerini haritadan silebilecek iklim değişikliğine kadar ciddi sorunlarla karşı karşıya bırakabilecek potansiyele sahiptir. Bu arada, uzak bölgelerde, turistlerin yoğun yaya trafiği, bölgede yaşayan hayvanların davranışlarını değiştirip bitki türlerini ortadan kaldırmaya kadar kötü sonuçlara sebebiyet vermektedir. Yürüyüş ayakkabılarının dibinde gezen minik mikroorganizmalar bile, ekosistemlerine girdikten sonra yabancı toprakların bütünlüğünü tehlikeye atabilmektedir. Sustainable Travel International’ın CEO’su Geoff Bolan, “Sadece seyahatlerinizde gördüklerinizi değil, aynı zamanda çocuklarınızın ve torunlarınızın görmesi için hala orada olduklarından emin olmak için neler yaptığınızı da düşünmek önemlidir,” demiş ve ekoturizmin önemini vurgulamıştır (Fetters, 2017).

Ekoturizmin genel özellikleri, Birleşmiş Milletler Çevre Programı ve Dünya Turizm Örgütü tarafından aşağıdaki maddelerde görüldüğü gibi özetlenmiştir (WWF, 2001):

- Ziyaretçi deneyiminin sadece doğayla değil, orada yaşayan kültürlerle de sağlar.

○ Turist arzının en önemli parçalarından olan eğitim ve yorumlamanın değerlendirilmesine olanak sağlar.

○ Genellikle yerel işletmeler tarafından oluşturulan küçük gruplar şeklinde organize edilebilir.

○ Çevre üzerinde oluşabilecek olumsuz etkilerin en aza indirir.

○ Doğal alanlarının korunmasının destekler.

○ Bölgede yaşayan halk için ek gelir ve istihdam fırsatları oluşturur.

○ Çevrenin korunması konusunda hem yerel halkta hem de ziyaretçilerde farkındalık oluşturur.

Ekoturizmle ilgili tanımlamalar farklılaşma birlikte genel olarak şu üç kriteri karşılaması beklenmektedir (Transitions Abroad, 2006):

○ Çevreyi koruması,

○ Toplum katılımını içermesi,

○ Karlı ve sürdürülebilir olması.

Ekoturizm, günümüzde önemli bir ekonomik faaliyet haline gelmiştir. Sahip olduğu özellikler sayesinde pek çok faydayı da beraberinde getirmektedir. Bunlar (Türkay ve Çalık, 2019);

○ Koruma alanlarına ekonomik bir değer katar,

○ Doğrudan gelir sağlanır,

○ Teşviklerle yerel paydaşlar için doğrudan ve dolay gelir elde edilir,

○ Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde alanlar oluşturulur,

○ Sürdürülebilirlik desteklenir,

○ Biyolojik çeşitliliğe yönelik tehditler azaltılır,

○ Bölgenin içsel ve ekonomik değerleri açısından kıymeti artar,

○ Ziyaretçiler ve genel halk bilinçlenir,

○ Başka doğal alanların da belirlenmesi yönünde teşvik edici potansiyeli olması şeklinde sıralanmaktadır.

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu'nun 1998'de yaptığı bir çalışmada Kuzey Amerikalı turistlerle anket yapmış ve ekoturist profilinin özelliklerini belirlemeye çalışmıştır. Bu özellikler şu şekildedir (Drumm and Moore, 2005):

○ Daha çok 35-54 yaş aralığında,

○ Erkek-kadın dağılımı yaklaşık aynı,

○ %82 oranında üniversite mezunu,

○ Daha çok iki kişi olarak seyahat eden.

Bu çalışmada aynı zamanda, daha önce en az bir kere ekoturizm faaliyetine katılmış turistlerin;

- Yarısının 8-14 günlük seyahatleri tercih ettikleri,
- Seyahatlerinde en önemli gördükleri üç şey ise;
  - Yaban yaşamının varlığı,
  - Yaban yaşamının gözlemlenmesi,
  - Doğa yürüyüşleri olduğu,
- Bir sonraki seyahatlerinin eko-turizm çerçevesinde olmasının en önemli iki nedeni;

Doğa ve manzaralardan hoşlanmaları,

Yeni yerler keşfetme ve ortamı deneyimleme istekleri ortaya konmuştur.

Ekoturistlerin bir diğer önem verdikleri konu ise iş, organizasyon veya hizmeti alacakları kişi ya da şirketlerden şu özelliklere sahip olmasını beklemektedir (Brause, 2018):

- Yerel halk tarafından işletilen veya sahibi olunan,
- Toplumu destekleyen ve hizmet odaklı olan,
- Yerel kültürü ve yerel halkı destekleyen,
- Yerel üretim yapılan ve katma değerli öğeler yaratan,
- Konuk ve ev sahibi tarafından doğrudan iletişim sağlayan,
- Çevre bilincine sahip olan,
- Geri dönüşüme önem veren ve kirliliği azaltıcı yönde faaliyetleri olan,
- Yenilikçi ve alternatif yöntemler denemekten kendini esirgemeyen,
- Gönüllülük prensiplerini benimsemiş olan,
- Su, elektrik gibi kaynak kullanımının azaltılmasını destekleyen,
- Ekoturizm konusunda bilinçli ve prensiplerine uygun yapıda olan.

Ekoturizm doğal ve çevreye karşı duyarlılığıyla ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında ekoturizm konusunda endişeler de mevcuttur. Bu yüzden eko-turizmin sürdürülebilirlik bakış açısıyla yönetilmesi gerekmektedir. Megan Epler Wood 2005'te yayımladığı bir raporunda bunun önemini şu sözleriyle ifade etmektedir: 'Ekoturizm son yıllarda hızla artmaktadır. Bununla birlikte, eko-turizm olumlu çevresel ve sosyal etkiler yaratma potansiyeline sahipken, maalesef düzgün uygulanmadığı takdirde kitle turizminde olduğu gibi zarar vericiliği ortaya çıkabilmektedir. Genellikle hassas, bozulmamış ekosistemlerde gerçekleşen eko-turizm projeleri, bağımlı oldukları çevresel faktörleri yok etme riskini taşımaktadırlar. Biyolojik çeşitlilik ve yaban hayatı yaşam ortamlarının kaybı, az ya da hiç kapasiteye sahip olmayan alanlarda atık ve kirli atıkların üretimi gibi etkiler endişe duyulmasına neden olmaktadır. Ayrıca

eko-turizm kapsamında oluşan sosyal adaletin durumu, paydaş katılımı ve kontrolü açısından da ciddi kaygılar söz konusudur' (Wood, 2002).

Burada oluşabilecek sorunlar anlamında eko-turizm uygulamalarında sürdürülebilirlik bakış açısında bazı göstergelerin belirlenmesi hususunu oluşturmuş ve bu göstergelere göre pazar izlemesi faaliyetlerini de gerekli kılmıştır. Maureen Young Bender'in Delphi Tekniği kullanarak yaptığı çalışmasında bazı ölçütler belirlemiştir. Bunlar aşağıda madde madde gösterilmiştir (Bender, 2008):

- Doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin korunması
- Çevresel kaynakların niteliği ve niceliği
- evre yönetimi ve uygulamalar
- Çevreye yönelik öğrenme ve eğitim olanaklarının sunulması
- Kültürel kaynakların korunması
- Kültürel kaynakların niteliği ve niceliği
- Yerel katılım
- Yerel halka sosyoekonomik fayda
- Kamu farkındalığı
- Tüketici/turist memnuniyeti
- Eko-turizm deneyiminin yönetimi
- Kurumsal yapı

Bu bahsedilen ölçütler ekoturizmin sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesinde kullanılmıştır.

Turizmin yarattığı olumsuz etkileri minimuma indirmek esastır. Özellikle eko-turizm için çok önemli olan bu hususta, son yıllarda tüketicilerin, doğa korumacıların, ekonomik kalkınma uzmanlarının ve daha birçok kişinin/organizasyonun yerel halka katkı sağlamayı da amaç edinerek ekoturizme yönelik ilginin yoğun bir şekilde arttığı gözlemlenmektedir. Bu noktada en önemli unsur ise planlama ve yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Dikkatsiz hazırlanan planlar ve yanlış yöntemlerin uygulanması bu projelerin tam anlamıyla olumsuz etkilere yol aması kaçınılmaz olmaktadır. Aslında bu konu sadece eko-turizm için geçerli değil, aynı zamanda uygulanan bütün turizm türlerinde planların doğru, yöntemlerin uygun ve yönetimin akılcı olması ana hedef olmalıdır. Aynı zamanda, turizm herkes için erişilebilir olduğu durumda fayda ve koruma sağlayacağı da asla unutulmamalıdır (Türkay ve alık, 2019).

1.4.2.Tarım Turizmi (Agro-Turizm)

Agro-turizm kavramının kökenine bakıldığında tarım ve turizm kelimelerinin birleşiminden olduğu görülmektedir. Latince’de ager sözcüğünden türetilen agri ön eki tarla anlamına gelmektedir. Yunancada ise toprak ve tarım bilimi anlamına gelen agro kelimesi de aynı anlamda kullanılan diğer bir ön ektir (Çeken, 2004: 11-16). Dünya Turizm Organizasyonu’na göre turizm, insanların kişisel veya ticari / mesleki amaçlarla ülkelere veya olağan ortamlarının dışındaki yerlere hareketini gerektiren sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur. Bunu olguyu gerçekleştiren kişilere ise ziyaretçi (turistler veya geziciler olabilir; sakinler veya yerleşik olmayanlar) adı verilir ve turizm, bazıları turizm harcamalarını içeren faaliyetleriyle ilgilidir (UNWTO, 2020).

Literatürde tarım turizmi yerine kırsal turizm kavramının kullandığı çalışmalar oldukça fazladır. Bu durum kavramların arasındaki fark net olarak ifade edilemediğinden bu şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu iki kavram anlaşıldığı üzere iç içe kullanılmaktadır. Kırsal turizm, kırsal alanlarda yapılan turizm faaliyetini ifade ederken, tarımın turizme göre daha genel bir kavram olduğu anlaşılmaktadır. Aslında tarım turizmi, kırsal turizmin bir alt türü olarak değerlendirilebilir. Tarım turizmi, çiftçilerin konuklar için daha özel ve çeşitlendirilmiş faaliyetleri içeren ve boş zamanların değerlendirilmesi yönelik yapılan bir turizm aktivitesidir. Avrupa’nın birçok ülkesinde tarım turizmi ve kırsal turizm birbirlerinin yerine kullanılmaktadır (Türkay ve Çalık, 2019).

Tarımsal turizm, tatil köyleri, tesis dışı çiftçi pazarları, kâr amacı gütmeyen tarım turları ve kırsal kesime ziyaretçileri çeken diğer eğlence ve konaklama işlerini içeren kırsal turizm adı verilen daha büyük bir sektörün alt kümesidir.

Kırsal Turizm, tarım turizminden iki yönden ayrılır. Birincisi, kırsal turizm işletmeleri mutlaka bir çiftlikte veya bir tarım tesisinde olmak zorunda değildir. İkincisi, bunlar tarımsal işletme için ek gelir yaratmazlar (Jolly, 2012).

Kırsal turizm ile tarım turizmini birbirinden ayıran özellikler olsa da kırsalda gerçekleştirilen bir turizm aktivitesinin tarım turizmi mi yoksa kırsal turizm mi olduğun karar vermek her zaman kolay olmayabilir. Gelişmiş ülkelerde tarım ve hayvancılıkla ilgili faaliyetler genellikle çiftliklerde aynı zamanda ve birlikte gerçekleştirilmektedir. Çiftlik yapıları ziyaretçilerin konaklama ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Fakat gelişmekte olan ve/veya gelişmemiş ülkelerde tarım ve hayvancılıkla ilgili faaliyetler genellikle köylünün kendisinin ve ailesinin konaklama ihtiyaçlarını karşılayabilecek geleneksel köy evlerinin bulunduğu köylerde gerçekleştirilmektedir. Durum böyleyken gelişmiş ülkelerde turizm aktiviteleri çiftlik ortamında gerçekleştiriliyorsa çiftlik turizmi, gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde turizm

faaliyetleri köylerde gerçekleştiriyorsa tarım turizmi olarak adlandırılabilir. Literatürde yer alan tanımlamalarda tarımsal turizm aktivitelerinin gerçekleştirildiği ortama (çiftlik, köy gibi), tarımsal faaliyetin gerçekleştirildiği tesisin özgünlüğüne, ziyaretçi tarafından gerçekleştirilen aktivitenin türü ve kapsamına (tarımsal üretim sürecine doğrudan katılma, barınma, eğitim, tarımsal çıktılardan yararlanma) bağlı olarak ortaya çıkan farklılıklar ve hatta tutarsızlıklar bulunmaktadır (Türkay ve Çalık, 2019).

Tarım turizminde gerçekleştirilebilecek pek çok aktivite mevcuttur. Bunlardan bazıları (Jolly, 2012);

Açık Hava Rekreasyonu;

- Ata binme
- Yaban hayatı izleme ve fotoğrafçılık
- Balıkçılık
- Kamp / piknik
- Avcılık
- Kano / kızak gezileri
- Kros kayağı
- Arazi araçlarıyla gezinti

Eğitim Deneyimleri;

- Okul turları
- Bahçe / kreş turları
- Şaraphane turları
- Tarım teknik turları
- Tarihi tarım sergileri
- Bira fabrikası turları
- Egzotik hayvan çiftliği

Doğrudan Tarımsal Satışlar;

- Çiftlikte satışlar
- Yol kenarı standı
- Tarımla ilgili el sanatları / hediyeler
- Seçerek alma işlemleri

Konaklama;

- Pansiyon
- Çiftlik
- Konuk çiftliği

- Gençlik değişimi
- Bakımevi

Eğlence;

- Konserler veya özel etkinlikler
- Festivaller veya fuarlar
- Hayvanat bahçesi
- Köpekle birlikte yapılan avcılık faaliyetleri

1.4.2.1.Tarım Turizminin Hedefleri

Ülkeden ülkeye hatta aynı ülke sınırları içinde bölgeden bölgeye değişebilmekle beraber tarım turizminin hedefleri makro açıdan ele alındığında temel başlıklar şu şekildedir (Türkay ve Çalık, 2019):

1. Kırsal bölge insanının yaşam ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi: Bu coğrafyalarda ekonomik, kültürel ve sosyal hayatta karşılaşılan zorluklar bölge insanının refahını yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Bozulan ekonomi hanelerin gelirlerini düşürmekte, satın alma güçlerini azaltmaktadır. Tarım turizmi bu olumsuzlukları ortadan kaldırılmasına veya etkilerinin azaltılmasında önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

2. Kırsal nüfusun varlığının devam ettirilmesi: Çeşitli nedenlerle köyden kente göç, kırsal bölgelerin demografik yapısını kökten etkilemektedir. Kırsal bölge nüfusunun azalmasına sebep olmaktadır. Nüfusun azalması, tarım odaklı iktisadi faaliyetlerin yapıldığı bölgelerde işgücünün azalmasına, tarımsal faaliyetlerden uzaklaşmaya, tarımdan sağlanan gelirin azalmasına, tarım arazilerinin kullanılamamasına ve bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan geri kalmasına neden olmaktadır. Tarım turizmi bu bölgelerde ek gelir fırsatı, göçten vazgeçilmesine ve hatta tersine göçü mümkün kılmaktadır.

3. Yerel tarım ve el sanatlarının tutundurulması ve desteklenmesi: Kırsal bölge nüfusunun giderek azalması ekonomiyi etkilediği kadar geleneksel el sanatları ve bölgeye has değerlerin de kaybolmasına sebep olmaktadır. Tarım turizminin ekonomiye etkisiyle bölge insanı toprağına sahip çıkmaktadır. Hem topraktan çıkan mahsulleri hem de boş vakitlerini el sanatlarıyla değerlendirerek katma değerli ürünler üretmesi ve bunları satarak gelir elde etmesi sağlanır.

4. Çevrenin korunması ve kaynakların gelecek nesillere aktarılması: Geleneksel turizm faaliyetlerinin aksine tarımsal turizmde çevrenin korunmasında çok daha başarılıdır. Tarım turizmi kapsamındaki faaliyetler tarım odaklı olduğu için diğer turizm faaliyetlerine göre çevreye verdiği zarar çok azdır. Tarım turizmi sürdürülebilir bir turizm

faaliyeti olduğundan kaynaklar gelecek nesillere aktarılabilirken, diğer turizm faaliyetleri bu mümkün olmayabilir, hatta çevreye verdiği zarardan gelecek nesiller tehlike altında olabilir. Bunun nedeni ise geri dönüşü olmayan kaynakların kullanımı sonucu tahribatın yüksek olmasıdır.

5. Biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülmesi: Tarım turizmi faaliyetlerinin bölgedeki tarım arazilerinin varlığına, su kaynaklarına, bitki ve hayvan çeşitliliğine, tabiatın doğal dokusuna bağlıdır. Bu kaynakların sürdürülebilirliği ve korunması en önemli amaçtır. Biyolojik çeşitliliğin korunmasına, sürdürülebilirliğine değer vermeyen bir tarımsal turizm örneği gösterilemez ve bu tarımsal turizm olarak kabul edilemez.

6. Geleneksel mimariden, kültürel mirastan faydalanılması ve tutundurulması: Tarımsal turizm faaliyetleri çiftliklerde veya köy evlerinde gerçekleşmesi geleneksel mimarinin korunması ve sürdürülebilirliğinin garanti altına alınması gerekmektedir. Böylece geleneksel kültür ve bölgeye has mimariden faydalanan halk için bu bir ek gelir kaynağı oluşturmaktadır.

7. Kırsal girişimciliğin desteklenmesi: Kırsal kalkınmayı destekleyen önemli faaliyetlerden ve kırsal kalkınma politikalarının başlıca ayaklarından biri olan kırsal girişimcilik, kırsal alanlarda yaşayanların bu işe yatırım yapmasını teşvik etmektedir. Hatta birçok ülkede bu faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla teşvik programları uygulanmaktadır.

8. Ek gelir sağlama ve istihdamı artırması: Tarım turizmi kırsal bölge halkı için önceden de bahsedildiği üzere ek gelir kaynağı oluşturmakta ve istihdamı artırmaktadır. İşgücü piyasasında da olumlu gelişmelere sebep olmaktadır. Erkek-kadın işgücü dağılımı arasındaki dengesizliği gidermeye yardımcı olmaktadır.

9. Kırsal bölgeleri refahının yükselmesi: Tarım turizmine yönelik faaliyetlerin artmasıyla kırsal bölgenin kamu kaynaklarından yararlanabileceği pay artmaktadır. Bu bölgenin özel sektör için de çekici bir konum haline gelmesi mümkündür. Yerel halkın bilinçlendirilmesi ve bölge halkının tarım uygulamalarındaki eğitimlerine önem göstermesiyle bölge refahı yükselecek ve aslında bilinçlenme ve eğitim sonucunda daha çok ziyaretçi çekme potansiyelini de artıracaktır.

1.4.2.2. Tarım Turizminin Faydaları

Tarım turizmi kırsal bölgeleri ve o bölgede yaşayan halkı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel açıdan direkt olarak etkilemektedir. Aynı zamanda tarım turizmi bölge refahını destekleyici niteliktedir. Tarım turizmi bölge halkının tamamını ilgilendirmektedir ve bu taraflar çeşitli şekillerde tarım turizminden fayda sağlamaktadır. Tarım turizminin çifti veya

köylü, turizm acentaları, çevre ve bölgedeki topluluklar ve turistler açısından faydaları aşağıda belirtilmiştir (Türkay ve Çalık, 2019).

➤ **Çiftçi veya Köylü Açısından Faydaları;**

- Tarımsal ürünlerin yenilikçi şekilde kullanımı,
- Tarımsal faaliyetlerin genişletilmesi,
- Yeni pazarların oluşması,
- Elde edilen gelirin artması ve düzenli hale gelmesi,
- Yerel tarım ürünlerine yönelik farkındalığın ve ilginin artması,
- Tarımsal alanların öneminin anlaşılması,
- Tarımsal faaliyetlerde ve ürünlerde sürdürülebilirliğin sağlanması,
- Girişimciliğin teşvik edilmesi.

➤ **Turizm Acentaları Açısından Faydaları;**

- Turizm paketlerinin çeşitlendirilmesi,
- Aracılık faaliyetlerinin kapsamının genişletilmesi,
- Acentacılık işinin büyütülmesi ve gelir elde edilmesi,
- Kırsal bölgelere turistik hareketliliğin artması,
- Turizm aktivitelerine yönelik talebin yıl geneline yayılması,
- Turizmde arz ve talep dengesinin oluşması,
- Yoğun olmayan dönemlerde sezon süresinin artırılması,
- Yerel işletmelere ihtiyaç duydukları fonların temin edilmesi,
- Önemli turizm pazarlarında yer alan kırsal bölgelerde konumlanma fırsatı

sunması.

➤ **Çevre ve Bölge ile İlişkili Topluluklar Açısından Faydaları;**

- Yerel işletmeler için ek gelir elde etme fırsatı sunması,
- Yerleşimciler ve turistler için sosyal tesislerin iyileştirilmesi,
- Kırsal alanların ve doğal çevrenin korunması,
- Kültürel değerlerin ve tarihi mirasın korunması,
- Kültürel etkileşimin artması,
- Toplumun tarımsal meseleler ve değerler hakkında farkındalığının artması,
- İstihdamın artırılması,
- Ek gelir yaratma suretiyle kırsal ekonominin güçlendirilmesi ve refahın

yükselmesi.

➤ **Turist ya da Ziyaretçi Açısından Faydaları;**

- Tarımsal faaliyetlere katılma fırsatı sunma,

- Şehrin ve şehirleşmenin neden olduğu stresten kurtulma,
- Tarımsal ürünleri yerinde deneme ve tatma fırsatı sunma,
- Çocukların doğa ve geleneksel tarım ile ilişkisini güçlendirme,
- Kırsal alanların sunduğu olanakları tecrübe edebilme,
- Kırsal bölge insanıyla etkileşim neticesinde empati kurabilme becerisinin kazanılması,
- Kitle turizmine göre daha düşük fiyatlarla sunulan bir hizmet satın alınarak boş zamanın değerlendirilmesi.

1.4.3.Çiftlik Turizmi

Çiftlik turizmi, faaliyette olan bir çiftlikteki tarımsal faaliyetlere katılmasıyla oluşan bir kırsal turizm türüdür (Kurnaz ve Kılıç , 2010: 39-56). Çiftlik turizmi ve tarım turizmi bazen aynı anlamda bazen de farklı anlamlarda kullanılabilmektedir. Birbirleriyle oldukça benzer olan bu turizm türündeki temel farklılık, çiftlik turizminin çiftliklerde gerçekleşiyor olmasıdır. Tarım turizminin gerçekleşmesi için turizm faaliyetlerinin bir çiftlikte gerçekleşme zorunluluğu ise yoktur (Zengin ve Savgın, 2016: 475-493).

1.4.4.Av Turizmi

Av turizmi, doğal yaşam ve yaban hayatın olduğu habitatlarda meydana gelmektedir. Doğal ortamlarında sayıca fazla olan veya yeterli kabul edilen türlerin avlanmasına izin verilerek, kontrollü bir şekilde gerçekleştirilir. Ekolojik ve yerel değerlere öncelik verilerek yapılması gereken bir turizm çeşididir. Av turizm, kırsal alanda yapılan turizm çeşitleri içinde oldukça küçük bir yer kaplar ve literatürde isminden nispeten az söz edilir. Hatta bazı yazarlar av turizmini bir turizm türü olarak bahsetmezler. Ancak gerçekten de av turizmi, turizm pazarında oldukça niştir (Haakana, 2007).

Av turizmi, insanların doğaya geri dönüş eğilimleriyle birlikte doğru orantılı bir şekilde artışa geçmiştir. İnsanların, kıyı turizminin, tarihi güzellikleri gezmenin, yeni yerler keşfetmenin yanında alternatif turizm çeşitleri arayışı konusunda girişimde bulundukları gözlemlenmektedir. Bunlardan biri de karşımıza av turizmi olarak çıkmaktadır (Özer, 2020: 71-86).

Av turizmi hem ülke içinde hem de uluslararası alanda faaliyet göstermektedir. Bazı durumlarda lüks bir turizm çeşidi olarak sayılmaktadır. Çünkü kullanılacak araç ve gereçlerin maliyetli olduğu durumlar söz konusudur. Bu araç ve gereçlerin yanında bir de bu turizme katılacak kişilerde bazı teknik özellikler olması beklenir. Kullanılacak mermilerden, giyilecek

ayakkabıdan, kullanılacak ulaşım aracına birçok alanda sıra dışı bir tatil deneyimi sunmaktadır. Ancak avlanmalar özellikle hayvan avcılığı üzerine yapılıyorsa bunun denetlenebilir ve kurallara uygun bir şekilde yapılması gerekir (Özer, 2020: 71-86).

Av turizmi denilince belki de ilk ilişkilendirme hayvancılık üzerine yapılan avcılık faaliyetleri olarak düşünülebilir. Ancak av turizmi sadece bundan ibaret değildir. Bir örnek verilecek olursa, trüf mantarı da önemli bir avcılık turizm ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle İtalya ve Fransa’da trüf mantarı turizmi oldukça popülerdir. Pronto Tur’un sahibi Ali Onaran bu etkinlikle ilgili şu sözlerini söylemiştir;

‘Yanınızda size özel bir ekip, trüf mantarlarını bulan köpeklerle birlikte ormanda dolaşılır. İtalya’da Alba, Sicilya ve Toskana’da bu turlarımız var. Türkiye’den yılda 100 kadar kişi bu turlara katılıyor.’ (Cengiz, 2012).

1.4.5.Akarsu Turizmi

Nehirler pek çok yönden doğrudan turizmle ilişkilidir. İnanılmaz doğal manzara, geniş flora ve fauna yelpazesi sunarlar ve aynı zamanda, uzak yerlerden insanları kendine çeken bir yapıya sahiptir. Nehir turizminin temel özelliği olan su, dinlenmek ve eğlenmek için popülist doğal ortamlardan biridir. Suyu yakın bölgelerde kısa süreyle bir zaman geçirmek bile çoğu insan üzerinde yararlı ve yatıştırıcı etkisi olduğu iddia edilmektedir. Bu nedenle nehirleri, gölleri, şelaleleri, kaplıcaları, plajları ve hatta su içeren insan yapımı cazibe merkezlerine sahip olan destinasyonlar insanlar tarafından daha çok seviliyor. Bu sadece turizm aktivitesini artırmakla kalmıyor, aynı zamanda ekonomi için daha fazla para kazanmaya da yardımcı olur (Tandon, 2012: 87-102).

Akarsu turizminde turistler bireysel yeteneklerini sergileme imkânı bulurlar. Bu yüzden bu faaliyetlere katılan turistlerde heyecan ve coşku unsuru bu turizm türünde ön plana çıkmaktadır. Öte yandan, doğaya zararı olmayan ve çevre dostu olan bu turizm türünde, aşırı olarak ifade edilebilecek spor türlerinden olan rafting gibi faaliyetler çerçevesinde gerçekleştiği için bir rehber eşliğinde yapılması önerilmektedir. Bu turizm tipinde özel araç ve ekipmanlara ihtiyaçlar duyulur. Faaliyetin gerçekleştiği akarsuya göre bu araç ve ekipmanlar değişebileceği gibi, belirli zorluklarla karşılaşılması olasıdır. Bu zorluklar turistler açısından heyecanlı olsa da dikkatli olunması gerektiği unutulmamalıdır (Turismebakis.com, 2020).

Bu turizm türünde, aşırı faaliyet gösterilmesi akarsularda kirlenmelere yol açabilmektedir. Yine aşırı kullanımdan ötürü, o kırsal bölgedeki yerel halkın gereksinimlerinin karşılanmasının bir bölümünde kısıtlamalar yaşanabilir. Sonuç olarak doğal hayata belirli miktarda müdahaleden dolayı tahrip olma riski söz konusudur. Bu hususlar göz önünde

bulundurularak yapılacak akarsu turizmi kontrollü gerçekleştiğinde bu sorunlarla karşılaşılmadan faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi mümkündür. Öte yandan, akarsu turizmi deniz turizmindeki tekdüzelikten kurtarıcı rol oynar ve yerel halkın kalkınmasında bölgede yapılacak akarsu turizmi faaliyeti önem kazanmaktadır.

Akarsu turizminde yapılan faaliyetler genel itibariyle rafting, nehir kayağı ve kano olarak karşımıza çıkar. Rafting, akıntının yardımı ile bir şişme bot üzerinde, belirli sayıdaki bir grupla beraber akarsuda seyahat etmeyi ifade etmektedir. Ekstrem bir faaliyet olarak sayılabilecek bu aktivite tehlikeli olabilir, ancak gerekli ekipmanlar ve rehber bulunduğunda, söz konusu tehlikeler ortadan kalkmaktadır. Bu aktivitenin eğlenceli olması da ekstrem olmasından kaynaklanmaktadır. Nehir kayağı ise, rehber eşliğinde gerçekleştirilen, akarsu turizmi bünyesinde yer alan bir diğer akarsu sporudur. Kano ise, tek kişilik veya birkaç kişiyle birlikte yapılabilen bir akarsu sporudur. Debinin düşük olduğu bir akarsuda sıklıkla gerçekleştirilen bir faaliyetir (Turismebakis.com, 2020).

1.4.6.Dağ ve Kış Sporları Turizmi

Macera, heyecan, aksiyon ve değişiklik arayanlara farklı seçenekler sunan dağ ve kış sporları turizmi kapsamında birçok faaliyet örnek gösterilebilir. Doğa yürüyüşleri, bisiklet turlar, kaya tırmanıcılığı, yamaç paraşütü, asılma planr, buzul kayağı, balonla yapılan yüksek dağ kayağı, kızak ve kayak faaliyetleri dağ ve kış sporları turizminin aktivitelerine verilebilecek örneklerdir. (Uçar vd., 2010)

Turistlerin bu turizm türünden etkilenmesindeki en önemli sebepler olarak, temiz iklim ve hava özellikleri, topografyanın çeşitliliği, eşsiz manzaralar, yerel özellikler sayılabilir. Turizmin avantajları olsa da orada yaşayan insanlar ve yerel ekonomi üzerinde ciddi etkileri olabilir. Gittikçe daha fazla insan dağları ziyaret ettikçe ister tırmanma aktiviteleri ister sadece vadilerde dolaşmak olsun, çevrenin kalıcı olarak hasar görme şansı daha da artmaktadır. Öte yandan, bölgede yaşayan halka yeni iş fırsatları sunması, bölgedeki el sanatlarına olan değerin artması ve yerel halkın yaşam standartlarında iyileşmeye kadar birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Bu turizm türünde karşımıza çıkan en önemli sorunlar ise, bölgedeki fiyatların görece pahalı olması, kırsal alana yoğun talepten dolayı bazen dönemsel bazen de kalıcı hava kirliliğiyle karşı karşıya kalabilir (Borrow, 2021).

Bu turizm türünde dağ ve kışın potansiyelinin değerlendirilebilmesi için gerekli unsurların en başında konaklama ve ulaşım gelmektedir. Belli yüksekliklerde konaklama tesisleri kurmak da hizmet kalitesinde sürdürülebilirliği sağlamak da zordur ancak bir o kadar da önemlidir. Karlı ve eğimli arazi yapısına sahip bölgelerde ulaşım problemleriyle karşılaşmak

doğaldır. Bu bölgelerde sürekli açık olan bir karayolu bağlantısı ve/veya havayolu hizmeti sunmak bu turizm türündeki faaliyetlere katılım için gerekmektedir. Ayrıca kırsal alanlarda olduğu için buraya gelen bazı turistler için sürekli açık olan yeme içme yerleri ve eğlence işletmelerinin bulunması o bölgenin tercih edilmesinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (İncekara, 1998).

1.4.7.Macera Turizmi

Macera turizmi, geleneksel olarak açık hava rekreasyonların gelişmiş şeklini ifade etmektedir. Macera turizminin diğer rekreatif faaliyetlerden en önemli özellik ise, riskin oluşudur. Macera turizmindeki ilgi çekici bir unsur olarak karşımıza çıkan risk faktörü, turistlerde heyecana sebep olduğundan bu tür etkinliklere katılma istekleri oldukça yüksektir. Turizm endüstrisinde macera turizmi için pek çok tanımlama bulunmaktadır. Genel bir fikir birliği olmasa da bu terimin varlığı kabul edilmektedir. Bu terim, kırsal alanda yapılan bir yürüyüşten, uzaya yapılan bir yolculuğa kadar birçok şekilde kapsamı geniştir (Garda, 2004).

Macera turizm, doğada gerçekleşen, bazı durumlarda içinde özel becerileri gerektiren aktiviteler bulunduran bir boş zaman faaliyeti olarak tanımlanabilir. Özellikle 1980li yıllardan itibaren, alternatif turizm kaynaklarına yönelimin hızlanması ile ortaya çıkmış bir kavramdır. Böylece macera turizmi bir ürün haline gelmiş, dolayısıyla macera turizminin bir sektör olmasını sağlamıştır (Gümüş ve Kulakoğlu Dilek, 2018: 20-45).

Kanada Turizm Komisyonu macera turizminde yapılabilecek aktiviteleri 6 kategoriye ayırmıştır, bunlar (Fendell, 2003);

- Doğa gözlemciliği
- Vahşi yaşam gözlemciliği (kuş gözlemciliği, balina gözlemciliği vb.)
- Su temelli macera ürünleri (kano, kayak vb.)
- Kara temelli macera ürünleri (yürüyüş, tırmanış vb.)
- Hava temelli macera ürünleri (balon turu, delta kanat uçuşu, bungee jumping, paraşütle atlama vb.)
- Kış temelli macera ürünleri (köpekli kızak, kayak krosu vb.)

Macera turizmi, ülkelerin doğal ve kültürel zenginliklerinin korumasını teşvik edici özelliğe sahip olmasıyla ve bölgedeki faaliyet artışını sağlamasıyla bölgeye en yüksek ekonomik katkıyı sağlamaktadır. Bu nedenle hem ulusal hem uluslararası devletler, sivil toplum örgütleri ve turizm işletmeleri macera turizminin tanıtımına öncelik vermelidir. Bu sayede gelir düzeyi yüksek olan turistlerin bölgeye çekilmesiyle hem gelir düzeylerinde artış, döviz girdisi

gibi artılarının yanında bölge halkının da kalkındırılması mümkün olacaktır (Gümüş ve Kulakoğlu Dilek, 2018: 20-45).

1.4.8.Yayla Turizmi

Yayla, jeomorfolojide yüksek düzlükleri (plato) ifade etmektedir. Eski zamanlardan beri hayvancılık ve tarım amaçlı bu alanlar kullanılmaktadır. Turizm amaçlı kullanımı ise yakın dönemde başlamıştır. Yaylalarda ulaşım, konaklama, yeme içme vb. hizmetlerin yerleştirilmesiyle bu alanlar turizm için de kullanılmaya başlamıştır. Böylece, yayla turizmi ortaya çıkmıştır. Yaylaların bitki örtüsü, doğal habitatu, akarsu, göl ve şelaleleriyle doğal çekiciliğe kavuşmuş olan, geleneksel kırsal yaşam ve bölgesel mimari özelliklerin korunduğu yerler olarak kırsal turizm için çekici bir konumda yer almaktadır. Yaylaların özellikle tercih edilmesinin başlıca nedeni, yazın aşırı sıcak ve bunaltıcı zamanlarında bu bölgelerin havasının daha serinletici ve bol oksijene sahip olmasındandır. Dünyada kırsal turizme olan ilginin artmasıyla yaylalara olan ilgi de artmıştır. Bu bölgelerde dinlemenin ve rahatlamamanın yanında stres atıcı faaliyetler de bulunmaktadır. Bunların en ilgi çekicileri, doğa yürüyüşleri, binicilik, golf, çim kayağı gibi aktivitelerdir (Yılmaz, 2018: 38-73).

Yaylalar son yıllarda ciddi değişimler yaşamaktadır. Yaylalara olan ulaşım ağının genişlemesi, yöreye yeni yollar tahsis edilmesi, elektrik sıkıntısının giderilmesi, hatta bazı bölgelere iletişim araçlarının kurulması gerek baz istasyonları gerekse kablolu telefon olarak, yaylaların artık sadece tarım ve hayvancılık yapılan alanlar olma sıfatını yitirmiştir. Hayvancılıkla ilgisi olmayan insanların dahi, şehir sıcaklarından kaçıp, yaylaların bol oksijenli temiz ve serin havasına kapılan insanların sayısı hızlı bir şekilde artmaktadır. Bu dönüşüm, bölgedeki ekonomik, kültürel ve çevresel dönüşümlere de zemin hazırlamıştır. Önceden amacı sadece yöresel kullanım olan yaylalar, yılın sadece belli dönemlerinde faydalanılan ve ayrı bir kültürü temsil eden yapısıyla zaman içinde toplumsal bir değişime uğramıştır. Bu bölgeler 1990lı yıllardan turizme açılmasıyla, geleneksel yaşam biçiminin yanında, bölgeyi ziyaret eden turistlerin de beklentilerine cevap verecek düzeyde yenilikler ve düzenlemeler sayesinde bölgeye olan talebin artışı sonucu, bölgenin yerlileri için de yeni fırsatlar doğurmuş, kalkınmalarına katkı sağlamıştır (Usman ve Akkaya, 2012).

1.4.9.Termal Turizm

Termal turizm, soğuk ve sıcak mineralli suların sağlık, eğlence ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile meydana gelmiştir. Turistlerin ulaşım, konaklama ve ağırlama gereksinimlerinin karşılanmasını kapsayan bir turizm türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sağlık turizmi

alanında önemli bir yeri olan termal turizm kırsal alanlarda gerçekleşen bir turizm türü olması nedeniyle dünyada birçok ülkenin bu turizm türüne destek verdiği görülmektedir. Almanya, Japonya, Rusya, İspanya, İtalya, İzlanda, Çek Cumhuriyeti ve Slovakya gibi ülkelerde çok gelişmiş termal tesisler ve kaplıcalar kurulmuş ve o bölgenin canlandırılmasıyla ziyaretçi sayısında artışlar gözlenmektedir. Günümüzde birçok çeşitli adla termal turizm faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Sağlıklı yaşam tesisi, kaplıca, içmeler, termal tesis, termal kür merkezi, rehabilitasyon, sağlık ve güzellik merkezi gibi isimlerle anılan merkezlerde gerçekleştirilen termal turizm aktivite dünyada giderek çoğalmaya başlaması, sağlık turizmine olan ilginin ve talebin artmasının doğal bir sonucudur (Gümüş ve Kulakoğlu Dilek, 2018: 20-45).

Termal turizmin pek çok olanakları sağladığı aşîkârdır. En önemlisi bu turizm türündeki aktiviteleri tüm yıla yaymak mümkündür. Tesislerde sağlık unsurunun öneminden kaynaklı yüksek doluluk oranlarına ulaşmak hiç de zor değildir. Talebin artması sonucunda istihdam oluşturmaları da bölge halkının ekonomik kalkınmasına katkı sağlamakla birlikte kırsal bölgelerde diğer alternatif turizm türleriyle entegrasyonu sağlandığında bölgede dengeli bir turizm gelişiminin görülmesi olasıdır. İnsan sağlığının yanı sıra, bu tesisler ziyaretçiler tarafından sıklıkla eğlence ve dinlenme gibi olanaklarından dolayı da sıklıkla tercih edilmektedir (Gümüş ve Kulakoğlu Dilek, 2018: 20-45).

Termal turizmin yapıldığı bölgelerde fay aktivitelerinin yoğun olması, aktif deprem kuşakları üzerinde yer alması veya volkanik faaliyetlerin aktif olarak gözlemlendiği bölgelerde olabilmektedir. Her zaman geçerli olmayan bu durum yine de risk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu turizm türünde suyun önemi büyüktür ve bulunduğu bölgenin jeolojik yapısına göre farklılık göstermektedir. Suyun analiz edilmesiyle bu özelliklerin ortaya çıkarılması ve analiz sonuçlarına göre de pazarlama stratejileri geliştirilerek bölgeye olan talebin artırılması mümkündür. Kırsal kesime daha yakın olan bu bölgeler aslında şehir merkezlerinden çok da dışarda kalmadıkları görülmektedir. Nispeten kısa bir yolculuk süresiyle bu tesislere ulaşımın mümkün olduğu görülmektedir. Termal turizmdeki en önemli konu, kaynakların doğru ve etkili kullanımının yanı sıra, o kaynakların korunmasıdır. Su ve hava kirliliğinden uzakta kalan bu bölgeler de dikkat edilmesi gereken bir diğer konu da bulunduğu zeminin çalışmalarında hassas olunması, özellikle deprem kuşağında yer alabilme potansiyellerden kaynakları kurulacak tesislerin depreme dayanıklı olması gerekmektedir (Yılmaz, 2018: 38-73).

1.5.Kırsal Turizmin Konaklama Tipleri

Kırsal turizmin en önemli özelliklerinden biri ziyaretçilerin kırsal turizm alanlarını kısa süreli veya günübirlik olarak sınırlandırılmasıdır. Kırsal alanlardaki konaklama genel olarak bir

haftayı geçmemektedir. Ziyaret süresinin kısa olmasından dolayı gelen ziyaretçilere yönelik yapılacak faaliyetleri de günübirlik ya da kısa süreli olarak organize edilmektedir. Bu şekilde organize edilen etkinlikler turistik çekiciliği de artırmaktadır. Özetle, tarım, hayvancılık, yerel el sanatlarını tanıtmaya, doğa yürüyüşleri ve kültür gezileri, piknikleri sportif etkinlikleri, animatörler tarafından gerçekleştirilen gösteriler, günübirlik ya da birkaç günlük süreyle gerçekleştirilen çeşitli kurslar, şenlikler ve festivaller, panayırılar hem çocuklara hem de yaşlılara yönelik organize edilen kırsal turizm aktiviteleri kırsal turizmin kapsamında değerlendirilmektedir (Soykan, 2001: 151-176).

Kırsal turizmde altyapı, konaklama, yeme-içme, boş zaman değerlendir, sağlık gibi hizmetlerin verilebilmesi için birçok yapılanma gerekmektedir. Bunlardan biri de konaklama faaliyetlerinin gerçekleşeceği yerlerdir. İnsanları kırsal turizm için kırsal alanlara çeken mekâna bağlı pek çok özellik bulunur. Bunlar özetlenecek olursa (Karaburun Belediyesi, 2012);

- Kırsal alanların kirlenmemiş ve orijinallliğini korumuş olması, kırsal yerleşmelerin bölgeye has özellikleri taşıması ve yerel kimliğini koruyor olması,
- Kırsal alanların dinleme, sağlıklarını koruma veya sağlıklarına kavuşma amacıyla yer arayanlar için, en başta iklim şartlarını gözeterek, jeotermal yapısı buna uygun sular, akarsular ve göller, ormanlar açısından uygun koşullara sahip ve tesislerin buna uygun kullanılması,
- Kırsal bölgenin temiz hava ve su kaynaklara sahip olmasının yanında, üretilen besin maddelerin saf, katkısız ve organik yollardan elde ediliyor olması ve yerel mutfak özelliklerinin bu organik ürünlere bağlı olarak gelişmiş olması,
- Kırsal alanların bedensel ve ruhsal yenilenmesine ve ayrıca rahatlatıcı etkisinden faydalanmak isteyen ziyaretçilerin at binme, doğa yürüyüşlerine katılma, bisiklet sürme, balık tutma, manzara seyri, fotoğrafçılık aktiviteleri, resim yapma, yoga, su sporları, meyve-sebze toplama gibi çok çeşitli rekreasyonel aktivitelerin uygulanmasının mümkün kılınmasını sağlayan mekânlara sahip olması ve ulaşılabilir olması,
- Kırsal alanların insanlara eskileri hatırlatıcı yapısının korunması, özel kutlamalar ve geleneksel etkinliklerin yaşatılmış olması,
- Kırsal turizmin; korumacı, sahiplenici, sorumlu, saygılı, kontrollü ve denetimli bir şekilde gelişmesini destekleyenlerin, kırsal alanları ve kırsal bölgenin yerleşimini sahiplenici nitelikte olması.

1.5.1.Çiftlik ve Köy Evleri

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na göre çiftlik evi-köy evi; 'Tarım faaliyetlerinin, kırsal alanların doğal ve kültürel mirasının korunmasına önemli katkıları olduğu göz önünde bulundurularak, mevcut yapıların iyileştirilmesi veya yeni yapıların mevcut dokunun iç düzenlemesi esas alınarak yapılmasını, bu sayede yatak kapasitesi oluşturulmasını ve turizmin gelişip genişleyebileceği ortamların çevresel açıdan güvence altına alınmasını hedefleyen; kırsal bölgelerde çiftlik organizasyonu amacıyla kurulmuş ve çiftlik üretimi ile birlikte turizm konaklama olanağı sağlayan, gelen müşterilerin de isterlerse çalışma programlarına katılabilecekleri, kırsal yaşantının sahnelenmesine olanak sağlayan en az beş odalı konaklama tesisleridir.' şeklinde tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2005).

Tarım faaliyetlerinin, kırsal alanların doğal ve kültürel mirasının korunmasında önemli katkıları vardır. Bu nedenle mevcut yapılarının iyileştirilmesi veya yeni oluşturulacak yapıların mevcut dokuyu bozmayacak şekilde yapılması esas alınarak yapılması sağlanmalıdır.

Klasik şekilde gerçekleştirilen konaklamalardan ziyade, ziyaretçilere bir çiftlik evi-köy evinde konaklama olanağının sunulabiliyor olması, yerel yiyecek ve içeceklerin denenebilmesi ve bu sağlanabilen olanakların da aile işletmeciliği anlayışında gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir. Dekorasyonun yörenin özellikleriyle örtüşmesi kadar malzemelerinin de nitelikli olması son derece önemlidir.

Diğer hususlara baktığımızda, müşterilere yöreye özgü ev yapımı yiyeceklerin sunulması, konaklama sırasında ziyaretçileri hala doğal ortamın içinde olduğu hissiyatını vermesi için tesisin balkon, veranda veya teras gibi özelliklere sahip olması, ısınma ihtiyacını gelişmiş teknolojilerle yerine daha geleneksel olan şöminelerle sağlanması, kitap okuma ve dinlenme imkânı veren ortamların sağlanması, konaklama tesisinde yöreyle ilgili yeteri kadar bilgi verilebiliyor olması, kişiye özgü duş, tuvalet gibi imkanların varlığı gibi birçok özellik de ziyaretçilerin tercih sebebi olmaktadır (Çolak, 2009).

1.5.2.Dağ Evi

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na göre dağ evi; 'Kış sporları veya çim sporları yapmak ve doğa güzelliklerinden faydalanmak amacıyla çevresel açıdan sorumlu bir anlayışla işletilen asgari bir yıldızlı otel nitelikleri ile birlikte aşağıdaki nitelikleri taşıyan konaklama tesisleridir;

- Girişte saçak düzenlemesi gibi doğa koşullarının getirdiği fiziksel güçlüklerle karşı gerekli tedbirlerin alınması,

- Kış veya çim sporlarına yönelik gerekli malzeme ve teçhizatın kiralanabilmesi imkânı ve bunların muhafazasına için depo ile bu sporların öğretilmesine yönelik en az bir adet sertifikalı eğitici personel,
  - Spor yaralanmalarına da yönelik ilk yardım araç ve gereçleri ile ilk yardım konusunda sertifikalı personel,
  - İkinci sınıf lokanta veya kafeterya,
  - Ranza sistemi olmaksızın odaların en fazla altı kişilik düzenlenebilmesi imkânı,
  - Oturma salonunda şömine,
  - Sauna veya hamam veya kapalı yüzme havuzu,
  - Çamaşır yıkama ve ütöleme hizmeti,
  - Yeterli çevre aydınlatması,
  - Bakı terası gibi manzara seyri amaçlı düzenleme,
  - Jeneratör,
- şeklinde tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2005).

Dağlarda şehirlerden uzakta konumlanan dağ evleri, küçük bir tesise bağlı olabileceği büyük işletmelerin sahip olduğu evler olarak karşımıza çıkabilmektedir. Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere, kırsal bölgelerde yer alan dağ evlerinde konaklama bir bakıma riskli sayılabilecekken gerekli önlemlerin alınmasıyla bu sorun ortadan kaldırılabilir. Hastanelerden, sağlık ocaklarından uzakta konumlanan dağ evlerinde, bölgede gerçekleştirilen aktiviteler dolayı sakatlanma gibi sağlık problemleriyle karşı karşıya kalınabileceğinden ilk yardım ekipmanların tam ve düzenli bir şekilde sertifika bir personel ile birlikte tesiste bulunması gerekmektedir. Bir diğer husus da iletişimin sağlanmasıdır. Acil durumlarda iletişim kurulabilmesi için telsizlerle iletişim bir alternatif çözüm olarak değerlendirilebilir. Başka bir konu da elektriğin varlığıdır. Bu bölgelere elektrik hizmetlerinin ulaştırılmasında problem yaşanması olasıdır. Altyapısı uygun olmayan bölgeler olabileceği gibi, altyapısı bulunan ancak sürekli bakım gerektirmesi veya aksaklıkların yaşanmasından dolayı elektrik kesintileriyle karşılaşılabilir. Bu durumun geçici bir şekilde çözümü jeneratörlerdir. Alternatif çözümü ise yenilenebilir kaynaklardan tesisin kendi elektriğini kendi üretmesi de değerlendirilebilir.

1.5.3.Yayla Evi

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na göre yayla evi; 'Bakanlıkça geliştirilmeleri uygun görülen yerlerde bulunan, mevcut yayla evlerinin iyileştirilmesiyle turizme kazandırılan veya mevcut yayla evlerinin iç düzenlemesi esas alınarak yapılan veya Bakanlıkça belirlenecek örnek yayla evi yapı tiplerine göre inşa edilecek ünitelerde, müstakil veya toplu olarak hizmet

verecek en az beş odalı konaklama tesisleridir.’ şeklinde tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2005).

Yayla evlerinde bulunması gereken bazı özellikler şu şekilde sıralanabilir;

- Yeme-içme ve dinlenme alanları,
- Her beş oda için bir adet ortak müşteri duş, lavabo bulundurulması,
- Personel için ayrı duş, lavabo ve soyunma yeri tahsis

Yayla evlerinde dekorasyonun bölgeye uygun şekilde ve özgün olması kadar kullanılan malzemelerin de nitelikli olması gerekir. Çevrenin ve doğal hayatın korunması ve geliştirilmesine yönelik bölgeye has yiyecek ve içeceklerin sunulması, el sanatları gibi bölgenin folklorik özelliklerinin tanıtımına özen gösterilmesi gerekir (Resmi Gazete, 2005).

1.5.4.Kırsal Pansiyon ve Kiralık Odalar

Kırsal bölgelerde alternatif konaklama seçenekleri arasında kırsal pansiyonlar ve kiralık odalar da yer almaktadır. Kırsal bölgeyi ziyaret edenlerin bazıları bu bölgede yaşayan halkın kiraya verdikleri bir iki odasını pansiyon şeklinde işlettikleri yerde kalırlar. Bu işletmeleri sayesinde aile pansiyonculuğu da gelişmektedir. Bu tarz konaklama olanağı kırsal turizme yeni katılan köylerde sıklıkla görülmektedir. Henüz büyük işletmelerin kurulmadığı bu yerleşim bölgelerinde bu tip aile pansiyonculuğuna Fransa’da çok sık rastlanmaktadır (Ahipaşaoğlu ve Çelte, 2006).

1.5.5.Butik Oteller

Kültür ve Turizm Bakanlığı’na göre butik oteller; ‘Yapısal özelliği, mimari tasarımı, tefriş, dekorasyon ve kullanılan malzemesi yönünden özgünlük arz eden, işletme ve servis yönünden üstün standart ve yüksek kalitede, deneyimli veya konusunda eğitimli personel ile kişiye özel hizmet verilen ve aşağıda belirtilen nitelikleri taşıyan en az on odalı otellerdir:

- Modern, reproduksiyon, antika gibi özelliği olan mobilya ve malzemeler ile tefriş ve dekorasyon,
- Beş yıldızlı otel odaları için belirlenen nitelikleri taşıyan konforlu odalar,
- Kapasiteye yeterli kabul holü, kahvaltı salonu, oturma salonu,
- Yönetim odası,
- Alakart lokanta,
- Genel mahallerde klima sistemi,
- Yirmi dört saat oda servisi,
- Çamaşır yıkama ve kuru temizleme hizmeti,

- Otopark hizmeti,
- Odalara, müşteri tarafından seçilen en az bir adet günlük gazete servisi şeklinde tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2005).

1.6.Kırsal Turizmin Önemi

Kırsal alanların kalkındırılmasında kırsal turizmin öneminden bahsetmiştik. Bu bağlamda kırsal turizmin temelini kırsal alanlar ve orada yer alan doğal kaynaklar oluşturmaktadır. Kırsal turizm, doğal ve kültürel mirasın korunmasında önemli bir işlevi bulunmaktadır.

Kırsal turizm özellikle geleneksel tarımın ve varsa bölgedeki sanayi sektörünün faaliyetlerinin azalması durumunda bölgede yaşayan halkın kalkınmasında yeniden hayat veren bir sektör olmaktadır. Bu durum aynı zamanda tarıma ek olarak alternatif bir kalkınma aracı olarak düşünülebilir (Karaman ve Gül, 2015: 1-23).

Kırsal turizm ekonominin bir bölümünü oluşturduğu için yerel topluluklara, özellikle kadınlara, ticari ve istihdam fırsatları yaratır. Bu fırsatlar olmadan yerel halk daha kalabalık bölgelere taşınmaya zorlanabilir ve bu da genellikle ailelerin ayrılmasına ve o kırsal alanda ekonomik sıkıntılar yaşanmasına neden olur. Ayrıca, kırsal turizm, yoğun nüfusa sahip ülkelerde turizmin tek bir noktada toplanmasını engeller, tatilcileri daha iyi bilinen, yoğun destinasyonların bazılarında uzaklaştırabilir ve alternatif alanlarda ekonomik fırsatlar sağlayabilir. Aynı zamanda köylerden şehirlere göç dalgasını da azaltır (Majlesi, 2020).

Kuzey Tayland'da birçok turist yürüyüş turlarına çıkmayı, aile yanında kalmayı ve paralarını kırsal topluluklarda harcamayı tercih ediyor. Bu, yerel halka birçok iş fırsatları sağlar. Birçok kadın, ailelerini desteklemek için çok daha yüksek bir ücret alabilecekleri başka sektörlerde çalışmak için Tayland'daki köylerini terk ediyor. Ancak kırsal turizmin artmasıyla birlikte birçok kadın, Bangkok ve Pattaya gibi şehirleşmenin daha fazla olduğu bölgelere taşınmaktan vazgeçti ya da o bölgelerden kırsal hayatlarına döndü. Sonuç olarak yaşadıkları kırsal alanlarda da görece iyi gelir elde etmeyi başardı (Stainton, 2020).

Kırsal alanlar çok çeşitli doğal arazilere, bozulmamış manzaralara, yerel ve etnik insanlara sahiptir ve ziyaretçilere çok çeşitli yaşam tarzları, el sanatları ve kültürlerle karşılaşma fırsatları sunar. Turistler, bir süre orada yaşayan bir aile ile kalabilir veya bağımsız bir konaklamanın keyfini çıkarabilir ve aynı zamanda günlük yaşamda oradaki halka da yardımcı olabilir. Aynı zamanda oraya gelen turistlere bölgesel rutinleri, tarımlarını, geleneklerini, sanatlarını ve kültürünü hissetme fırsatı sunmaktadır (Majlesi, 2020).

Kırsal turizm, yerel yetki alanları için önemli bir vergi geliri kaynağı olarak hizmet edebilir ve yerel gıda ürünlerinin kullanımını ve satışını teşvik eder. Kırsal turizm, uygulanabilir geleneksel mesleklerin kaybolmasını önler ve kırsalda yaşayanlara iş fırsatları sunar ve yeni istihdam fırsatları yaratır. Kırsal turizm, kırsal alanların geleneğini ve mirasını korur. Yerleşimlerdeki çevre iyileştirmelerini teşvik eder ve doğal çeşitliliğe saygı duyar (Sharma and Lal , 2013).

1.7.Kırsal Turizmin Özellikleri

Bir coğrafik alanda kırsal turizm işlevlerinin yerine gelebilmesi için o alanın bazı niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bunlar şu şekilde özetlenebilir (Güney & Göller, 2016):

- Coğrafi konumunun ve konumun fiziki yapısının uygunluğu,
- Konumun gelenek-görenek, kıyafet, yiyecek, sanat gibi yerel niteliklere sahip olması,
- Bölgedeki işletmelerin uluslararası şartlara uygun oluşu,
- Bölgenin biyolojik çeşitliliği,
- Sahanın çevre düzeninin olması ve ekolojik yapısının çekiciliği,
- Coğrafyanın sahip olduğu kültürel ve tarihi geçmiş.

Kırsal turizm, kırsal bölgede gerçekleştirilen, açık alan, doğayla iç içe bulunma, saflık veya doğallık, kültürel ve tarihi miras, geleneksel toplumlar ve geleneksel faaliyetler gibi kırsal dünyada çokça karşımıza çıkan o bölgeye özgü özellikler üzerine kurulu bir yapıdadır. Kırsal ölçekli yerleşim yerleri ve yapıları nedeniyle genelde organik bir gelişim sürecine tabi olan kırsal turizmde aileler arasındaki ilişkiden etkilendiği için de geleneksel bir yapıya sahip olma özelliğiyle karşımıza çıkmaktadır (Yemenoğlu, 2018).

1.7.1.Kırsal Turizm Yöresinin Özellikleri

Kırsal turizmin geliştirilmesi için, turizm faaliyetinin gerçekleştiği yörenin bazı özelliklere sahip olması beklenir. Bu özelliklerin tamamı bulunmak zorunda değildir; ancak kırsal turizm faaliyeti olarak değerlendirilebilmesi için en az birkaçına sahip olması beklenir. Bahsedilen bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (Kiper, 2006);

- Su kaynakları; içme ve kullanma suyunun miktarı yeterli düzeyde ve kalitesi uygun olmalı, su sporlarından en az birinin yapılabilmesine olanak vermeli,
- Kolay ulaşım; bölgeye ulaşımında alternatif olanakların varlığı, ulaşım ağının gelişmişliği,
- Yakın çevreye geziler düzenlenebilmesi, alternatiflerin varlığı,

- Konaklama kapasitesi; ziyaretçi sayıları belirlenerek kapasitenin uygun seçimi, kalite ve standartların uygun olması,
- Kırsal yapıların varlığı, kırsal etkinliklerin oluşu ve yöreselliğin hissedilmesi,
- Doğal, milli parklar gibi yerlerde ilgi çekici oluşumların var olması ve bunların korunuyor olması,
- Yörenin tarihi ve kültürel mirasının bulunması ve korunması,
- Koşu, yürüyüş, tenis, golf, yüzme, binicilik, kayak, futbol gibi spor aktiviteleri için uygun ortamların varlığı,
- Geleneksel yollarla üretilmiş ürünlerin turistlere sunulabilmesi,
- Gerekli altyapı sistemlerin kurulmuş ve çalışıyor durumda olması,
- Sağlık, güvenlik gibi hizmetler için servis olanakların varlığı,
- Hizmet standartlarının uygun, ekonomik ve ulaşılabilir olması,
- Turistlerin ilgisini çekecek animasyonların varlığı,
- Kırsal bölgede yaşayan yerel halkın, kırsal turizmi kabullenmiş, bu yolda işini seven, turisti seven yapıyla gerekli eğitimleri almış olması,
- Yetkili kişilerce tanıtımların doğru ve yeterli biçimde zamanında yapılıyor olması,
- Yörenin özelliklerine uygun yemeklerin sunulabilmesi.

1.7.2.Kırsal Turizme Katılan Turistlerin Özellikleri

Turizm sektörü farklı yaşam biçimlerine, kişilik özelliklerine, kültüre, inanca, bilgiye, görüşe, eğitim ve gelir düzeyine sahip insanları bir araya getirir. Farklı özellikleri bir arada taşımasının yanında, farklı tüketim alışkanlıklarına sahip insanlara arz oluşturan destinasyon paydaşları, sahip oldukları kaynakları pazarlama konusunda sürekli arayış içindedir. Bu anlamda işletme ve o bölgenin yöneticileri pazarı oluşturan bu farklı özelliklere sahip tüketicilerin davranışlarını doğru analiz etmeli, tahminde bulunmalı ve buna bağlı olarak da tüketiciler için çekicilik unsurlarını anlamalı, buna göre bir pazarlama stratejisi geliştirmelidir. Bu aşamada doğru analizlerin yapılmasıyla pazarlar bölümlere ayrılır, farklı tüketim alışkanlıklarına göre hizmetlerini yönlendirmeli, tasarlamalıdır. Aynı zamanda o bölgedeki ziyaretçilerin en çok neye önem verdiği, neye para harcadığının belirlenmesiyle tüketim alışkanlıklarının farkında olmalıdır ancak en önemlisi ne tükettiği değil nasıl ve ne şekilde tükettiğidir. Böylece işletmelerin rekabet gücü artmakta ve ekonomiye de bir katkı olarak geri dönüş alınmaktadır (Boz ve Yıldırım Saçılık, 2018: 60-74).

Kırsal turizmde yer alan turistlerin genel amacı tarımsal ya da yöresel değerlerle iç içe bulunarak hoş bir zaman geçirmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere turistlerin beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek içecek vb. hizmetleri sunan işletmelerde bu beklentilerin karşılanması için yapılan faaliyetleri kapsamaktadır. Kırsal turizmi talep edenler doğa ve çevre değerlerine önem verirler. Geleneksel özelliklerini kaybetmemiş kırsal alanlarda bu özellikleri keşfetmek, onları deneyimlemek isteyen bir tüketici kitlesi mevcuttur. Kırsal turizm tanımsal olarak tarımsal ağırlık üretim ilişkisini ön plana çıkarmaktadır ancak ziyaretçiler bunun ötesinde yöresel özellikler, tutum, davranış ve ilişkileri de tanımak bu tüketicilerin genel beklentisi arasındadır (Akova, 2020).

Kırsal turizme katılan turistlerin profilleri katılımcıların yaşına ve katılım nedenine göre farklılık göstermektedir. Kırsal turist profillerinin ortaya çıkarılmasıyla ilgili literatürde pek çok çalışma yer almaktadır ve çeşitli turist profilleri ortaya konmuştur. İskoçya’da kırsal turizme katılan katılımcılar üzerinde yapılan bir çalışmada çıkarılan turist profilleri şu şekildedir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006);

- Aktivler (%39): Bu grupta yer alan turistler spor anlamında bütün faydaları aramaktadırlar. Kırsal alanda yapmak istekleri aktiviteler genel olarak; araba sürme, uzun yürüyüşler, bisikletle keşif, at biniciliği, dağ tırmanıcılığı, balık tutma gibi örneklendirilebilir. Bu grupta yer alan turistlerin büyük çoğunluğu genç turistlerdir, grubun %62’si 44 yaşın altındadır, az sayıda turist ise emeklidir. Aktivlerin konaklama süresi ortalama 8-18 gün arasında değişmektedir.

- Dinlenenler (%13): Bu grupta yer alan turistlerin beklentisi genel olarak rahatlama ve dinlenme üzerinedir. Düşük bir orana sahip olan bu gruptakilerin yapmak istedikleri faaliyetler genelde golf ve balık tutmadır. Aktivlere göre ortalama konaklama süresi daha kısadır. 5-6 gün civarlarında bu tatillerini tamamlarlar, fakat katılım sıklıkları daha yüksektir. Kampı tercih edenlerin oldukça yüksek olan bu grupta, self-service konaklamalarının daha az tercih edildiği görülmektedir.

- Gözlemleyenler (%35): Bu profilde yer alan turistlerin genel olarak ilgilendikleri şey dinlenme ve açık alan faaliyetleridir. Kırsal alanlarda araba sürmek, kısa yürüyüşler yapmak, piknik yapmak ve doğayla iç içe kalmaktan haz duyarlar. Bu grubun büyük çoğunluğunu ülke içindeki yerli turistler oluşturmaktadır. Konaklama yeri olarak genellikle otelleri ve self-service konaklamaları tercih etmektedirler. Katılımcılarının çoğunluğunun da ailelerden oluştuğu görülmektedir. Bu gruptaki turistlerin ortalama konaklama süresi ise 8 gündür.

- Kırsallar (%13): Bu grupta yer alan katılımcılar ise yaptıkların tatilin kırsallık boyutuyla ilgilenmektedirler. Bu grup genelde emekli ve yaşlılardan oluşmaktadır. Konaklama tercihleri çiftliklerden yanadır. Sınıflandırılan grupların içinde en düşük gelirli grup olarak yer almaktadır. Tarihi alanlarla daha ilgilidirler. Bu grupta yer alan katılımcıların ortalama konaklama süresi ise 7 gün olarak karşımıza çıkmaktadır.

Başka bir çalışmada ise, ekoturizm kavramının farklı coğrafi görüş açılara göre değerlendirilmiş ve şu sonuçlara ortaya konmuştur:

- Kuzey Amerikalıların bakış açısına göre; doğanın bozulmamış kalitesi ile yaban yaşamı alanlarında keşfetmenin verdiği mutluluğa ve fiziksel aktiviteye dayanmaktadır.
- Avrupa bakış açısına göre; köklerini kırsal turizmde bulmaktadır. Birçok ülkede ekoturizm, düşük etkili turizm kavramı içinde bir tür kırsal turizm, sürdürülebilir turizm olarak görülür.
- Güney Doğu Asya bakış açısına göre; etik ve kültürlerarası konuların ön planda olduğu sorumlu bir turizm şekli olarak görülmektedir.
- Afrika ve Güney Amerika'daki bakış açısı ise, tarih boyunca geleneksel kültürle yönetilen ekosistemlere odaklanmıştır (Türkay ve Çalık, 2019).

1.8.Kırsal Turizmin Etkileri

1.8.1.Kırsal Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri

Kırsal bölgelerde turizmde yapılanma ve yeni istihdam olanakları oluşturma potansiyeli olan alanlarda turizme uygun modellerin geliştirilmesi; turizmin ekonomik ve çevresel etkilerin tespiti ve takibinin kurumsallaştırılması ve turizmin sürdürülebilir kılınmasıyla kırsal alan ekonomisine katkısı sağlanmaktadır. Elde edilen bu kazanımlar sayesinde kültürel varlıklar koruma altına alınmakta ve yerel halk, bölgeyi ziyaret eden turistler o bölgenin tarihini ve kültürünü öğrenmektedirler. Ayrıca buralara duyulan ilgi sayesinde elde edilen gelirin bir kısmı bölgedeki tarihi yapıların yenilenmesinde kullanılarak bölgenin gelişmesi sağlanabilmektedir. Bölgeye gelen turistlerin o bölgedeki ekonomik faaliyetlerde artış sağlamasının yanı sıra, kültürel etkileşim oluşturmaktadır. Bu da kültürler arasında bilgi alışverişi, bilgi birikiminden faydalanma ve geleneksel kültürün yeniden canlanması ve unutulmasını önlemek açısından oldukça önem taşımaktadır (Akova, 2020).

Kırsal turizm aynı zamanda sanat, folklor, festival, tiyatro gibi etkinliklerin kalitesinin yükselmesine de olanak sağlamaktadır. Yerel sanat ve elişleriyle uğraşanlar için yeni bir pazar oluşturduğu gibi, belirli bölgeler yerel kimliğin de güçlenmesini sağlamaktadır. Böylelikle

bölge halkında gururlanma söz konusu olur, kendilerine olan güven artar (Middleton&and Hawkins, 1998).

Kırsal turizmi, kırsal alanlarda yaşayan nispeten büyük toplumlardan daha izole yaşayan insanların sosyal etkileşim fırsatını artıran bir turizm çeşidi olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla insanlar arasında karşılıklı etkileşimin olmadığı kırsal bölgelerde yapılan faaliyetlerin kırsal turizm kapsamında değerlendirilmesi uygun olmayacaktır. Kırsal alanlarda yaşatılan kültürel değerler kentsel alanlara göre daha başarılı bir şekilde yönetilmeye çalışılmaktadır. Bu kültürel değerler ve huzur ortamı hem ülke içinde yaşayan yerli turistler için hem de yurtdışından bölgeyi ziyarete gelen turistler için ilgi çekici bir unsur olarak görülmektedir (Aslan, 2017).

Kırsal alanlarda gerçekleştirilen kırsal turizm faaliyetleri sayesinde aile pansiyonculuğu kavramı gelişmiştir. Aile pansiyonculuğunun gelişmesi ile birlikte yerel halk ve ziyaretçilerin kültür yapılarında ve yaşam tarzlarında çift yönlü bir etkileşim söz konusudur. Taraflar arasında oluşan bu etkileşim, dostluğa bağlı olarak ortaya çıkan giyim-kuşam, yemek kültürü, gelenek-görenekler gibi kültürün bileşenlerini oluşturan çeşitli alanlarında ve bu alanlarda bilgi ve deneyim alışverişi sonucundan yerel kültürel yapının gelişmesi, zenginleşmesi mümkün kılınmıştır (Uçar vd., 2010).

Kırsal turizmin sosyal yapı ile ilişkisini özetlemek gerekirse 6 başlıkta şu şekilde özetlenebilir (Akova, 2020);

- Kültür etkileşimi,
- Toplulukların görünümü değiştirme,
- Kırsal bölgede yaşayan kadınların öneminin artması,
- El sanatlarına verilen önemin artması,
- Kültürün korunması,
- Toplumda bir altyapı oluşumunun sağlanması.

Kırsal turizmin kültürel yönden yöreye pek çok pozitif katkısı olduğu aşikârdır ancak kaynakların doğru kullanılmaması, yönetiminin eksik yapılması halinde doğal çevre bundan olumsuz etkilenmektedir. Bundan dolayı yöresel özelliklerin tahrip olması riski ortaya çıkacaktır ve kırsal çevrede bunun negatif etkileri olacaktır. Bunun en temel nedeni kırsal bölgeyi oluşturan ekosistemlerin hassas olmasındandır. Bu bölgelerde kontrolsüz yapılacak bir değişiklik, özellikle bunun turizm hareketinden kaynaklanması, kültürel değerlerin korunması ve varlıkları üzerinde olumsuz etkilenecek, hatta yöresinde kırsal turizm faaliyetlerini kabullenmiş halkın görüşlerinde değişiklikler olacaktır (Akova, 2020).

Kırsal turizmin bazı olumsuz etkilerine rağmen kırsal toplumun bunu göz ardı etmesinin en temel nedeni yörede gerçekleşen turizm faaliyetlerinin sağladığı gelirdir. Kırsal turizm,

kırsal bölgede yaşayan toplum üzerinde çok etkilidir ancak kırsal toplumun lehine olacak şekilde bir düzenlemeye gidilmesi ihtiyacı doğmuştur. Eğer kırsal turizm iyi planlanmazsa kırsal toplumun mensuplar bölgeyi ziyaret eden yabancı toplumların etkisinde kalabilir, kendi değerlerinde değişmeye gidebilirler. Kentsel bölgelerdeki yüksek standartların kırsal alanlara kaydırılması sonucunda kırsal bölgenin demografik yapısında değişiklik olmasına ve sonuç olarak bölge kültür şoklarına maruz kalabilir (Haldar, 2007: 111-129).

Birçok ülkede, gelen turistlerden etkilenen yerel halkta değer ve inanç yapısında değişiklikler meydana gelmiştir. Kırsal toplumun sahip olduğu geleneksel kalıpların bir bir terk edildiği, kullandığı dilde farklılaşmalar görüldüğü, sanatın anlam ve özelliklerinde değişimler yaşandığına dair birçok veri paylaşılmaktadır. Bunun yanında, ahlaki değer ve davranışlarının olumsuz yönde etkilendiği, mensup oldukları dine bağlılıklarının zayıfladığı, dinsel davranışları azalttığı, yöre diline yabancı dillerden duydukları, öğrendikleri sözcük sayısının bir hayli arttığına dair görüşler de bulunmaktadır. Bunların dışında halk için yerel sanatın anlamının değiştiği, işlevinin ve özelliklerinin bazılarını kaybettiği öne sürülmektedir.

Turistlerin özellikle ucuz, dayanıklı ve taşınabilen ürünleri tercih etmelerinden dolayı yörede kullanılması için üretimi yapılan sanat eserlerinde ticarileşme görüşmüş, bundan dolayı kültürün öneminde ve estetik değer yargılarında kayıplarla sonuçlandığı belirtilmektedir. Bu durumun kitlesel üretimden dolayı ustalıkların azalması, eserlerin ortaya çıkması için duyulan heyecan, gösterilen özen ve dikkat, sanatçı ve müşteri arasında oluşan özel bağın da zedelenmesi şeklinde olumsuz sonuçlar doğurduğu düşünülmektedir (Akova, 2020).

1.8.2.Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri

Kırsal turizmde, turizm harcamalarının ülkenin ekonomisi içindeki değeri ya da etkiler birçok etkene bağlıdır. İçinde yer aldığı ekonominin yapısından etkilendiği gibi paranın dolaşım hızından, kişilerin tüketim ve tasarruf eğilimlerinden de etkilenmektedir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006). Kamu kurum ve kuruluşları destekleriyle kırsal turizm ekonomik kalkınma için bir araç haline gelir. Batıdaki ülkelerde, kırsal alanlardaki ekonominin gelişmesinde büyük önemi olan kırsal turizm 1990'lı yıllardan sonra daha çok anlaşılmıştır. İngiltere'de yapılan bir araştırmaya göre çiftçilerin büyük bir çoğunluğunun kırsal turizme katılmalarındaki en büyük motivasyonun gelirlerini artırmak olduğu belirtilmektedir (Fleischer and Pizam, 1997: 367-372). İngiltere'de yapılan başka bir çalışmaya göre de İngiltere'deki dört kırsal bölgeyi ziyaret eden turistlerin yaptığı harcamalar incelenmiş ve bunların %44'ünün yerel ekonomide kaldığı tespit edilmiştir (Tchetchik et al., 2006).

Ülke ekonomisi açısından kırsal turizm, bir kazanç kaynağı olmakla birlikte döviz girdisi de sağlayarak bölgeler arasındaki dengesizliğin giderilmesi, gelişmekte olan ülke ekonomilerinde yeni iş ve istihdam alanlarının oluşmasıyla birlikte işsizliğin azalmasında, tarım, ulaştırma, hizmetler ve turizmle ilgili bütün ticari faaliyetlerin artması açısından büyük öneme sahiptir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006). Kırsal turizmin ekonomik açıdan etkilerinden şu şekilde bahsedilebilir:

- **Yöre Halkına Gelir Sağlama:** Kırsal turizm, yöre halkına kente göçmelerine gerek kalmadan kentsel standartları yakalama olanağı sunacak bir gelir sağlamasına yardımcı olabilir. Yöre halkı aracısız yapacağı doğrudan satıştan oluşacak karlarıyla yaşam düzeylerini yükseltebilirler (Akova, 2020).

- **Kırsal Turizmin İstihdama Etkisi:** Kırsal turizmin gelişmesiyle turizm sektöründe istihdam edilen kişiler de kendi becerini aldıkları mesleki eğitimlerle geliştirmektedir. Bu da kırsal yöredeki işgücünün eğitim düzeyini artırdığı gibi, kalkınmayı da desteklemesiyle bölge halkına yeni istihdam fırsatları sunmaktadır. Konaklama, yeme-içme işletmeleri, hediyelik eşya dükkânlar, eğlence kulüpleri, acenteler gibi birçok doğrudan istihdam olanakları bulunur. İnşaat, tarım, üretim ve hizmet sektöründe gerçekleştiren istihdam fırsatları ise dolaylı istihdam olanakları oluşturur. Turizm sektörünün yapısına bağlı olarak doğrudan ve dolaylı istihdamdan gelir edenlerin faaliyetlerinden doğan istihdamlara ise uyarılmış istihdam adı verilmek (Akova, 2020). Kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte kırsal alanda yaşayan kadınların da aile içindeki rolleri değişmiş ve artık kadınlar iş ortamında daha aktif olarak görev alarak istihdama katılma fırsatı doğmuştur. Böylelikle kadınların işgücündeki önemi de ortaya çıkmıştır (Kiper, 2006).

- **Köyden Kente Göçü Önleme:** Kırsal alanların nüfusu genel olarak gün geçtikçe azaldığı görülmektedir. Özellikle dağlık bölgelerdeki nüfus kayıpları sorununu çözmek için Avrupa’da kırsal turizm çokça önerilmektedir (Kiper, 2006). Kırsal alanlardaki göçün önlemesi için yapılacak temel olarak bakıldığında, kırsal kesimdeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve adil bir gelir dağılımı ile sağlanması mümkündür (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006).

- **Turizm Sezonunu Uzatma:** Kırsal turizmin diğer turizm türleriyle entegre olabilmesi sayesinde sadece kendi alanına değil, diğer turizm türlerinin de dinamik bir yapıya kavuşmaya olanak sağlayarak turizm sezonunun uzamasını sağlamaktadır (Soykan, 1999: 67-75).

- **Diğer Turizm Türlerini ve Sektörleri Canlandırma:** Bu durumu örneklerle açıklamak gerekirse, tarım ürünlerine oluşacak ek talep sayesinde, tarım üreticilerine ek piyasa oluşacaktır, bu da onlara ek gelir sağlaması anlamına gelmektedir. Yeni konaklama, yeme-içme

vb. tesislerin bölgedeki faaliyetleri sonucu, talebin giderek artmasıyla inşaat sektöründe de gelişmeler olacaktır ve ona bağlı olan diğer sektörler de bu olumlu durumdan etkilenerek gelirlerinde artışlar kaydedecektir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006).

- **Kırsal Yörenin Tanıtımı:** Kırsal bölgelerde sıkça karşımıza çıkan köy düğünleri, yöresel el sanatları, yemek kültürleri, deve ve boğa güreşleri gibi aktivitelerin yer alması, kırsal turizmin bu aktivitelerle bütünleşmesiyle birlikte bölgenin tanıtılması anlamında faydalı olacaktır (Kiper, 2006).

- **Gelir Yaratıcı Etki:** Turizmde tüketiminden kaynaklanan harcama ve gelir akımı, turistlerin yaşadıkları bölgeleri terk etmesinden itibaren başlar ve yaşadıkları yere geri dönmelerine kadar bu tüketim sürmektedir. Bu bağlamda kırsal turizm hem bir gelir kaynağıdır hem de yöre halkına, oradaki işletmelere katkı sağlayacağı gibi ülke ekonomisinin büyümesinde de önemli bir yeri vardır. Bu faydalar, yörenin gelir seviyesine doğrudan katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda kırsal turizm döviz girdisi de sağlamaktadır (Haldar, 2007: 111-129).

- **Yatırımların Artması:** Kırsal turizme olan talebin gitgide artmasıyla, ülkedeki özel girişimciler ve devletlerin ek yatırımlarıyla birlikte bu talebe cevap verilir. Yapılan bu ek yatırımlar, aynı zamanda kırsal turizm sektörü için ek kapasite oluşturulmasına zemin hazırlar (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006).

- **Yerel Beşerî ve Ekonomik Olanakların Artması:** Kırsal turizm sayesinde gelişen kırsal bölgelerde yerel halkın gelirlerindeki artışla birlikte eğitim, sağlık gibi olanaklarda da artış görülecektir. Bunun yanında bölgedeki ulaştırma araçlarından, tarımda kullanılan araçlara kadar tüm faaliyetlerde ilerleme kaydedilecektir (Haldar, 2007: 111-129).

- **Yabancı Sermaye Girişi:** Kırsal turizm bir döviz girdisi sağlayacak potansiyelinin yanında, burada yapılacak yatırımların dıştan sağlanması bir sorun oluşturabilir. Burada iç ve dış yatırımcı dengesi önem kazanmaktadır. Yabancı sermayenin tekelleşmesi yöre halkı açısından çok faydalı değildir. Bu yüzden, bu yatırımların denetimi, yöre halkının katılımı ve karlılığı göz önünde bulundurularak yapılması gerekmektedir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006).

- **Enflasyonun Artması:** Kırsal turizmin gelişmesine bağlı olarak kırsal alanlarda sunulan mal ve hizmetlere olan talep artış kaydedecektir. Aynı zamanda kırsal turizmin geliştiği bölgelerde arazi ve konut fiyatlarında artışlar olmaktadır. Bu yüzden konaklama olanakları açısından yetersiz kalabilmesi enflasyonist bir etkiye sebep olabilmektedir (Haldar, 2007: 111-129).

- **Sermaye Akımı:** Kırsal turizmin gelişmesiyle bölgeye yatırım yapan otel, acente sahiplerinin çoğu kentsel alanlardan gelirler. Bu da ekonomik kazancın bu alanlara doğru kayması anlamına gelmektedir (Halдар, 2007: 111-129). Kırsal turizmden sağlanan gelir, böylelikle tarım dışı kullanımın önünü açacağı gibi başka sektörlerle sermaye akımını kuvvetlendirebilir ve kırsal turizmin kırsal kalkındırma amacından saptırabilir (Morgül, 2006).
- **Dışarıdan İstihdam:** Kırsal turizmin gelişiminde istihdam önceliği kırsal bölgede yaşayan halkta verilir ancak bu alanlarda bulunan işgücünün sınırlı olmasından veya sahip olunan işgücünün yeterli bilgiye sahip olmaması durumunda kentsel alanlardan istihdam sağlanabilir (Akova, 2020).
- **Dış alım Eğilimindeki Artış:** Kırsal turizm kapsamında bölgede tüketilen ürünlerin yerel üretimden karşılanamaması durumunda bölgenin dışından ithal edilmesi durumu ortaya çıkacaktır. İthal ürünlerin kullanımının artmasıyla birlikte dış alım eğilimi artacak ve bölgenin yerel üretimden kazanabileceği gelirden kayıplar yaşanmasına ve bu gelirin dış ülkelere kaymasına neden olacaktır (Akova, 2020).
- **Sezonluk ve Yarı Zamanlı İstihdam:** Kırsal turizmde yarı zamanlı, sezonluk veya küçük dereceleri iş alanlar yaratması bir sorun olarak görülebilir. Bölgeden şehirlere göç edenlerin sezonluk olarak geri gelmesiyle, örneğin öğrencilerin üniversite eğitimleri için şehir merkezlerini gidip yaz tatillerini geçirmek için kırsal alanlara ailelerin yanına geri dönmesi, gerekli istihdam aile fertlerinden sağlanabileceği gibi, benzer bir durumdan faydalanılamaması durumunda istihdamın yarı zamanlı veya sezonluk oluşu genelde olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Akova, 2020).

1.8.3.Kırsal Turizmin Çevre Üzerindeki Etkileri

Kırsal turizm özellikle son zamanlarda önemli bir kavram haline gelmiştir. Sürdürülebilir turizm açısından önemli olan kırsal turizm, doğaya zarar vermeden yapılması koşuluyla potansiyelini sürekli artırma eğilimindedir. Hem kırsal alanlara hem de doğal kaynaklara bağlı bir turizm türü olması açısından doğal çevrenin korunmasında önemli katkılar sağlamaktadır. Günümüzdeki en önemli toplumsal sorunlardan biri de çevre sorunlarıdır. Çevre sorunları plansız ve gelecek düşünülmeden yapılan uygulamalar sonucunda ortaya çıkmaktadır (Akova, 2020).

Kırsal turizm, kırsal kalkınma stratejisinde önemli olmakla birlikte, çevreye duyarlı bir şekilde gelişim göstermekte, bölgede yaşayan halkın çevre bilincinin geliştirilmesi ve çevrenin korunmasını teşvik edici güçtedir (Ezeuduji, 2014: 964-959). Doğal kaynak yönetiminin güçlendirilmesi, kırsal turizmin temelini oluşturmakla birlikte doğal kaynakların

sürdürülebilirliği açısından geliştiğinde su, ormancılık, hayvancılık konularının dışında yaban yaşamı ve bitkisel çevre üzerine oluşturulacak yönetim planları sayesinde kırsal turizmin faydalarının ivme kazanarak artacağı düşünülmektedir (Ashley, 2000; Leco et al., 2013).

Genel olarak turizm, doğal ve sosyokültürel çevre üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri olabilir. Turizm türleri arasında bunların korunmasında en ciddi özeni gösterenlerden biri ise kırsal turizmdir. Bu yüzden çevresini otantik haliyle kullanma zorunluluğu doğmuştur. Bunun sonucunda köylerde yapaylık bulunması beklenmemelidir. Diğer taraftan doğal akışında kaybolacak veya unutulacak değerlerin yaşatılması açısından da kırsal turizm önemli bir rol üstlenmektedir. Çiftlikleri veya köyleri kırsal turizm kapsamında ziyaret eden turistlerin gerçek amacının doğayı hissetmek olduğu düşünülürse, suların, ormanların, dağların kirlenmemesi, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yörenin geleneksel üretim biçimlerine sadık kalınarak yapılması canlılığın korunması ve devamlılığında büyük önem taşımaktadır. Özetlemek gerekirse, kırsal turizmin bir yerde sürekliliğin sağlanabilmesi için en önemli faktör o bölgenin doğasının, doğallığının ve kültürünün yaşatılması şarttır. Kırsal turizm açısından gelir getirecek potansiyeller açısından bakıldığında anıt ağaçlar, yaylalar, şelaleler, mağaralar gibi birçok doğal çevre unsuru ve arkeolojik değeri olan diğer her şeye verilen değerde de artışlar olacaktır. Kırsal alanlarda geleneksellik ön plandadır, kültürel yayılma dolayısıyla nispeten daha yavaş ilerlemektedir. O yüzden kırsal bölgelerde kültürel değerler birbirine yakın mesafedeki başka bir bölgede bile farklılıklar gösterebilmektedir. Kırsal turizmdeki hassas noktalardan biri de kırsal kimliğin korunmasıdır. Kırsal çevrelere gelen yeni teknolojilerin ve tarım dışı sektörlerin gelişmesiyle bölgenin kültürel yapısında değişimler ve kayıplar yaşanabilmektedir. Bunun bir sonucu olarak Akdeniz kıyılarındaki birçok yöreye bakıldığında, kırsal özelliklerini kaybetmiş ve turistik köye dönüşmüştür (Akova, 2020).

Kırsal turizmin çevre üzerindeki etkilerini gruplandırmak gerekirse;

- **Altyapı ve Üstyapının İyileşmesi:** Kırsal turizm, kırsal alanların genel problemi olarak ulaşım ve tanıtımın yetersiz olmasının yanı sıra ekonomik faaliyetlerin katkılarıyla bölgedeki alt ve üst yapı olanaklarına kavuşma ve gelişme açısından önemli katkı sağlar (Douglas and Derrett, 2001). Kırsal alanlardaki yerleşik halkın yararlandıkları su, enerji, ulaşım olanakları, kanalizasyon sistemi, otopark, iletişim gibi konulardaki tüm altyapı sistemleri en başta yeterli düzede olabilir. Turizmin gelişmesine bağlı olarak, tüm bu altyapının kullanımı artacak ve buna bağlı olarak altyapı yetersizliği sorunuyla karşı karşıya kalınacaktır. Talebin arzdan fazla olması sebebiyle altyapı kaynaklı çeşitli sorunlar ortaya çıkabilir. Bu sorunları aşmak için altyapı ve üstyapı ile ilgili analizler yapılarak doğru ve tutarlı planlamalar neticesinde bu sorunların ortadan kaldırılması mümkündür. Bu aynı zamanda yerel halkın

eskiden daha zor ulaşabildiği bazı alanlara daha kolay erişebilme imkânı sağlayabilir, örneğin sağlık, eğitim gibi hizmetlerin kalitesinde ve sayısında önemli artışlar görülebilmektedir (Akça vd., 2002: 29-35).

- **Çevre Kirliliğini Azaltma ve Çevresel Girişimlere Önderlik Etme:** Bir turizm faaliyetinin başarılı olabilmesi için öncelikle temiz ve düzenli bir çevreye ihtiyaç vardır.

Turizmin var olabilmesi ve devamlılığının sağlanabilmesi için çevrenin yaşatılması gerekmektedir. Doğanın ve çevrenin zararına olan bir turizm faaliyeti kendi kaynağını tüketiyor demektedir. Aynı zamanda sektörün gelişmesiyle birlikte çevresel girişimler hızlanır, devlet desteğinin sağlanmasıyla bu girişimler hızla gerçekleştirilebilir (Kiper, 2006).

- **Restorasyon Çalışmalarının Artması:** Kırsal turizmden elde edilen gelirlerle kaynakların devamlılığını sağlama konusunda yenileme çalışmaların katımda değerlendirilebilir. Bu aynı zamanda sürdürülebilir turizm politikalarının kabul edilmesiyle doğal çevrenin korunmasında önemli rol oynar (Ahipaşaoğlu ve Çelteç, 2006).

- **Çevre Kirliliği:** Kırsal turizmin fiziksel çevreye pek çok yararı olması bir yana, iyi organize edilemediğinde doğal kaynakların aşırı kullanımı, doğal alanların tahribi gibi olumsuz çevre koşullarının oluşmasına sebep olabilir (Kiper, 2006). Kırsal turizmde aşırı ziyaretçi olması da doğal manzaranın bozulmasına, çevrede hem gürültü hem de görsellik açısından bozulmalara neden olur. Bunun yanında, bölgeyi ziyarete gelen turistlerin gerçekleştirdiği yürüyüş, tırmanma, kamp gibi aktiviteler çevre kirliliğine neden olabilir, bu konuda turistler ve halkın bilinçlendirilmesi önem arz etmektedir (Halder, 2007: 111-129).

- **Ekosistemin Bozulması:** Kırsal turizmin, bölgenin ekosistemi için her zaman bir risk faktörüdür (Akova, 2020). Yerel biyolojik çeşitlilik kırsal turizmden etkilenebilmektedir (Kiper, 2006). Özellikle, kırsal turizm kapsamında değerlendirilen av turizminde yapılan kontrolsüz aktiviteler sonucu vahşi yaşam türleri risk altında kalabilmektedir (Halder, 2007: 111-129).

1.8.4.Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri

Kırsal turizmin pek çok olumlu etkilerinin yanı sıra bazı olumsuz etkileri de mevcuttur. Bu olumsuz etkileri genel olarak özetlemek gerekirse şu şekilde sıralanabilir (Morgül, 2006);

- Geçimini tarımdan sağlayan yerel halk, bölgede kırsal turizmin gelişmesiyle farklı iş alanlarına kayarak tarımsal faaliyetlerinden uzaklaşabilir ve bu sebeple tarım sektöründe zararlar görülebilir. Bu yüzden kırsal turizm planlı bir şekilde hareket edilerek düzenlenmelidir.

- Kırsal turizmin gelişmesiyle bölgedeki talebin artmasına bağlı olarak yüksek getiri elde etmeyi amaç edinenler yüzünden genel olarak fiyatlarda ciddi artışlar gözlemlenebilir. Özellikle kira ücretlerinde, gayrimenkul ve arazi fiyatlarındaki aşırı artışlar yerel halkın sorunlar yaşamasına sebebiyet verebilir. Yerel halk ise tarımsal faaliyetlerini gerçekleştirdiği arazilerini rant için bekleterek tarımsal faaliyetlerinden vazgeçebilir.
- Kırsal bölgelere kitleler halinde gelen turistler, tarım bölgelerini, sit alanlarını, bu yoğunluğun etkisiyle tahrip edebilir, doğal çevreye zarar verebilir. Bunun sonucunda ekolojik sistemde bozulmalar görülecektir.
- Kırsal alanların kalkındırılması ve yerel halkın bölgelerine sahip çıkma duyguları amaçlanırken, elde edilen gelirlerin sektör dışı faaliyetlere akımı görülebilir. Bu da kırsal turizmin amacından saptırarak bölgenin ekonomin veriminde düşüşlere neden olabilir.
- Bazı bölgeler olan aşırı talep sonrasında bölgenin çekiciliği geçerliliğini yitirebilir.
- Tarımsal ürün deseninde farklılaşmalar görülmesi sonucu verimlilik azalmaktadır.
- Kırsal alanlara gelen ziyaretçilerden etkilenen yerel halkın gelenek-göreneklerinde kayıplar ve kültürel kargaşa ortaya çıkabilir.

1.9.Kırsal Turizmin Sorunları

Kırsal turizm üretim, yaşam ve ekosistemi birleştiren; aynı zamanda kırsal bölgelerin ekonomik gelişimine katkı sağlayan, tarım ve eğlence sektörlerinin bir bütünü olarak tanımlanabilen bir turizm türüdür. Buradaki bütün bileşenlerin ortaya çıkardığı fayda, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyici niteliktedir. Desteklenmesi gerek kırsal turizmin gelişimini engelleyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler bölgenin coğrafi, kültürel, sosyal ve ekonomik özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Başlıca sorunlar şu şekilde sıralanabilir (Sharpley, 2002: 233-244; Maruti, 2009; Shembekar, 2017: 52-65):

- **Destek Eksikliği:** Bu eksiklik, kırsal turizm yapan ya da yapmayı düşünen sahiplerin mali ve finansal destekler hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmamaları ve/veya devletin kırsal turizm kapsamında destekleyici fon ve motivasyonların eksikliğini ifade etmektedir.
- **Talep ile İlgili Sorunlar:** Bir diğer sorun ise, kırsal turizm yapmak isteyen kişilerin bölgelerinde turizm faaliyetlerine başlamalarına ve sürdürülmesine yönelik yeterli bir talep oluşmamasını ifade eder. Tüm mevsimlerde uygulanmasının mümkün olmadığı durumlarda talep ile ilgili sorunlar daha da büyümektedir.

- **Pazarlama ile İlgili Sorunlar:** Kırsal turizmde en önemli problemlerden biri ise pazarlamadır. Pazarlama faaliyetlerinin etkin olamaması sorunu, kırsal turizmin gelişmesine engel olmaktadır. Bu konuyla ilgili kırsal turizm faaliyetlerini uygulamaya koyanların bu alanla ilgili eğitilmeleri ve geliştirilmeleri gerekmektedir.

Destek, talep ve pazarlama ile ilgili sorunlar dışında pek çok başka alanda da birtakım sorunlar mevcuttur. Ancak birçok sorunun bilgi, deneyim ve eğitimle birlikte çözümü mevcuttur. Bu başlıklar dışında diğer sorunlar ise şu şekilde sıralanabilir:

- Kırsal turizm için faaliyet gösterilebilen alanların giderek azalması,
- Faaliyet alanlarındaki arazilerin miras paylaşımı sonucunda bölünmesi,
- Faaliyetlerin gerçekleştiği alanlarda bazı durumlarda hijyen ve temel ihtiyaçların şehirde yaşayan insanların arzuladıklarından farklı olması,
- Doğal ortamda üretilen ürünlerin turistler tarafından pahalı olarak değerlendirmesinden dolayı satın alma konusunda isteksiz davranmaları.

Kırsal turizm kapsamındaki sorunlara bakıldığında bir diğeri ise işletmecilik ve genel yönetim sorunlarıdır. Genel olarak bakıldığında bu tip problemler zaman geçtikçe gelişme kaydedildiği görülmektedir ancak birçok ülkede bu hala bir problem olarak varlığını sürdürmektedir. Gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda Avrupa'daki gibi modern turizm yönetimi ve işletmeciliği anlayışı benimsenmemiştir. Burada görülen sorunların en önemli nedenlerinden biri, kırsal turizmle ilgisi olmayan bazı kesimlerin aldıkları teşvikler sayesinde bir dönemde sektöre yatırımcı, sonrasında ise işletmeci kimliğiyle katılmalarıdır. Bu da Avrupa standartlarına ve modern yönetim anlayışıyla uyumsuzluk içindedir (Avcıkurt ve İlban, 2016).

İşletmelerde görülen diğer büyük sorunlardan biri de personel istihdamında nitelikli personelden ziyade ucuz iş gücünde odaklanılmasıdır. Düşük ücretlerle çalışan, yabancı dil bilgisi yetersiz ve eğitim düzeyi düşük olan, turizm konusunda hiçbir eğitimi olmayan kişilerin sektörde istihdam edilmesi, işletmelere olduğu kadar ülkeye de kırsal turizmin geleceğine de zarar vermektedir. Bu zararlar maddi zararların dışında, insanların algılarında farklılaşmaya götürerek sektöre kalıcı zarar verebilir. Böylece rekabet gücü zayıflayan işletmelerin itibarları ve varlıklarının devamı tehlikeli hale gelmektedir (Avcıkurt ve İlban, 2016).

Kırsal alanlarda sıkça görülen sorunlardan biri de altyapı yetersizliği ve ulaştırma sorunlarıdır. Su ile ilgili sistemleri, haberleşme ağları, sağlık hizmetleri, enerji kaynakları, arıtma ve atık su sistemleri, ulaşım hatları, güvenlik sistemleri gibi alt başlıklar olarak sayabileceğimiz sorunlar altyapı ve ulaştırma sorunlarını kapsamaktadır. Ülkelerin tamamına yakınında bu altyapı sorunlarına çözüm bulunması kamu sektörünün temel görevlerinden

biridir. Burada bahsedilen birçoğu dönemsel olarak başlar ancak kırsal turizmin mevsimselliğinden kurtulup tüm yıl boyunca bölgedeki kırsal turizm talebinin devamlılığı sağlanırken ise geliştirilmelidir. Özellikle dönemsel kırsal turizm talebinin olduğu yörelerde, kitleler halinde turistin akın etmesiyle, bölgedeki birçok hizmette aksamalar görülmektedir. Altyapı ve ulaştırma problemlerinin en önemli nedeni bölgenin kapasitesinin aşılmasındandır (Avcıkurt ve İlban, 2016).

Bahsedilen sorunların her biri için alınacak aksiyon mevcuttur ancak çözüm noktasında faydalı olabilecek bazı öneriler şu şekilde sıralanabilir (Maruti, 2009):

- Kırsal turizm ile ilgili tanıtım faaliyetlerinin genişletilmesi,
- İlgili kırsal bölgenin kurumlarla olan iş birliklerinin artırılması,
- Kırsal turizm için çalışacak her bir kişiye ilgili eğitimlerin verilmesi,
- Ziyaretçilerin istek ve beklentilerini iyi analiz ederek, uygun cevap verilmesi,
- Faaliyetleri, etkinliklerle ilgili bilgilerin uzaktan erişime açık olması, internet kanalıyla tanıtımların doğru ve zamanında yapılması,
- Turistlerden geri bildirim talep ederek gelişmeyi amaçlamış işletmelerde eksiklerini gidererek ilerlemesi,
- Yakın temas sayesinde kurulan iletişimin direkt satış ve pazarlama konusunda pozitif etkisinin kullanımı,
- Farklı istek, ihtiyaç ve ilgi alanları analiz edilerek turistlere çeşitlendirilmiş paketlerin sunulması,
- Sunulacak her hizmette geleneksel özelliklerin de dâhil edilmesi,
- Bütün kırsal turizm faaliyetlerinin yenilikçi ve sürdürülebilirliğe uygun bir anlayışla yönetilmesi,
- Yerel ürünlerin yanı sıra, gelen turistlerin ilgi alanına göre arazilerin değerlendirilip, turiste yönelik ürün çeşitliliğinin genişletilmesi,
- Doğanın ve çevrenin korunması çerçevesinde farkındalığı artıran eğitimlerin verilmesi,
- İşletmelerin yönetim anlayışlarını geliştirmeleri,
- Kamu desteklerinin artırılması.

1.10.Kırsal Turizmin Gelişimi

1.10.1.Kırsal Turizmin Dünya'daki Gelişimi

Kırsal alanlardaki turizm faaliyetleri Sanayi Devrimi kadar önceki zamanlarda da vardı. Kırsal turizmin temeli aslında kentte yaşayan yerleşiklerin ancak kasaba kökenli olan veya tatil

amacıyla o bölgeleri de ziyaret eden turistlerle birlikte atılmıştır ancak kırsal turizm tek başına kente olan göçü önlemede bu açıdan başarısız olmuş ve kırsal turizm girişimleri gecikmiştir (Yagüe-Perales, 2002: 1101-1110).

Kırsal turizmin gelişimini tarihsel olarak incelendiğinde, en başta toplumun sadece bir bölümüne hitap ederken, küreselleşmenin etkisiyle kentte yaşayan halkın gelir düzeyi yükselmiş, birçok konuda yeniliklere kavuşmuş, internete bağlı olarak haberleşme hızında ciddi artışlar yaşamıştır. Bu gelişmeler ışığında, birçok turistin alternatif turizm çeşitleri üzerine daha çok yoğunlaştığı görülmüştür. Alternatif turizm çeşitlerinden kırsal turizm de bu ilginin odak noktalarından birisidir (Akova, 2020).

Çok eski zamanlardan beri var olduğu düşünülen kırsal turizm, 18. ve 19. yüzyıllarda ortaya çıkan romantik akımının ilham olduğu düşünülmektedir. Bu akımla birlikte şehir merkezlerinin dışında da rekreasyona verilen önem ciddi düzeyde artmıştır. 19. yüzyıldan itibaren kırsal bölgelerin hareketlendirilmesi ile ilgili çalışmalar mevcuttur ancak av turizmi, ata binme, balık tutma vb. faaliyetler günümüzde işletmelerde sunulur hale gelmiştir. Günümüzdeki teknolojik gelişmeler, halkın gelir düzeyindeki artışlar, boş zamanlara ayrılan vaktin daha da değerli ve etkin hale gelmesi gibi pek çok olumlu gelişme sayesinde kırsal turizme olan talebin artışında önemli bir katkısı olmuştur. 1873 ve 1913 yılları arasında Almanya’da orta düzeyde gelir seviyesine sahip 37 insanın dağlık alanlarda gerçekleştirdiği ucuz konaklamalar kırsal turizmin ilk örnekleri olarak kabul edilebilir. Kırsal turizmle ilgili yazılan ilk makalelerden biri ise 1958 yılında yazılan, yazarı Ager olan ‘*Dağlık Bölgelerde Kırsal Turizm ve Dağ Çiftçileri Açısından Önemi*’ olmuştur. 1960 yıllardan sonra yaşam standartlarında görülen iyileşmeler ve motorlu araçlara sahip olanların nüfustaki oranının artmasıyla birlikte kırsal turizm faaliyetlerinde de artış olmuştur. Avrupa’da Alp kulüplerinin kurulması da kırsal turizm faaliyetlerini desteklemiştir (Akova, 2020)

Bazı kaynaklar kırsal turizmin Almanya’nın dağlık bölgeleri veya Fransa’nın kıyı hattında başladığını kabul etmektedir. Konaklama hizmeti veren ilk çiftlik evinin ise neresi olduğuna dair kesin bir bilgi yoktur ancak II. Dünya Savaşı’ndan sonra gelişiminin hızlandığı düşünülmektedir. Bu gelişmeler 20. yüzyılın ortalarına kadar sürmüş ve popülerliği artmıştır. Daha sonra ise konaklama hizmetleriyle birlikte kahvaltı seçeneğini sunulmuş ve devamında mutfak sistemine sahip olan konaklama birimlerine kadar bu gelişmeler devam etmiştir. Engelli insanların kullanımı açısından hizmetleri erişilebilir kılmak için onlar için de pek çok farklı olanaklar eklenmiştir. Bu gelişmeler aslında kırsal turizme olan talebin sürekli arttığını da bir kanıttır (Arahi, 1998).

1.10.2.Avrupa’da Kırsal Turizmin Gelişimi

Kırsal turizm eski zamanlardan beri bilinen bir kavramdır. Özellikle 19. yüzyılda sanayileşmenin hızlı artışıyla birlikte kentlerde kirlilik oranlarında ve yaşayanların hayatlarında stres artmıştır. Kirlilikten ve stresten uzaklaşmak, kaçmak isteyen insanlar için kırsal turizmin sunduğu faaliyetlerle dinlenme odaklı bir tatile olan ilgi artmıştır (Soykan, 2006: 71-87). 19. yüzyılda Avrupa’da demiryolu güzergâhları kırsal turizme cevap verebilecek şekilde geliştirilmiş ve yaygınlaştırılmıştır (Akova, 2020). Avrupa’da kırsal turizm potansiyeli oldukça büyüktür. Özellikle tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde giderek yaygınlaşmakta, alternatif turizm türü olarak sürekli gelişmektedir (Küçükaltan ve Ultanır, 2012: 125-130). Daha sonraki yıllarda yapılan asansör teleferik gibi araçlar sayesinde bazı bölgeler daha popüler hale gelmiştir. İsviçre’nin Bernese Oberland bölgesi her yaz yarım milyondan fazla turisti kendine çekmektedir (Akova, 2020).

Özel otomobile sahip insan sayısının artmasıyla 20. yüzyıl boyunca kırsal turizm gelişmeye devam etmiştir. Karayollarının yeni yol projeleriyle ağının genişletilmesiyle kırsal turizmdeki karayolu masrafı azalmış ve kırsal turizme olan talep buna bağlı olarak artış göstermiştir. İnsanların boş zamanlarını değerlendirebileceği pek çok faaliyeti barındıran kırsal turizmi, bu özelliğiyle kırsal turizmle rekabet edebilecek birçok farklı turizm türleri bulunmasına karşın, yerini korumuş, talebindeki devamlılık sağlanmış ve özellikle Kuzey Avrupa’da dört mevsim hizmet verebilen tatil köyleriyle popülerliğini hep korumuştur. Aynı zamanda siyasi ve ekonomik problemlerin aşılması, ulaştırma ve haberleşme teknolojisindeki gelişmeler de kırsal turizmi ulaşılabilir kılmış ve pek çok insanın erişimiyle daha çok tercih edilir hale gelmiştir (Tchetchik vd., 2006).

AB ülkeleri vatandaşlarıyla yapılan bir çalışmaya göre, vatandaşların %25’i tatillerini kırsal alanlarda, %23’ünün de dağlık kesimlerde geçirdiği tespit edilmiştir. (Davies and Gilbert, 1992: 56-63). Günümüzde Avrupa yüzölçümünün %80’i kırsal alanlardan oluşmaktadır. Buna rağmen halkın sadece %25’i kırsal alanlarda yaşamaktadır. Bu yüzden Avrupa’da kırsal alanların gelişimini teşvik edici, kırsal alanlardan göçü önleyici, kentlerden kırsal alanlara doğru ters bir göç akımı yaratacak destekleyici politikaları vardır (Kuşat, 2014: 65-87).

1.10.3.Kırsal Turizmin Türkiye’deki Gelişimi

Türkiye’nin farklı bölgelerinde birçok turizm çeşitlendirme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bölgesel farklılıklar ve mevcut turizm faaliyetlerinden dolayı turizmin bölgesel düzeyde yoğunlaşmasına sebebiyet vermektedir. Türkiye’nin pek çok yöresindeki doğal, kültürel ve sosyal açıdan kırsal turizme odaklanabilecek bir yapısı bulunmaktadır. Bu

yapı hem nitelik açısından hem de turizm arz kaynakları açısından yeterli seviyede kabul edilebilir. Buna rağmen etkinlik seviyesinin görece az olması özellikle alt ve üst yapı yetersizliği ile açıklanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye, 1990'lı yıllardan itibaren turizm faaliyetlerinde batılı ülkeler ile rekabet avantajı sağlamak üzere alternatif turizm şekillerinden yararlanma çabasına girmiştir. Bu bakış açısıyla turizmi dört mevsime yaymak üzere kültürel, tarihsel ve çevresel değerlerin yeniden organize edilmesi ihtiyacı doğmuştur. Deniz turizmini çeşitlendirmek üzere; botanik, su sporları, sağlık turizmi, yamaç paraşütü, karavan ve kamp, kış sporları, av turizmi, golf turizmi gibi alternatif turizm türlerinden yararlandığı bilinmektedir (Akova, 2020).

Türkiye'nin kırsal nüfus yoğunluğu şehirleşmenin artmasıyla birlikte bir düşüş eğitimi girmiştir. Kırsal alanda yaşayan nüfusun %66,4'ü tarımla uğraşmaktadır. Tarımsal alandaki yatırımların azalması ve miras yoluyla tarlaların bölünmesinden dolayı kırsal alanlarda alt ve üst yapı sorunlarının yanında eğitim, sağlık gibi sorunların da oluşmasına neden olmuş ve bu bölgelerde yoksulluğun arttığı gözlenmiştir. OECD verilerine göre Türkiye nüfusunun %14,8'i kırsal alanda yaşamaktadır. Yoksulluk sınırı altında yaşayan nüfusun oranı ise %14,2 olarak belirlenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre ise kırsal nüfusa ait veriler yer almaktadır. Bu bölgede yaşayan halkın %36,6'sı yoksulluk sınırı altında yaşamaktadır (Berk ve Akdemir, 2006: 1892-1899). Türkiye de diğer ülkelerde olduğu gibi kırsal alanlardan turizm geliri açısı olarak potansiyeli olmasından dolayı pek çok projeler geliştirmektedir. Özellikle Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde büyük şehirlerin ve gelişmiş turizm merkezlerinin yakınında yer alan bazı köyler günümüzde daha keşfedilebilir olarak kırsal turizm uygulamalarına konu olmaktadır. Bu köylerin çoğu hafta sonu yürüyüşlerinde rotaya dâhil edilmiş ve kısa ziyaretlerle birlikte bölgesel kalkınmaya destek verilmektedir. Bu bağlamda, yerel halk ve yerli turistler köylerin çekiciliğinin farkında olup, bazı seyahat acentalarının bu kapsamda uzmanlaştığı ve turlarına dâhil ettiği görülmüştür (Akova, 2020).

Türkiye'de kırsal turizm kapsamında gerçekleştirilen projelerden biri olarak "Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi, Gönüllü Bilgi ve Tecrübe Takası" (TaTuTa) projesidir. Bu projeyle kırsal ve kent kökenli toplumlar arasında bir bağ oluşturulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda ekolojik ortamı bir yaşam biçimi haline getirmiş, benimsemiş ve bunu devam ettirmeyi isteyen kişilere destek verilmesi sağlanmaktadır. Aynı zamanda, bu yaşam biçimine ilgili olan, bilgi sahibi olmak kişiler için de bir uygulama olanağı sağlama ve örnekleri sergileme gibi amaçları gütmektedir. Bu projeyle birlikte kırsal kesimde yaşayan halk ile şehirde yaşayan halkın bir araya gelmesi sağlanarak sosyal etkileşimin artması konusunda önemli bir adım atılmıştır. Şehirde yaşayan halk için doğa ile uyumlu yaşama süreci ve doğanın korunması için neden ve

gereklilikler gösterilmiş, bunu bir turizm şeklinin yanında eğitim olarak da düşünülmesi ve bir bilinç oluşturma işlevi de görmüştür. Tüm bunların yanında, kırsal kalkınmaya bir iş gücü ve ek bir gelir sağlamasına da olanak sağlamıştır. Kırsal bölgede yaşayan üreticiler, bu etkileşimle birlikte ürünlerini doğrudan sunma, pazarlama olanağı bulmuş ve sürekli ziyaret edilmesini sağlayan bir çevre oluşturmaya imkân vererek, devamlı bir üretim ve gelir kaynağı elde edebilme olanağına sahip olmuşlardır.

Sonuçta, Türkiye'nin bu ve benzeri kırsal turizmi geliştirmeye yönelik tüm projelerinde koordinasyon zorunlu hale gelmiştir. Bu gibi projelerden verimli bir sonuç alınabilmesi için devlet, valilik ve hatta halkın desteği ve iş birliğiyle mümkün olması beklenmemektedir. İnsan alışkanlıklarını ve davranış değişikliklerini sürekli analiz edilerek uygun aksiyonların alınması ve turizm yeterliliklerin sağlanması için sürekli bir çalışma halinde olunmalıdır. Talebi iyi anlamak, talebi etkileyen yönelimlerin doğru belirlenmesi, geleceğe dair tahmin çalışmaları gibi pek çok açıdan değerlendirilerek takip edilmeli ve duruma göre aksiyon alınmalıdır (Akova, 2020).

İKİNCİ BÖLÜM

İTALYA'DA KIRSAL TURİZM

2.1.İtalya'da Turizmin Gelişimi

İtalya'da 2000 yıllardan önce sanayi üzerinden gelişim sağlayan kuzey bölgesi ile kırsal etkinliklere dayanan güney kesimi arasında büyük bir ikiye bölünmüşlük hakimdi. 1960 yılından 1980 yılına kadar 5 milyon kadar İtalya'nın topraklarını terk ettiği ve bunun sonucunda 1980 yılında İtalyan nüfusunun yalnızca %10'unun tarımsal etkinliklerde faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir. Bu toprak terki sonucunda, Ulusal Tarım ve Turizm Derneği kurulmuştur. Burada "Agri-tourismo (Tarımsal Turizm)" fikri ortaya atılmış, kırsal alanlarda yaşayan insanların evlerini veya odalarını kiraya vermeleri, yerel olarak üretimini sağladıkları ürünlerin ticari olarak pazarlanması gibi amaçların benimsenmesi sağlanmıştır. Bu girişimden sonra etkileri araştırılarak özellikle de Abruzzia adındaki bölgeden göçün yavaşladığı ve çiftçilerin turistik işlerde daha etkin rol almaya başladıkları görülmüştür. Öte yandan Toskana, Umbria, Latium, Liquria vb. birçok bölgede köy evleri ikinci konut olarak ya değişime girmiş ya da kırsal alanlara yeni villalar inşa edildiği gözlenmiştir (Soykan, 2000: 21-33).

İtalya'da sürdürülebilir turizmi ön plana çıkaran ve geliştirilmesini destekleyen seyahat örgütlerinden biri olan Anagritur, 1980'de Agritourist, Terranostra ve Turismo Verde'nin birleşmesiyle doğmuştur. 1980'li yılların sonuna yaklaşıldığında, yeşil turizme bağlı çeşitli etkinlikler öneren tarımsal turizm çiftlikleri (Azienda agrituristicas) ve binicilik kulüplerinin oluşturulmasıyla, yeşil turizm içinde önemli bir gelişme kaydedilmiştir.

İtalya, Avrupa'nın en gözde turizm merkezlerinden biridir. Akdeniz'e olan kıyılarının yanı sıra, Alplerde kış turizmi sporlarının yapılabilmesi ve yaz tatilleri sunan İtalya, aynı zamanda kültürel olarak da turizm açısından önemli bir ülke konumunda yer almaktadır. Coğrafi konumu, iklimi ve pek çok doğal güzelliği ile dünyanın birçok yerinden turist çekmeyi başaran İtalya'nın, dünyanın tarihsel ve sanatsal zenginliklerinin önemli bir kısmına ev sahipliği yapmaktadır. İtalya, toplamda 981 envanterden oluşan UNESCO'nun Dünya Mirası Listesi'nde 47'si kültürel ve 4'ü doğal kaynak olmak üzere toplamda 51 kaynak ile 2015 yılında Dünya mirası listesinde lider ülke konumundadır (Avcıkurt & İlban, 2016). 2021 yılında ise bu listedeki kaynak sayısı 55'e yükselerek ve Çin ile birinciliği paylaşmaktadır (UNESCO, 2021).

2014 yılına ait verilere göre, İtalya'ya yurt dışından gelen turistlerin ülke içinde yaptığı harcamaların %57,4'ü İtalya kentlerinde gerçekleşirken, bunu sırasıyla %18,9'luk paya sahip olan sahil kentleri, %15,8 ile göl ve dağlık bölgeler, %2,0 ile çiftlik turizmi, %1,4 ile sportif faaliyet amaçlı turizm ve %0,7 ile gıda ve şarap turizmi amaçlı turizm harcamaları izlemektedir (Avcıkurt ve İlban, 2016).

1980'lerin başında İtalya, Avrupa'da uluslararası turizmde lider bir ülke konumundadır. Dış turizmdeki hareketler dalgalanma gösterdiğinden, İtalya'nın turizmdeki payı da zaman içinde sürekli dalgalanmalara maruz kalmıştır. Sonraki yıllarda İtalya'nın turizmdeki payında da önemli azalma görülmektedir. Bunun nedeni temel olarak genel ekonomideki yavaşlama, sosyal ve kültürel şartların yanı sıra İtalya'nın çevresel ve altyapı sorunlarına da bağlanmaktadır. Genel bir duraksama görülmesine rağmen, İtalya'nın rekabetçi konumu turizm için devam etmektedir. 2013 yılında Avrupa'da en çok turist çeken ülkeler arasında 47,7 milyon turist sayısı ile beşinci sırada yer alırken, aynı yıl içinde dünyanın turizmden kazanç sağlayan ülkeleri arasında 43,9 milyar dolarlık bir turizm geliri ile altıncı sırada yer almıştır. İtalya'nın 2013 yılında Avrupa turizm gelirleri içindeki payı ise %9,0 civarlarında gerçekleşmiştir (Avcıkurt ve İlban, 2016).

İtalya'da turizm gelirleri otel, restoran, kafeterya ve seyahat acentaları aracılığıyla yaptığı doğrudan katkılarla gayri safi yurt içi hasılanın %4,2'sini oluşturmaktadır. 2014-2024 süreci sonrasında turizmin gayri safi yurt içi hasılaya 83 milyar avro dolaylarında bir katkı sağlaması beklenirken, payının da %4,7 civarlarına çıkacağı tahmin edilmektedir. Dünya Turizm ve Seyahat Konseyi'ne göre turizm sektörü İtalya'da 2,6 milyon kişiye istihdam olanağı sağlamaktadır. Bu rakamın 1,1 milyonu sektör içinde doğrudan istihdam edilirken, toplam istihdamın da %4,9'unu oluşturmaktadır. Yapılan bu yurt içi harcamaların %72'si gibi büyük bir kısmı yerli turistler tarafından, geriye kalan %28'lik kısmı ise yabancı turistlerden oluşmaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda, istihdam edilen kişi sayısı 2014-2024 sürecinde eğer ciddi bir kriz ile karşı karşıya kalınmaz ise her yıl düzenli olarak %2,1 oranında büyüyerek 2024 yılında 1,4 milyon kişiye doğrudan iş olanağı sağlayacağı tahmin edilmektedir. Dolaylı iş olanaklarını da eklenecek olursa ülke genelinde toplam istihdamın %13,4'ününü turizm ve turizme entegre iş kollarının oluşturması beklenmektedir (Avcıkurt ve İlban, 2016).

İtalya'daki otel işletmeleri yıldız sistemine göre sınıflandırılmaktadır. İtalya'nın turizm alanındaki hizmetleri genel olarak küçük işletmelerden ve aile işletmeciliğine dayanmaktadır. Son 10 yılda otel sayısında önemli ölçüde azalış görülmektedir. Otel ve benzeri işletmelerin sayısı 1985-1993 yılları arasında %15 dolaylarında bir azalış göstermiştir. Burada görülen azalma genel olarak 1 ve 2 yıldızlı otellerde görülürken 3, 4 ve 5 yıldızlı otellerin sayısında %30'luk bir artış görülmektedir. Günümüzde İtalya'daki 3 yıldızlı otellerin genel konaklama kapasitesinin %32'sini oluşturduğunu görmekteyiz. İtalya'da turistler için 4,6 milyon yatak sunulmaktadır ancak, bu yatak kapasitesinin önemli bir kısmı Avrupa standartlarına uygun olmayıp, bu özellikteki yataklar daha çok yerli turistlere hitap etmesi amacıyla bulunmaktadır. Son zamanlarda ise ülkedeki otellerin kapasitelerinde artış görülmekte ve yeniden yapılandırma

yoluna gidildiği görülmektedir. Sonuç olarak ise genel konaklama kapasitesinde artış görülmektedir (Avcıkurt ve İlban, 2016).

İtalya’da turizm sektöründen sorumlu organ Kültürel Miras, Aktiviteler ve Turizm Bakanlığı’dır. Ancak yerel otoritelere de turizmle ilgili bazı konularda yetki verildiği görülmektedir. Yine de İtalyan turizminde belirgin bir otorite eksiliği vardır. Özellikle turizm eğitimi konusunda büyük eksiklikler göze çarpmaktadır. İtalya’da resmi olarak turizm eğitimi veren bir yüksekokulun olmayışı bunun en belirgin göstergelerinden biridir. Aynı zamanda bahsedilen otorite eksiliğinin bir sonucu olarak İtalyan konaklama sektörünün genel durumunda bir tüketici güveni azalması dikkat çekmektedir, tüketicilerin sadakatinde azalış meydana gelmiştir. Son yıllarda görülen turizm politikalarındaki öncelikler; yabancı turist sayısını artırmak, harcama düzeyini artırma, kapasitenin artırılması, ürünlerin kalitesinin yükseltilmesi, sektörü mevsimsel etkilerden arındırmak, eğitim ve uzmanlığı geliştirmek ve sürdürülebilir turizmi teşvik etmek konularında daha çok belirginlik kazanmaktadır (Avcıkurt ve İlban, 2016).

İtalya’nın turizm kollarından biri kırsal turizm çok özel bir turizm türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu turizm türü özellikle kitle turizmini reddedenlere daha uygundur. Kırsal turizm türünün hitap ettiği kesimin özellikleri genel olarak şu şekilde karşımıza çıkmaktadır;

- Kırsal peyzajı seven,
- Kırsal kültürün zenginliklerine ilgi duyan,
- El sanatlarına hayranlık duyan,
- Değişik mutfaklara meraklı

olan kişiler olarak özetlenebilir. Bunların yanı sıra kentlerin kalabalık ve gürültüsünden kaçmak isteyenler için kırsal alanların sadeliği ve sakinliği onlar için çekici olmaktadır. Özellikle çocuklu aileler için bu ortamlar konfor sağlamak ve spora düşkün olanlar için pek çok seçenek sunmaktadır. İtalyanlar için kırsal turizm; doğayla bütünleşmek, sessizlik, rahatlatıcı manzara, yeni arkadaşlıklar ve geleneklere geri dönüş anlamına gelmektedir (Soykan, 2000: 21-33).

Özellikle 1980’li yıllardan sonra hızla keşfedilmeye başlayan kırsal turizm pek çok insan tarafından tercih edilmeye başlanmıştır. Özellikle yetişkin grubunun ilgisini çeken bu turizm türü için %60 civarının aileler tarafından meydana geldiği görülmektedir. 1986 yılında kırsal turizmde yatak kapasitesi 55.000 iken, 1990 yılında bu sayı 90.000’e kadar yükselmiştir (Soykan, 2000).

2.2.İtalya Ekonomisinde Turizm

İtalyan ekonomisine büyük katkı sağlayan turizm sektörü, dolaylı etkiler dahil 2017 yılında gayri safi yurt içi hasılanın %13’ünü oluşturmuş ve işgücünün %14,7’sini istihdamını

sağlamıştır. Turizm sektörü 2018 yılında doğrudan 2 milyon kişiyi istihdam ederek, toplam istihdamın %8,3'ünü oluşturmuştur. 2018 yılında tahmini olarak 216.000 işletme faaliyet göstermekte ve aynı yılda seyahat ihracatı toplam hizmet ihracatının yaklaşık %40'ını temsil etmekteydi (OECD, 2020).

Küresel trendlere paralel olarak, 2018 yılına ait gelen turist verileri istikrarlı ve pozitif bir büyüme göstermektedir. Konaklama istatistiklerine bakılacak olursa, gelen ziyaretçi sayısı 60,5 milyondan 63,2 milyona yükselerek %4,4'lük bir büyüme kaydedilmiştir. Tek gecelik konaklama yapan uluslararası ziyaretçilerin sayısı 2011 ve 2018 yılları arasında %33,2 artmıştır. Ziyaretçilerin en çok geldiği ülkeler, toplam ziyaretçi sayısının %19,3'ü ile Almanya, %9'u ile Amerika Birleşik Devletleri, %7,5 ile Fransa ve %6 ile Birleşik Krallık oluşturmaktaydı. Bunların arasında Amerika Birleşik Devletleri 2017 yılı ile karşılaştırıldığında %15,7'lik bir artışlar güçlü bir büyüme göstermiştir. Yurt dışından gelen ziyaretçilerin neredeyse %60'ı sadece dört bölgeye gitmektedir. Bu bölgeler; Veneto, Lombardiya, Lazio ve Toskana'dır (OECD, 2020).

2.3.İtalya Turizminde Yönetim ve Ekonomi

İtalya'da turizme yönelik yasal çerçeve, 2018/2019 seçimi sonrası hükümet ile aynı zamana denk gelecek şekilde, Kültür Bakanlığı'ndan Tarım Bakanlığı'na aktarılmıştır. 2019'daki diğer değişikliklerle birlikte, turizmin Kültürel Miras, Aktiviteler ve Turizm Bakanlığı'na geri verilmesi kararlaştırılmıştır. Turizm Genel Müdürlüğü'nün tarım turizmi, yiyecek ve şarap turizmi, tarım fuarları ve ormancılık politikalarını içeren yetkinlikle birlikte yeniden kurulması beklenmektedir (OECD, 2020).

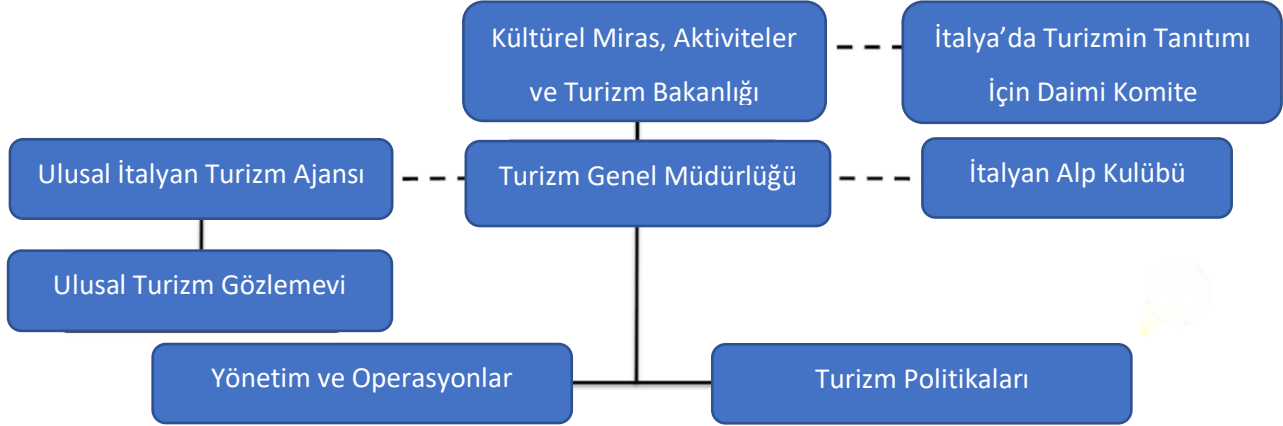
Bakanlık Turizm Genel Müdürlüğü, bölgeler ve özerk illerle koordinasyon içinde stratejik politika gündemini belirlemekte ve Ulusal İtalyan Turizm Ajansı (ENIT) ve İtalyan Alp Kulübü'nü denetlemektedir. Turizm sektörünün gelişmesi için yardım ve teşvikler sağlayarak, yabancı profesyonelleri sertifikalandırır, uluslararası kuruluşlarla ilişkileri yönetir ve AB mevzuatının geliştirilmesine katkıda bulunur. ENIT'in rolü, İtalya'yı bir turizm merkezi olarak pazarlamak ve tanıtmaktır. 2015 yasası, Ulusal İtalyan Turizm Ajansı'nı bir kamu kurumundan bir kamu ekonomik varlığına dönüştürmüştür (OECD, 2020).

İtalyan Anayasası, turizm işletmelerinin düzenlenmesi, stratejik pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi ve AB Yapısal Fonlarının yönetilmesi de dâhil olmak üzere, bölgelere çeşitli temel faaliyetler devreder. İller ve belediyeler ise turizm sektörüyle ilgili yerel yönetmelikler çıkarabilmektedir (OECD, 2020).

Turizm, AB Yapısal Fonları tarafından finanse edilen 2014-2020 Kültür ve Yenilik programından destek almaktadır. Toplam 490 milyon avroluk bütçenin büyük bir kısmı Campania, Apulia, Basilicata, Calabria ve Sicilya olmak üzere bu beş güney bölgesindeki 60 kültür merkezinin gelişimine ayrılmıştır (OECD, 2020).

2014 yılında başlatılan ve Ulusal Yatırım Bankası Cassa Depositi e Prestiti tarafından yönetilen, devlet kontrolündeki Turizm Yatırım Fonu, 2016 yılına kadar 100 milyon avroluk yatırım yapılmış olan ve 250 milyon avroluk artırılmış bir tavana sahip olan bir fondur. Bu fon, kalkınma ihtiyacı olan kamu varlıkları ile özel emlak piyasası arasında bir köprü görevi görmektedir (OECD, 2020).

Grafik 2: İtalya’da Kuruluşlarının Organizasyonel Yapısı Turizm

Kaynak: (OECD, 2020)¹

2.4.İtalyan Turizmini Etkileyen Programlar ve Politikalar

Ulusal Stratejik Plan için mevcut politika çerçevesi, Kültür ve Miras, Rekabet Gücü ve İstihdam, Turistleri Merkeze Koyma, Entegrasyon ve Birlikte Çalışabilirlik olmak üzere dört temaya dayanan ve 2017-2022 yılları kapsayan bir plandır (OECD, 2020);

- Kültür ve Miras: Kültürel ve doğal miras, sürdürülebilir yönetim uygulamaları ve varlıkların yenilikçi kullanımı yoluyla geliştirilmelidir.
- Rekabet Gücü ve İstihdam: Katma değer yaratmak ve istihdamın niceliğini ve kalitesini artırmak için turizmin rekabet gücü artırılmalıdır.
- Turistleri Merkeze Koymak: İtalyan turizm deneyimi, pazarın talep ve beklentilerine cevap vermelidir.
- Entegrasyon ve Birlikte Çalışabilirlik: Turizm dernekleri ve işletmecileri sistemi, birlikte çalışabilirliği ve ortaklık çalışmasını teşvik edecek şekilde entegre edilmelidir.

¹ OECD. OECD Tourism Trends and Policies 2020. Erişim adresi: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/3d4192c2-en/index.html?itemId=/content/component/3d4192c2-en#section-d1e55149> (erişim tarihi: 03.04.2020).

Planın tüm hedeflerini ve önlemlerini kapsayan; Sürdürülebilirlik, Yenilik, Erişilebilirlik olmak üzere üç stratejik ilke bulunmaktadır (OECD, 2020):

- Sürdürülebilirlik: Turizmde, doğal kaynakları ve manzaraları korumalı ve korunmaları için yatırım çekmeli, rekabet gücünün kilit bir unsurudur. Sürdürülebilir bir turizm vizyonu, ülke genelinde ve yıl boyunca fırsatları paylaşmaya ve yeni ve yerleşik destinasyonlara istihdam getirmeye yöneliktir.
- Yenilik: Turistik yerler, iş modelleri, profesyonel profiller, pazarlama ve hizmet ve ürünlerin kalitesi ile ilgilidir. Bilginin dağıtılması, seyahat edenlerin karar vermesi ve bilgi araçlarının genişletilmesi ile ilgili olarak dijitalleşme yeniliğin ön saflarında yer almaktadır.
- Erişilebilirlik: Daha az ziyaret edilen alanlara erişimi genişletmeyi ve her tür ziyaretçiye turizmden yararlanma şansı vermeyi ve ziyaret edilen destinasyonların benzersizliğini tam olarak takdir etmeyi içerir.

Bakanlık 2016 yılında, kablosuz ağ ve geniş bant genişliği ağları dâhil turizm için yeni dijital hizmetlerin oluşturulması için Ekonomik Kalkınma Bakanlığı ve Hükümetin dijital ajansı AGID ile protokoller imzalamıştır. Bakanlık, turizm hareketliliğine yönelik yeni bir taahhülle, Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı ile Turist Hareketliliği için Özel Plan üzerinde anlaşmaya varmıştır; “yumuşak hareketlilik” olarak isimlendirilen bu yatırım için 90 milyon avroluk bütçe ve ulaşım ağları (örneğin bisiklet yolları, turistik demiryolu hizmetleri), Via Francigena ve Via Appia gibi tur rotaları (Cammini) için 60 milyon avroluk bir bütçe dâhil olmak üzere 2016-2024 dönemi için toplamda 372 milyon avroluk bir bütçe ayırmıştır. Bunların tümü birlikte değerlendirildiğine, kültürel rotaların değerini artırmayı hedefleyen 2016 İtalyan Rotaları Yılı'nda başlatılan çalışmayı daha da geliştirmektedir (OECD, 2020).

Turizm sektörüne yönelik Vergi Kredisi sistemi, 2014 yılında onaylanan ve 2020 yılına kadar 460 milyon avro ile yeniden finanse edilen “Art Bonus Kararnamesi”, turizm işletmelerini yenilemeyi ve çağdaşlaştırmayı hedeflemekte ve 2020'de sona erecektir. Sürdürülebilirlik ve erişilebilirliğe özel odaklanan yeni bir otel sınıflandırma sistemi onaylanma sürecindedir. Bu gibi geliştirmelerin gelecekte de devam edeceği düşünülmektedir (OECD, 2020).

Son zamanlarda, önemli cazibe merkezlerinden daha az bilinen yerlere doğru genişletmeye ve buna daha fazla vurgu yapılmaya başlanmıştır. Amaç, popüler destinasyonlardan farklılaşmak ve İtalya genelindeki yerlerin doğal kaynakları, tarihi ve benzersizliğinden yararlanarak turizmin ekonomik faydalarını hem zamana hem de mekâna yaymaktır. Bu strateji, yerel topluluklara yerinde kök salmış daha küçük ölçekli turizm olanaklarını geliştirme fırsatı sunan yeni deneyimlerle şarap, spor, macera ve refah gibi niş ilgi

alanlarını karşılayacak ürünler geliştirmesi beklenmektedir. Bu, birçok ziyaretçinin kişisel gelişim ve kendini gerçekleştirme için olanak sağlayacak ve ziyaret ettikleri yerlere olumlu katkıda bulunduğunu düşünen turistlere daha kişisel bir deneyim sunarak bölgeye seyahat etmelerini teşvik edeceğini öngören bir pazar eğilimini yansıtmaktadır (OECD, 2020).

Ulusal İtalyan Turizm Ajansı'nın 2020 pazarlama planı, teklifin genişliğini göstermek için sürdürülebilir turizm ilkelerinden yararlanmaktadır. Küçük İtalyan merkezleri ve daha küçük sanat şehirleriyle bağlantılı olmak üzere kültür turizmi gibi bazı stratejileri özellikle bu konularda başarılı olmuştur (OECD, 2020).

Önümüzdeki birkaç yıllık süre içerisinde İtalyan turizm gelişimi için gelecek vizyonu, değer artışına odaklanmaktadır. Bu, yerel işletmeler tarafından desteklenen daha geniş turizm teklifinin değerinden yararlanarak ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan sürdürülebilirlik oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu konunun vizyonu, önemli olarak nitelendirdiği konular aşağıda sıralanmaktadır:

- Çevresel sürdürülebilirlik için temel bir gereklilik.
- Ortak hedeflere dayalı iyi koordine edilmiş tanıtım (ulusal/bölgesel/yerel düzey).
- Ulusal sisteme uyacak şekilde “marka konumlandırma” yoluyla yerel ürün ve markaların geliştirilmesi.
- Yerel topluluklara karşı saygı ve sosyal sorumluluk.
- Yerel havalimanlarının ve diğer ulaşım merkezlerinin kullanımının artırılması.
- İlgi çekici etkinliklerle ekonomik değer yaratmak.
- Yatırım ve ürün geliştirme ile turizm teklifinin rekabet gücünü desteklemek.
- Hizmet ve ürün kalitesinin iyileştirilmesi.
- En yüksek potansiyele sahip segmentlerin / ülkelerin belirlenmesi.

Bu vizyon, daha geniş bir kültür turizmi tanımının potansiyel bir değer taşıdığını düşünmektedir. İtalya'da, Borghi köyleri denilen, nüfusu 5000'den az olan 5568 belediye vardır. Bu yerler, 1,4 milyon yatak alanına sahip 51.000 konaklama işletmesine ev sahipliği yapmakta ve toplamda 90 milyon gece konaklayan, 21 milyondan fazla turisti kendine çekmeyi başarmıştır. Ayrıca, İtalya'daki 55 UNESCO merkezinin %64'ü bu yerlerde temsil edilmekte ve kültür turizminin mevsimselliği, talebin yoğun olduğu zamanlara denk gelmemekte, daha ziyade ara ve sezon dışı talebi denk gelmektedir (OECD, 2020).

2.4.1. Ortak Tarım Politikası (CAP)

AB ortak tarım politikası (CAP), tüm AB ülkeleri için ortak bir politikadır. AB bütçesinin kaynaklarından Avrupa düzeyinde yönetilir ve finanse edilir. 1962'de başlatılan

CAP, tarım ile toplum ve Avrupa ile çiftçileri arasında bir ortaklıktır. Amaçları şu şekilde özetlenebilir (European Comission, tarih yok):

- Çiftçileri desteklemek ve tarımsal üretkenliği artırmak, istikrarlı bir uygun fiyatlı gıda tedariki sağlamak,
- Avrupa Birliği'ndeki çiftçileri makul bir yaşam sürmeleri için korumak,
- İklim değişikliğiyle mücadeleye ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimine yardımcı olmak,
- AB genelinde kırsal alanları ve manzaraları korumak,
- Çiftçilik, tarımsal gıda endüstrileri ve ilgili sektörlerdeki işleri teşvik ederek kırsal ekonomiyi canlı tutmak.

CAP aşağıdaki üç ana kategoride destek sağlamayı amaçlamaktadır (European Comission, tarih yok);

- Gelir Desteği: Doğrudan ödemeler yoluyla gelir istikrarı sağlamak ve çiftçilere çevre dostu tarım ve kırsal alanların bakımı gibi normalde ödemesi yapılmayan kamu mallarının dağıtımını için çiftçilere ödeme yapmak,
- Piyasa Önlemleri: Bir sağlık korkusu nedeniyle talepte ani bir düşüş veya piyasadaki geçici bir aşırı arzın bir sonucu olarak fiyatlarda bir düşüş gibi zor piyasa durumlarıyla başa çıkmak,
- Kırsal Kalkınma Önlemleri: Kırsal alanların karşılaştığı özel ihtiyaçları ve zorlukları ele alan ulusal ve bölgesel programlara destek vermek.

2019 verilerine göre; gelir desteği amacıyla 41,41 milyar avro, piyasa önlemleri amacıyla 2,37 milyar Avro, kırsal gelişim için ise 14,18 milyar Avro olmak üzere toplamda 57,98 milyar Avro destek sağlamıştır (European Comission, tarih yok).

2.4.2.Ortak Tarım Politikasının Finanse Edilmesi

17 Aralık 2020'de kabul edilen 2021-2027 için AB'nin çok yıllık mali çerçevesi (MFF), yeni nesil AB kurtarma aracından ilave 808 milyar avro ile 1,21 trilyon avro (cari fiyatlarla) tutarındadır. CAP için toplam tahsis, iki fon arasında bölünmüş olarak 386,6 milyar avro tutarındadır (genellikle CAP'nin "iki ayağı" olarak anılır) (European Comission, 2020).

Ortak Tarım Politikası, AB bütçesinin bir parçası olarak iki fonla finanse edilmektedir (European Comission, tarih yok):

- 1) *Avrupa Tarım Garanti Fonu*: Avrupa Tarım Garanti Fonu'nun (CAP'nin "ilk ayağı") 291,1 milyar avroluk bir tahsisi vardır. Gelir destek programları için 270 milyar avroya

kadar bütçe ayrılması, geri kalanı ise tarım piyasalarını desteklemeye ayrılmak üzere planlanmıştır.

2) *Kırsal Kalkınma İçin Avrupa Tarım Fonu*: Kırsal Kalkınma İçin Avrupa Tarım Fonu (CAP'nin "ikinci ayağı") için toplam tahsis 95,5 milyar avro tutarındadır. Bu, COVID-19 salgınının getirdiği zorlukların ele alınmasına yardımcı olacak yeni nesil AB kurtarma aracından alınan 8,1 milyar Euro'yu içermektedir. Kurtarma fonlarının yaklaşık %'30'u 2021'de kullanılabilir hale gelecek ve kalan %70'i 2022'de kullanılacak.

2.4.3.Ortak Tarım Politikasının Geleceği

MFF ilk iki yılında, 23 Aralık 2020'de kabul edilen geçiş yönetmeliğinde belirtildiği gibi mevcut 2014-2020 Ortak Tarım Politikası düzenlemeleri uygulanmaya devam edecektir. Yönetmelik, Ortak Tarım Politikasının stratejik planlarının gelecekteki çerçevesine sorunsuz bir geçiş sağlamak için yürürlüğe girmiştir. Ortak Tarım Politikası stratejik planları 1 Ocak 2023'ten itibaren uygulanacaktır. Stratejik planlar iki fon arasında daha fazla esneklik sağlayacak ve Avrupa Yeşil Anlaşması'nın isteklerini, özellikle tarladan sofraya stratejisini içerecektir. Genel olarak, toplam CAP için yapılan harcamaların %40'ı iklim hareketliliği için tahsis edilecektir (European Commission, tarih yok).

2.4.4.İtalya'da Kırsal Gelişim

İtalya, OECD içindeki en az "kırsal" ülkelerden biridir. OECD sınıflandırmasına göre ulusal bölgenin %27'si yüksek kırsal bölgedir. Bu bölgeler ülkenin toplam nüfusunun %10'una ev sahipliği yapıyor ve ulusal Gayri safi yurt içi hasılanın (GSYİH) %8'ini oluşturuyor. Bölgenin büyük bir kısmı, toplam ülke nüfusunun %'37'sini barındıran ve ulusal GSYİH'nin %34'ünü oluşturan ara kırsal olarak sınıflandırılmıştır (OECD, 2009).

Ortalama olarak, İtalya'nın yüksek kırsal bölgeleri, OECD kırsal bölgeleri arasında kişi başına en yüksek GSYİH'ye sahip olan bölgedir. Örneğin, İtalya'nın en zengin halkla ilişkiler şirketleri olan Aosta ve Belluno, kişi başına GSYİH açısından OECD'nin yüksek kırsal bölgeleri arasında sırasıyla üçüncü ve yedinci sırada yer almaktadır. Kırsal İtalya'nın iyi bir performans göstermesi, iyi erişilebilirlik, harika kültürel ve doğal olanaklar ve girişimcilikle ilişkilendirilebilir. Kıyı, ova ve dağların zengin donanımı, kırsal bölgelere çok sayıda turist çekme fırsatı sağlar. Aslında, İtalya'nın kırsal bölgelerinde, 2006 yılında 17 bin çiftlik konukevine ev sahipliği yaparken, bu da 2005 yılına göre %9,3 daha fazla olmaktadır. Üretim, İtalya'da kırsal ekonominin önemli bir bölümünü temsil etmektedir. 2003 yılında İtalyan imalatçı firmaların (541.000) %12'si yüksek kırsal bölgelerde bulunmaktadır. Bazı durumlarda

firmaların yoğunlaşmasıyla birlikte dağınık bir küçük ölçekli sanayileşme biçimini almıştır. Tarım, genel olarak düşüşe geçmesine rağmen, çevre ve kolaylıklar bakımından bir dizi hizmet sağlamaya devam etmektedir ve aynı zamanda gıda endüstrisi gibi bir dizi başarılı ekonomik faaliyeti destekleyen kültürel bir arka planı temsil etmektedir (OECD, 2009).

İtalya'nın kırsal kesiminin sürdürülebilirliği söz konusu olduğundan, kırsal politikanın hedefleyebileceği bir dizi önemli husus vardır (OECD, 2009):

- Kırsal alanlarda, zaman zaman nüfusun azalmasıyla birbirinin yerine geçebilen yüksek yaşlı yoğunluğu,
- Yaşlanma ve nüfus azalmasının sağlık ve eğitim gibi kilit kamu sektörlerine erişimi üzerindeki olumsuz etkisi,
- Yabancı işçileri kırsal alanlara entegre etme,
- Kırsal ve kentsel bölgeler arasında yanlış yönetilen entegrasyon,
- Çevrenin genel durumu ve özellikle ülkenin bazı bölgelerinde tarımın su kaynakları üzerindeki baskısını azaltma ihtiyacı.

İtalya'daki kırsal kalkınma politikası yaklaşımı, iki koordineli bir ulusal stratejiye sahiptir. Bununla birlikte, geçmiş yaklaşımlar sağlık, eğitim ve kırsal yaşam kalitesi dahil kırsallığın diğer yönlerini de kapsayan farklı, bütünleşmiş bir stratejik vizyondan yoksundur. Kırsal kalkınma politikası için fon tahsisi, güçlü bir birincil sektöre odaklanmayı sürdürmektedir ve program planlamasında mevcut AB finansmanı ve harcama etkinliği üzerindeki aşırılık, çeşitli nedenlerle sorunludur. İtalyan kırsal politikasının karşılaştığı heterojen ve hızla gelişen bağlama daha iyi uyum sağlamasına yardımcı olacak bir politika izlenmesi gerekmektedir. Örneğin, kırsal İtalya'yı karakterize eden sosyal, ekonomik ve çevresel sorunları daha iyi bir biçimde içeren stratejik bir kırsal politika çerçevesi geliştirmeye ihtiyaç vardır. Bu yaklaşım aynı zamanda farklı ekonomik, sosyal ve çevresel sektörlerden daha geniş bir kırsal aktör karışımını içermeli ve tüm ilgili yönetim mensupları arasında daha güçlü ortaklıklar tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Politikanın ayrıca uygun politika kurumları ve yönetim tarafından desteklenmesinin yanı sıra tüm kırsal sakinler için kırsal hizmetlerin kalitesini ve erişilebilirliğini iyileştirmesi gerekecektir. Buna ek olarak, özellikle kırsal kaynaklara değer katan alanlarda, yiyecekler, gelenekler, kültürler, beceriler ve miras gibi, uygun ekonomik çeşitlendirmenin belirlenmesi ve teşvik edilmesinde daha fazla hassasiyet gösterilmeli ve bölgesel olarak ele alınmalıdır. Avrupa Birliği tüm bunlara yeni bir bakış katarak kırsal alanları destekleme çabasına Kırsal Kalkınma Programı ile destek vermektedir (OECD, 2009).

AB ülkeleri, Avrupa Kırsal Kalkınma Fonu (EAFRD) ve ulusal bütçeler tarafından ortak olarak finanse edilen ulusal ve bölgesel kırsal kalkınma programlarını uygulamaktadır. 2014-2020 programlama dönemi için EAFRD bütçesi kabaca 100 milyar avrodur. CAP geçiş yönetmeliği uyarınca (23 Aralık 2020'de kabul edilmiştir), Kırsal Kalkınma Programları şartlı olarak 2021 ve 2022 için uzatılmıştır. Bu yıllarda, Kırsal Kalkınma Programı 2021-2027 dönemi ve yeni nesil AB kurtarma aracı için EAFRD bütçesinden 26,9 milyar avro ayrılmıştır. Bu uzantı nedeniyle, Kırsal Kalkınma Programına dâhil edilen birçok proje ve plan 2025'in sonuna kadar devam edecektir. 2023'ten itibaren, tüm yeni kırsal kalkınma eylemleri ulusal CAP stratejik planlarına dahil edilecek. Her ulusal plan, AB tarımı, ormancılık ve kırsal alanlar için temel sosyal, çevresel ve ekonomik hedefler etrafında düzenlenecektir (European Comission, tarih yok).

2.4.5.Ulusal Kırsal Kalkınma Programı

İtalya'nın 2014-2020 dönemi için yaklaşık 2 milyar avroluk kamu harcaması (938 milyon avro AB bütçesinden ve 1,15 milyar avro ulusal ortak finansman) kullanımına yönelik öncelikleri özetleyen İtalya Ulusal Kırsal Kalkınma Programı 20 Kasım 2015 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından resmen kabul edilmiştir (European Comission, 2020).

Ulusal Kırsal Kalkınma Programı, çiftlik riskinin önlenmesi ve yönetimi, çiftlik türlerinin korunması ve su kaynaklarının kullanımındaki verimlilik ile ilgili tematik alanları ele alır. Yaklaşık 87.000 İtalyan tarımsal işletmenin risk yönetimi araçlarını uygulamak için destek alacağını öngörmektedir; 500.000 hektar alan daha verimli sulama altyapısı ve sistemleri konusunda desteklenecek, çiftlik ırklarının korunmasıyla ilgili olanlar yaklaşık 35 büyükbaş hayvan türünü kapsayacaktır (European Comission, 2020).

Kırsal kalkınmaya destek, ortak tarım politikasının 2. sütunu olarak adlandırılan ve üye devletlere, çok yıllık, ortak finanse edilen programlar altında ulusal veya bölgesel olarak yönetmek için bir AB finansmanı sağlar. 28 üye devletin tamamında toplam 118 program uygulanması öngörülmektedir. 2014-2020 dönemi Kırsal Kalkınma Yönetmeliği, altı ekonomik, çevresel ve sosyal öncelik sağlar ve bu programlar, ulaşılması gereken net hedefler belirtir. Ayrıca, diğer Avrupa Yapısal ve Yatırım Fonları (ESIF) ile koordinasyonu geliştirmek ve sinerjileri en üst düzeye çıkarmak için, her üye devletle, AB tarafından finanse edilen yapısal yatırım için geniş bir stratejisi belirleyen bir ortaklık anlaşması üzerinde anlaşmaya varılmıştır. İtalya için bu Ortaklık Anlaşması, 29 Ekim 2014 tarihinde onaylanmıştır (European Comission, 2020).

İtalya'da kırsal kalkınma, biri ulusal düzeyde ve 21'i bölgesel ("daha az gelişmiş bölgeler", "geçiş bölgeleri" ve "daha gelişmiş" dâhil olmak üzere) olmak üzere 22 proje Ulusal Kalkınma Programı aracılığıyla uygulanmıştır. Buna ek olarak, ulusal bir kırsal ağ programı, İtalya'daki kırsal kalkınmanın farklı aktörleri arasında bilgi havuzu oluşturma ve bilgi aktarımı faaliyetlerini desteklemiştir. İtalya'nın kırsal kesimiyle ilgili genel bilgiler şu şekilde sıralanabilir (European Comission, 2020);

- İtalya, %92'si kırsal alan olmak üzere 301.337 km²'lik bir alanı kaplamaktadır.
- Toplam nüfus 60,7 milyondur ve bu nüfusun neredeyse %58'i kırsal alanlarda yaşamaktadır.
- Kullanılan tarımsal alan 13 milyon hektarın biraz altındadır ve bunun yaklaşık 4 milyonu (%31) sulanmakta ve yaklaşık 3 milyonu (%21) sulanmaktadır.
- Çiftliklerin ortalama büyüklüğü toplam tarım arazisi içinde 7,9 ha'dır.
- Toplam 1,6 milyon tarımsal işletmenin yaklaşık 650.000'i sulanabilir araziye sahiptir.
- Hayvancılık sektörüyle ilgili olarak, hayvancılık çiftlikleri yaklaşık 220.000 adettir ve işletme başına düşen canlı hayvan sayısı 46'dır.
- Sigorta araçlarına sahiplik seviyesi kapsanan işletme sayısı bakımından azdır.

Ulusal Kırsal Kalkınma Programı kapsamında ihtiyaçlara hizmet edebilmek için, kırsal kalkınma öncelikleri bağlamında üç yön belirlenmiş ve seçilmiştir (European Comission, 2020);

- Tarımsal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanması, hayvan refahı ve tarımda risk yönetimi dâhil olmak üzere bir gıda zinciri organizasyonu teşviki (ayrılan kamu bütçesi toplam bütçenin %71,70'i),
- Tarım ve ormancılık ile ilgili ekosistemlerin eski haline getirilmesi, korunması ve iyileştirilmesi (ayrılan kamu bütçesi toplam bütçenin %8,72'ü),
- Kaynak verimliliği ve iklim (ayrılan kamu bütçesi toplam bütçenin %16,50'si),

Ulusal Kırsal Kalkınma Programı için gösterge niteliğinde kamu desteği ise yukarıda belirtilen oranların toplamından kalan %3,8'lik kısmı teknik destek amacıyla ayrılan 64.200.000 avro ile toplamda 2.084.734.322 avroluk bir bütçe komisyon onayından geçmiştir (European Comission, 2020).

2.4.6.Ulusal Kırsal Ağ Programı

İtalya için ulusal kırsal ağ programı, 26 Mayıs 2015 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmiştir. Yaklaşık 115 milyon avroluk bir bütçeyle (AB bütçesinden 59,6

milyon avro ve ulusal fondan 55 milyon avro olmak üzere), ağ, kırsal bölgeler arasında deneyim ve bilgi alışverişi ve daha iyi uygulama ve İtalyan kırsal kalkınma programlarının yönetimi yoluyla tarımsal kalkınma politikalarını desteklemesi amaçlanmıştır. Program aynı zamanda kırsal kalkınma politikasının, eylemlerinin ve başarılarının daha görünür kılınması ve aynı zamanda tüm İtalya topraklarında kırsal kalkınmaya dahil olan tüm aktörleri bir araya getirmeyi amaçlamaktadır (European Comission, 2020).

Kırsal Kalkınmaya Destek, Ortak Tarım Politikasının 2. Sütununda bahsi geçmekte ve üye devletlere, çok yıllık olmak üzere, ortak finanse edilen programlar altında ulusal veya bölgesel olarak yönetmek için bir AB finansmanı sağlamaktadır. 28 üye devletin tamamında toplam 118 program öngörülmüştür. 2014-2020 dönemi için yeni Ar-Ge Yönetmeliği ekonomik, çevresel ve sosyal çerçevede altı önceliği ele almaktadır ve programlar neyin başarılacağını açıkça belirtilmiş net hedefler içermektedir. Ayrıca AB ve ulusal düzeydeki ağ oluşturma faaliyetlerine de vurgu yapılmıştır. Bunların yanında, eylemleri daha iyi koordine etmek ve diğer ESIF ile sinerjileri en üst düzeye çıkarmak için, her üye devlet ile AB tarafından finanse edilen yapısal yatırım için geniş bir stratejiyi vurgulayan bir Ortaklık Anlaşması üzerinde anlaşma sağlanmıştır (European Comission, 2020).

Ulusal Kırsal Ağ Programı, eylemleri yalnızca ulusal düzeyde uygularken, bölgelerdeki eylemler, ilgili kırsal kalkınma programının bütçesi kullanılarak bölgesel düzeyde geliştirilmiştir. Bu program ile birlikte kırsal kalkınmaya doğrudan ve dolaylı olarak dahil olan kuruluşların ve yönetimlerin katılımını hedeflemiştir, bunlar (European Comission, 2020):

- Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde kırsal kalkınma politikasının programlanması, yönetimi ve uygulanmasında yer alan tüm aktörler (yönetim makamları, ödeme kurumları, vb.),
- Girişimcilerin mesleki örgütleri ve mevcut veya potansiyel yararlanıcılar dahil olmak üzere ekonomik ve sosyal ortaklıklardan paydaşlar,
- 3. sivil toplum (genel halk, tüketiciler).

Bu program ile birlikte belirtilen dört ana stratejik öncelikler ise şu şekilde sıralanabilir (European Comission, 2020);

- Kırsal kalkınma programlarının uygulama kalitesinin iyileştirilmesi,
- Kırsal kalkınmanın uygulanmasına paydaşların katılımını artırmak,
- Daha geniş bir kitlenin ve potansiyel yararlanıcıları kırsal kalkınma politikası ve finansman fırsatları hakkında bilgilendirilmesi,
- Tarım, gıda üretimi, ormancılık ve kırsal alanlarda yeniliği teşvik edin (özellikle hedef grupla ilgili olarak).

Bu program kapsamında gerçekleştirilmesi istenen ana hedefler şu şekilde sıralanabilir (European Comission, 2020);

- Yönetim makamlarının ve ödeme kurumlarının idari kapasitelerinin güçlendirilmesi,
- Deneyim paylaşımı yoluyla bölgelerin yetkinliklerini desteklemek ve pekiştirmek,
- İtalyan kırsal alanlarında Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım Fonu'nun değerlendirilmesi ve izlenmesi için ortak bilgi paylaşım sistemlerinin geliştirilmesi,
- Birincil sektördeki (tarım ve ormancılık) veya diğer ekonomik sektörlerdeki işletmeler ile kamu kurumları arasında ağ kurmayı teşvik etme,
- Bir "girişimcilik kültürü" geliştirmek, finansmana erişimi kolaylaştırmak ve genç girişimcileri desteklemek,
- Kırsal kalkınma politikasının şeffaflığını ve görünürlüğünü artırmak,
- Avrupa düzeyinde ve uluslararası iş birliklerini teşvik etme ve bölgesel ağlar ile diğer ağlar arasındaki bağlantıları Avrupa düzeyinde teşvik edilmesi,
- Kırsal kalkınma perspektiflerini (istihdam fırsatları dâhil) geliştirmek ve katılımcı, etkileşimli ve aşağıdan yukarıya yaklaşımı artırmak,
- Avrupa İnovasyon Ortaklığı Operasyonel Gruplarının ve AB araştırma çerçeve programı Horizon 2020 ile bağlantılarının yanı sıra araştırma ve inovasyona ilişkin ulusal politikaların uygulanmasını desteklemek,
- Birincil sektörde ve kırsal alanlardaki tarımsal gıda ve işletmelerde yeniliğin teşvik edilmesi,
- Avrupa İnovasyon Ortaklığı operasyonel gruplarıyla ilgili tematik alanların birleştirilmesi.

2.5.İtalya’da Genel Turizm Özellikleri

Bu bölümde verilecek olan istatistikler Knomea’dan alınmıştır. Bir Eldridge şirketi olan Knoema, dünyadaki en kapsamlı küresel karar verme verileri kaynağı olarak kendilerini tanıtmaktadır. Sunulan araçları, daha iyi kararlar ve daha iyi sonuçlar elde etmek için bireylerin ve kuruluşların verilerini ve dünyanın verilerini keşfetmelerine, görselleştirmelerine, modellemelerine ve sunmalarına olanak tanımaktadır. Verilen istatistikler için kullanılan para birimi Amerikan doları (USD)’dır. Kurlar ilgili zamanın güncel verilerine göre USD’ye çevrilerek belirtilmiştir.

Burada verilecek istatistiklerin kapsamı ise şu şekildedir;

- 1) Uluslararası Gelen Turist Sayısı
- 2) Uluslararası Giden Turist Sayısı
- 3) Uluslararası Turizm Harcamaları
- 4) Uluslararası Turizm Harcamalarının Toplam İthalattaki Payı
- 5) Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerindeki Harcamalar
- 6) Uluslararası Seyahat Kalemlerindeki Harcamalar
- 7) Uluslararası Turizm Gelirleri
- 8) Uluslararası Turizm Gelirlerinin İhracattaki Payı
- 9) Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri
- 10) Uluslararası Seyahat Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri

Uluslararası Gelen Turist Sayısı

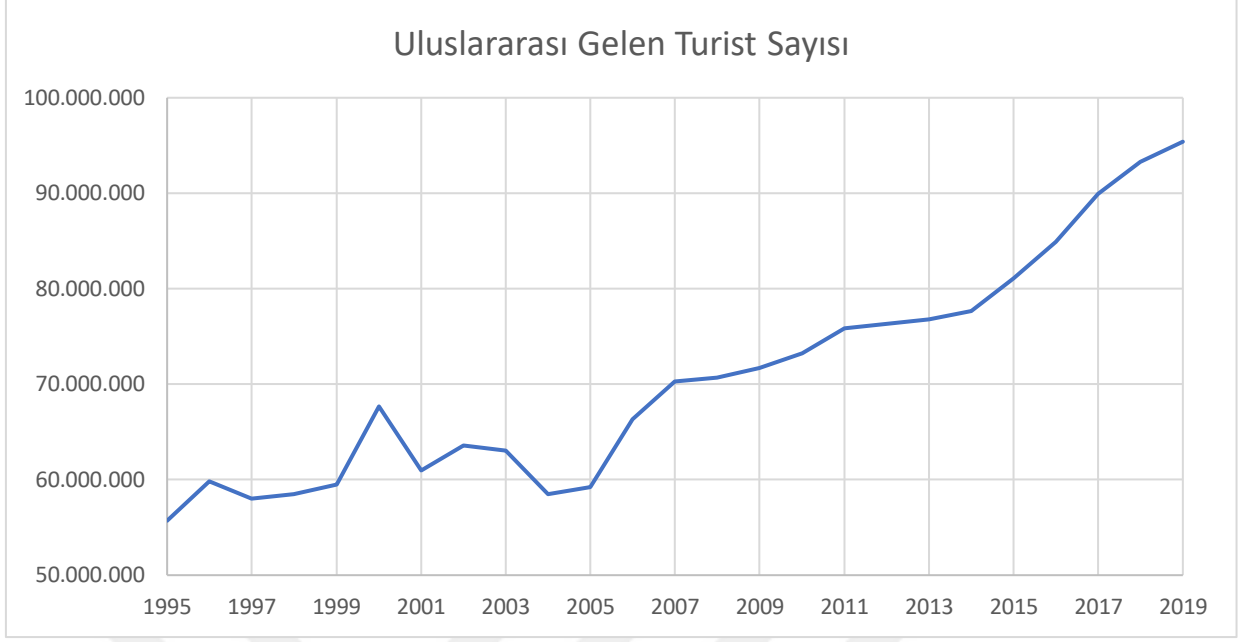
Uluslararası gelen turistler, her zamanki ikametgâhlarının bulunduğu ülke dışındaki bir ülkeye, ancak normal yaşam ortamlarının dışında ve asıl ziyaret amacı ziyaret edilen ülke içinden getirilen bir faaliyet dışında kalan turist sayısıdır. Turist sayısına ilişkin veri bulunmadığında, bunun yerine turistleri, günlük ziyaretçileri, kurvaziyer yolcularını ve mürettebatı içeren ziyaretçi sayısı gösterilmektedir. Belirli bir süre içinde bir ülkeye birkaç seyahat yapan bir kişi, her seferinde yeni bir varış olarak kabul edilir (bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Uluslararası Gelen Turist Sayısı-İtalya (1995-2019)

Yıl	Değer	Değişim, %	Yıl	Değer	Değişim, %
1995	55.706.000		2008	70.719.000	0,64
1996	59.805.000	7,36	2009	71.692.000	1,38
1997	57.999.000	-3,02	2010	73.225.000	2,14
1998	58.499.000	0,86	2011	75.866.000	3,61
1999	59.521.000	1,75	2012	76.293.000	0,56
2000	67.702.000	13,74	2013	76.762.000	0,61
2001	60.960.000	-9,96	2014	77.694.000	1,21
2002	63.561.000	4,27	2015	81.068.000	4,34
2003	63.026.000	-0,84	2016	84.925.000	4,76
2004	58.480.000	-7,21	2017	89.931.000	5,89
2005	59.230.000	1,28	2018	93.278.602	3,72
2006	66.353.000	12,03	2019	95.399.000	2,27
2007	70.271.000	5,90			

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 3: Uluslararası Gelen Turist Sayısı-İtalya (1995-2019)

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

1995 yılından itibaren 1997, 2001, 2003 ve 2004 yılları haricinde gelen turist sayısında sürekli artışlar kaydedilmiştir. 1995 yılında ise 55 milyon dolaylarında turist ağırlayan İtalya, 2019 yılında bu sayısı 95 milyon kişiye çıkarmayı başarmıştır.

Uluslararası Giden Turist Sayısı

Uluslararası giden turistler, insanların her zamanki ikamet ettikleri ülkelerden, ziyaret edilen ülkedeki ücretli bir faaliyet dışında herhangi bir amaçla başka bir ülkeye yaptıkları çıkışların sayısıdır. Giden turistlerle ilgili veriler, seyahat eden insan sayısına değil, gidenlerin sayısına atıfta bulunur. Bu nedenle, belirli bir süre içinde bir ülkeden birkaç seyahat yapan bir kişi, her seferinde yeni bir çıkış olarak sayılır. 1995-2019 yılları arasında giden turist sayıları aşağıdaki tablo ve grafikte gösterilmiştir (bkz. Tablo 4).

Tablo 4: Uluslararası Giden Turist Sayısı-İtalya (1997-2019)

Yıl	Değer	Değişim, %
1997	40.196.000	
1998	42.431.000	5,56
1999	42.390.000	-0,10
2000	44.628.000	5,28
2001	43.611.000	-2,28
2002	44.660.000	2,41
2003	46.357.000	3,80

2004	40.400.000	-12,85
2005	43.407.000	7,44
2006	46.369.000	6,82
2007	49.166.000	6,03
2008	54.421.000	10,69
2009	54.839.000	0,77
2010	55.304.000	0,85
2011	52.617.000	-4,86

Yıl	Değer	Değişim, %
2012	53.338.000	1,37
2013	52.633.000	-1,32
2014	50.569.000	-3,92
2015	57.418.000	13,54

2016	57.480.000	0,11
2017	60.042.000	4,46
2018	61.194.602	1,92
2019	62.207.000	1,65

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 4: Uluslararası Giden Turist Sayısı-İtalya (1997-2019)

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

1997 yılında giden turist sayısı 40 milyon civarında iken 2019 yılında bu sayı 60 milyona çıkmıştır. Bazı yıllarda düşme yaşansa bile genel olarak sayılarda artış olduğu gözlenmektedir.

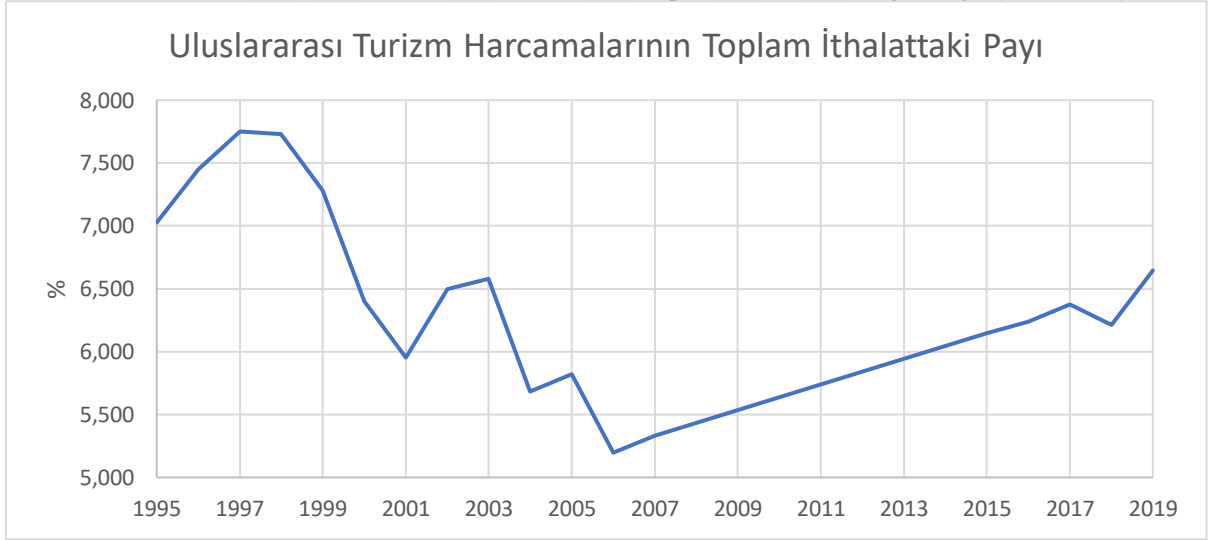
Uluslararası Turizm Harcamalarının Toplam İthalattaki Payı

Uluslararası turizm harcamaları, uluslararası taşımacılık için yabancı taşıyıcılara yapılan ödemeler dâhil, diğer ülkelerdeki uluslararası giden ziyaretçilerin harcamalarıdır. Bu harcamalar, ayrı bir sınıflandırmayı haklı çıkaracak kadar önemli olduğu durumlar dışında, günübirlik ziyaretçi olarak yurt dışına seyahat eden sakinlerin harcamalarını içerebilir. Bazı ülkeler için yolcu taşımacılığı kalemlerine yönelik harcamaları içermezler. İthalattaki payları, bir ülkede ikamet edenler ile dünyanın geri kalanı arasında ikamet etmeyenlerden genel ticari mal sakinlerine mülkiyet değişikliği, işlenmek üzere gönderilen mallar ve onarımlar, parasal olmayan altın ve hizmetler de dâhil olmak üzere tüm işlemleri kapsayan mal ve hizmet ithalatına oran olarak hesaplanır. İtalya’da 1995-2019 yılları arasında uluslararası harcamaların ithalattaki payları aşağıda gösterilmektedir (bkz. Tablo 6).

Tablo 5: Uluslararası Turizm Harcamalarının Toplam İthalattaki Payı-İtalya (1995-2019)

Yıl	Değer, %	Değişim, %	Yıl	Değer, %	Değişim, %
1995	7,026		2004	5,681	-13,64
1996	7,450	6,03	2005	5,819	2,43
1997	7,751	4,04	2006	5,197	-10,69
1998	7,729	-0,28	2007	5,332	2,60
1999	7,283	-5,77	2015	6,149	15,32
2000	6,401	-12,11	2016	6,239	1,46
2001	5,954	-6,98	2017	6,374	2,16
2002	6,497	9,12	2018	6,213	-2,53
2003	6,578	1,25	2019	6,648	7,00

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 5: Uluslararası Turizm Harcamalarının Toplam İthalattaki Payı-İtalya (1995-2019)

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

1995-2003 yılları arasında turizm harcamalarının ithalattaki pay %7 civarında olduğu görülmektedir. 2007 yılına kadar geçen sürede bu oran %5'lere düşmektedir. Elimizde bulunana verilerde 2007 yılından 2015 yılına kadarki kısım bulunmamakla birlikte 2015 yılından 2019 yılına kadar bu oranın %6 civarında kaldığı görülmektedir.

Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerindeki Harcamalar

Yolcu taşımacılığı kalemlerine ilişkin uluslararası turizm harcamaları, diğer ülkelerdeki uluslararası giden ziyaretçilerin, yerleşik olmayan taşıyıcılar tarafından uluslararası taşımacılık

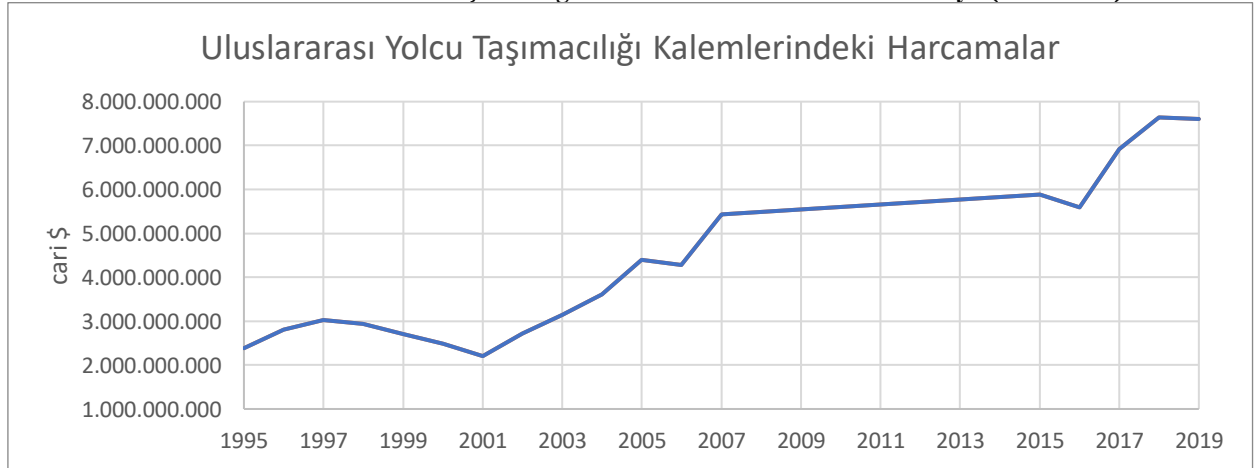
sırasında sağlanan tüm hizmetler için yaptığı harcamalardır. Yerleşik olmayan taşıyıcılar tarafından bir ekonomi içinde gerçekleştirilen yolcu hizmetleri de dâhildir. Yerleşik olmayanlara, yerleşik ekonomiler içinde yerleşik taşıyıcılar tarafından sağlanan yolcu hizmetleri hariştir ancak bunlara seyahat kalemleri de dâhildir. Yolcu ücretlerinin kapsadığı hizmetlere ek olarak, paket turların bir parçası olan ancak seyahat ücretlerine dâhil olan seyahat ücretleri hariç, yolcu hizmetleri, fazla bagaj, araç ücretleri veya diğer kişisel eşlik eden etkiler ve yolcuların gemideyken harcama yaptığı yiyecek, içecek veya diğer kalemlere yönelik harcamalar gibi öğeleri içerir. Veriler, cari ABD doları cinsindendir. İtalya'daki yolcu taşımacılığı kalemlerindeki harcamaların 1995-2019 yılları arasındaki değerleri aşağıda verilmiştir (bkz. Tablo 7).

Tablo 6: Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerindeki Harcamalar-İtalya (1995-2019)

Yıl	Değer	Değişim, %	Yıl	Değer	Değişim, %
1995	2.390.000.000		2004	3.605.000.000	14,66
1996	2.813.000.000	17,70	2005	4.402.000.000	22,11
1997	3.033.000.000	7,82	2006	4.287.000.000	-2,61
1998	2.941.000.000	-3,03	2007	5.426.000.000	26,57
1999	2.700.000.000	-8,19	2015	5.887.000.000	8,50
2000	2.484.000.000	-8,00	2016	5.597.000.000	-4,93
2001	2.204.000.000	-11,27	2017	6.918.000.000	23,60
2002	2.713.000.000	23,09	2018	7.640.000.000	10,44
2003	3.144.000.000	15,89	2019	7.601.000.000	-0,51

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 6: Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerindeki Harcamalar-İtalya (1995-2019)

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

1995 yılından itibaren çok önemli düşüşler olmayıp kademeli bir şekilde 2019 yılına kadar artış yaşandığı görülmektedir. Bu tabloda da 2007-2015 yılları arasındaki verilere ulaşamamıştır.

Uluslararası Turizm Harcamaları

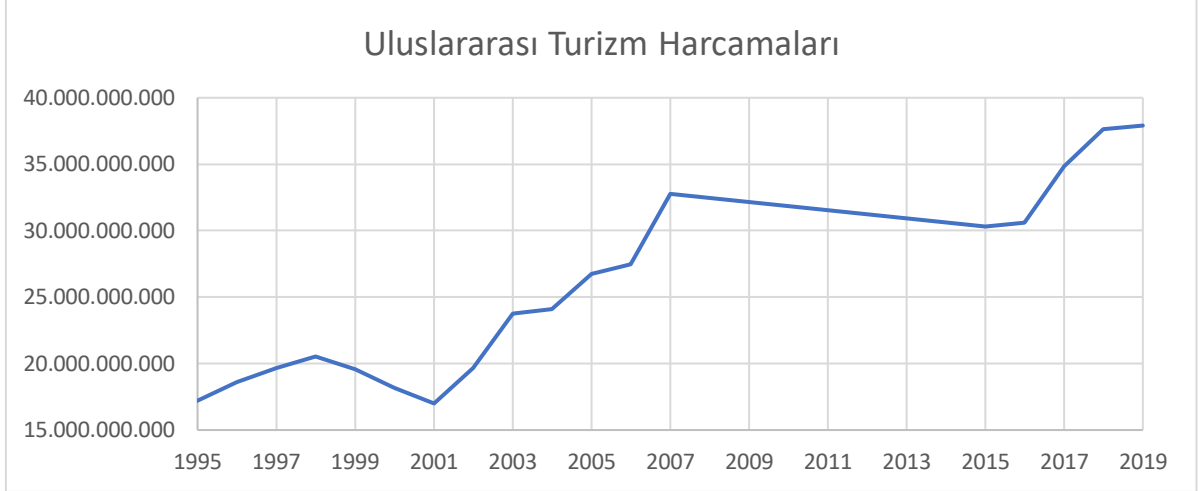
Uluslararası turizm harcamaları, uluslararası taşımacılık için yabancı taşıyıcılara yapılan ödemeler dahil, diğer ülkelerdeki uluslararası giden ziyaretçilerin harcamalarıdır. Bu harcamalar, ayrı bir sınıflandırmayı haklı çıkaracak kadar önemli olduğu durumlar dışında, gününbirlik ziyaretçi olarak yurt dışına seyahat eden sakinlerin harcamalarını içerebilir. Bazı ülkeler için yolcu taşımacılığı kalemlerine yönelik harcamaları içermezler. Veriler, cari ABD doları cinsindendir. 1995-2019 yılları arasındaki Uluslararası turizm harcamalarına ait bilgiler aşağıda verilmiştir (bkz. Tablo 5).

Tablo 7: Uluslararası Turizm Harcamaları-İtalya (1995-2019)

Yıl	Değer	Değişim, %	Yıl	Değer	Değişim, %
1995	17.201.000.000		2004	24.076.000.000	1,38
1996	18.619.000.000	8,24	2005	26.764.000.000	11,16
1997	19.676.000.000	5,68	2006	27.449.000.000	2,56
1998	20.539.000.000	4,39	2007	32.748.000.000	19,30
1999	19.587.000.000	-4,64	2015	30.312.000.000	-7,44
2000	18.170.000.000	-7,23	2016	30.584.000.000	0,90
2001	17.002.000.000	-6,43	2017	34.819.000.000	13,85
2002	19.652.000.000	15,59	2018	37.644.000.000	8,11
2003	23.748.000.000	20,84	2019	37.908.000.000	0,70

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 7: Uluslararası Turizm Harcamaları-İtalya (1997-2019)

Kaynak: (KNOMAE, *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Uluslararası turizm harcamaları 1995 yılında 17 milyar dolar civarında iken 2003 yılına gelindiğinde 24 milyar dolara çıktığı görülmektedir. 2007 yılına kadar geçen sürede 32 milyar dolara çıktığı kaydedilmektedir. 2007 yılın sonrası ulaşabildiğimiz ilk veri 2015 yılına ait olmakla birlikte bu yıl içinde 30 milyar dolar olarak kaydedilmiş ve yıl 2019 olduğunda ise artışlar devam ederek 38 milyar doları bulan gelir miktarı kaydedilmiştir.

Uluslararası Seyahat Kalemlerindeki Harcamalar

Uluslararası turizm harcamaları, diğer ülkelerdeki uluslararası giden ziyaretçilerin harcamalarıdır. Mallar ve hizmetler, yolcu tarafından veya onun adına satın alınır veya yolcunun karşılıksız olarak kullanması veya vermesi için sağlanır. Bunlar, ayrı bir sınıflandırmayı haklı çıkaracak kadar önemli olduğu durumlar dışında, günlük ziyaretçiler olarak yurtdışına seyahat eden sakinlerin harcamalarını içerebilir. Yolcu seyahat kalemleri kapsamına giren uluslararası yolcu taşımacılığı hariçtir. Veriler, cari ABD doları cinsindendir. Aşağıdaki tablo ve grafiklerde İtalya'nın 1995-2019 yılları arasındaki uluslararası seyahat kalemlerindeki harcamalar gösterilmektedir (bkz. Tablo 8).

Tablo 8: Uluslararası Seyahat Kalemlerindeki Harcamalar-İtalya (1995-2019)

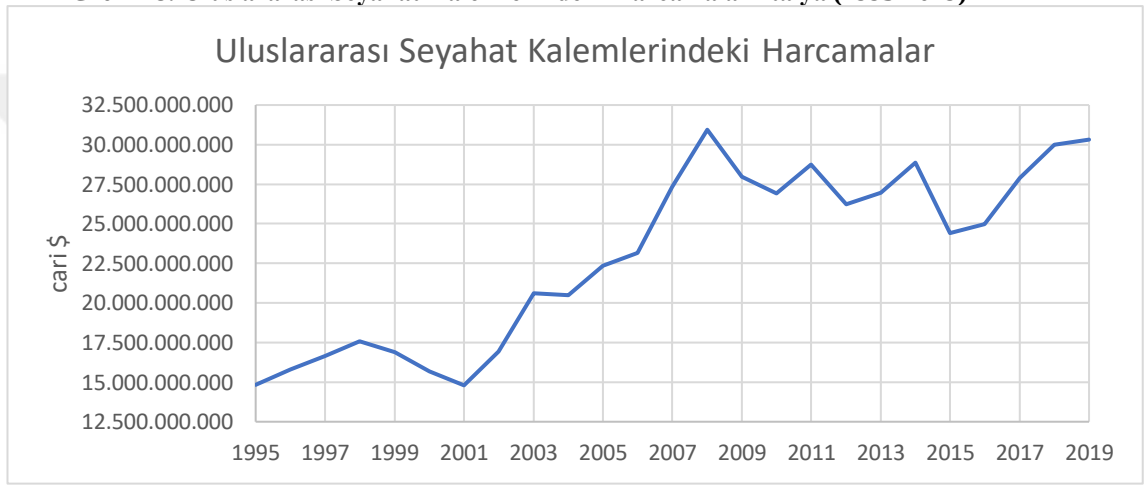
Yıl	Değer	Değişim, %	Yıl	Değer	Değişim, %
1995	14.811.000.000		2001	14.798.000.000	-5,66
1996	15.806.000.000	6,72	2002	16.939.000.000	14,47
1997	16.643.000.000	5,30	2003	20.604.000.000	21,64
1998	17.598.000.000	5,74	2004	20.471.000.000	-0,65
1999	16.887.000.000	-4,04	2005	22.362.000.000	9,24
2000	15.686.000.000	-7,11	2006	23.162.000.000	3,58
			2007	27.322.000.000	17,96

Yıl	Değer	Değişim, %
2008	30.940.000.000	13,24
2009	27.967.000.000	-9,61
2010	26.902.000.000	-3,81
2011	28.749.000.000	6,87
2012	26.239.000.000	-8,73
2013	26.948.000.000	2,70

2014	28.866.000.000	7,12
2015	24.425.000.000	-15,38
2016	24.987.000.000	2,30
2017	27.901.000.000	11,66
2018	30.004.000.000	7,54
2019	30.307.000.000	1,01

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 8: Uluslararası Seyahat Kalemlerindeki Harcamalar-İtalya (1995-2019)

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

1995 yılından 2019 yılına gelindiğinde seyahat kalemlerindeki harcamalar yaklaşık iki katına çıkmıştır. Genellikle artış eğilimi görülse de bazı yıllarda düşüşler olmuştur.

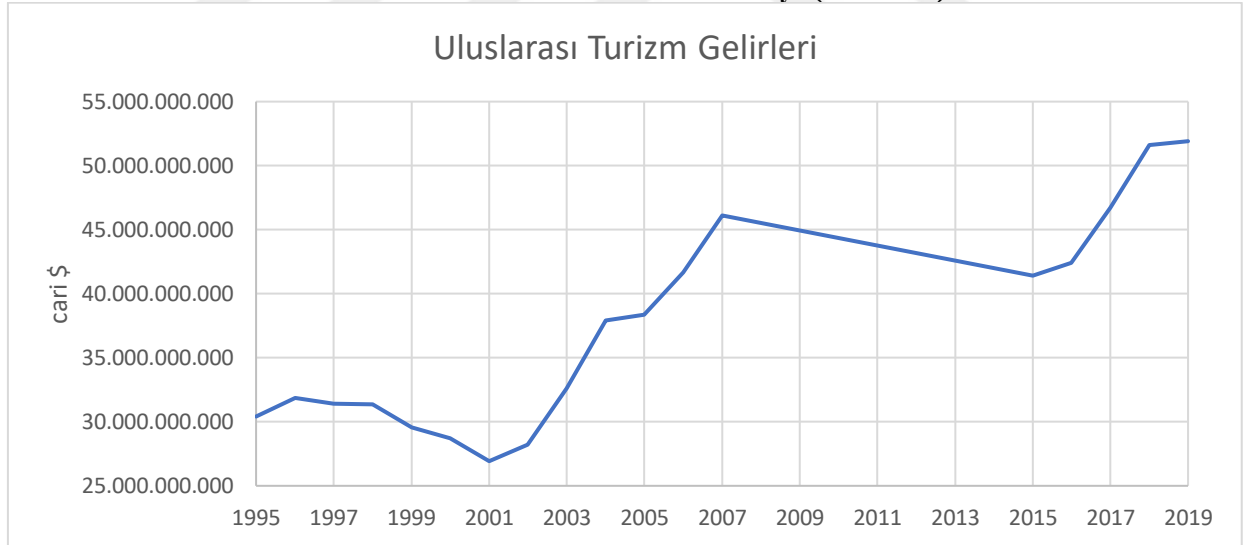
Uluslararası Turizm Gelirleri

Uluslararası turizm gelirleri, uluslararası taşımacılık için ulusal taşıyıcılara yapılan ödemeler dâhil olmak üzere uluslararası gelen ziyaretçiler tarafından yapılan harcamalardır. Bu makbuzlar, hedef ülkede alınan mallar veya hizmetler için yapılan diğer tüm ön ödemeleri içerir. Ayrı bir sınıflandırmayı haklı çıkarmak için yeterince önemli olmadıkça, gününbirlik ziyaretçilerden gelen makbuzları da içerebilirler. Bazı ülkeler için yolcu taşımacılığı kalemlerinin makbuzlarını içermezler. Veriler, cari ABD doları cinsindendir. 1995-2019 yılına ait İtalya'nın turizm gelirleri aşağıdaki tablo ve grafikte gösterilmektedir (bkz. Tablo 9).

Tablo 9: Uluslararası Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)

Yıl	Değer	Değişim, %	Yıl	Değer	Değişim, %
1995	30.411.000.000		2004	37.893.000.000	16,15
1996	31.884.000.000	4,84	2005	38.364.000.000	1,24
1997	31.415.000.000	-1,47	2006	41.666.000.000	8,61
1998	31.339.000.000	-0,24	2007	46.134.000.000	10,72
1999	29.570.000.000	-5,64	2015	41.415.000.000	-10,23
2000	28.712.000.000	-2,90	2016	42.423.000.000	2,43
2001	26.924.000.000	-6,23	2017	46.719.000.000	10,13
2002	28.213.000.000	4,79	2018	51.602.000.000	10,45
2003	32.623.000.000	15,63	2019	51.910.000.000	0,60

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 9: Uluslararası Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

1997-2007 yılları arasında İtalya'da turizm gelirlerinde %2 ile %5 arasında bir düşüş yaşanmıştır. 2003 yılında ise %15'lik ciddi bir artış yaşanmış ve 2004 yılında %16'lık artış bu durumu devam ettirmiştir. 2007 yılına kadar sürekli bir artış yaşandığı görülmektedir. 2007-2015 yılları arasındaki veriler elimizde bulunmamaktadır. 2019 yılında gelindiğinde ise 30 milyar dolar olan gelirin 52 milyar dolara kadar çıkarıldığı görülmektedir.

Uluslararası Turizm Gelirlerinin İhracattaki Payı

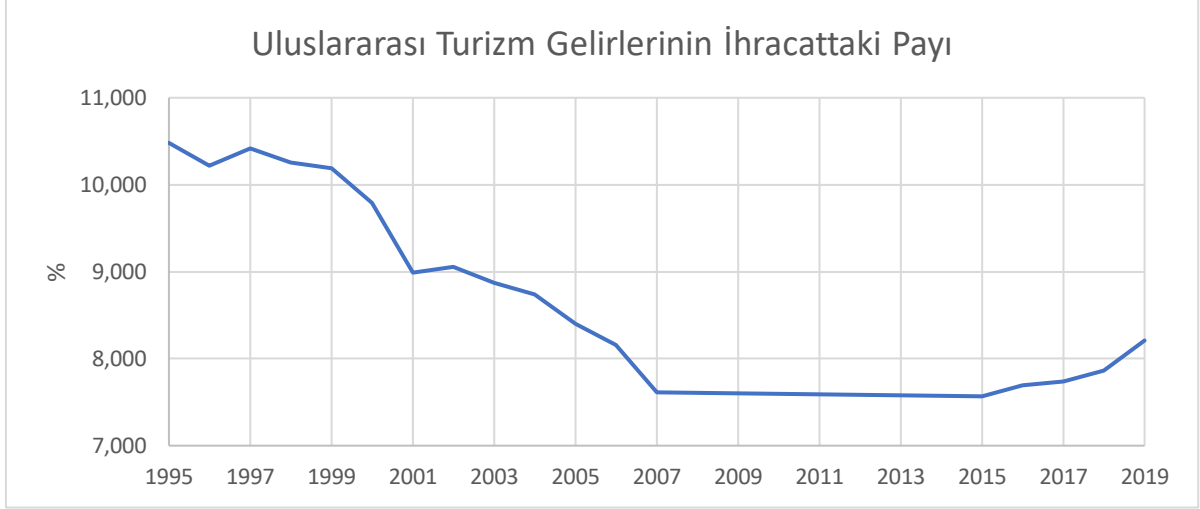
Uluslararası turizm gelirleri, uluslararası taşımacılık için ulusal taşıyıcılara yapılan ödemeler dâhil olmak üzere uluslararası gelen ziyaretçiler tarafından yapılan harcamalardır. Bu makbuzlar, hedef ülkede alınan mallar veya hizmetler için yapılan diğer tüm ön ödemeleri içerir. Ayrı bir sınıflandırmayı haklı çıkarmak için yeterince önemli olmadıkça, aynı gün ziyaretçilerden gelen makbuzları da içerebilirler. Bazı ülkeler için yolcu taşımacılığı kalemlerinin makbuzlarını içermezler. İhracattaki payları, mal ve hizmet ihracatına oran olarak hesaplanır; bu, bir ülkede ikamet edenler ile dünyanın geri kalanı arasında ikamet edenlerden genel ticari malın yerleşik olmayanlarına mülkiyet değişikliği, işleme ve onarım için gönderilen mallar, parasal olmayan altın ve hizmetler de dâhil olmak üzere tüm işlemleri kapsar. Aşağıdaki tablo ve grafikte 1995-2019 yılları arasında İtalya'nın turizm gelirlerinin ihracattaki paylarından bahsedilmektedir (bkz. Tablo 10).

Tablo 10: Uluslararası Turizm Gelirlerinin İhracattaki Payı-İtalya (1995-2019)

Yıl	Değer, %	Değişim, %	Yıl	Değer, %	Değişim, %
1995	10,481		2004	8,742	-1,42
1996	10,216	-2,53	2005	8,400	-3,91
1997	10,420	2,00	2006	8,155	-2,92
1998	10,254	-1,59	2007	7,612	-6,66
1999	10,188	-0,64	2015	7,567	-0,59
2000	9,792	-3,89	2016	7,691	1,64
2001	8,993	-8,16	2017	7,736	0,59
2002	9,052	0,66	2018	7,863	1,64
2003	8,868	-2,03	2019	8,212	4,44

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 10: Uluslararası Turizm Gelirlerinin İhracattaki Payı-İtalya (1995-2019)

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Uluslararası turizm gelirlerinin ihracattaki payı yaklaşık olarak %10 ile %8 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. 2007-2015 yılları arasındaki verilere tabloda yer almamaktadır.

Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri

Yolcu taşımacılığı kalemlerine ilişkin uluslararası turizm gelirleri, yerleşik taşıyıcılar tarafından uluslararası taşımacılıkta sağlanan tüm hizmetler için uluslararası gelen ziyaretçiler tarafından yapılan harcamalardır. Yerleşik olmayan taşıyıcılar tarafından bir ekonomi içinde gerçekleştirilen yolcu hizmetleri de dâhildir. Yerleşik olmayanlara yerleşik ekonomiler içinde yerleşik taşıyıcılar tarafından sağlanan yolcu hizmetleri hariçtir, ancak bunlara seyahat kalemleri dâhildir. Yolcu ücretlerinin kapsadığı hizmetlere ek olarak paket turların bir parçası olan ancak seyahat ücretlerine dâhil olan seyahat ücretleri hariç - yolcu hizmetleri, fazla bagaj, araç ücretleri veya diğer kişisel ve yolcuların gemideyken harcama yaptığı yiyecek, içecek veya diğer kalemlere yönelik harcamalar gibi öğeleri içerir. Veriler, cari ABD doları cinsindendir. 1995-2019 yılları arasında İtalya'daki yolcu taşımacılığı kalemlerine ilişkin turizm gelirleri aşağıda verilmektedir (bkz. Tablo 11).

Tablo 11: Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)

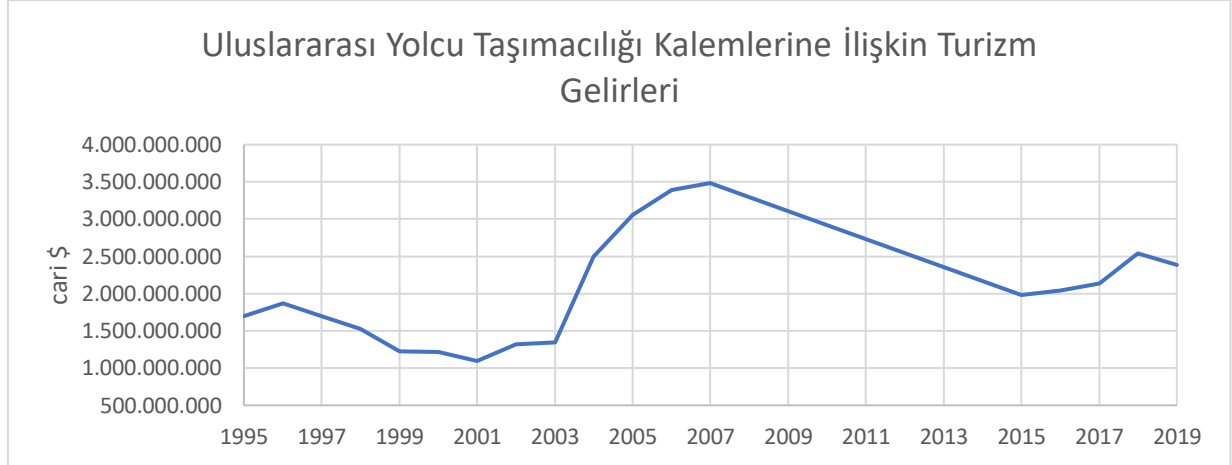
Yıl	Değer	Değişim, %	Yıl	Değer	Değişim, %
1995	1.694.000.000		2001	1.095.000.000	-9,80
1996	1.869.000.000	10,33	2002	1.320.000.000	20,55
1997	1.701.000.000	-8,99	2003	1.346.000.000	1,97
1998	1.525.000.000	-10,35	2004	2.495.000.000	85,36
1999	1.221.000.000	-19,93	2005	3.054.000.000	22,40
2000	1.214.000.000	-0,57	2006	3.390.000.000	11,00
			2007	3.484.000.000	2,77

Yıl	Değer	Değişim, %
2015	1.982.000.000	-43,11
2016	2.042.000.000	3,03

2017	2.139.000.000	4,75
2018	2.536.000.000	18,56
2019	2.389.000.000	-5,80

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 11: Uluslararası Yolcu Taşımacılığı Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

1995 yılında yaklaşık 1,7 milyar dolar olan yolcu taşımacılığı kalemlerine ilişkin gelirlerde en dikkat çeken artış 2004 yılında 2,5 milyar dolar ile olduğu görülmektedir. 2007 yılına gelindiğinde 3,5 milyar dolara kadar çıkmaktadır. 2007 yılından sonra 2015 yılına kadar olan verilere ulaşılmamıştır. Fakat 2015 yılında bu pay düşmüş de 2019 yılına kadar ise maksimum 2,5 milyar dolar ile sınırı kaldığı görülmektedir.

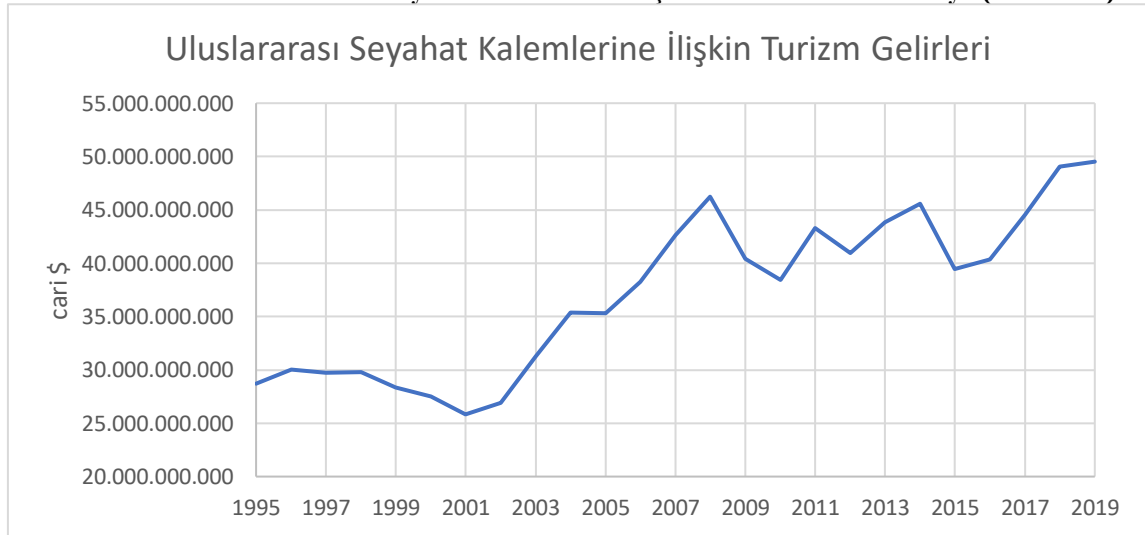
Uluslararası Seyahat Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri

Seyahat kalemleri için uluslararası turizm gelirleri, rapor veren ekonomideki uluslararası gelen ziyaretçiler tarafından yapılan harcamalardır. Mallar ve hizmetler, yolcu tarafından veya onun adına satın alınır veya yolcunun karşılıksız olarak kullanması veya vermesi için sağlanır. Bu kalemler, hedef ülkede alınan mallar veya hizmetler için yapılan diğer tüm ön ödemeleri içermektedir. Ayrı bir sınıflandırmayı haklı çıkaracak kadar önemli oldukları durumlar dışında, günübirlik ziyaretçilerden gelen makbuzları da içerebilirler. Yolcu seyahat kalemleri kapsamına giren uluslararası yolcu taşımacılığı hariçtir. Veriler, cari ABD doları cinsindendir. İtalya’da 1995-2019 yılları arasındaki seyahat kalemlerindeki turizm gelirleri aşağıda verilmektedir (bkz. Tablo 12).

Tablo 12: Uluslararası Seyahat Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)

Yıl	Değer	Değişim, %	Yıl	Değer	Değişim, %
1995	28.717.000.000		2008	46.217.000.000	8,36
1996	30.015.000.000	4,52	2009	40.407.000.000	-12,57
1997	29.714.000.000	-1,00	2010	38.432.000.000	-4,89
1998	29.814.000.000	0,34	2011	43.271.000.000	12,59
1999	28.349.000.000	-4,91	2012	40.943.000.000	-5,38
2000	27.498.000.000	-3,00	2013	43.825.000.000	7,04
2001	25.829.000.000	-6,07	2014	45.562.000.000	3,96
2002	26.893.000.000	4,12	2015	39.433.000.000	-13,45
2003	31.277.000.000	16,30	2016	40.381.000.000	2,40
2004	35.398.000.000	13,18	2017	44.580.000.000	10,40
2005	35.310.000.000	-0,25	2018	49.066.000.000	10,06
2006	38.276.000.000	8,40	2019	49.521.000.000	0,93
2007	42.650.000.000	11,43			

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

Grafik 12: Uluslararası Seyahat Kalemlerine İlişkin Turizm Gelirleri-İtalya (1995-2019)

Kaynak: (KNOMAE. *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism>, erişim tarihi: 31.05.2021)

2009 ve 2015 yıllarında bir önceki yıllara göre yaklaşık %13'lük bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Fakat 1995 yılında 30 milyar dolar civarlarında olan gelir 2019 yılına

gelindiğinde zaman içindeki dalgalanmalar sonucunda yaklaşık 50 milyar dolara kadar çıkmayı başarmıştır.

2.6.İtalya’da Kırsal Turizm Özellikleri

Bu bölümdeki veriler Ulusal İstatistik Enstitüsü (ISTAT) adıyla İtalya Ulusal İstatistik Enstitüsünden alınarak Microsoft Excel ile görselleştirilmiştir.

Bir kamu araştırma kuruluşu olan ISTAT, vatandaşlara ve politika yapıcılara hizmet eden resmi istatistiklerin ana üreticisi konumundadır. Akademik ve bilimsel topluluklarla tam bir bağımsızlık ve sürekli etkileşim içinde çalışmaktadır (ISTAT, 2020).

İtalyan Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün misyonu, tam bağımsız bir şekilde ve en katı etik ve profesyonel ilkelere ve en güncel bilimsel standartlara uygun olarak, yüksek kaliteli istatistiksel bilgiler, analizler ve tahminler üreterek ve ileterek topluma hizmet etmektir. Çeşitli coğrafi ayrıntı düzeylerinde İtalya'nın çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları hakkında ayrıntılı bilgi geliştirmek ve karar alma süreçlerinde toplumun tüm üyelerine (vatandaşlar, yöneticiler vb.) yardımcı olmak için varlığını sürdürmektedir (ISTAT, 2020).

ISTAT, çalışanlarının profesyonelliğine ve dürüstlüğüne değer vererek, uygun çalışma koşulları yaratarak ve çevreye olan etkisini en aza indirerek topluma hizmet etmeye kendini adanmış yenilikçi bir yönetim olmayı hedeflemektedir. Katılımcıların mahremiyetine saygı duyarak, topladığı verilerin gizliliğini korur ve faaliyetlerini şeffaf, bağımsız bir şekilde yürütmektedir. Mevcut kaynakların kullanımı mümkün olan en etkili ve verimli şekildedir. Ulusal İstatistik Sistemi ve kamu idaresi içindeki diğer kuruluşlarla, araştırma topluluğu ve sivil toplumla, ortak bir amaçla birlikte çalışır. İstatistiklere ilişkin farkındalık ve anlayış düzeyini artırmak için çabalar. Ek olarak ISTAT, Avrupa İstatistik Sisteminin bir üyesidir ve uluslararası istatistik sistemi içindeki diğer kuruluşlarla birlikte çalışmaktadır (ISTAT, 2020).

2.6.1.Çiftlikler

Kırsal turizm konaklama yerlerine ilişkin anket, Bölgeler ve Özerk İller İstatistik Daireleri, tarım departmanları ile iş birliği içinde, yetkili tarımsal turizm çiftlikleri hakkında verileri göstermektedir. Veriler idari kaynaklardan gelir ve çiftliklerin özellikleriyle, özellikle de farklı türden yetkili tarımsal çiftliklere (konaklama, yemek, tatma ve diğer faaliyetler) ilişkilidir. Diğer faaliyetler arasında binicilik, doğa yürüyüşü, diğer kurslar vb. yer almaktadır.

İtalya Torino’da Priocca bölgesindeki Poderra Serra Dei Costa konaklama ve yemek hizmeti veren çiftliği ait fotoğraflar aşağıda paylaşılmıştır.

Fotoğraf 1: İtalya Torino'da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evi

Fotoğraf 2: İtalya Torino'da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evi

Fotoğraf 3: İtalya kırsal turizm yapılan bir çiftlik evi

Fotoğraf 4: İtalya Torino'da kırsal turizm yapılan çiftlik evinin turistler için kiraya verilen bir odası

Fotoğraf 5: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan çiftlik evinin turistler için kiraya verilen bir odası

Fotoğraf 6: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik

Fotoğraf 7: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinde turistler ve alıcılar için ürünleri yetiştirildiği bahçe

Fotoğraf 8: İtalya Torino’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinde turistler ve alıcılar için ürünleri yetiştirildiği bahçe

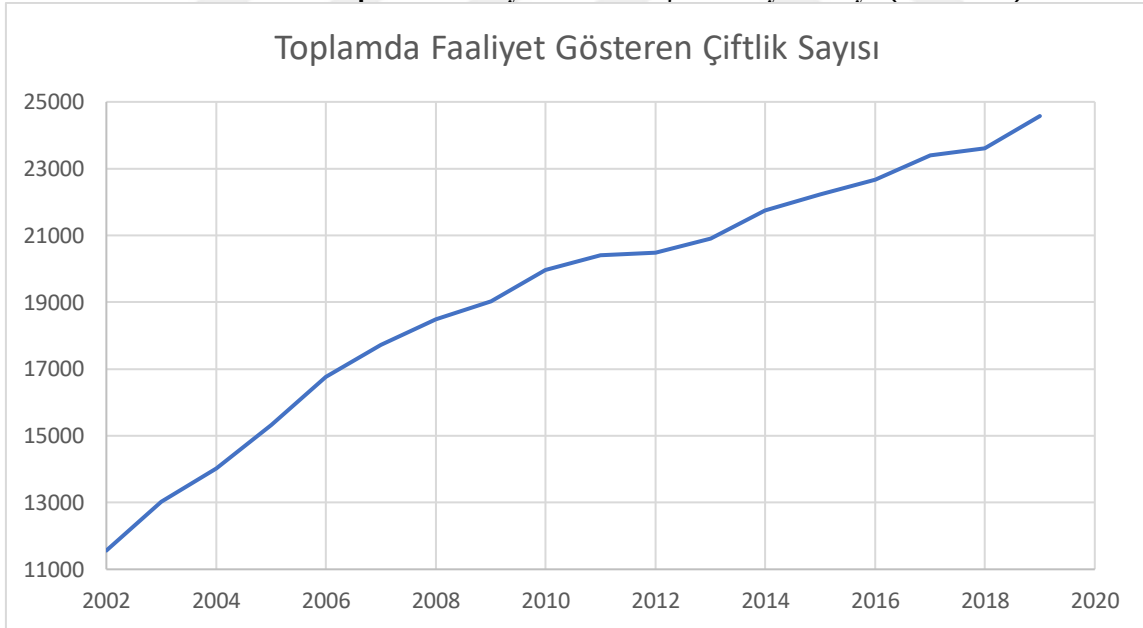

Fotoğraf 9: İtalya Torino’da bir çiftliğin kendi ürünlerini yetiştirdikleri bahçesinden bir görünüm

Toplam Çiftlik Sayısı

İtalya’daki aktif olarak kayıtlı ve yetkili çiftlik sayısını belirtir (bkz. Grafik 13).

Grafik 13: Toplamda Faaliyet Gösteren Çiftlik Sayısı-İtalya (2002-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

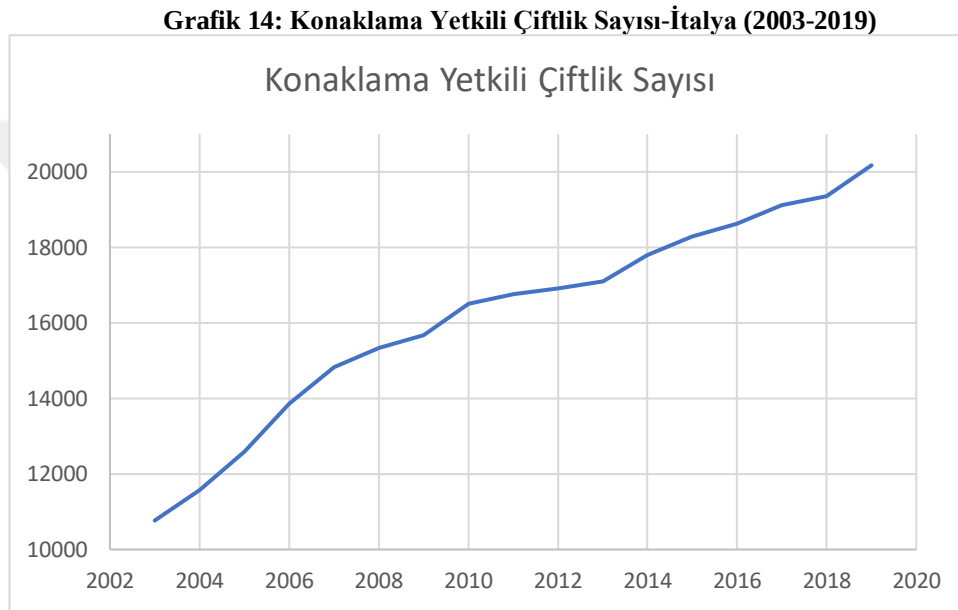
Toplam faaliyet gösteren çiftlik sayısı 2002 yılında 11.561 iken 2019 yılına gelindiğinde bu sayı 24.576’ya ulaşmıştır ve 17 yılda %212,58’lik bir artış kaydedilmiştir. Çiftlik sayıları bir önceki yıla göre karşılaştırıldığında hiçbir senede azalış göstermemekle birlikte en büyük artış %12,61 ile 2003 yılında kaydedilmiştir. 2002 ile 2012 yılları arasındaki artış hızı giderek

azalmış olsa da 2012 ile 2019 yılları arasında dalgalı olmakla birlikte %1 ile %4 arasında artış devam etmiştir.

2.6.1.Konaklama Yetkililer

- Konaklamaya yetkili bir tarım çiftliği, bir veya daha fazla ek hizmet sağlayabilir.
- Bir tarım çiftliğinin bir veya daha fazla bina türü ile konaklama sağlamasına izin verilebilir.

İtalya'daki konaklama yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 14).

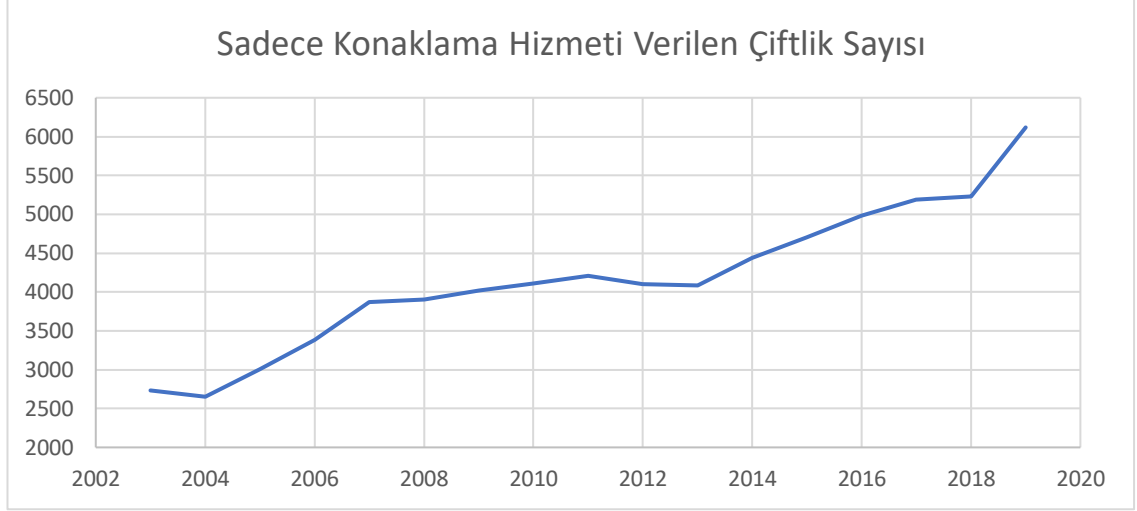
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama yapılabilen çiftlik sayısı 2003 yılında 10.767 iken bu sayı 2019 yılı itibariyle 20.174'e ulaşmıştır. Çiftlik sayısındaki bu artış yaklaşık %87,4'lük bir büyümeye işaret etmektedir. 2003-2019 yılları arasında artışın en çok görüldüğü sene ise 13.854 çiftlik ile 2006 yılıdır. Toplam çiftlik sayısı ile ilgili verilere benzer olarak burada da 2003-2012 yılları arasında artış hızında bir azalış olduğu, ancak 2012 yılında sonra %2 civarlarında dengelenmeye çalıştığını görülmektedir.

Verilen Hizmet Bakımından Konaklama Yetkili Çiftlik Sayıları

İtalya'da verilen hizmet bakımından konaklama yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 15).

Grafik 15: Konaklama Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

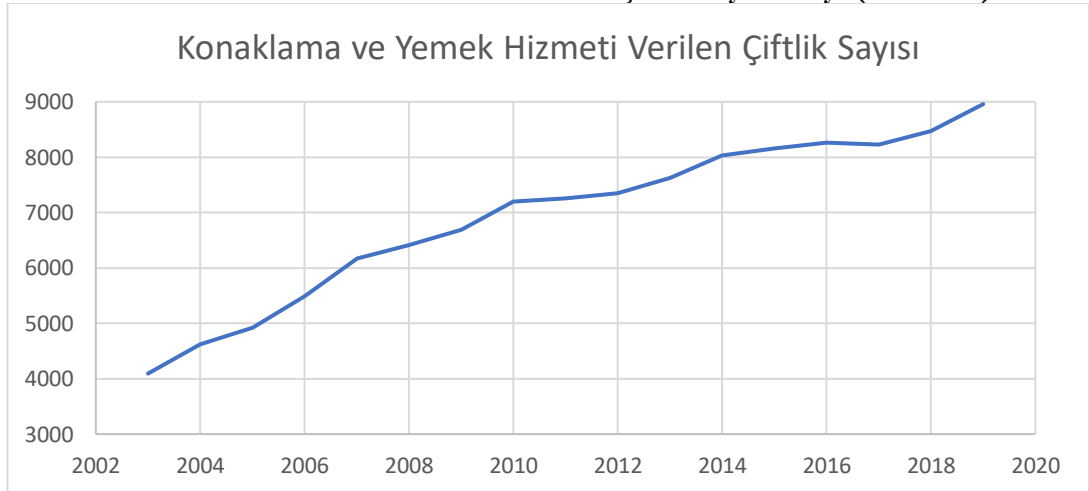

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Sadece konaklama hizmeti vermekte olan çiftliklerin sayısı da toplam çiftlik sayılarıyla birlikte artış göstermiştir. 2003 yılında 2.729 adet çiftlik sadece konaklama hizmeti verirken bu sayı 2019 yılında 6118'e ulaşmıştır. Neredeyse 2-3 katına çıkan çiftlik sayısı anlamına gelmektedir. Genel olarak artış eğiliminde olan bu şekilde 2004, 2012 ve 2013 yıllarında bir miktar azalma görülmüştür. Bu azalışlardan en büyüğü 2004 yılında olmasına rağmen bu oran ancak %3 bile değildir.

İtalya'da konaklama ve yemek hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 16).

Grafik 16: Konaklama ve Yemek Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı- İtalya (2003-2019)

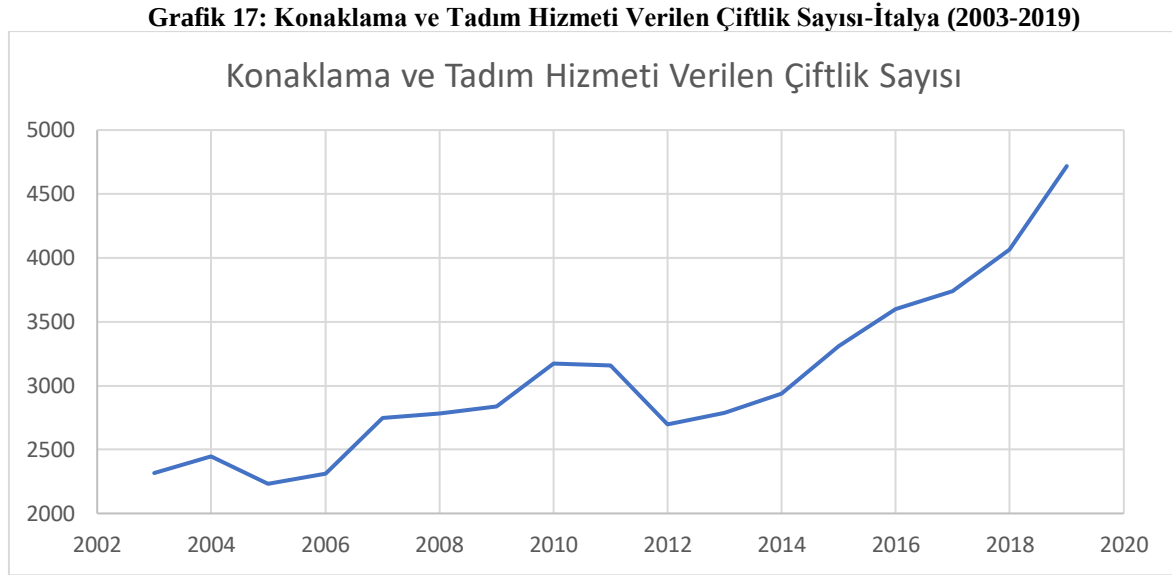

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama ve yemek hizmeti veren çiftlikler de toplam çiftlik sayılarıyla beraber artış eğilimindedir. Benzer şekilde 2012 yılına kadar artış hızında bir düşüş görülse de bu yıldan

sonra artış hızındaki düşüş yavaşlamıştır. 2017 yılı bu özellikteki çiftlik sayılarında ilk ve tek azalışın görüldüğü yıl olarak kayıtlara geçmiştir. Ancak bu azalış da dramatik değildir, %0,05’lik bir azalma olarak gerçekleşmiştir. 2003 ve 2019 yıllarında ise ortalama olarak büyüme %0,05 olarak, diğer gruplara göre daha sakin bir şekilde artışına devam etmektedir.

İtalya’da konaklama ve tadım hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 17).

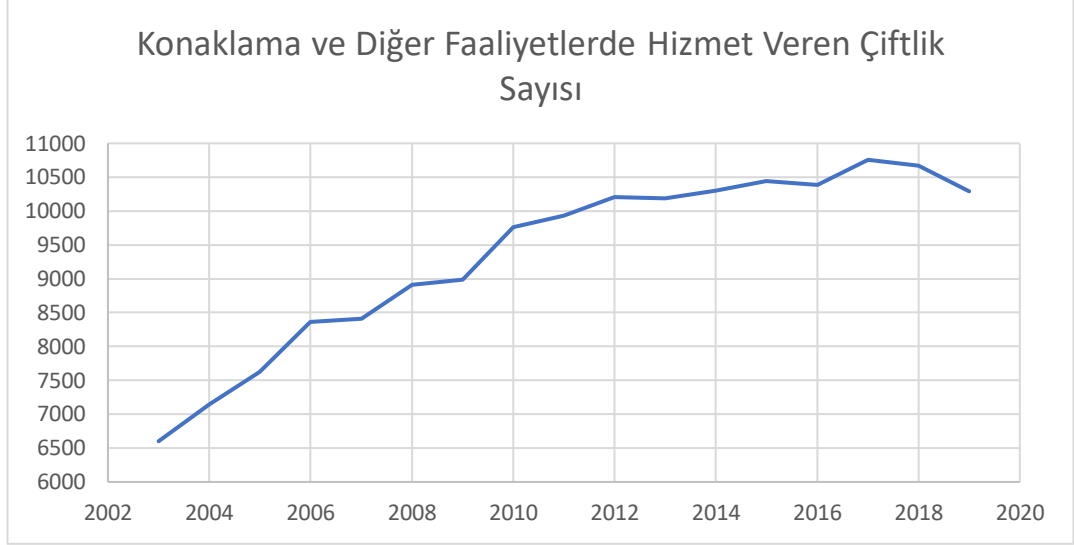

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama ve tadım hizmeti veren çiftlikler incelendiğinde 2003 yılında 2.315 tane bu tipte hizmet veren çiftlik karşımıza çıkarken, 2019 yılında gelindiğinde bu sayı 4.718’e ulaşmıştır. Bu verilere göre, 2003-2019 yılları arasında çiftlik sayılarının, 2 katın üzerine çıktığını göstermektedir. Bu yıllar arasında 2005, 2011 ve 2012 yıllarında bu tip çiftliklerin sayıları azalış göstermişken, genel olarak artış hızını artırarak sayılarını 2 katına çıkarmayı başarmıştır. En fazla yükselme 2007 yılında yaklaşık %19 olarak kayıtlara geçmiştir. En fazla düşüş ise 2012 yılında %15 olarak gerçekleşmiştir. Buna rağmen ortalama her yıl yaklaşık %5 büyüyen konaklama ve tadım hizmeti veren çiftlik sayıları, 2012 yılından itibaren tekrar pozitif artışa geçmiş ve en hızlı yükselişini gerçekleştirmiştir. Bu da tadım hizmetlerinin insanlar tarafından popülerliğinin giderek arttığının bir göstergesidir.

İtalya’da konaklama ve diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 18).

Grafik 18: Konaklama ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

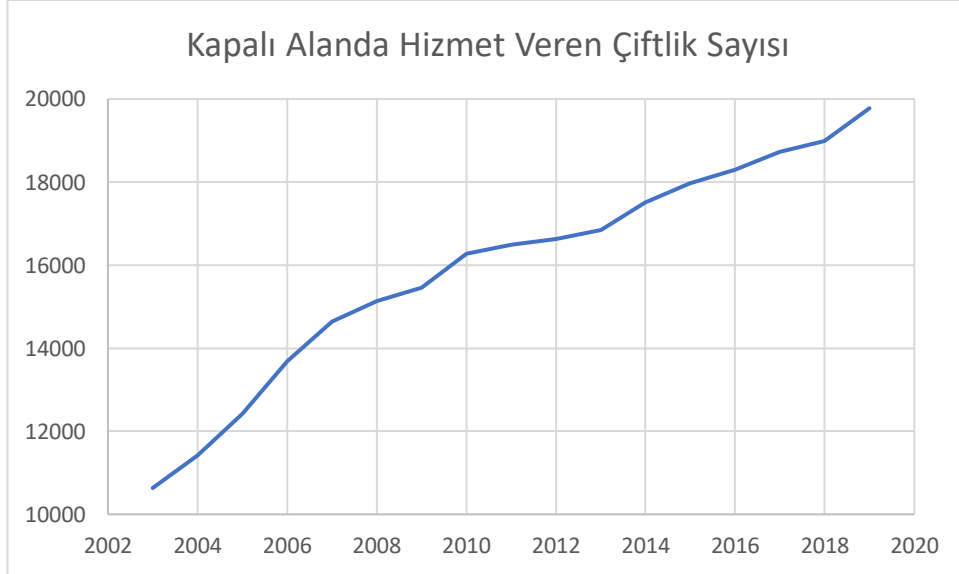
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında sayıları 6.601 olan konaklama ve diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları, 2012 yılına gelindiğinde toplam 10.208'e çıkmıştır. 2019 yılına gelindiğinde 10.288 adete çıkarak 2003 yılına göre yaklaşık olarak %103,80'lik bir artış yaşanmıştır. Azalışların görülmesine rağmen genel bir artış eğilimi görülmektedir.

Alan Bakımından Konaklama Yetkili Çiftlik Sayıları

İtalya'da alan bakımından kapalı alanda konaklama yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 19).

Grafik 19: Kapalı Alanda Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 10.634 adet kapalı alanda hizmet veren çiftlik bulunmaktayken, 2019 yılına kadar düzenli bir artış göstererek sayıları 19.777'ye çıkararak toplamda 9.143 adet daha artmış ve %85,98'lik artış görülmüştür.

İtalya'da alan bakımından açık alanda konaklama yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 20).

Grafik 20: Açık Alanda Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

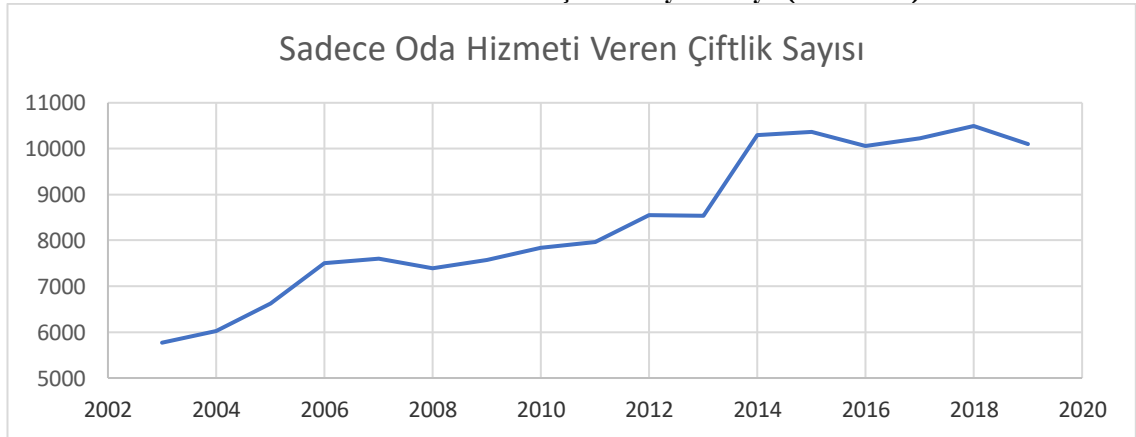
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 711 adet açık alanda hizmet veren çiftlik bulunmaktadır. 2019 yılına kadar sadece üç yıl için bir önceki yıla göre azalma görülmesine rağmen 2019 yılında bu sayı %95,50'lik bir artış ile 1.390'a çıkmıştır.

Oda Servisi Bakımından Konaklama Yetkili Çiftlik Sayıları

İtalya'da sadece oda servisi veren konaklama yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 21).

Grafik 21: Sadece Oda Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

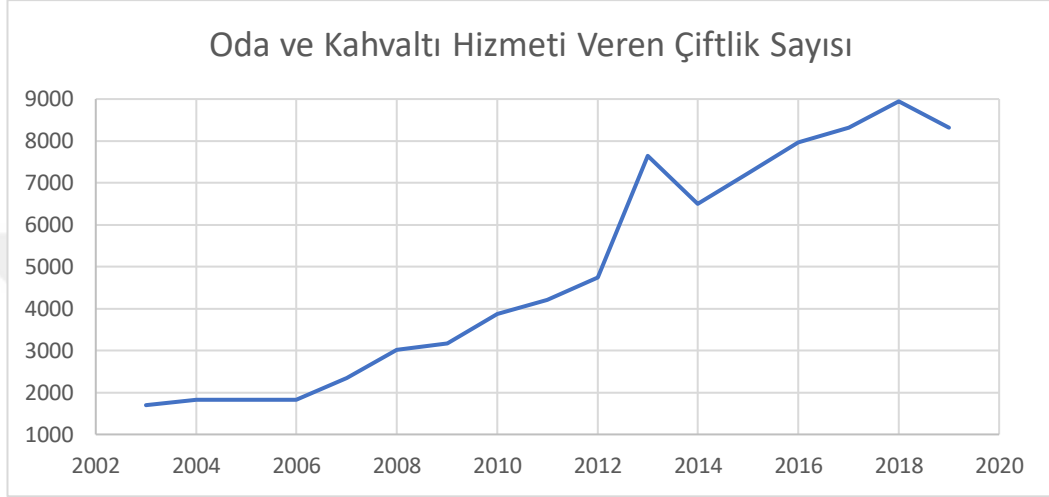

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 5.770 adet sadece oda hizmeti veren çiftlik sayısı, 2019 yılına kadar toplamda 4.335 adet artış göstererek bu hizmeti veren çiftlik sayıları 10.105'e çıkmıştır. Bazı yıllarda %3'ü geçmemek şartıyla bir önceki yıla göre sayılarında azalma görülürken, 2003 yılından 2019 yılına kadar %75,13'lük bir artış kaydedilmektedir.

İtalya'da oda ve kahvaltı hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 22).

Grafik 22: Oda ve Kahvaltı Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

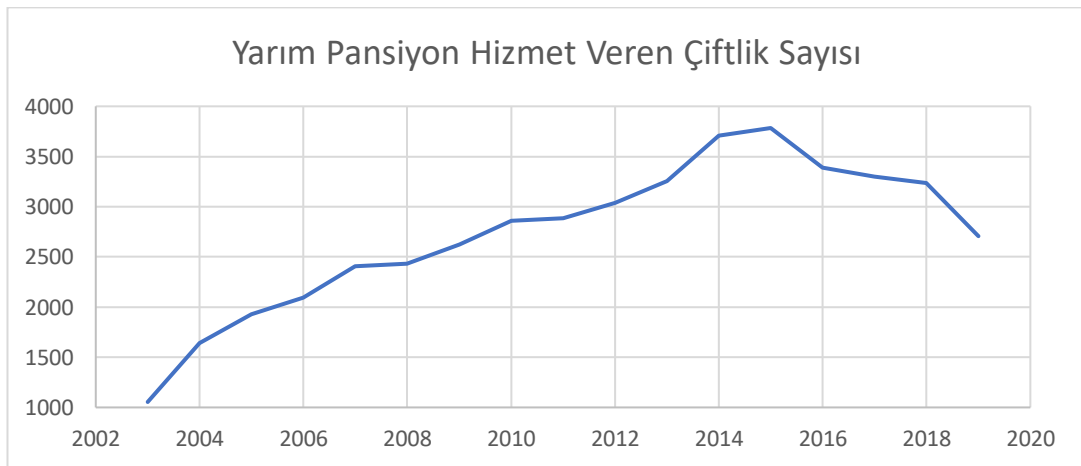

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 1.698 adet oda ve kahvaltı hizmeti veren çiftlik bulunmaktayken, 2019 yılında sayıları 8.322'ye çıkmıştır. Çiftlik sayılarının yaklaşık 4 katına çıktığı görülmektedir.

İtalya'da yarım pansiyon hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 23).

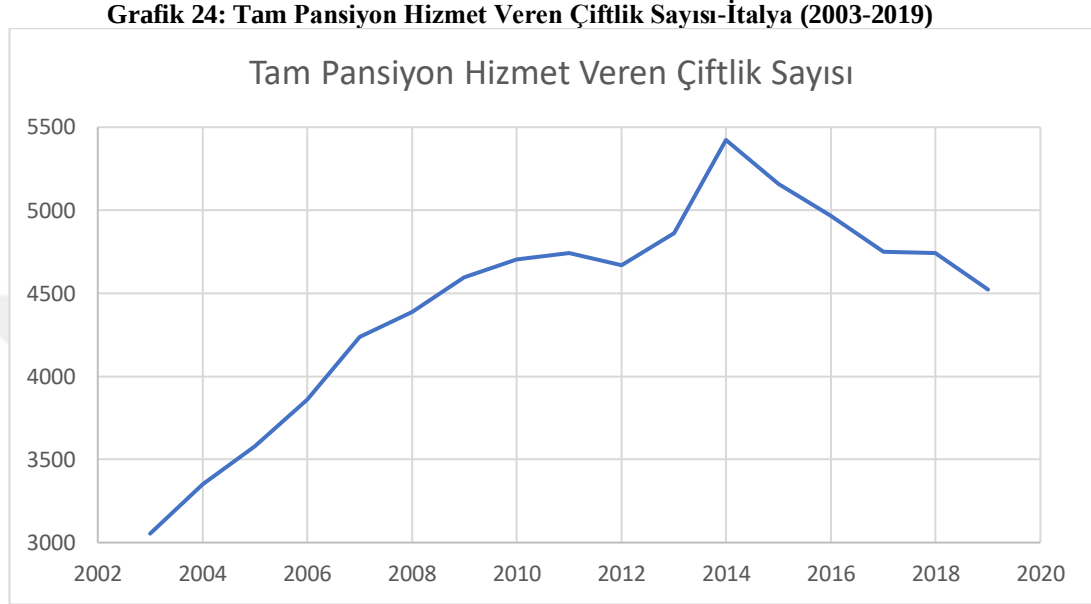
Grafik 23: Yarım Pansiyon Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 1.054 olan yarım pansiyon çiftlik sayısı maksimum sayısına 3.784 adet ile 2015 yılında çıkmıştır. 2015 yılından sonra bu çiftliklerin sayısında düşüş yaşanmıştır. 2019 yılına gelindiğinde ise sayıları 2.704'e düşmüştür. Fakat 2003-2019 yılları arası değerlendirildiğinde 156,55%'lik bir değişim kaydedilmiştir.

İtalya'da tam pansiyon hizmet veren çiftlik sayıları aşağıda verilmiştir (bkz. Grafik 24).

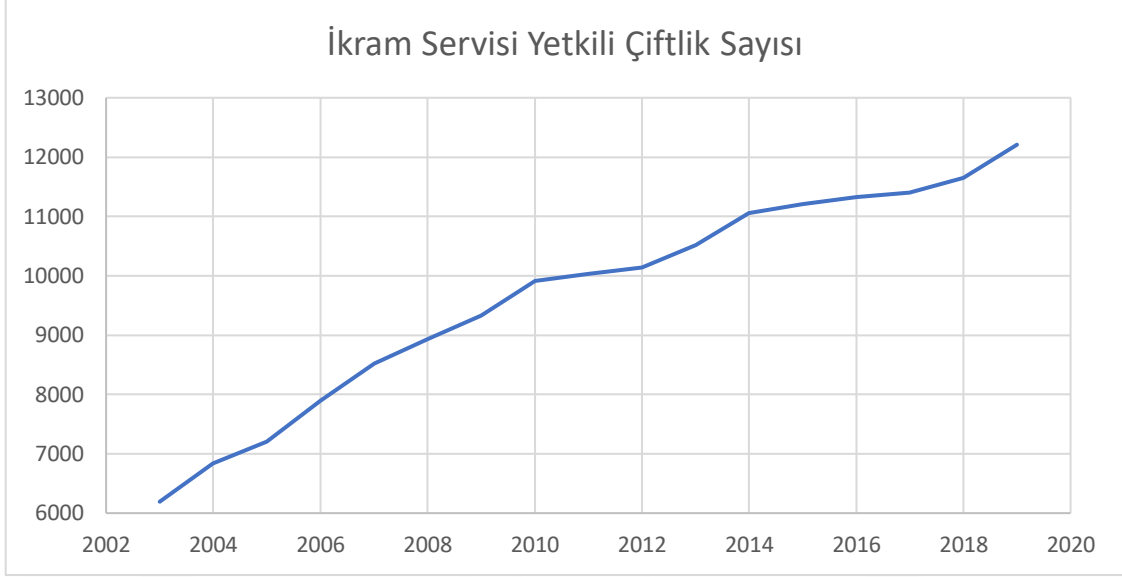
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 3.054 adet olan tam pansiyon hizmeti veren çiftlik sayısında 2015 yılına kadar neredeyse sürekli artış olmaktadır. 2015 yılında maksimum sayısına yani 5.423 adete kadar çıkmaktadır. Bu da %177,57'lik bir artış sağlamaktadır. Fakat 2015 yılından sonra azalma eğilimine girilmiştir. 5.423 adetten 4.524'e düşmesine rağmen 2003 yılından 2019 yılına kadar toplamda tam pansiyon hizmet veren çiftlik sayısı 1.470 adet artmaktadır.

İkram Servisi Yetkililer

İkram servisi yetkisine sahip bir tarım çiftliği, bir veya daha fazla ek hizmet sağlayabilir. İtalya'da ikram servisi yetkili çiftlik sayıları aşağıda verilmiştir (bkz. Grafik 25).

Grafik 25: İkram Servisi Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

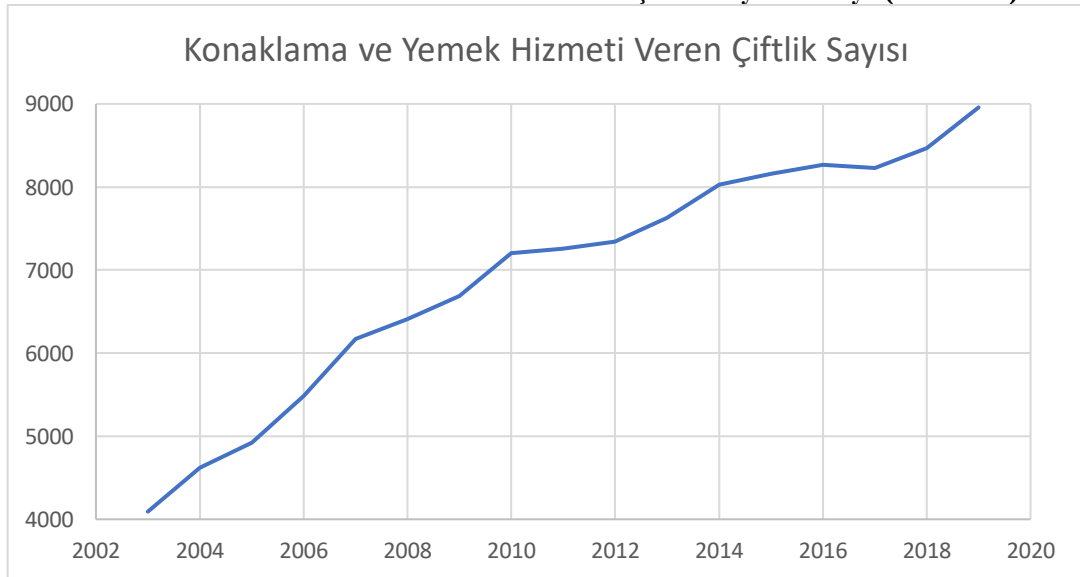
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İkram servisi yetkili çiftliklerin toplam sayıları incelendiğinde 2003 yılından 2019 yılına kadar sürekli bir artış olduğu kaydedilmiştir.2003 yılında 6.193 olan sayılarını 2019 yılına kadar 6.016 adet arttırarak toplamda 12.290'a çıkarmışlardır. Bu da %97,14'lük bir artışı göstermektedir.

Verilen Hizmet Bakımından İkram Yetkili Çiftlik Sayıları

İtalya'da konaklama ve yemek hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 26).

Grafik 26: Konaklama ve Yemek Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

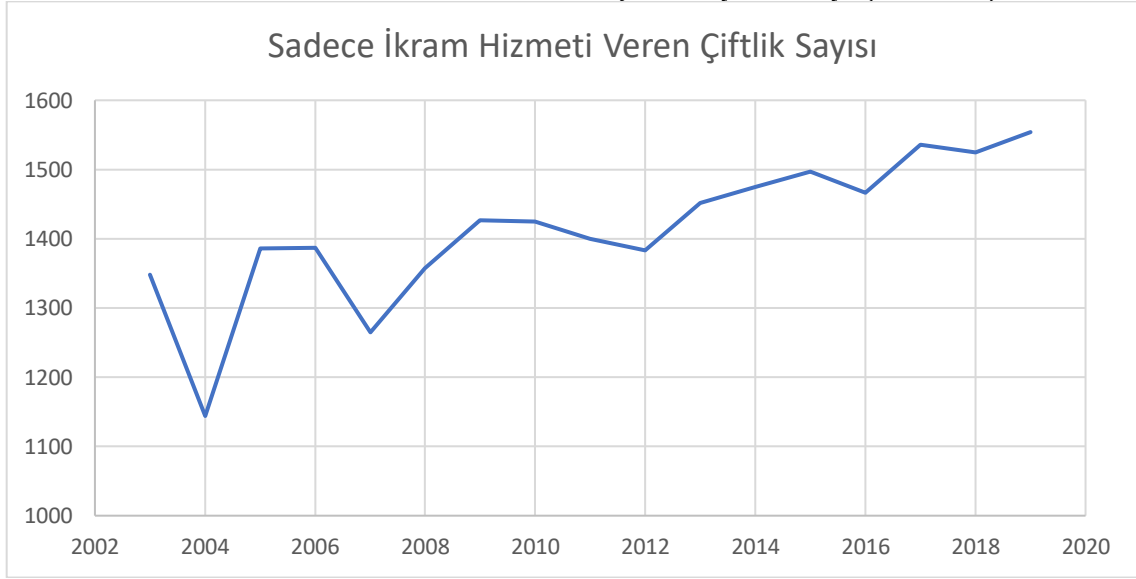

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında konaklama ve yemek hizmeti veren çiftlik sayısı 4.093 iken 2017 yılına kadar bu çiftliklerin sayıları sürekli arttırmaya devam etmiştir. 2017 yılında 2016'ya göre 39 adet daha az çiftlik bulunurken, genel tabloya bakıldığında 2003 yılında 4.093 olan sayıları 2019 yılında 8.958'e çıkmaktadır. İkram servisi yetkili toplam çiftlik sayıları grafiğindeki artış ile paralellik göstermektedir.

İtalya'da sadece ikram hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 27).

Grafik 27: Sadece İkram Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

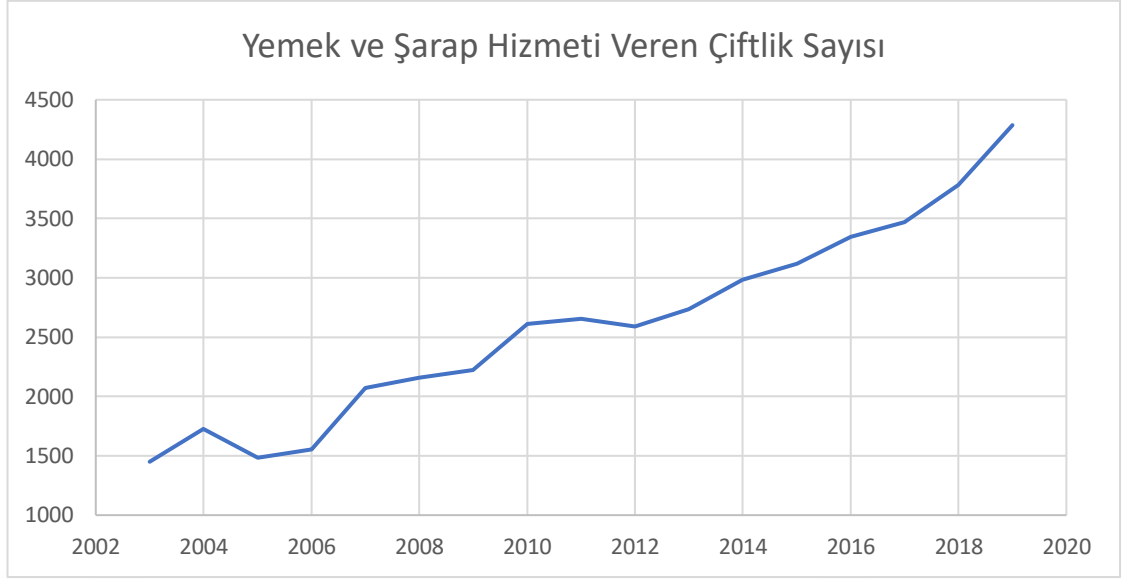

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Sadece ikram hizmeti veren çiftlik sayılarında yıllar içinde genel bir dalgalanma söz konusudur. Genel tabloya bakıldığında 2003 yılında 1.348 adetten 2019 yılına gelindiğinde sayılarını 1.554'e kadar çıktığı görülmektedir. Bu da %15'lik bir artışa denk gelerek en az artış eğilimi bu çiftliklerde görülmüştür.

İtalya'da yemek ve şarap hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 28).

Grafik 28: Yemek ve Şarap Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

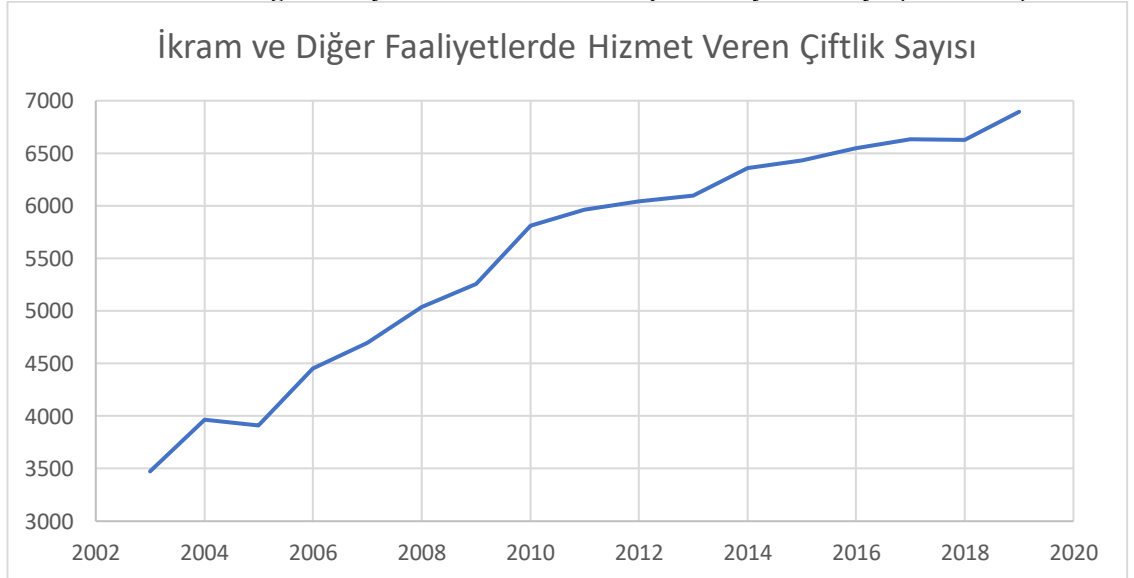

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında sayıları 1.450 adet olan bu çiftlikler 2005 ve 2012 yıllarında bir önceki yıla göre azalma görülürken, 2019 yılına gelindiğinde 4.286 adet ile %195,59'luk bir artış kaydedilmiştir. Ayrıca ikram yetkili çiftlikler içerisinde yemek ve şarap hizmeti veren çiftlikler sayılarını 3 katına çıkararak artış oranı en fazla olan çiftlik türü olmuştur.

İtalya'da ikram ve diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 29).

Grafik 29: İkram ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 3.474 olan çiftlik sayısı 2019 yılında 6.895'e kadar çıktığı görülmekte ve %98,47'lik bir artış olduğu kaydedilmektedir. Ayrıca ikram yetkili çiftlikler içinde toplama oranla sayıları en fazla olan çiftlik türünün burada olduğu da görülmektedir.

Tadım Yetkililer

Tadım yapma yetkisi olan bir tarımsal çiftlik, bir veya daha fazla hizmet sunabilir. İtalya'da tadım yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 30).

Grafik 30: Tadım Yetkili Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

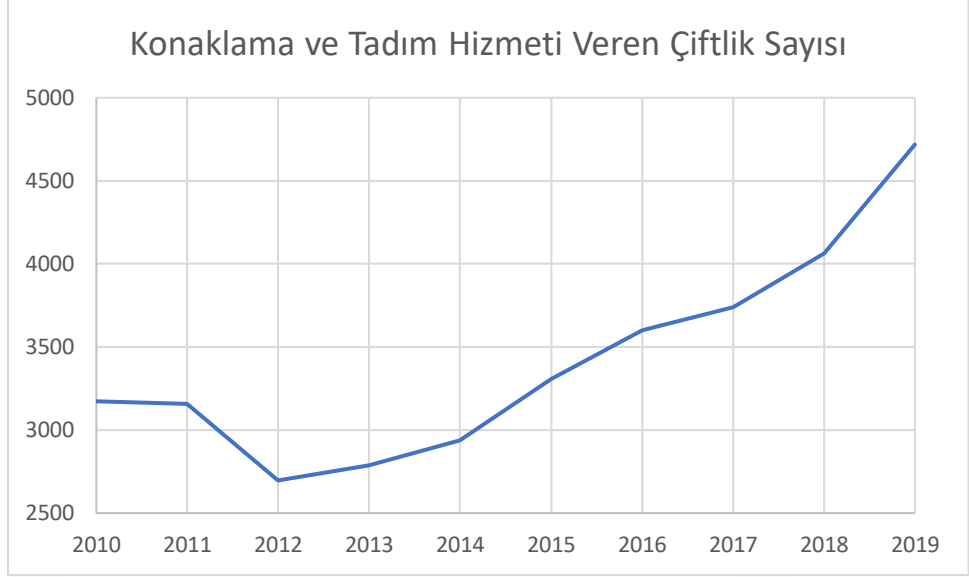
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toplam tadım yetkili çiftliklerin verilerine 2003 yılından itibaren ulaşabilmemize rağmen, tadım yetkili çiftlik türlerinin verilerine 2010 yılından itibaren ulaşabilmekteyiz. 2003 yılında toplamda 2.426 adet çiftlik kaydedilmiştir. 2005 ve 2012 yılları dışında şekilde artış görülmektedir. 2003 yılından 2019 yılına gelindiğinde ise bu artış %114,30 olmuştur. Toplamda ise 5.959 adet çiftlik sayısına ulaşılmaktadır.

Verilen Hizmet Bakımından Tadım Yetkili Çiftlik Sayıları

İtalya'da konaklama ve tadım hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 31).

Grafik 31: Konaklama ve Tadım Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2010-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama ve tadım hizmeti veren çiftlikler, 2010 yılından 2019 yılına kadar sayılarını 1.544 arttırarak toplamda %48,65’lik bir artış sağlamışlardır. 2012 yılında bir önceki yıla göre %15’lik bir düşüş yaşanmış olsa bile, 2012 yılından sonra artışlar sürekli olarak devam etmiştir. 2019 yılında ise bu sayı 4.718’e ulaşmıştır. Toplamda tadım yetkili çiftlik verileri ile karşılaştırıldığında ise paralel bir şekilde kaydedilmektedir.

İtalya’da sadece tadım hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 32).

Grafik 32: Sadece Tadım Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2010-2019)

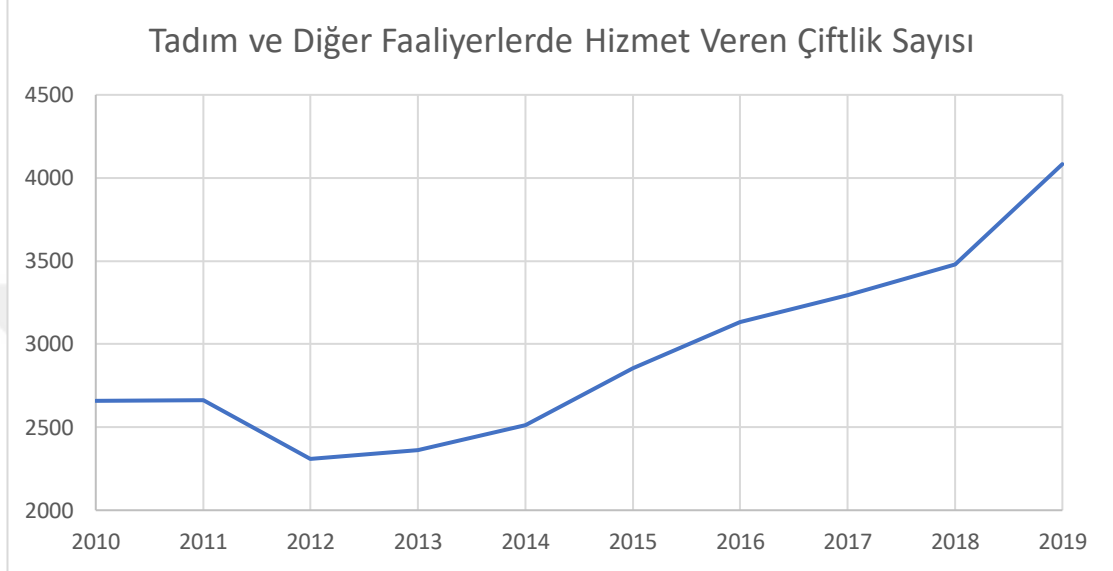

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Sayıları 2010 yılında 100 adet olan bu çiftlikler 2012 yılında %13'lük bir düşüş yaşamasına rağmen, 2019 yılında sayıları toplamda 13'a ulaşarak %30'luk bir artış olduğu kaydedilmiştir.

İtalya'da tadım ve diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 33).

Grafik 33: Sadece Tadım ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2010-2019)

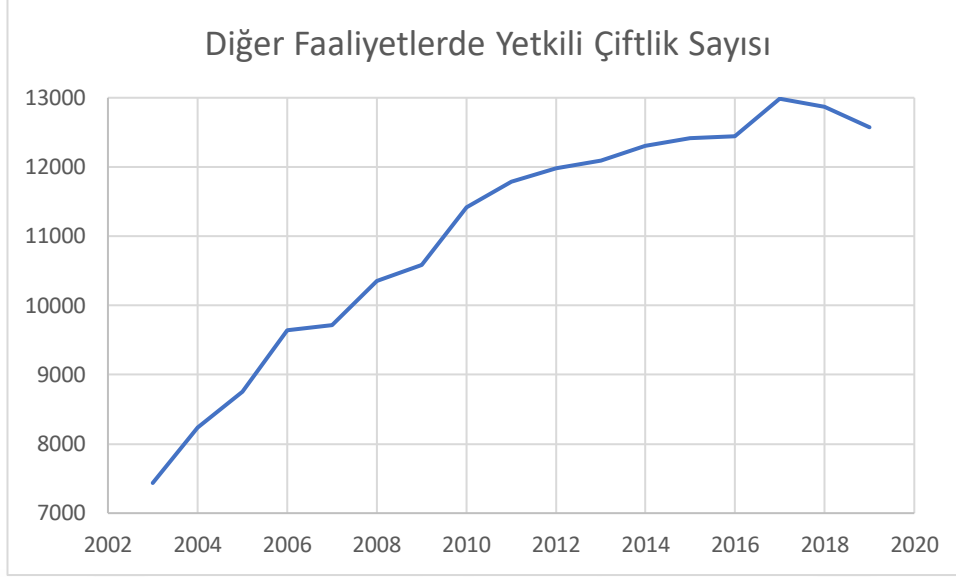
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Bu çiftliklerde, daha önceki iki çiftlik türünde olduğu gibi 2012 yılında %13,23'lük bir düşüş kaydedilmiştir. Fakat 2012 yılından itibaren sürekli artış eğilimiyle birlikte 2019 yılına gelindiğinde sayılarını 4.083'e çıkarmışlardır. 2003 yılından 2019 yılına kadar %53,67'lik bir artıştan söz edilebilmektedir. Toplamda tadım yetkili çiftlik verileri ile karşılaştırıldığında ise paralel bir şekilde kaydedilmektedir.

Diğer Aktivitelerde Yetkililer

Diğer faaliyetleri yapmaya yetkili bir tarım çiftliği bunlardan bir veya daha fazlasını sağlayabilir. İtalya'da diğer aktivitelerde yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 34).

Grafik 34: Diğer Faaliyetlerde Yetkili Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

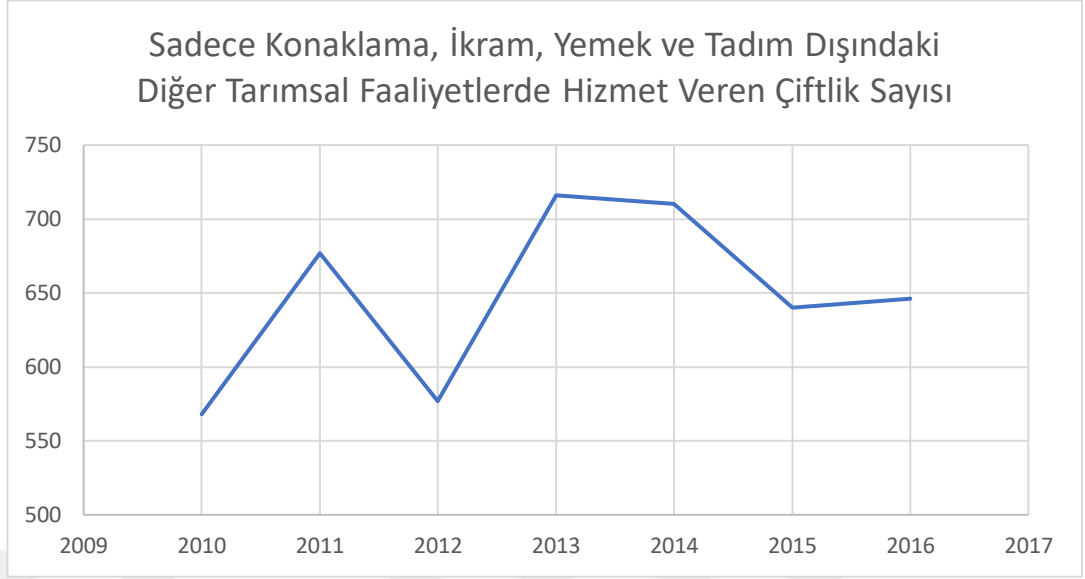
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Diğer faaliyetlerde yetkili toplam çiftlik sayısı grafiğine bakıldığında, 2017 yılına kadar genel bir artış görülmektedir. 2018 ve 2019 yıllarında ise sayılarında %1-%2 civarında bir azalma görülmektedir. Alt kategorilerde 2012 yılında 2011 yılına göre genel bir azalma görülürken, toplamdaki sayıda görülmemektedir. Verilen Hizmet Bakımından Diğer Faaliyetlerde Yetkili Çiftlik Sayılarını artış sırasına göre yüksekten düşüğe göre sırasıyla: %561,16 ile doğal hayatı gözlem hizmeti veren çiftlikler, %152,09 ile çeşitli kurslar veren çiftlikler, %128,24 ile diğer çeşitli kırsal faaliyetlerde hizmet veren çiftlikler, %128,06 ile eğitim hizmeti veren çiftlikler, %27,04 ile doğa yürüyüşü hizmeti veren çiftlikler, %22,89 ile spor aktiviteleri hizmeti veren çiftlikler, %19,11 ile doğa yürüyüşü hizmeti veren çiftlikler, %13,73 ile sadece konaklama, ikram, yemek ve tadım dışındaki tarımsal faaliyetlerde hizmet veren çiftlikler, %3,52 ile binicilik hizmeti veren çiftlikler, %-22,75 ile dağ bisikleti hizmeti veren çiftliklerdir. Genele bakıldığında ise toplam çiftlik sayılarında, 2003 yılından 2019 yılına kadar %69,04'lük bir artış kaydedilmektedir.

Verilen Hizmet Bakımından Diğer Faaliyetlerde Yetkili Çiftlik Sayıları

İtalya'da konaklama, ikram, yemek ve tadım dışındaki tarımsal faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 35).

Grafik 35: Sadece Konaklama, İkram, Yemek ve Tadım Dışındaki Diğer Tarımsal Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2010-2016)

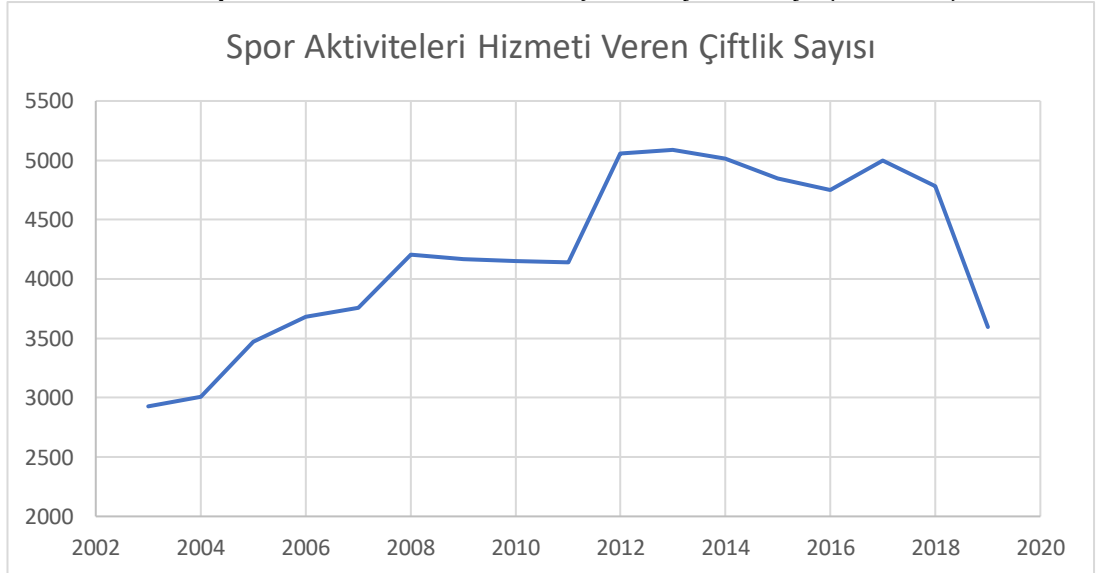

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2010 yılında 568 adet çiftlik bulunurken, 2012 yılında 2011 yılına göre diğer kategorilerde de olduğu gibi bir düşüş yaşanmıştır.2016 yılına gelindiğinde %13,73'lük bir artış kaydedilmektedir.

İtalya'da spor faaliyetleri hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir (bkz. Grafik 36).

Grafik 36: Spor Aktiviteleri Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

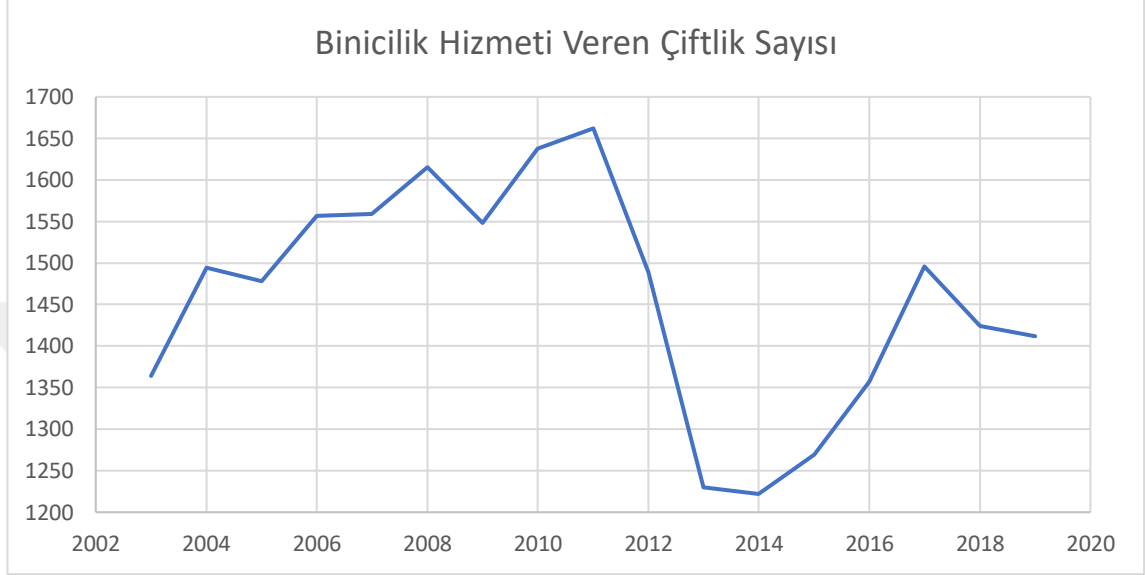
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında toplamda 2.927 adet spor aktivitesi hizmeti veren çiftlik bulunmaktadır. 2008 yılına kadar sayılarında sürekli artış görülürken, %22,14 ile en büyük artış 2012 yılında

olmuştur. 2012 yılında sayısı 5.058'e kadar ulaşmışken 2019 yılına gelindiğinde şekilde azalma eğilimine girilerek 2019 yılında 2018 yılına göre %24,75'lik bir düşüş olmaktadır. Genel tabloya bakıldığında ise toplamda %22,89'luk bir artış kaydedilmiştir.

İtalya'da binicilik hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 37).

Grafik 37: Binicilik Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

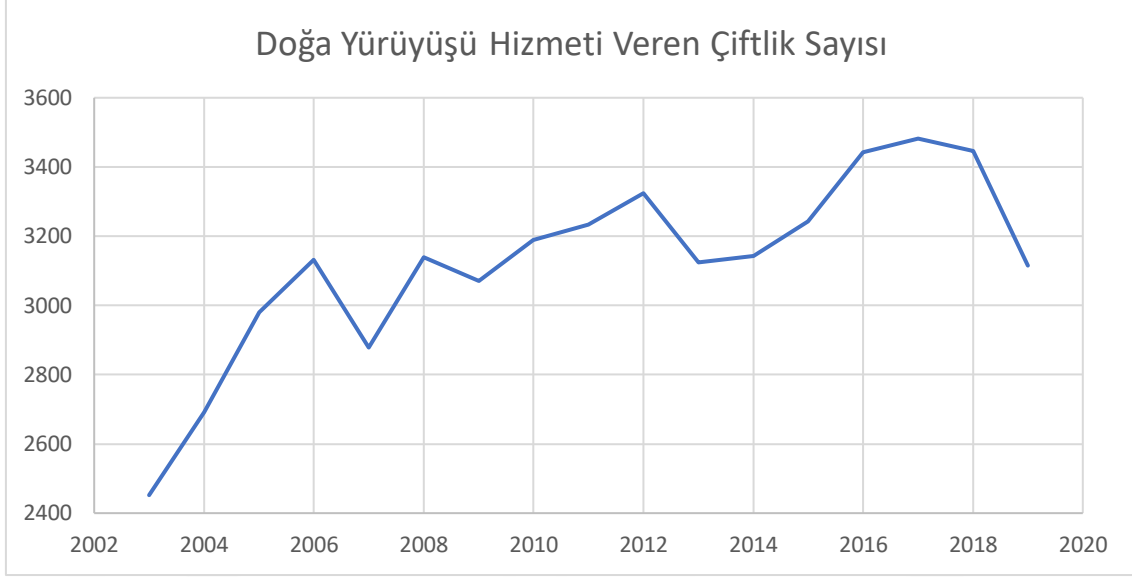

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 1.364 adet binicilik hizmeti veren çiftlik bulunmaktadır. 2011 yılına kadar dalgalanmalar olsa da bir artış kaydedilmektedir. 2003 yılından 2011 yılına gelindiğinde sayıları 1.662'ye kadar çıkmaktadır. Fakat 2011 yılında 2014 yılına kadar bu sayı 1.222'ye düştüğü görülmektedir. Bu çiftliklerin sayıları 2014 yılından sonra tekrar yükselmeye başlamıştır. 2019 yılında toplamda 1.412'ye ulaşmaktadır. 2003 yılından 2019 yılına kadarki dalgalanmalar sonucunda toplamda %3'lük küçük bir artış olmaktadır.

İtalya'da doğa yürüyüşü hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 38).

Grafik 38: Doğa Yürüyüşü Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

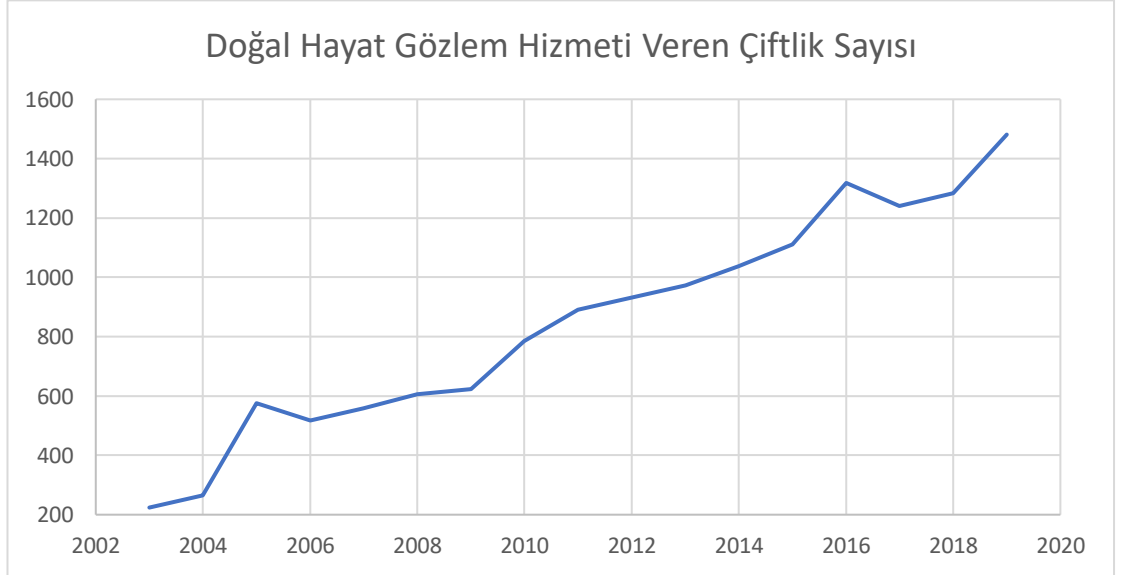

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında kaydedilmiş çiftlik sayısı toplamda 2.452'dir. Artış ve azalışlarla birlikte 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayıları 3.115 ile %27,04'lük bir artış kaydedilmektedir.

İtalya'da doğal hayat gözlem hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 39).

Grafik 39: Doğal Hayat Gözlem Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında doğal hayatı gözlem hizmeti veren bu çiftliklerin sayısı 224'tür. 2004 yılında 265, 2005 yılında ise 575'e çıkarak bir önceki yıla göre %116,98'lik rekor bir artış kaydedilmektedir. Genel olarak artış eğiliminde olan bu şekildeki çiftlik sayıları 2019 yılına gelindiğinde 1.284'e çıkmaktadır. 2003 yılında 2019 yılına kadar %561,16'lık bir artış görülmektedir.

İtalya’da yürüyüş hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 40).

Grafik 40: Yürüyüş Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

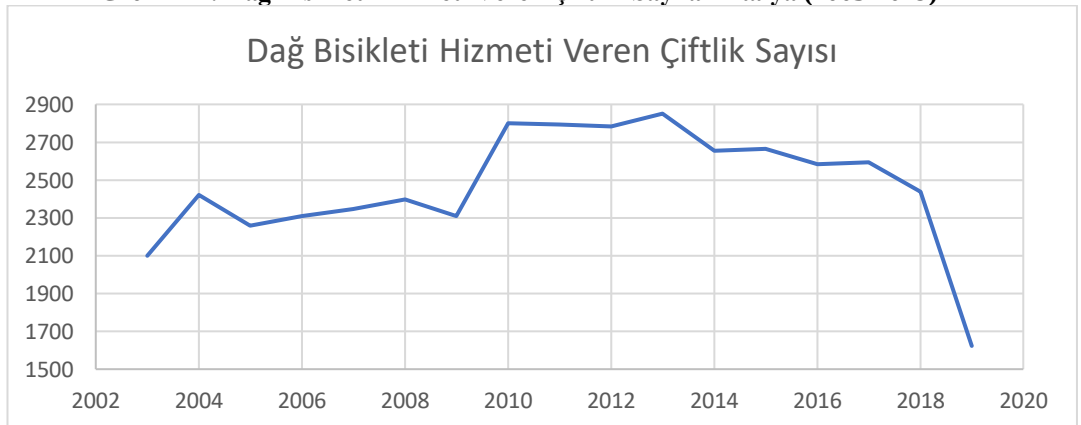

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 1.350 adet olan bu çiftlikler 2010 yılında 1.950 adet ile maksimum sayısına ulaşmıştır. 2013 yılında sayıları 1.717’ye kadar düşmüş olan bu çiftlikler, 2016 yılına kadar tekrar sayılarını 1.939’a çıkarmışlardır. 2019 yılına gelindiğinde sayıları 1.608’e düşmüştür. 2003-2019 yılları arasındaki değişime bakıldığında 2019 yılı verilerine göre %19,11’lik bir artış görülmektedir.

İtalya’da dağ bisikleti hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 41).

Grafik 41: Dağ Bisikleti Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

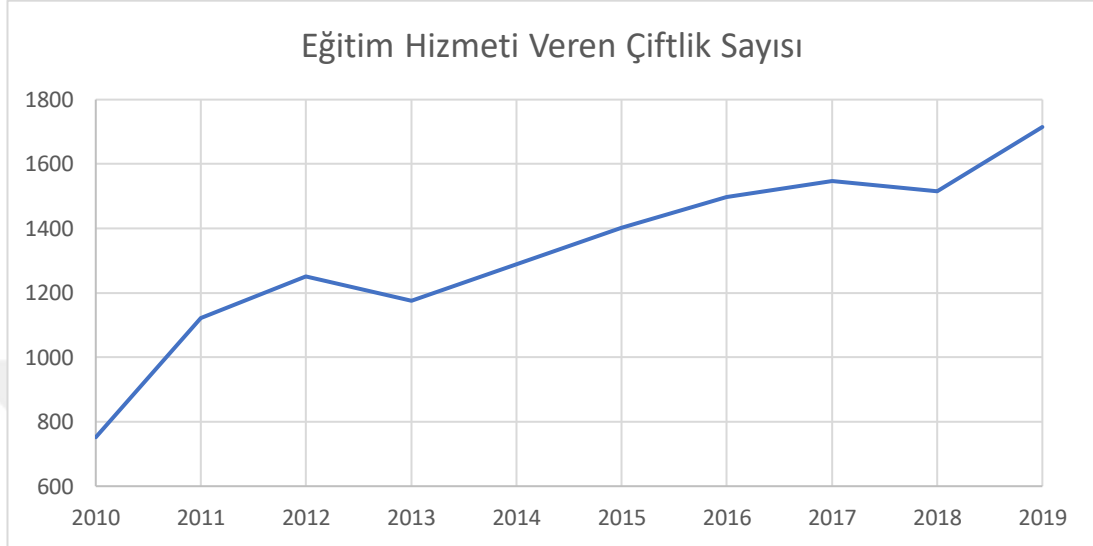
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Dağ bisikleti hizmeti veren çiftlik sayısı, 2003 yılında 2.101 adet olarak kaydedilmesine rağmen 2019 yılında bu sayı 1.623’e düşmektedir. Diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftlikler

kategorisinde 2003 yılından 2019 yılında gelindiğinde genelde artış eğilimi kaydedilirken, dağ bisikleti hizmeti veren çiftlik sayılarında %22,75’lik bir azalma görülmektedir.

İtalya’da eğitim hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 42).

Grafik 42: Eğitim Hizmeti Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2010-2019)

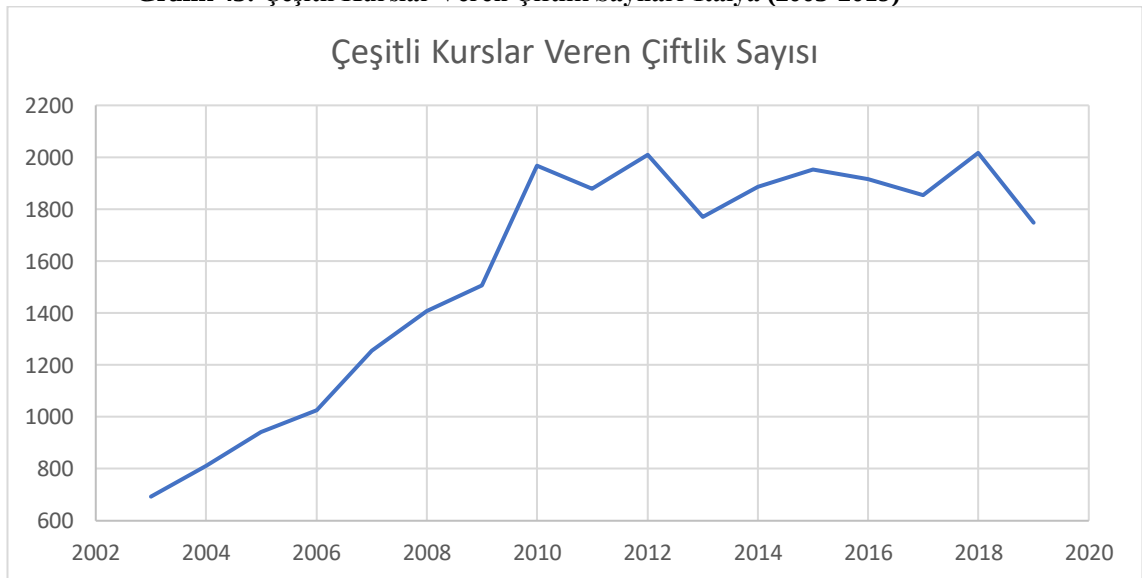

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Diğer çiftlik türlerine göre daha geç zaman olan 2010 yılı verilerine ulaşmaktayız. 2010 yılında 752 adet eğitim veren çiftlik bulunurken bir sonraki yıl olan 2011 yılında bu sayı %49,20’lik yüksek artış oranı ile sayıları 1.122’ye çıkmıştır. 2019 yılına gelindiğinde ise bu çiftliklerin sayısı 1.715 olduğu kaydedilmektedir ve %128,06’lık bir artışa denk gelmektedir.

İtalya’da kurslar veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 43).

Grafik 43: Çeşitli Kurslar Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

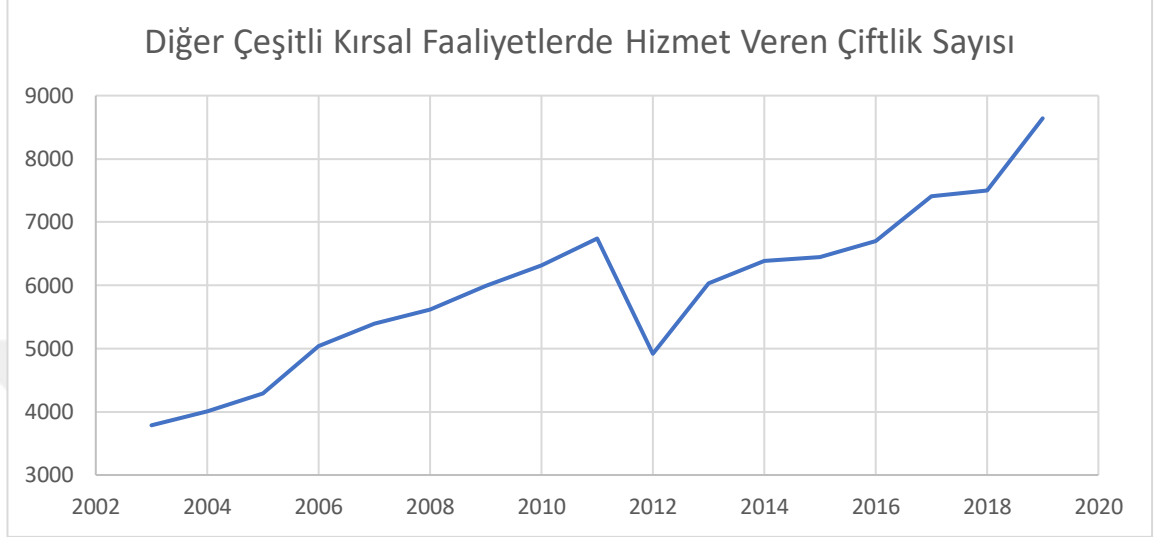

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003'te 693 adet olan bu çiftlerin sayısı, 2019 yılına gelindiğinde eklenen 10.54 adet yeni çiftlikle birlikte 1.747'ye ulaşmaktadır. Genel şekildeki artış ise %152,09 olmaktadır.

İtalya'da diğer çeşitli kırsal faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 44).

Grafik 44: Diğer Çeşitli Kırsal Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayıları-İtalya (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

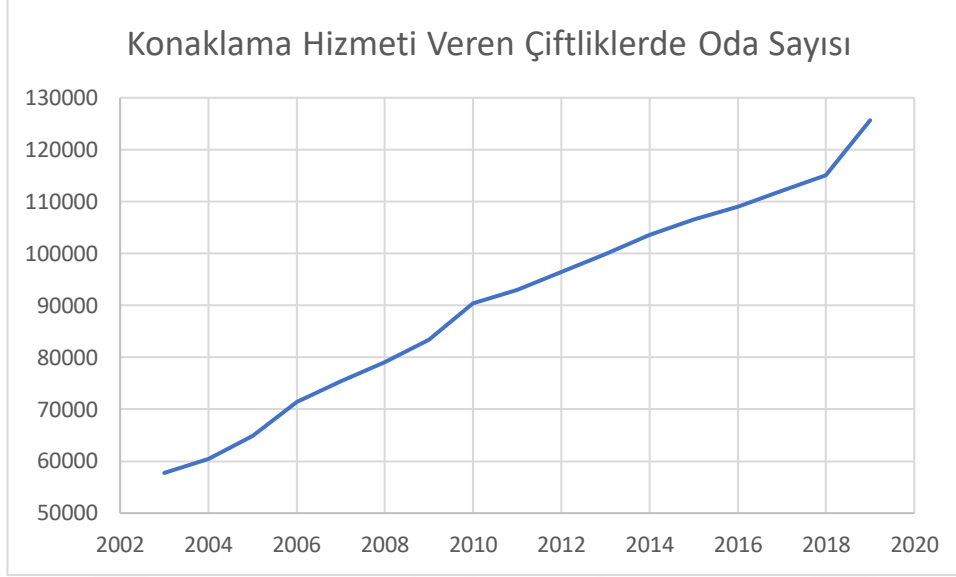
2003 yılında bu çiftliklerin sayısı 3.786'dır. 2011 yılına kadar sayılarında artış bulunan bu çiftliklerin sayılarında, 2012 yılında bir önceki yıla göre %27,02'lik bir düşüş kaydedilmiştir. 2012 yılından sonra 2019 yılına kadar tekrar artış eğilimi gösteren çiftlik sayıları 2019 yılına gelindiğinde 8.641'e ulaşmaktadır. 2003 yılından 2019 yılına kadar %128,24'lük bir artış olduğu kaydedilmektedir.

2.6.2.Çiftliklerin Kapasitelerine Göre

Aktif Olarak Faaliyet Gösteren Yetkili Çiftliklerde Kapasiteler

İtalya'da konaklama hizmeti veren çiftliklerin oda sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 45).

Grafik 45: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerin Oda Sayıları-İtalya (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 57.747 adet olan oda sayısı, 2019 yılına kadar sürekli artış göstererek 125.675'e ulaşmaktadır. Bu da %117,63'lük bir artışa denk gelmektedir.

İtalya'da konaklama hizmeti veren çiftliklerde bağımsız bir alanda yer almayan oda sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 46).

Grafik 46: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Bağımsız Bir Alanda Yer Almayan Oda Sayıları-İtalya (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 34.215 olan oda sayısı 2019 yılında %93,57'lik bir artışla oda sayısı 66.231'e ulaşmaktadır.

İtalya'da konaklama hizmeti veren çiftliklerde bağımsız bir alanda yer alan oda sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 47).

Grafik 47: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Bağımsız Bir Alanda Yer Alan Oda Sayıları-İtalya (2003-2019)

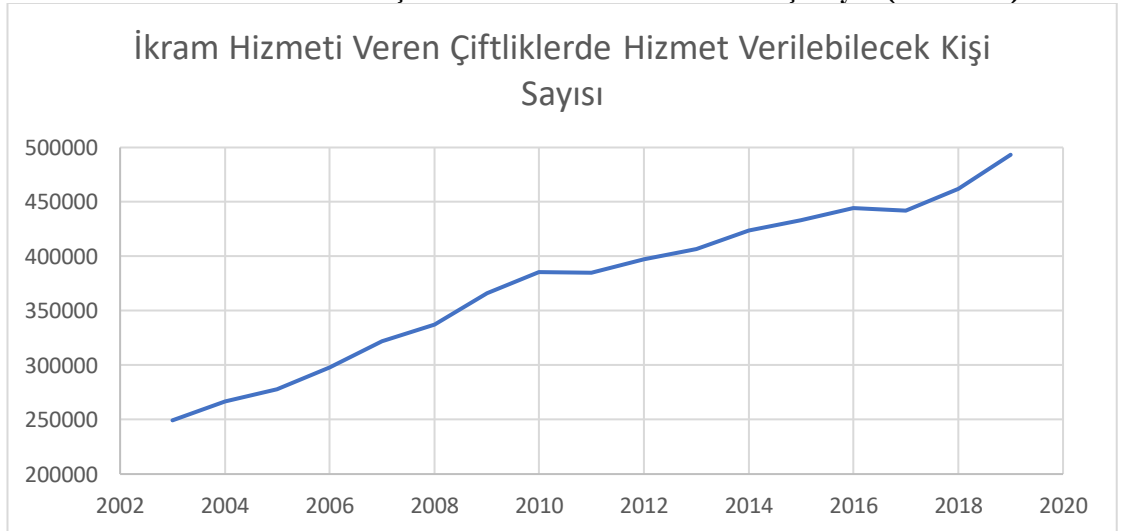
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 23.532 olan oda sayısı %152,61’lik bir artışla 2019 yılında 59.444’e ulaşmaktadır.

İkram Servisi Yetkili Çiftliklerde Hizmet Kapasitesi

İtalya’da ikram servisi hizmeti veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 48).

Grafik 48: İkram Servisi Yetkili Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı (2003-2019)

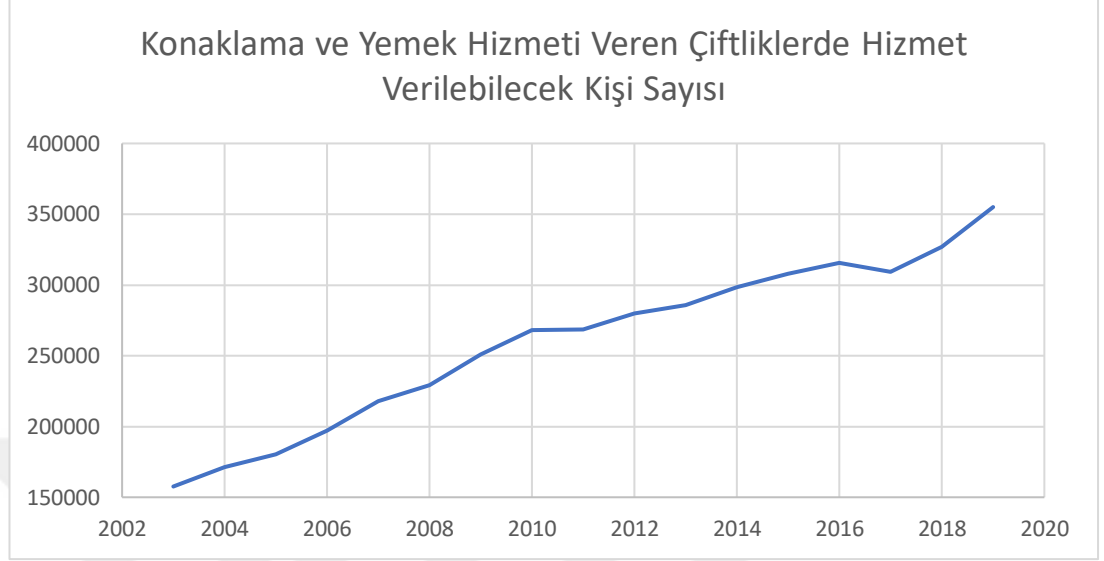

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında toplamda 249.342 kişi hizmet verebilirken, genel artış ile birlikte 2019 yılında 493.319 kişi ile %97,85’lik bir artış kaydedilmektedir.

İtalya’da konaklama ve yemek hizmeti veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 48).

Grafik 49: Konaklama ve Yemek Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı-İtalya (2002-2019)

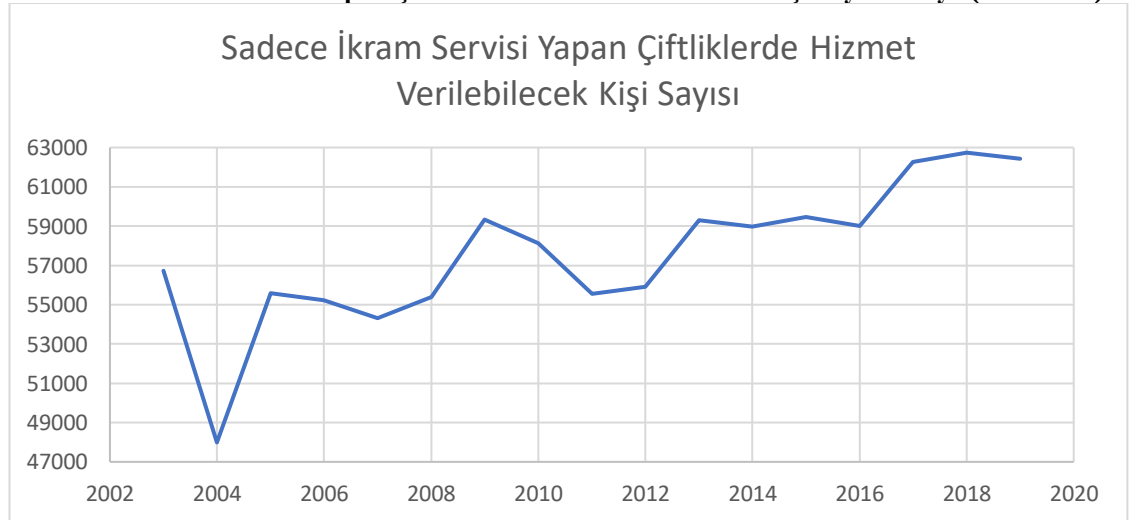

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında hizmet veren kişi sayısı 157.595 iken 2019 yılında 355.049’a çıkmaktadır. Bu da %125,29’luk bir artışa denk gelmektedir. Hizmet veren kişi sayısında 16 yıllık süre içinde artış eğilimi görülmektedir.

İtalya’da sadece ikram servisi hizmeti veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 50).

Grafik 50: Sadece İkram Servisi Yapan Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı-İtalya (2003-2019)

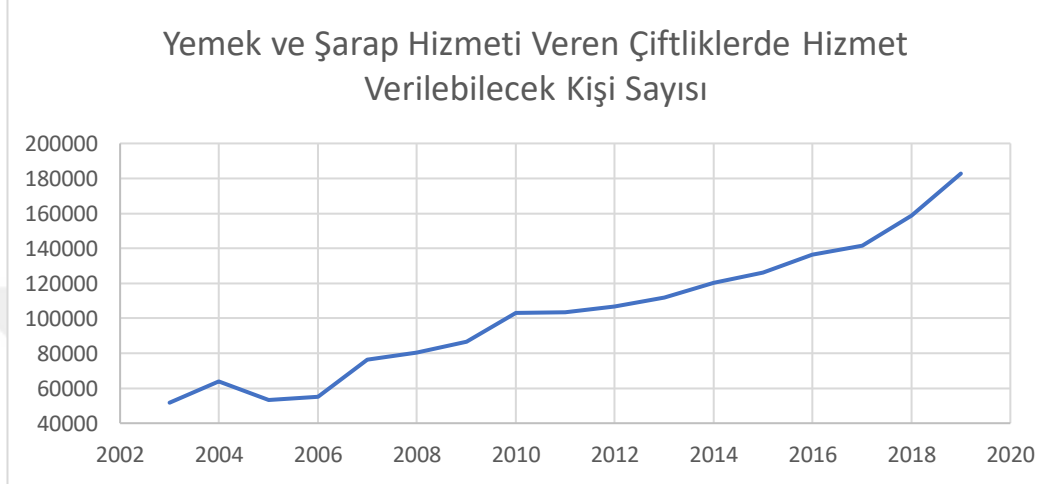

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

2003 yılında 56.737 kişi hizmet verirken 2004 yılında %15,42'lik ciddi bir düşüş yaşanmaktadır. 2019 yılına kadar yaşanan dalgalanmalara rağmen 2019 yılında 62.445 kişiye ulaşılmaktadır. 2003 yılından 2019 yılına kadar %10,06'lık bir artış görülmektedir.

İtalya'da yemek ve şarap hizmeti veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 51).

Grafik 51: Yemek ve Şarap Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı –İtalya (2003-2019)

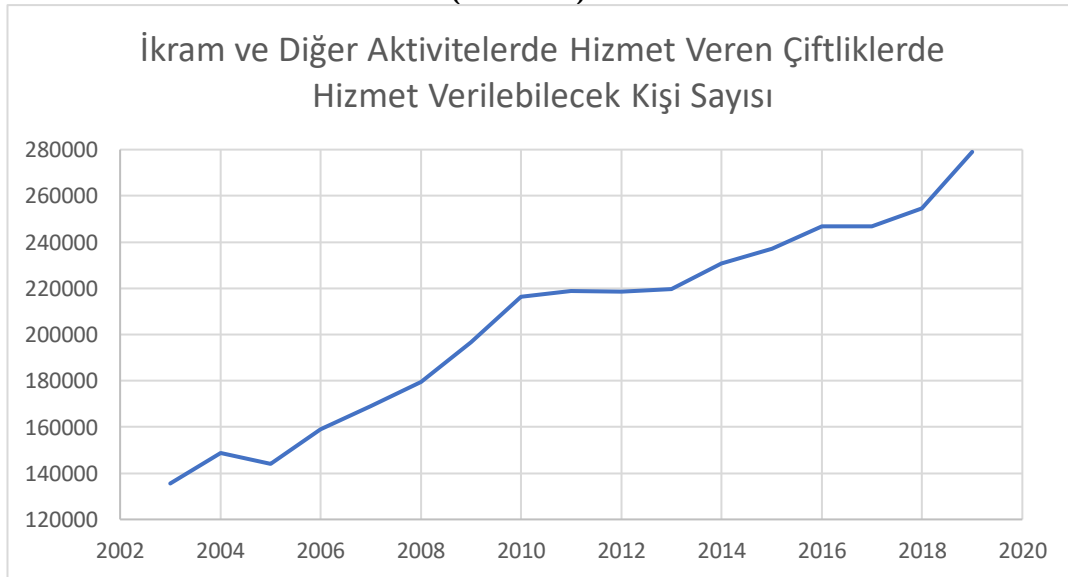

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 51.729 kişi hizmet verirken 2019 yılına gelindiğinde %253,30'luk bir artış yaşanarak 182.759 adet hizmet verebilecek kişiye ulaşılmaktadır.

İtalya'da ikram ve diğer aktivitelerde hizmeti veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 52).

Grafik 52:İkram ve Diğer Aktivitelerde Hizmet Veren Çiftliklerde Hizmet Verebilecek Kişi Sayısı–İtalya (2003-2019)

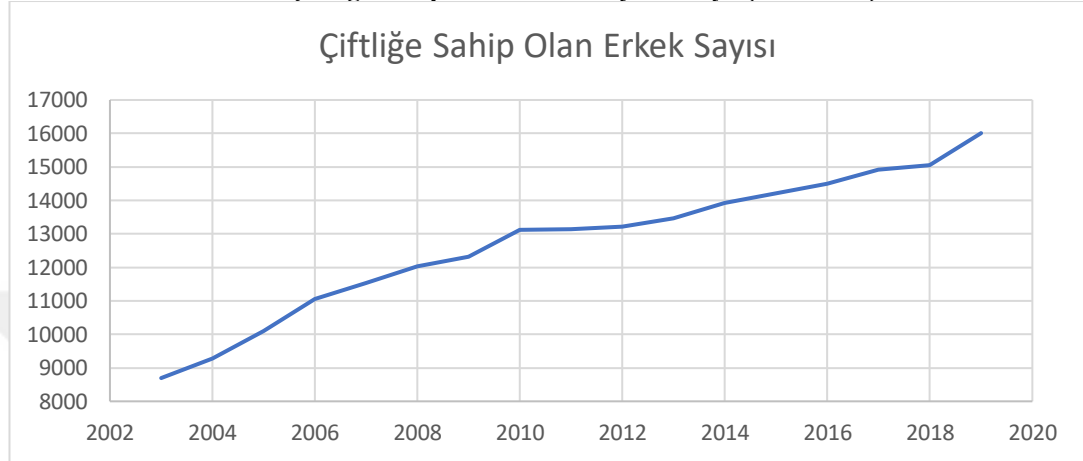
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 135.547 hizmet verebilecek iken artış grafiğiyle birlikte 2019 yılına gelindiğinde %105,85’lik bir artış ile 279.018 kişiye ulaşılmaktadır.

2.6.3.Sahiplerinin Cinsiyetine Göre Çiftlik Sayıları

İtalya’da çiftlik sahibi olan erkek sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 53).

Grafik 53: Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı–İtalya (2003-2019)

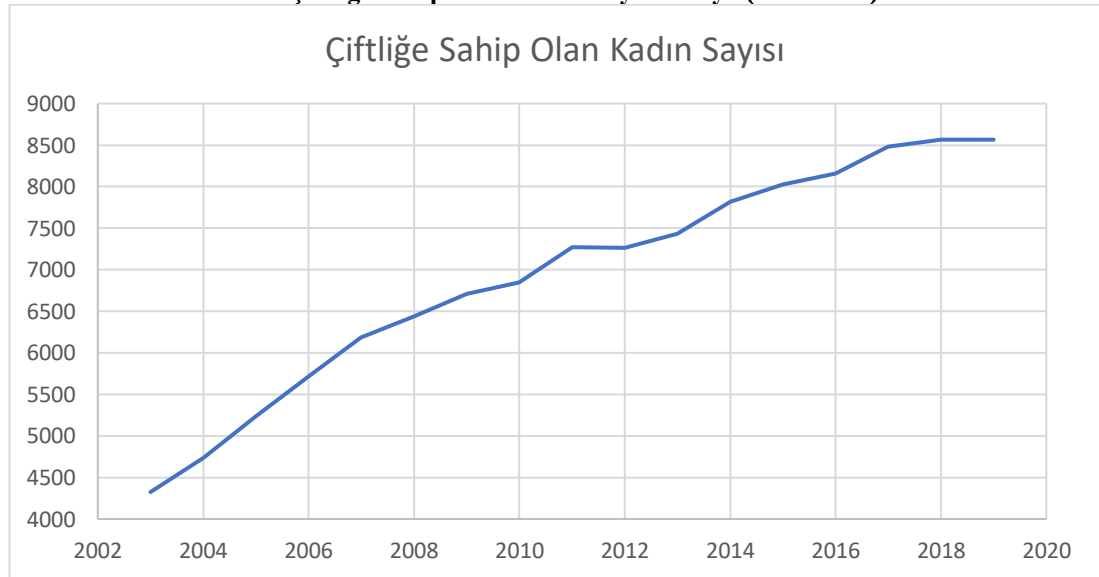

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Çiftlik sahibi erkeklerin sayısı 2003 yılında 8.695 iken sürekli bir artış ile bu sayısı 2019 yılında 16.010’a yükselmektedir. Bu yaklaşık olarak %84,13’lük bir artışa denk gelmektedir.

İtalya’da çiftlik sahibi olan kadın sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 54).

Grafik 54: Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı–İtalya (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

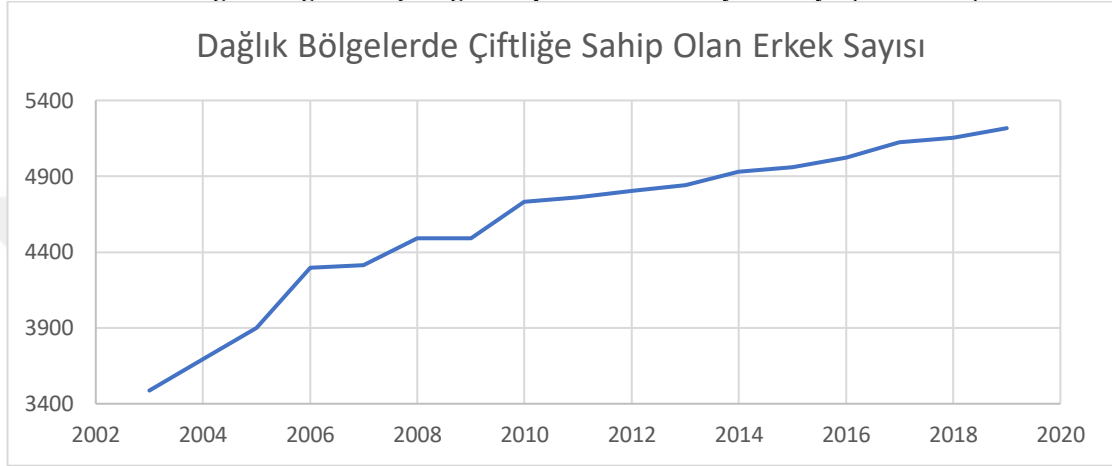
Çiftlik sahibi kadınların sayısı 2003 yılında 4.324 iken sürekli bir artış eğilimi göstererek 2019 yılında %98,10'luk bir artış ile 8.566'ya yükseldiği kaydedilmektedir.

2.6.4.Konuma Göre Çiftliklerde, Çiftlik Sahiplerinin Cinsiyet Dağılımı

Dağlık Bölgelerde Yer Alan Çiftlikler

İtalya'da dağlık bölgelerde yer alan çiftlik sahibi erkeklerin sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 55).

Grafik 55: Dağlık Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı–İtalya (2003-2019)

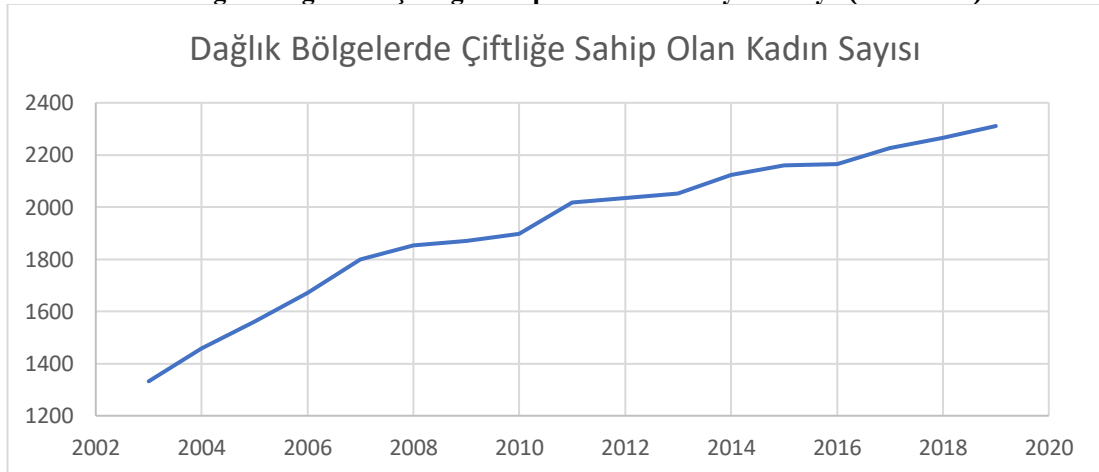

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Dağlık bölgelerde yer alan çiftlik sahibi erkek sayısı 2003 yılından 2019 yılına kadar sürekli artış göstermektedir. 2003 yılında 3.487 erkek çiftlik sahibi bulunurken 2019 yılına kadar %49,61'lik bir artış göstererek bu sayı 5.217'ye ulaşmaktadır.

İtalya'da dağlık bölgelerde yer alan çiftlik sahibi kadınların sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 56).

Grafik 56: Dağlık Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı–İtalya (2003-2019)

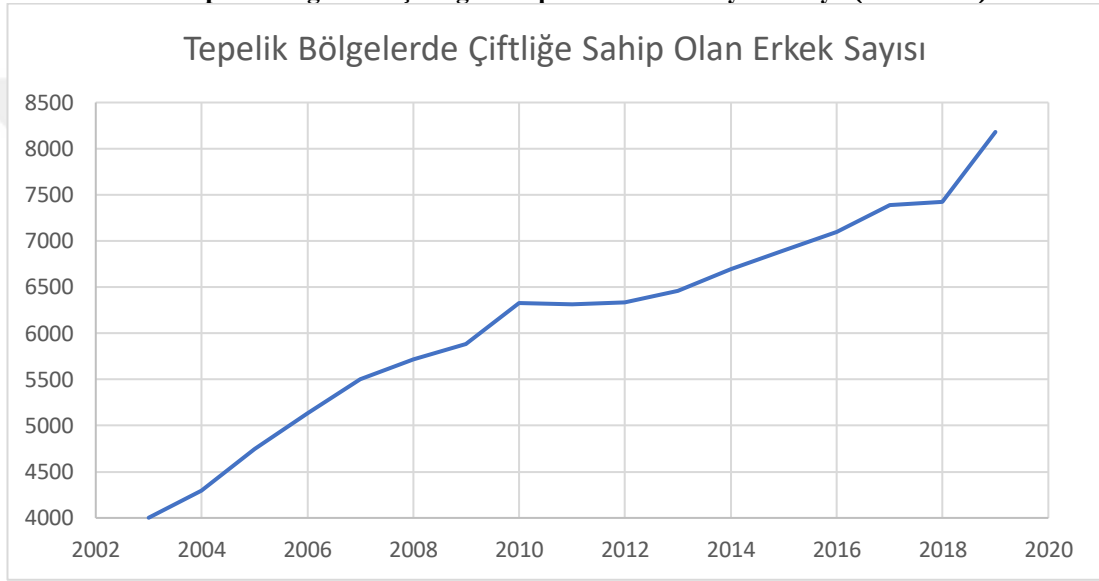
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Dağlık bölgelerde yer alan çiftlik sahibi kadın sayısı 2003 yılından 2019 yılına kadar sürekli artış göstermektedir. 2003 yılında 1.332 kadın çiftlik sahibi bulunurken 2019 yılına kadar %73,50'lik bir artış göstererek bu sayı 2.311'ye ulaşmaktadır. Kadın sayısı erkeklere göre daha az olmasına rağmen dağlık bölgelerdeki çiftlik sahibi artış oranına bakıldığında kadınlarda daha çok artış görülmektedir.

Tepelik Bölgelerde Yer Alan Çiftlikler

İtalya'da tepelik bölgelerde yer alan çiftlik sahibi erkeklerin sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 57).

Grafik 57: Tepelik Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya (2003-2019)

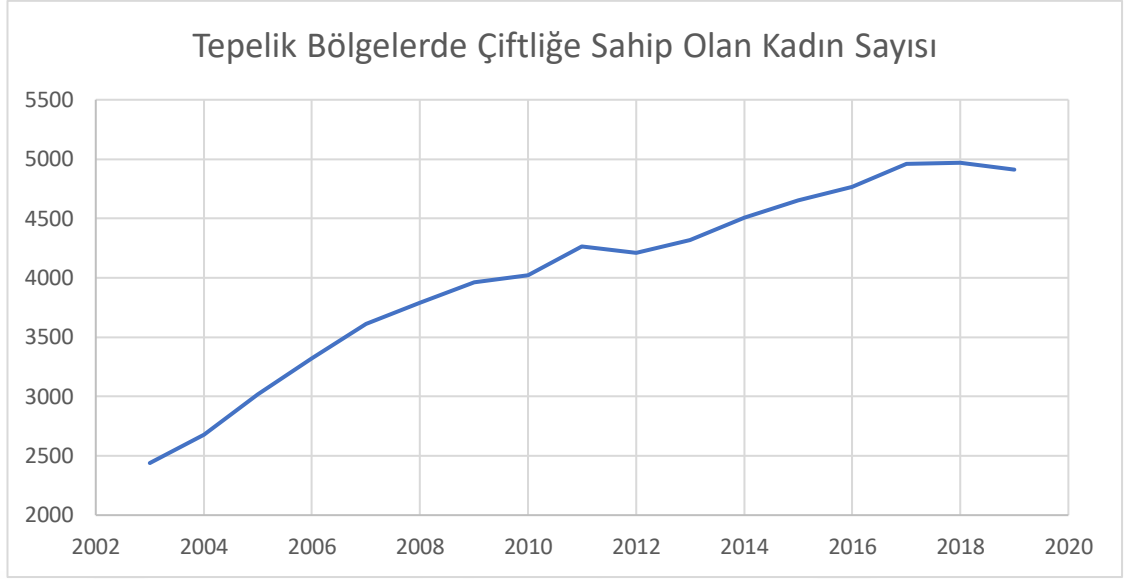

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tepelik bölgelerde yer alan çiftlik sahibi erkek sayısı 2003 yılında 4.002 iken 2019 yılında bu sayı 8.181'e çıkmaktadır. Sadece 2011 yılında bir önceki yıla göre %0,21'lik bir düşüş yaşanmasına rağmen genel artış eğilimindedir. 2019 yılına kadar %104,42'lik bir artış kaydedilmektedir.

İtalya'da tepelik bölgelerde yer alan çiftlik sahibi kadınların sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 58).

Grafik 58: Tepelik Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya (2003-2019)

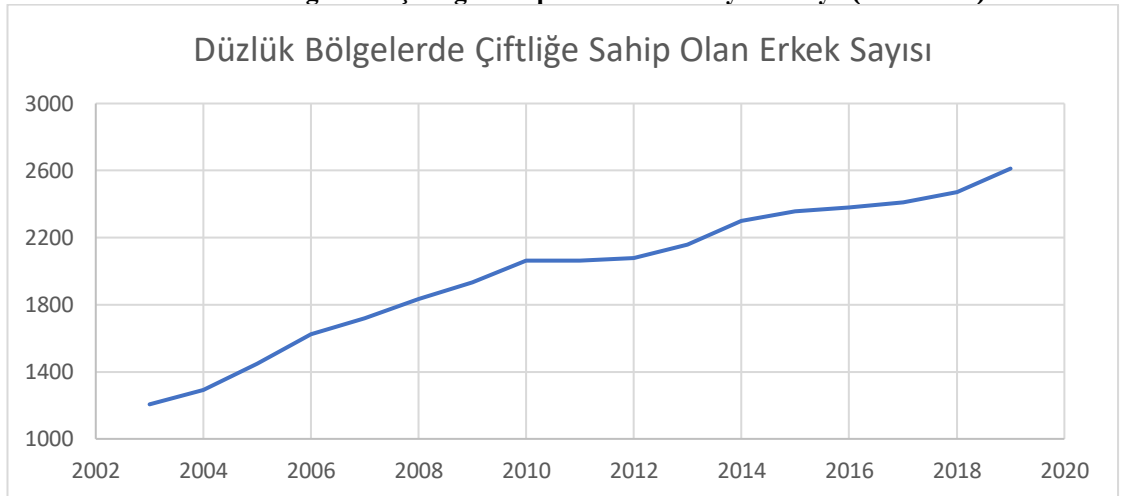
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tepelik bölgelerde yer alan çiftlik sahibi kadın sayısı 2003 yılında 2.439 iken 2019 yılında bu sayı 4.912'ye çıkmaktadır. Sadece 2012 yılında bir önceki yıla göre %1,24'lük ve 2019'da %1,15'lik bir düşüş yaşanmasına rağmen genel artış eğilimindedir. 2019 yılına kadar %101,39'luk bir artış kaydedilmektedir. Çiftlik sahibi erkek sayısındaki artış oranına bakıldığında hemen hemen yaklaşıldığı görülmektedir.

Düzlük Bölgelerde Yer Alan Çiftlikler

İtalya'da düzlük bölgelerde yer alan çiftlik sahibi erkeklerin sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 59).

Grafik 59: Düzlük Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya (2003-2019)

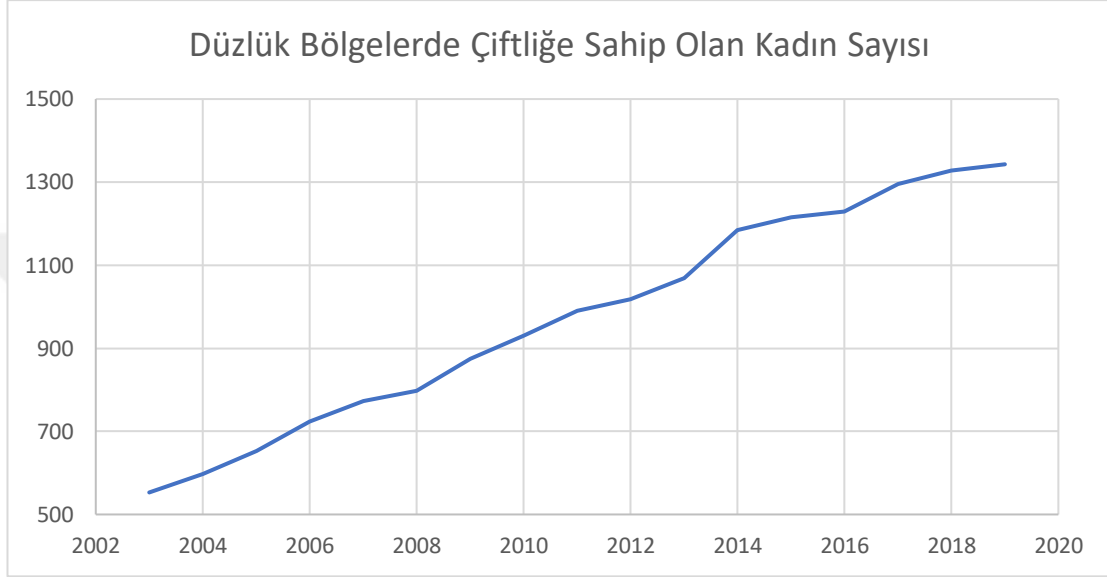

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Düzlük bölgelerde yer alan çiftlik sahibi erkek sayısı 2003 yılında 1.206 iken 2019 yılında bu sayı 2.612'e çıkmaktadır. 2011 yılında bir önceki yıla göre %0,10'luk bir azalma görülse de şekilde genel bir artış görülmektedir. 2019 yılına kadar %116,58'lik bir artış kaydedilmektedir.

İtalya'da düzlük bölgelerde yer alan çiftlik sahibi kadınların sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 60).

Grafik 60: Düzlük Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya (2003-2019)

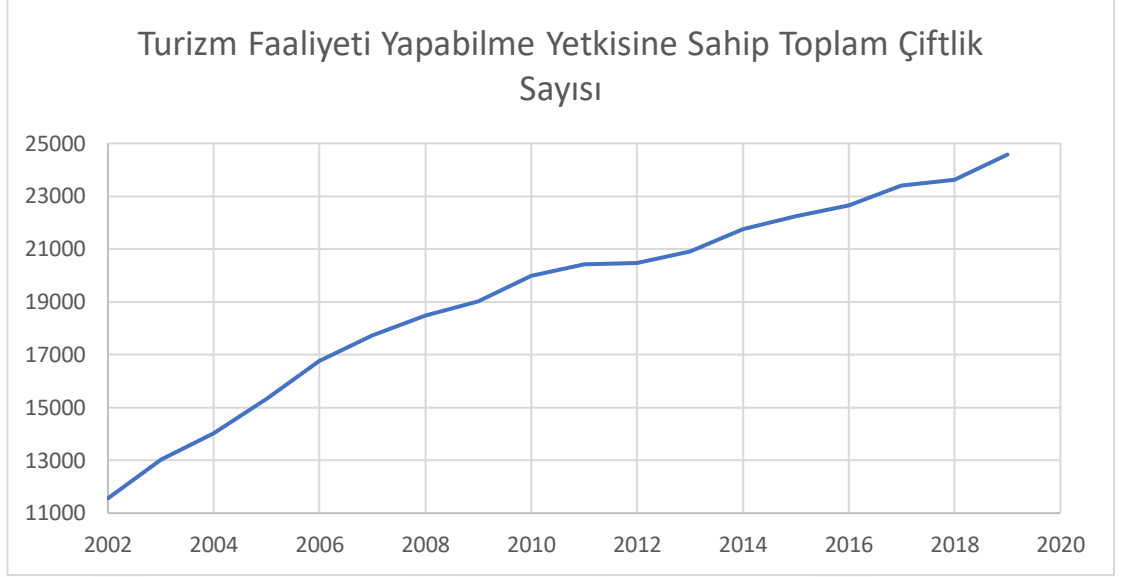
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Düzlük bölgelerde yer alan çiftlik sahibi kadın sayısı 2003 yılında 553 iken 2019 yılında bu sayı 1343'e çıkmaktadır. Grafikte genel bir artış görülmektedir. 2019 yılına kadar %142,86'lık bir artış kaydedilmektedir. Ayrıca düzlük bölgelerde çiftlik sahibi kadın sayısı erkek sayısından az olsa da artış oranlarına bakıldığında kadınlardaki artış oranının daha fazla olduğu görülmektedir.

2.6.4. Turizm Faaliyetlerini Gerçekleştirebilme Sürelerine Göre

İtalya'da turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 61).

Grafik 61: Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

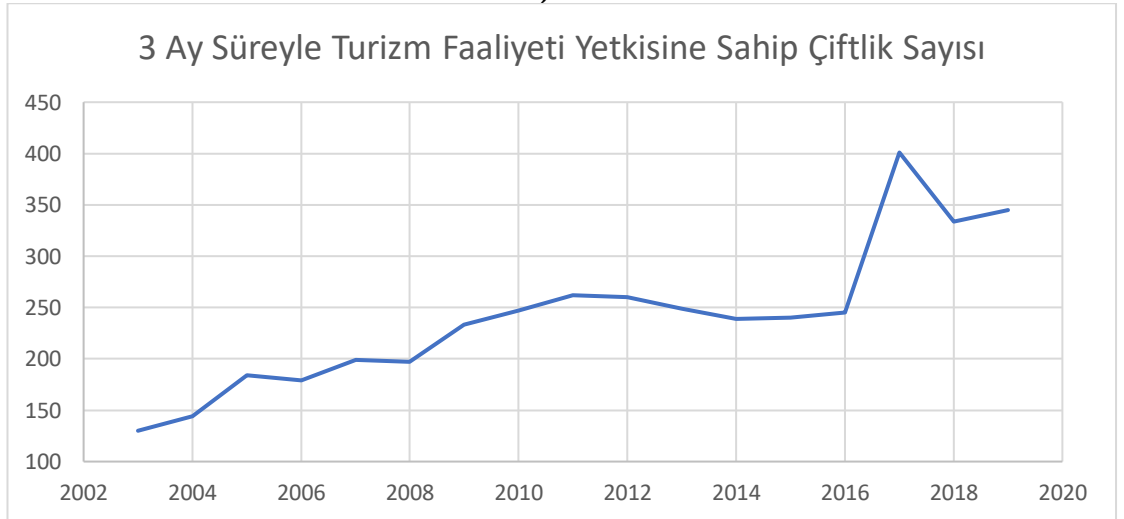

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toplamda turizm faaliyeti yapabilecek çiftlik sayısı 2002 yılında 11.561 iken 2019 yılında bu sayı 24.576'ya ulaşmaktadır. 2002 yılında 2019 yılına kadar çiftlik sayılarında düzenli bir artış görülmekle birlikte bu oran %112,58'lik bir artış göstermektedir.

İtalya'da 3 ay süreyle turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 62).

Grafik 62: 3 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

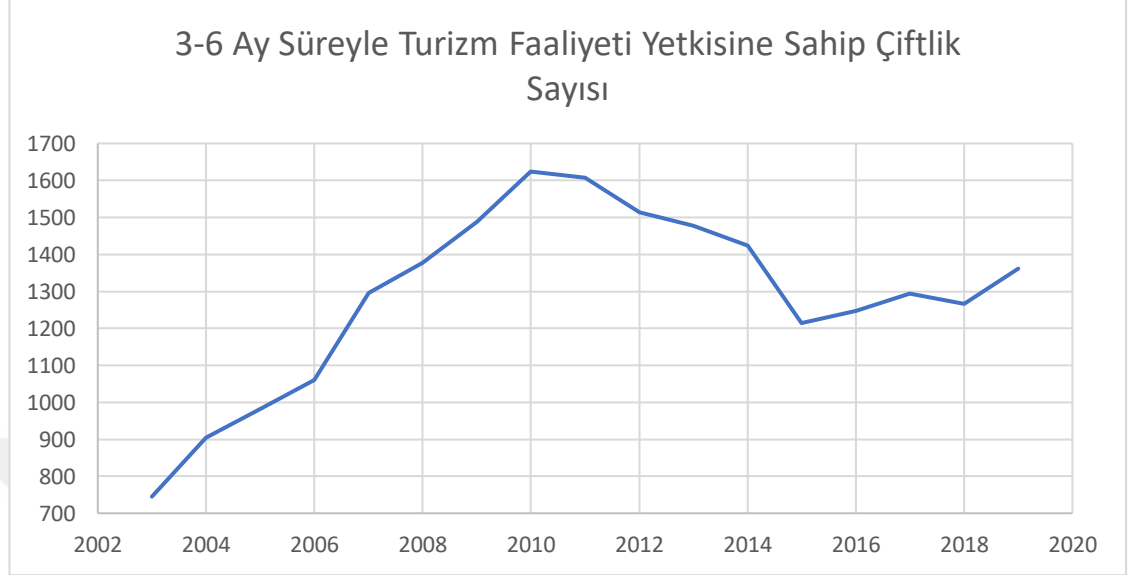

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003'teki 130 adet çiftliğin 2019 yılına kadar sayısı 345'e çıkmıştır. En büyük sayıya 2017 yılında 401 adet ile ulaşılmaktadır. Çiftlik sayısında sürekli bir artış görülmemekle birlikte 2003 yılından 2019 yılına kadar %165,38'lik bir artış görülmektedir.

İtalya’da 3-6 ay süreyle turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 63).

Grafik 63: 3-6 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı–İtalya (2003-2019)

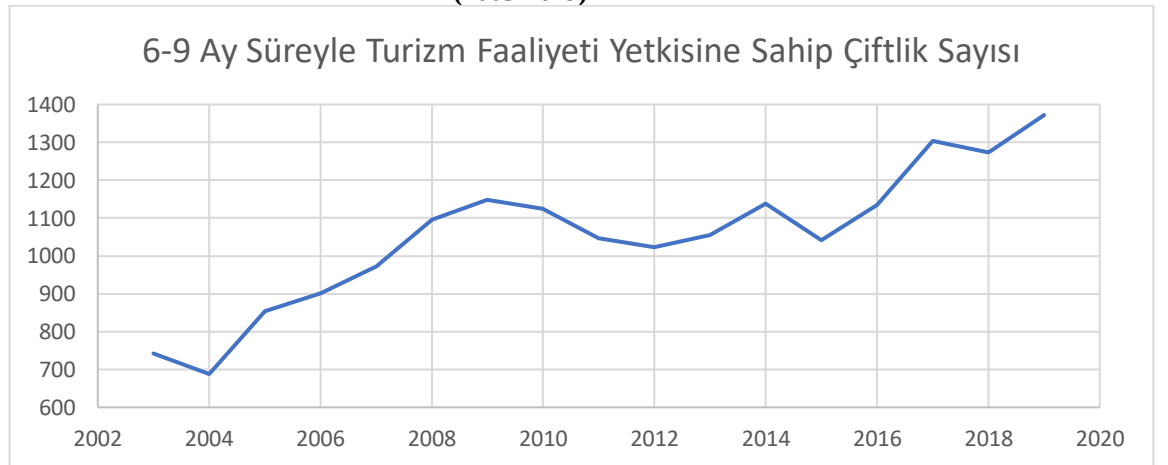

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003’teki 745 adet çiftliğin 2019 yılına kadar sayısı 1.362’ye çıkmıştır. En büyük sayıya 2010 yılında 1.612 adet ile ulaşılmaktadır. 2003 yılında 2010 yılına kadar sürekli artış görülmektedir. Fakat 2010 yılından sonra düşüş kaydedilmektedir. Genele bakıldığında ise 2003 yılından 2019 yılına kadar %165,38’lik bir artış görülmektedir.

İtalya’da 6-9 ay süreyle turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 64).

Grafik 64: 6-9 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı–İtalya (2003-2019)

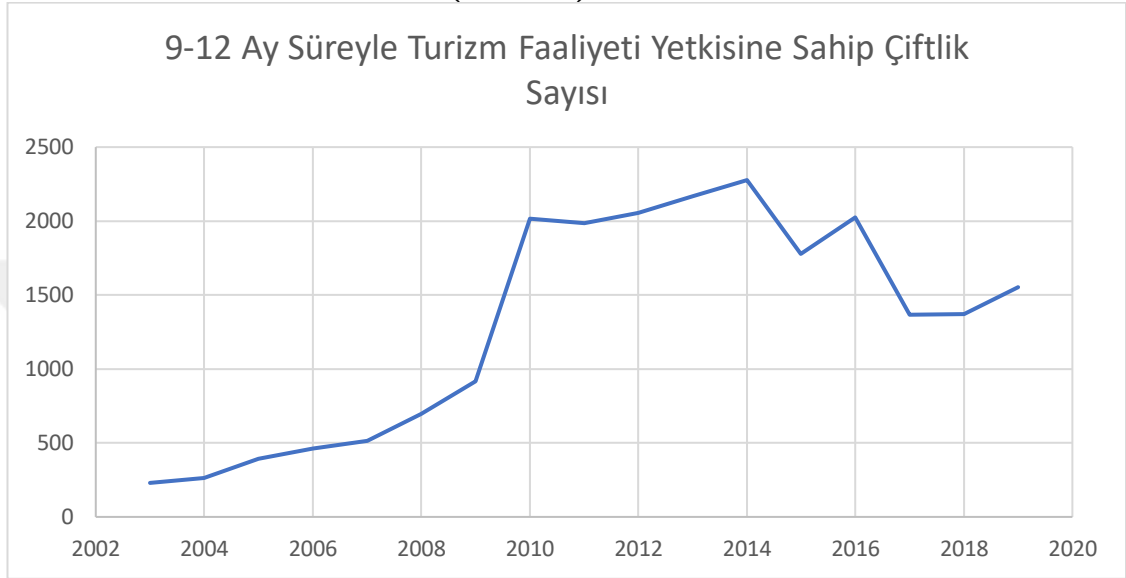

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

2003'teki 743 adet çiftliğin 2019 yılına kadar sayısı 1.372'ye çıkmıştır. Çiftlik sayısında sürekli bir artış görülmemekle birlikte 2003 yılından 2019 yılına kadar %84,66'lık bir artış görülmektedir.

İtalya'da 9-12 ay süreyle turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 65).

Grafik 65: 9-12 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003'teki 230 adet çiftliğin 2019 yılına kadar sayısı 1.552'ye çıkmıştır. Çiftlik sayısında sürekli bir artış görülmemekle birlikte en yüksek sayıya 2014 yılında 2.277 ile ulaşılmaktadır. 2003 yılından 2019 yılına kadar %574,78'lik bir artış görülmektedir.

İtalya'da tüm yıl boyunca turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 66).

Grafik 66: Tüm Yıl Boyunca Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

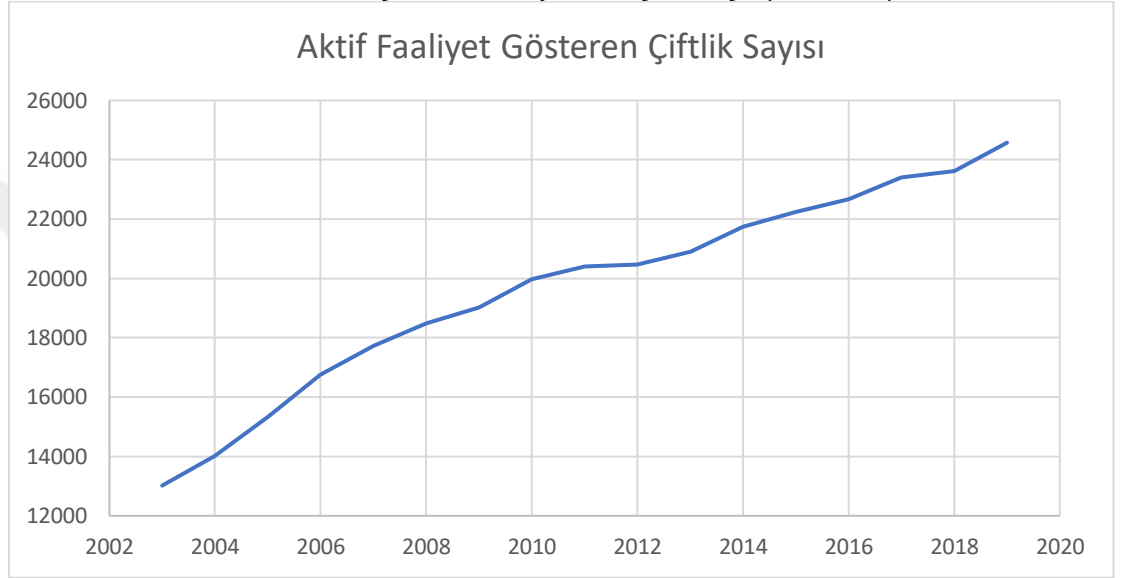
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003'teki 11.171 adet çiftliğin 2019 yılına kadar sayısı 19.945'e çıkmıştır. Çiftlik sayısındaki sürekli artış sadece 2010 yılında bir önceki yıla göre %1,78'lik bir düşüş ile bozmaktadır. 2003 yılından 2019 yılına kadar %78,54'lük bir artış görülmektedir.

2.6.5.Çiftlik Dinamiklerinin Yıllara Göre

İtalya'da aktif faaliyet gösteren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 67).

Grafik 67: Aktif Faaliyet Gösteren Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

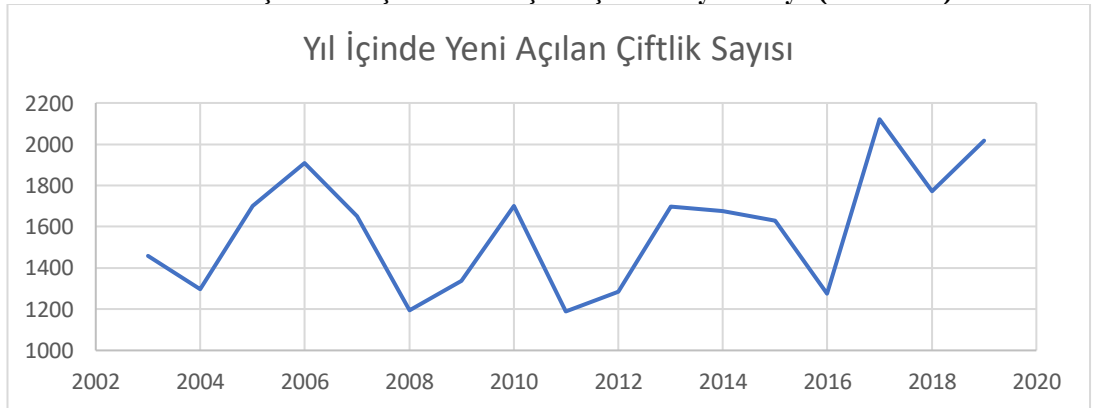

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Aktif faaliyet gösteren çiftlik sayısı 2003 yılında 13.019 iken 2019 yılına kadar %112,58'lik bir artış ile 24.576'ya ulaşmaktadır. Grafik sürekli artış eğilimindedir.

İtalya'da yıl içinde yeni açılan çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 68).

Grafik 68: Yıl İçinde Yeni Açılan Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

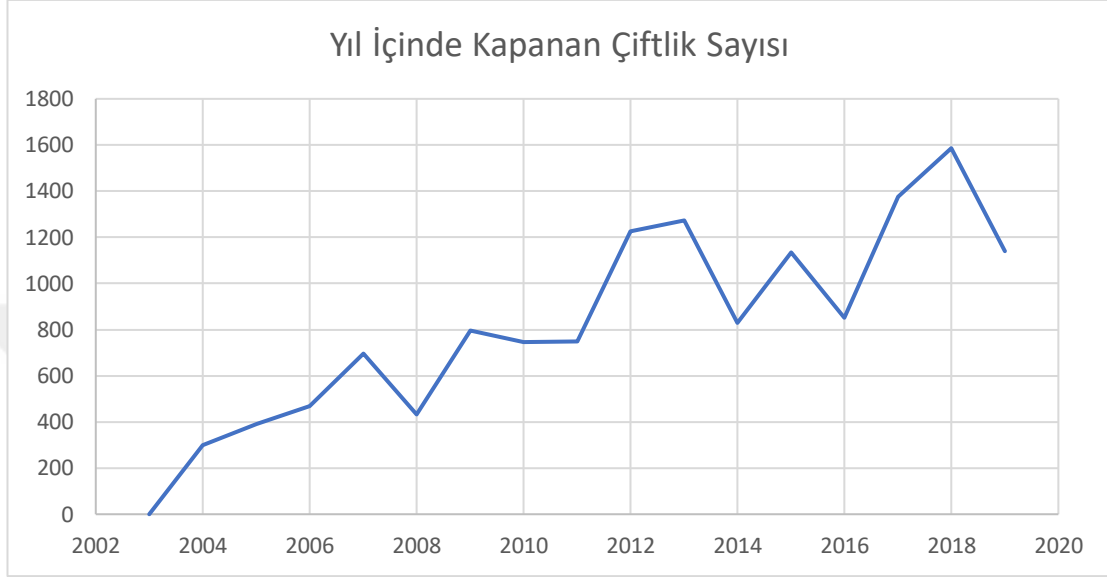

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Yıl içinde yeni açılan çiftlik sayılarında sürekli bir dalgalanma görülmektedir. 2003 yılında bu sayı 1.458 iken 2019 yılında çıkmaktadır. 2003 yılından 2019 yılına kadar %38,27'lik bir artış olmaktadır.

İtalya'da yıl içinde kapanan çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 69).

Grafik 69: Yıl İçinde Yıl İçinde Kapanan Çiftlik Sayısı-İtalya (2003-2019)

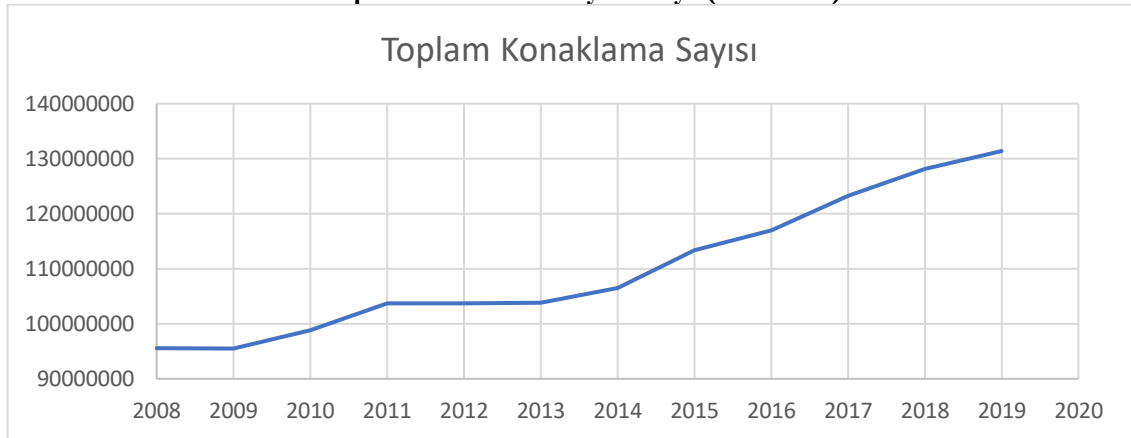
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2004 yılında 298 adet kapanan çiftlik olmuştur. Yıllar içindeki dalgalanmalarla birlikte 2019 yılında 1139 adet çiftlik kapanmıştır. 2004 yılından 2009 yılına kadar ise %282'lik bir artış olmaktadır.

2.6.6.Tüm Dünyadan Gelen Ziyaretçi Sayıları, Kalış Süreleri ve Tesis Sayıları

İtalya'daki toplam konaklama sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 70).

Grafik 70: Toplam Konaklama Sayısı-İtalya (2008-2019)

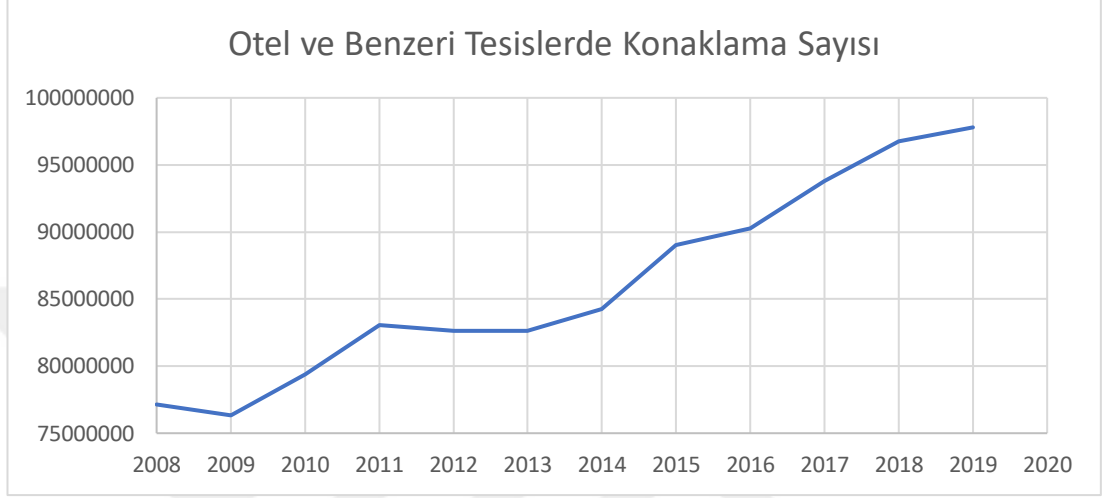

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılından 2019 yılına kadar İtalya'ya tüm dünyadan gelen turistlerin toplam konaklama sayısı her yıl bir öncekine göre artış göstermektedir. Ulaşabildiğimiz verilere göre 2019 yılına gelindiğinde 2008 yılına göre %37,51'lik bir artış yaşanmaktadır.

İtalya'daki otel ve benzeri tesislerde konaklama sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 71).

Grafik 71: Otel ve Benzeri Tesislerde Konaklama Sayısı-İtalya (2008-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılından 2019 yılına kadar İtalya'ya tüm dünyadan gelen turistlerin otel ve benzeri konaklama tesislerindeki konaklama sayısı 2009, 2012 ve 2013 yıllarında çok az düşüşler yaşansa da ulaşabildiğimiz verilere göre 2019 yılına gelindiğinde 2008 yılına göre %26,74'lük bir artış yaşanmaktadır.

İtalya'daki otel ve benzeri tesisler dışındaki tesislerde konaklama sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 72).

Grafik 72: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislerdeki Konaklama Sayısı-İtalya (2008-2019)

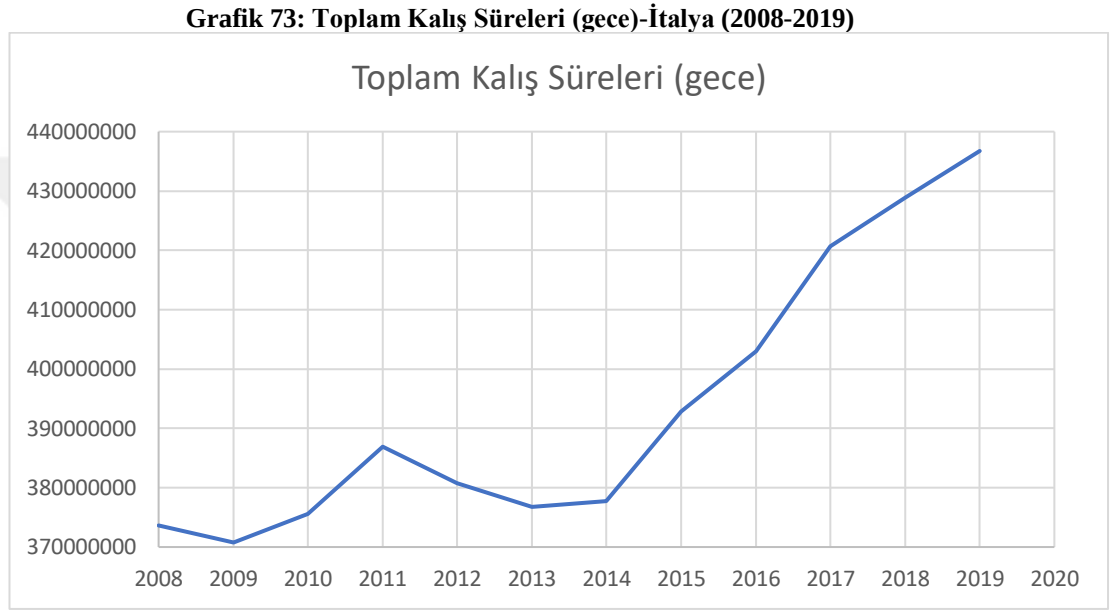

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılından 2019 yılına kadar İtalya'ya tüm dünyadan gelen turistlerin otel ve benzeri tesisler dışında kalan tesislerdeki konaklama sayısı 2009 yılında 2008 yılına göre %1,61 düşüş yaşansa da diğer yıllarda bir öncekine göre artış göstermektedir. Ulaşabildiğimiz verilere göre 2019 yılına gelindiğinde 2008 yılına göre %55,54'lük bir artış yaşanmaktadır.

Tüm Dünyadan Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süreleri

İtalya'ya gelen turistlerin gecelik kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 73).

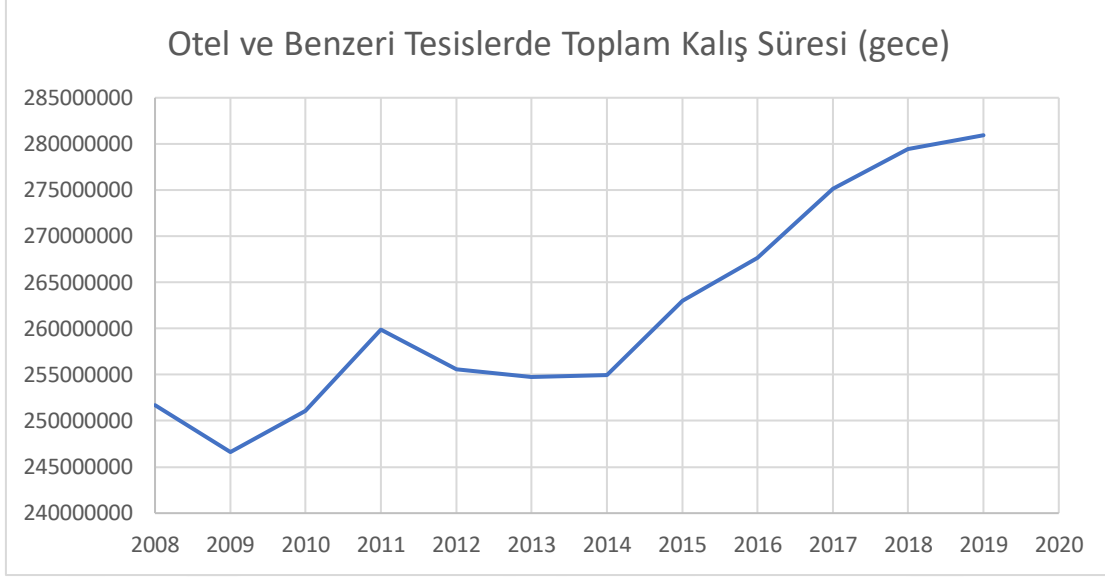

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tüm dünyadan İtalya'ya gelen turistlerin gecelik konaklama sürelerine bakıldığında 2009,2012 ve 2013 yıllarında bir önceki yıla göre %1'lik bir düşüş yaşanmasına rağmen diğer yıllarda önceki yıllara göre artışlar olmaktadır. 2019 yılı 2008 yılına göre %16,88'lik bir artış olmaktadır.

İtalya'ya gelen turistlerin otel ve benzeri tesislerde gecelik kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 74).

Grafik 74: Otel ve Benzeri Tesislerde Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya (2008-2019)

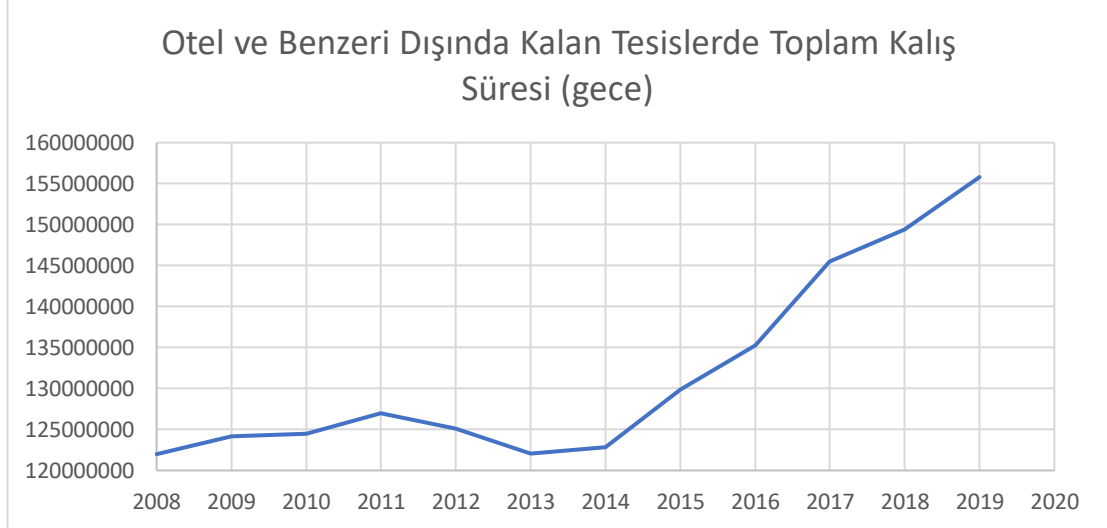

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tüm dünyadan İtalya'ya gelen turistlerin otel ve benzeri tesislerde gecelik konaklama sürelerine bakıldığında 2009,2012 ve 2013 yıllarında bir önceki yıla göre düşüş yaşanmasına rağmen diğer yıllarda önceki yıllara göre artışlar olmaktadır. 2019 yılı 2008 yılına göre %11,63'lük bir artış olmaktadır.

İtalya'ya gelen turistlerin otel ve benzeri tesisler dışındaki tesislerde gecelik kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 75).

Grafik 75: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislerde Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya (2008-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

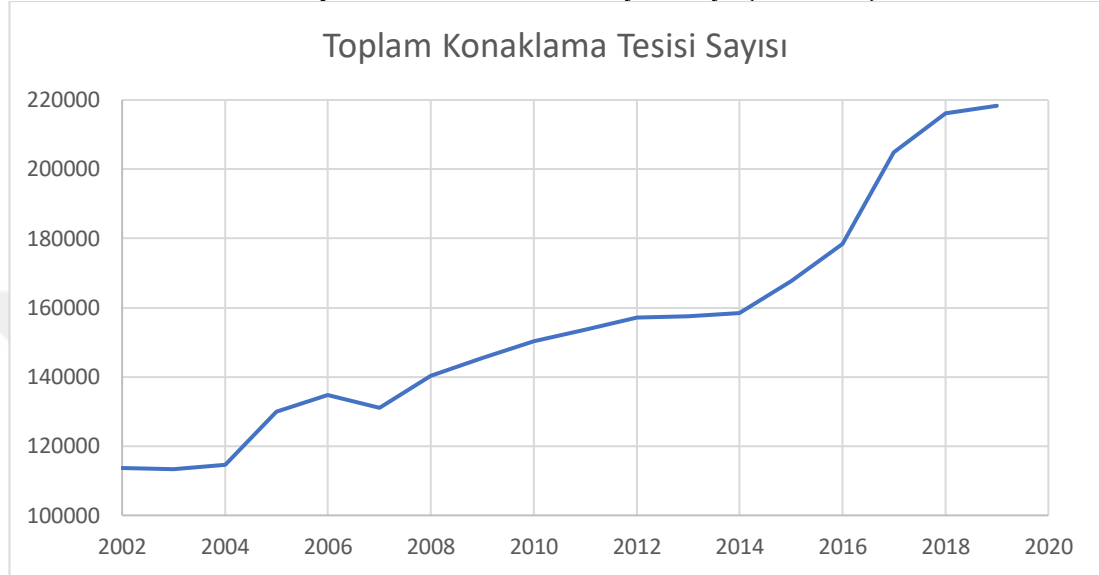
Tüm dünyadan İtalya'ya gelen turistlerin otel ve benzeri tesisler dışındaki tesislerde gecelik konaklama sürelerine bakıldığında 2012 ve 2013 yıllarında bir önceki yıla göre düşüş

yaşanmasına rağmen diğer yıllarda önceki yıllara göre artışlar olmaktadır. 2019 yılı 2008 yılına göre %27,72'lik bir artış olmaktadır.

İtalya'daki Konaklama Tesislerinin Sayısı

İtalya'ya toplam konaklama tesisi sayısı aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 76).

Grafik 76: Toplam Konaklama Tesis Sayısı-İtalya (2002-2019)

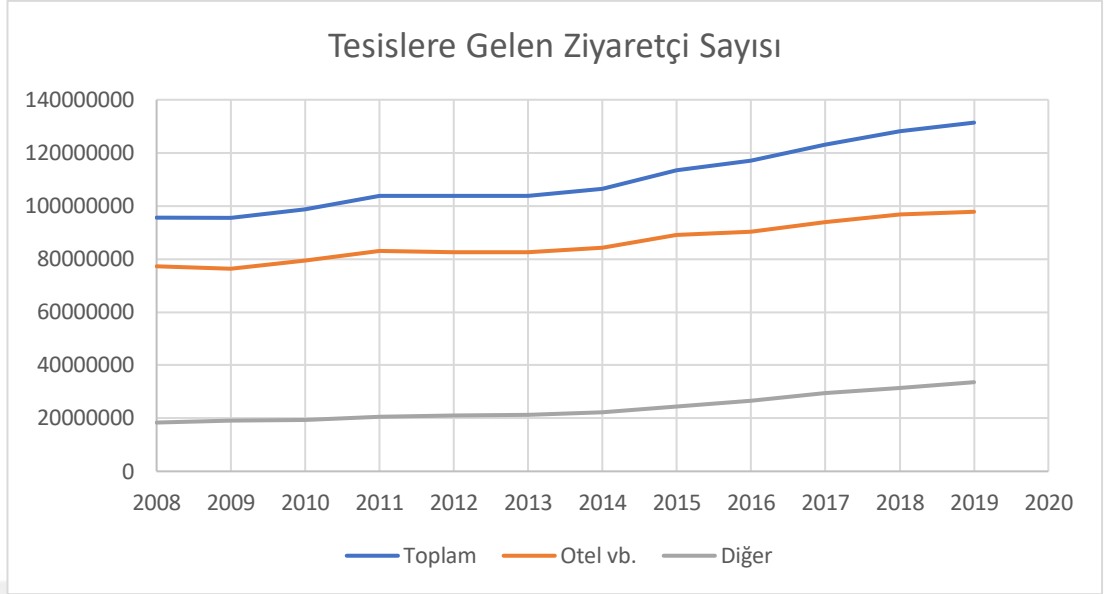
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya'daki toplam konaklama tesislerinin sayısı 2002 yılında 113.715 iken 2019 yılına gelindiğinde 218.327 olmuştur.

İtalya'daki Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayıları ve Kalış Süreleri

İtalya'ya gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 77).

Grafik 77: Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)

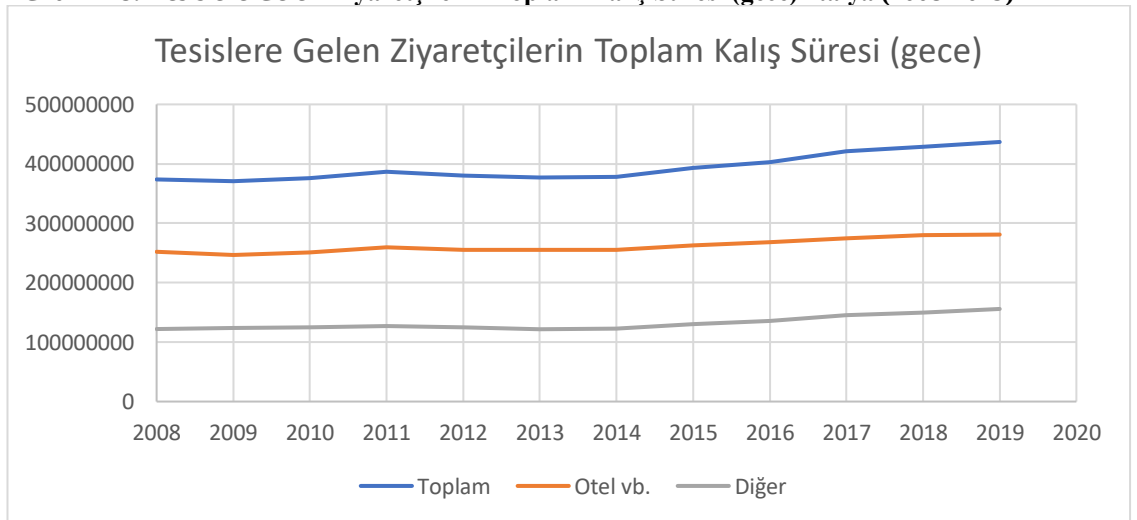

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında İtalya'daki tesislere gelen turistlerin sayısı 95546086'dır. Bu turistlerin %80,76'sı otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %19,24'ü diğer konaklama türlerini tercih etmiştir. 2019 yılına kadarki artışlarla turistlerin sayısı 131381653 kişiye ulaşmış ve bu turistlerin %74,44'ü otel ve benzeri konaklama türlerinde, %25,56'sı diğer konaklama türlerini tercih etmiştir. 2008 yılından sonra turist sayısındaki artışlarla birlikte konaklama tercihlerindeki en fazla pay otel ve benzeri tesislerde olsa bile yıllar içindeki payının düştüğü görülmektedir. Turistlerin tercihlerinde diğer konaklama tesislerinde ise artış yaşanmaktadır.

İtalya'ya gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerdeki diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki gecelik kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 78).

Grafik 78: Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

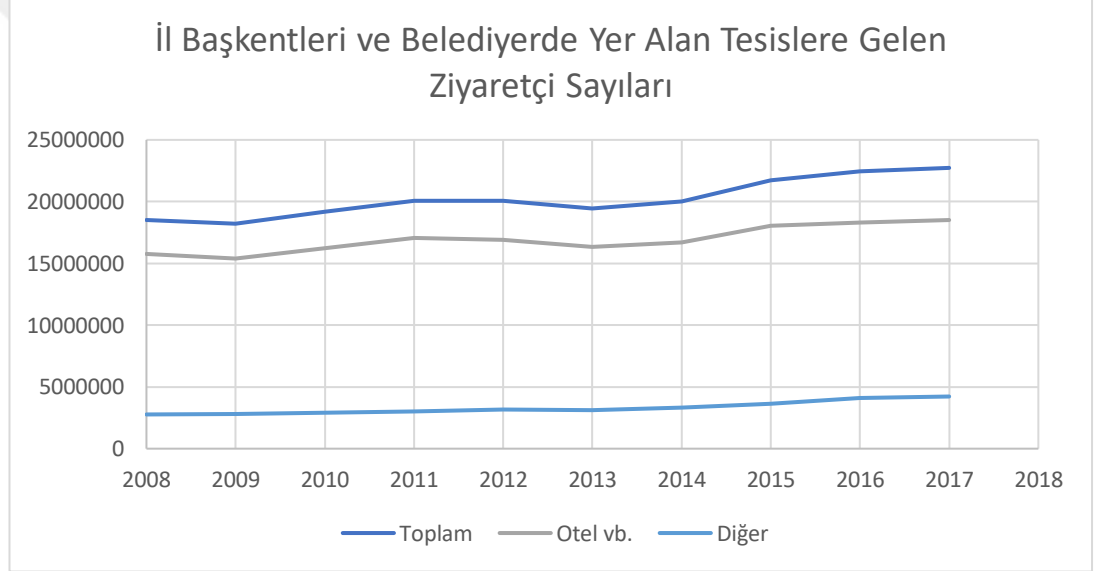
İtalya'daki tesislere gelen turistlerin konaklama süreleri 2008 yılında toplam 373.666.712 iken, bu sürenin %67,35'i otel ve benzeri tesislerde, %32,65'i diğer konaklama tesislerinde yapılmıştır. 2019 yılında ise bu süre 436739271'e çıkmıştır. Bu sürenin %64,33'ü otel ve benzeri tesislerde iken, %35,67'si diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirilmiştir. Yıllar içinde konaklama süresindeki pay diğer tesislerde artış göstermektedir.

Tesislerin Bulunduğu Yerin Özelliğine Göre Gelen Ziyaretçi Sayıları ve Kalış Süreleri

İl Başkentleri ve Belediyeler

İtalya'da il başkentleri ve belediyelerde yer alan otel ve benzeri tesisler, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 79).

Grafik 79: İl Başkentleri ve Belediyelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayıları -İtalya (2008-2019)

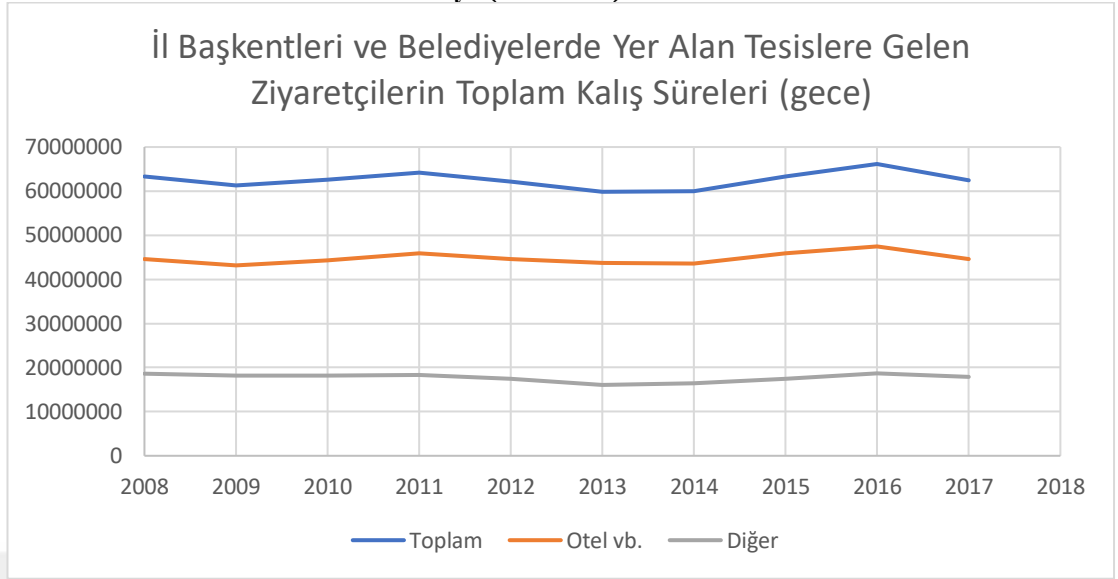

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında toplamda 18.509.833 turist il başkentleri ve belediyelerde yer alan tesislerde konaklamıştır. Bu turistlerin %85,04'ü otel ve benzeri alanlarda konaklarken %14,96'sı diğer konaklama seçeneklerini tercih etmiştir. 2017 yılına kadarki turist sayısındaki artışlar yaşanmış ve bu sayı 22.733.474'e yükselmiştir. Bu turistlerin %81,42'si otel ve benzeri konaklama, %18,58'i diğer konaklama türlerini seçmiştir. 2008 yılından itibaren turist sayısındaki bu artışlarla birlikte konaklama seçenekleri de otel ve benzeri dışında kalan tesislere yönelmeye başlamıştır.

İtalya'da il başkentleri ve belediyelerde yer alan otel ve benzeri tesisler, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki ziyaretçilerin toplam kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 80).

Grafik 80: İl Başkentleri ve Belediyelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süreleri-İtalya (2008-2019)

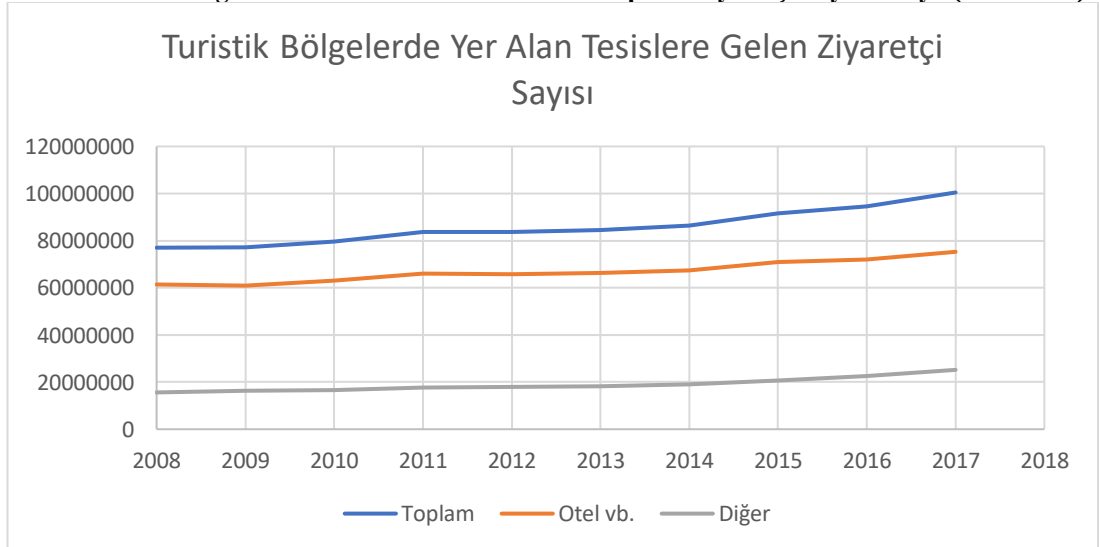
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Gelen turistlerin il başkentleri ve belediyelerde yer alan tesislerde konaklama süresi 2008 yılında toplamda 63262789 gecelik kalma süresinin %70,60'ı otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %29,40'ı diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirmektedir. 2017 yılına gelindiğinde sırasıyla bu oran %71,34 ve %28,66 olmakla birlikte ortalamada değişiklik olmamaktadır.

Turistik Bölgeler

İtalya'da turistik bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 81).

Grafik 81: Turistik Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)

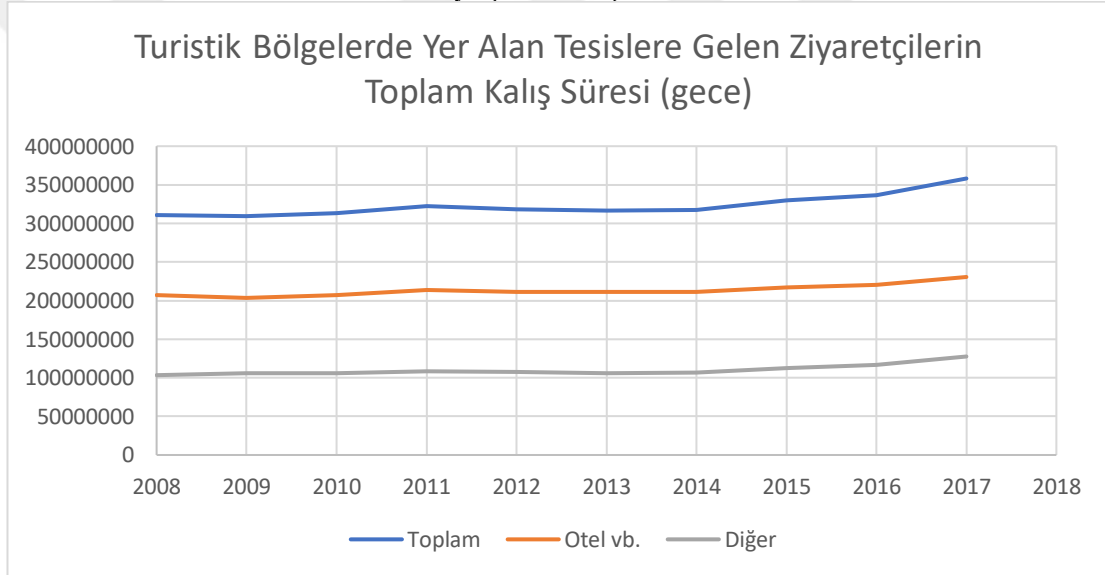

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Turistik bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçi sayısı 2008 yılında 770.362.253'tür. Bu turistlerin %79,73'ü otel ve benzeri konaklama türlerini tercih ederken, %20,27'si diğer konaklama türlerini tercih etmiştir. 2008 yılından sonra turist sayılarındaki artışlarla birlikte 2019 yılında bu sayı 1.004.622.082'ye çıkmıştır. Bu turistlerin %74,93'ü otel ve benzeri konaklama yerlerini tercih ederken, %25,07'si diğer konaklama türlerini tercih etmiştir. Yıllar içinde turist sayısında yaşanan artışlar ile birlikte aslında konaklama seçeneklerinde de yönelim otel ve benzeri tesisleri dışına kaydığı görülmektedir.

İtalya'da turistik bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 82).

Grafik 82: Turistik Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya (2008-2019)

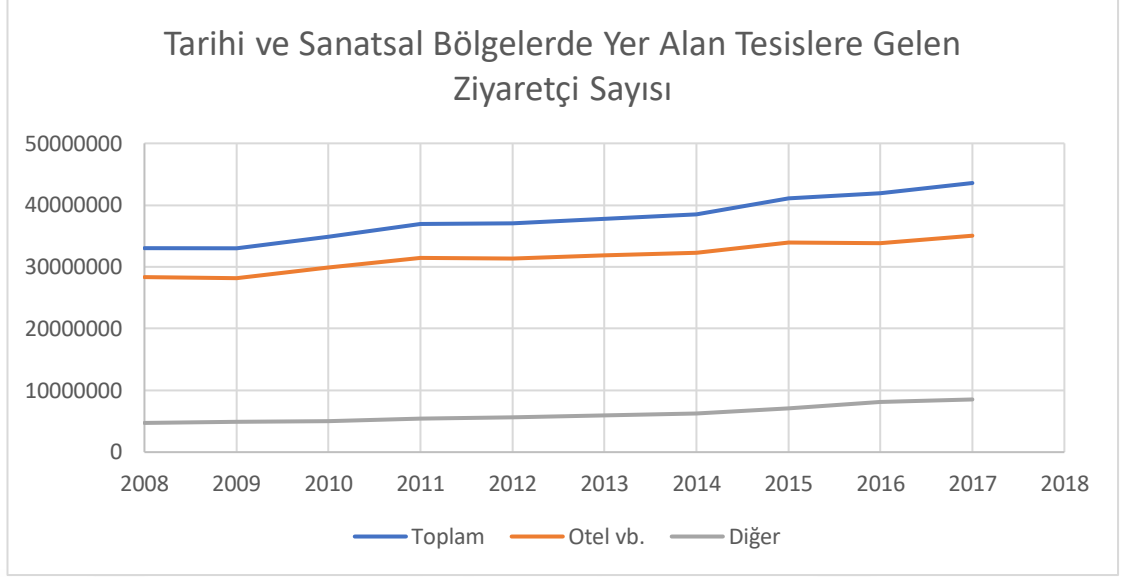
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Turistik bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin turistik bölgelerde kalma süreleri 2008 yılında 310.403.923'unun %66,69'u otel ve benzeri tesislerde gerçekleşirken, %33,31'i diğer tesislerde gerçekleşmektedir. 2017 yılında bu oranlar sırasıyla %64,38 ve %35,62 olmaktadır. Otel dışındaki tesislerde kalış süresinde bir artış söz konusudur.

Tarihi ve Sanatsal Bölgeler

İtalya'da tarihi ve sanatsal bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 83).

Grafik 83: Tarihi ve Sanatsal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)

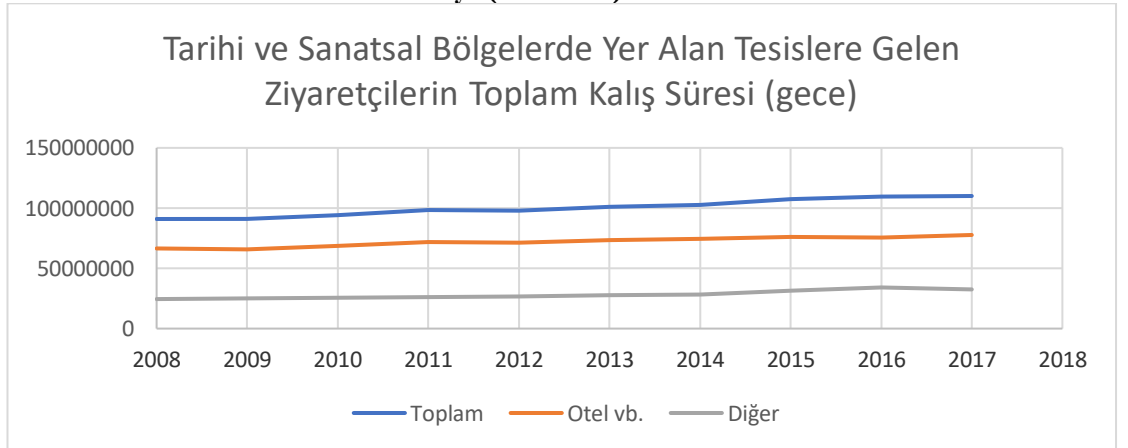

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tarihi ve sanatsal bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçi sayısı 2008 yılında 33.025.977 olmuştur. Bu turistlerin %85,68'i konaklama seçeneği olarak otel ve benzeri tesisleri tercih ederken %14,32'si ise diğer konaklama türlerini tercih etmektedir. 2019 yılına kadar turist sayısında sürekli bir artış yaşanmıştır. 2019 yılında turist sayısı 43.576.452'ya çıkmıştır. Bu turistlerin %80,43'ü otel ve benzeri tesislerde konaklamayı seçerken, %19,57'si diğer konaklama türlerine yönelmiştir. 2008 yılından 2019 yılına kadar turist sayısındaki artışla birlikte diğer konaklama türlerine olan ilginin de arttığı görülmektedir.

İtalya'da tarihi ve sanatsal bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 84)

Grafik 84: Tarihi ve Sanatsal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi-İtalya (2008-2019)

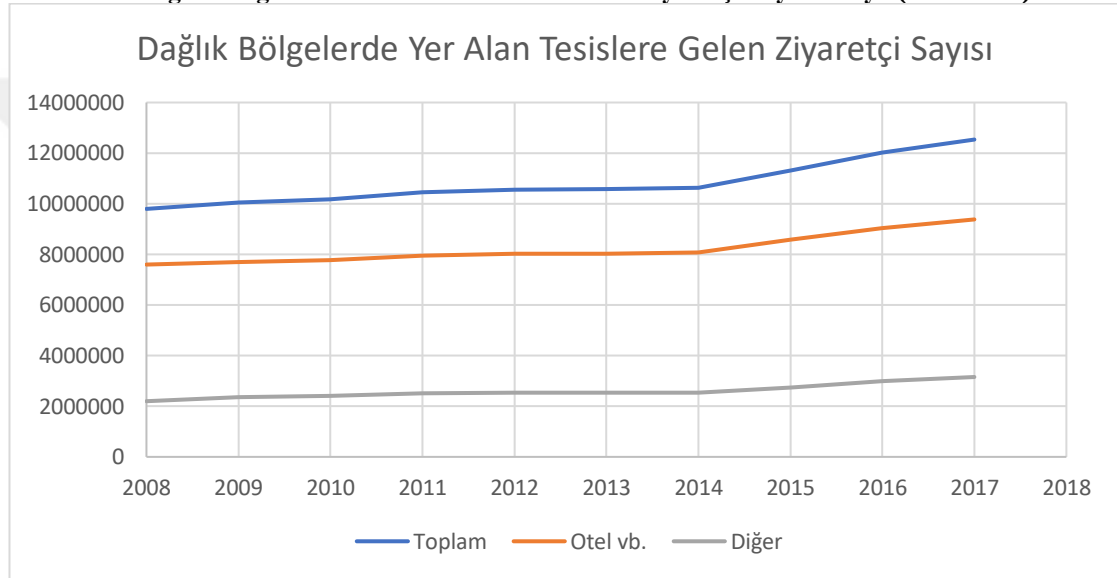
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında tarihi ve sanatsal bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin bu bölgelerde kalma süreleri 91.097.369'unun %73,12'si otel ve benzeri tesislerde gerçekleşirken, %26,88'i diğer tesislerde gerçekleşmektedir. 2017 yılında bu oranlar sırasıyla %70,61 ve %29,39 olmaktadır. Otel dışındaki tesislerde kalış süresinde bir artış söz konusudur.

Dağlık Bölgeler

İtalya'da dağlık bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 85).

Grafik 85: Dağlık Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)

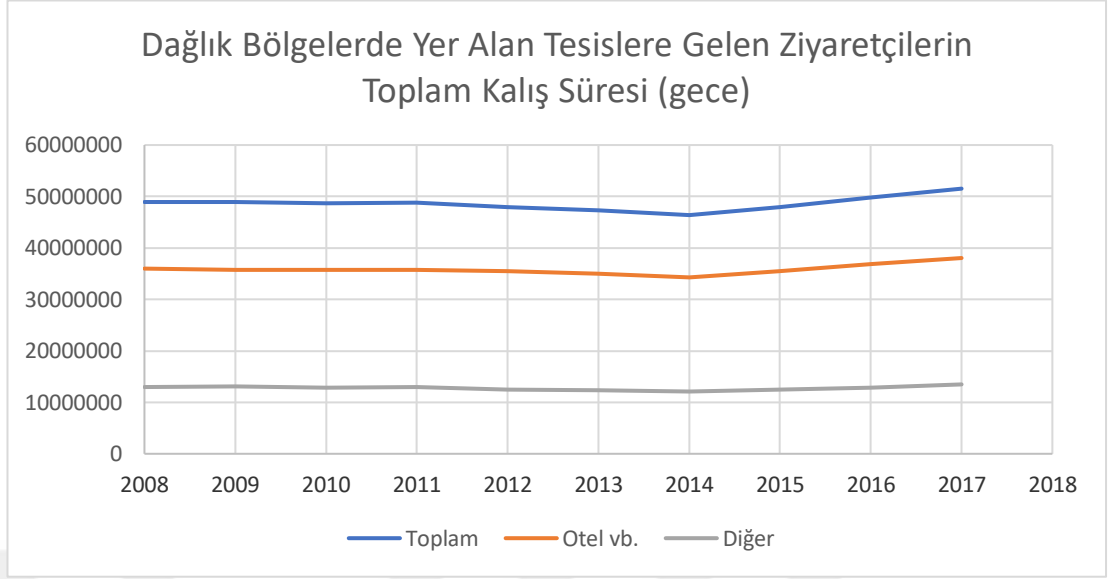

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında dağlık bölgelerde yer alan tesislere gelen turistlerin sayısı 9.797.222 iken bu sayının %77,55'i konaklama seçeneği olarak otel ve benzeri tesisleri seçmiştir. %22,45'i bu tesisler dışındaki seçenekleri tercih etmiştir. 2019 yılında ise gelen turist sayısında artış yaşanmakta ve bu sayı 12.536.536'ya çıkmıştır. 2008 yılından sonra otel ve benzeri tesisleri tercih edenlerin oranında düşüş yaşanmaya başlarken, turistlerin seçimlerinin diğer konaklama türlerine kaydığı görülmektedir. 2019 yılında konaklama seçeneği olarak otel ve benzeri tesisleri tercih eden turist sayısı genelin %74,83'ü diğer seçenekleri tercih edenlerin ise %25,17'sine denk gelmektedir. Otel dışındaki konaklama seçeneklerine eğilimde artış görülmektedir.

İtalya'da dağlık bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 86).

Grafik 86: Dağlık Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)

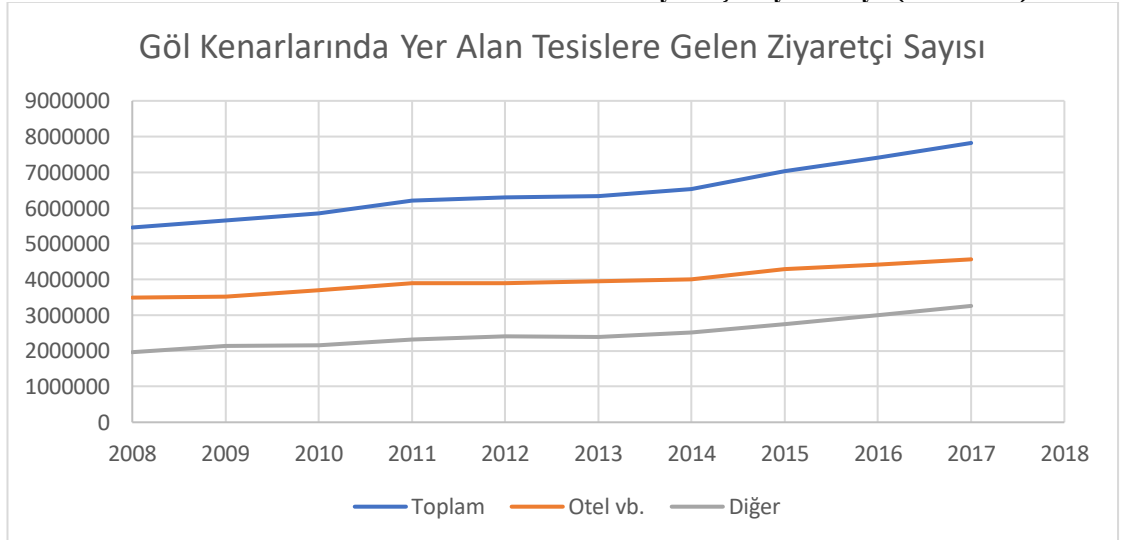
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında dağlık bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin bu bölgelerde kalma sürelerinin 48.912.171'unun %73,52'si otel ve benzeri tesislerde gerçekleşirken, %26,48'i diğer tesislerde gerçekleşmektedir. 2017 yılında bu oranlar sırasıyla %73,83 ve %26,17 olmaktadır. Oranlarda değişiklik olmamaktadır.

Göl Kenarları

İtalya'da göl kenarlarındaki bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 87).

Grafik 87: Göl Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)

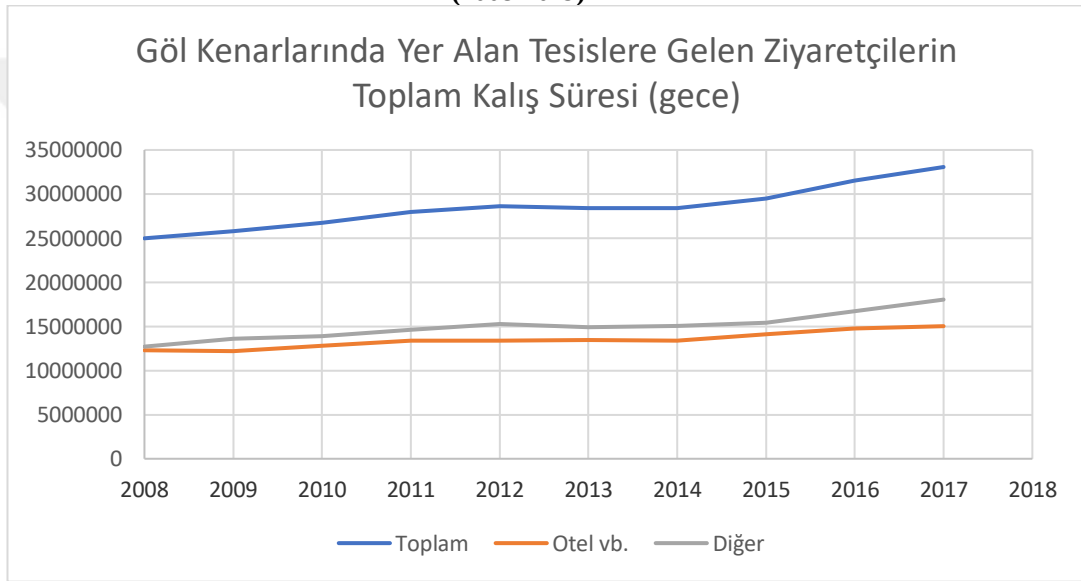

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında göl kenarında yer alan tesislere gelen turist sayısı toplamda 5.453.991 iken bu sayının %64,01'i otel ve benzeri tesislerde kalırken, %35,99'u diğer konaklama seçeneklerini tercih etmiştir. 2019 yılında ise gelen turist sayısı 7.820.504' çıkarken bu sayının %58,34'ü otel ve benzeri tesislerde %41,66'sı diğer konaklama seçeneklerini tercih etmiştir. Gelen ziyaretçilerde yaşanan artışla birlikte konaklama seçenekleri de otel ve benzeri tesisler dışına kaymıştır.

İtalya'da göl kenarındaki bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 88).

Grafik 88: Göl Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)

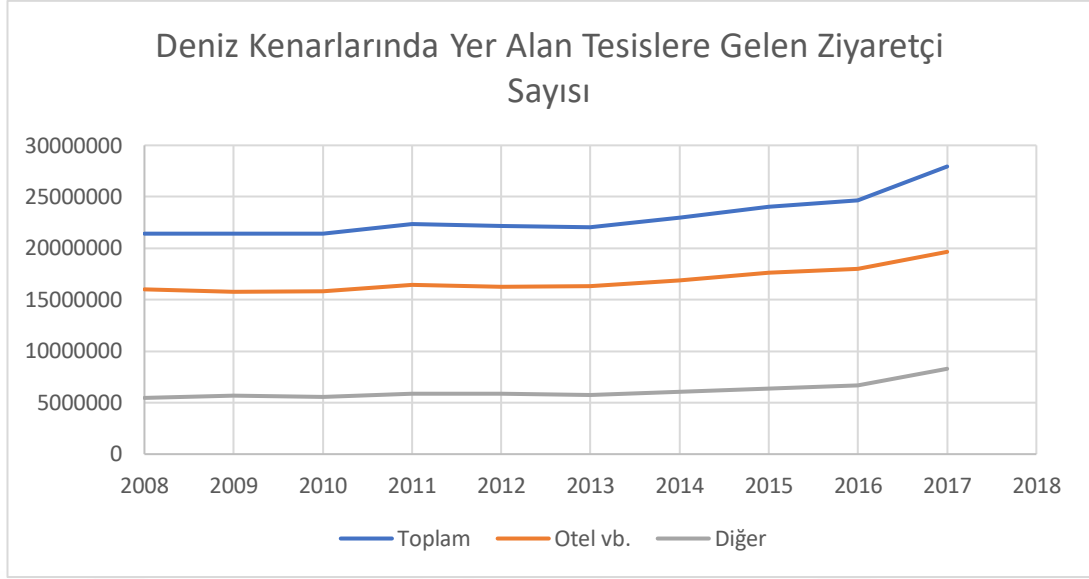
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında göl kenarında yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin bu bölgelerde kalma sürelerinin 24985578'inin %49,12'si otel ve benzeri tesislerde gerçekleşirken, %50,88'i diğer tesislerde gerçekleşmektedir. 2017 yılında bu oranlar sırasıyla %45,45 ve %54,55 olmaktadır. Otel dışındaki tesislerde kalış süresi 2008 yılında başa baş iken 2017 yılında otellerde kalınan süreyi geçmektedir.

Deniz Kenarları

İtalya'da deniz kenarlarındaki bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 89).

Grafik 89: Deniz Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)

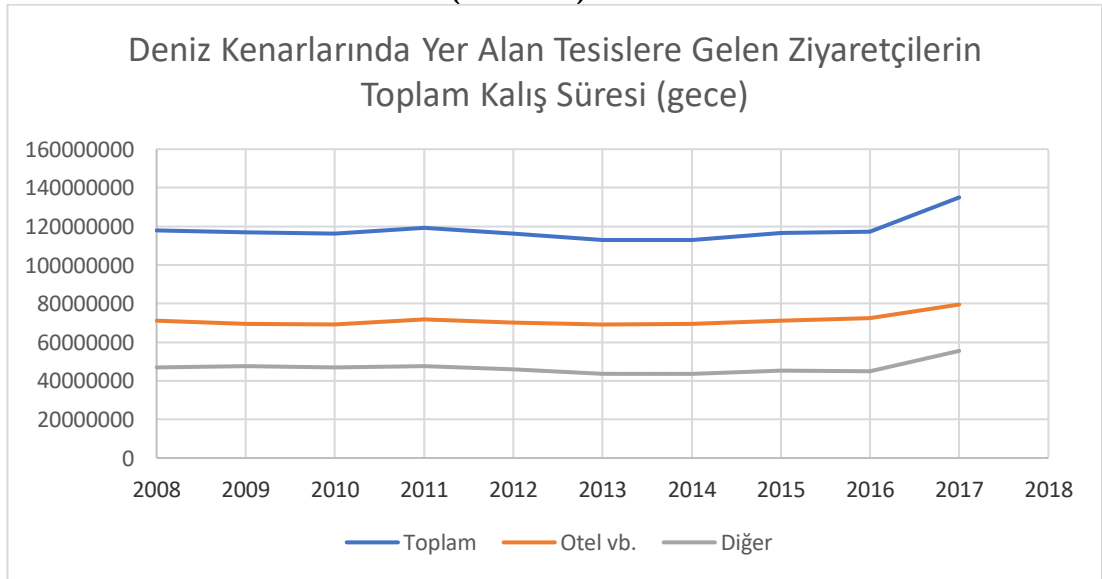

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında toplamda 21.443.994 kişi deniz kenarlarındaki tesislere gelmiştir. Bu turistlerin çoğunluğu otel ve benzeri tesislerde konaklamıştır. 2019 yılına gelindiğinde bu bölgelere gelen turist sayısı 27.943.262'ye çıkmıştır. Bu turistlerin %51,79'u otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %48,21'u ise diğer konaklama seçeneklerini tercih etmektedir.

İtalya'da deniz kenarlarındaki bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 90).

Grafik 90: Deniz Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)

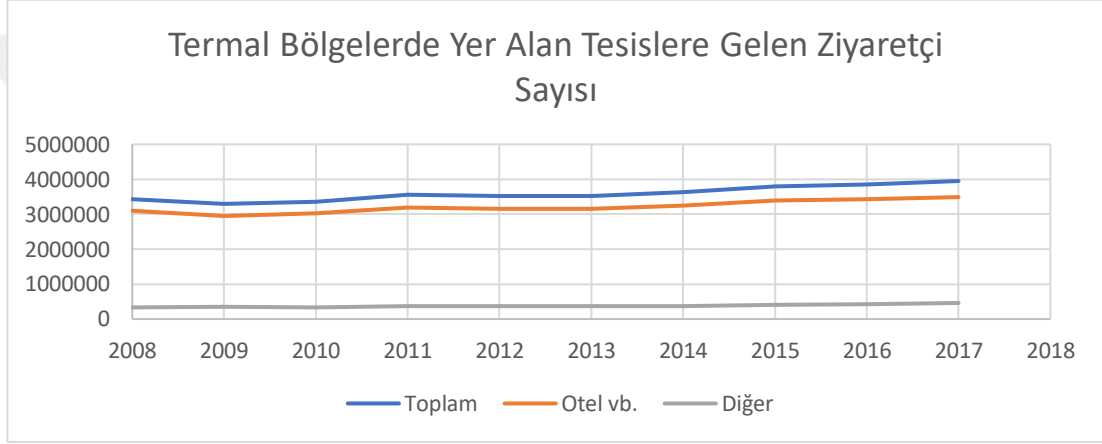
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında deniz kenarında yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin bu bölgelerde kalma sürelerinin 117.986.629'inin %60,32'si otel ve benzeri tesislerde gerçekleşirken, %39,68'i diğer tesislerde gerçekleşmektedir. 2017 yılında bu oranlar sırasıyla %58,90 ve %41,10 olmaktadır. Otel dışındaki tesislerde kalış süresi 2008 yılından 2017 yılında artış yaşanmaktadır.

Termal Bölgeler

İtalya'da termal bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 91).

Grafik 91: Termal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)

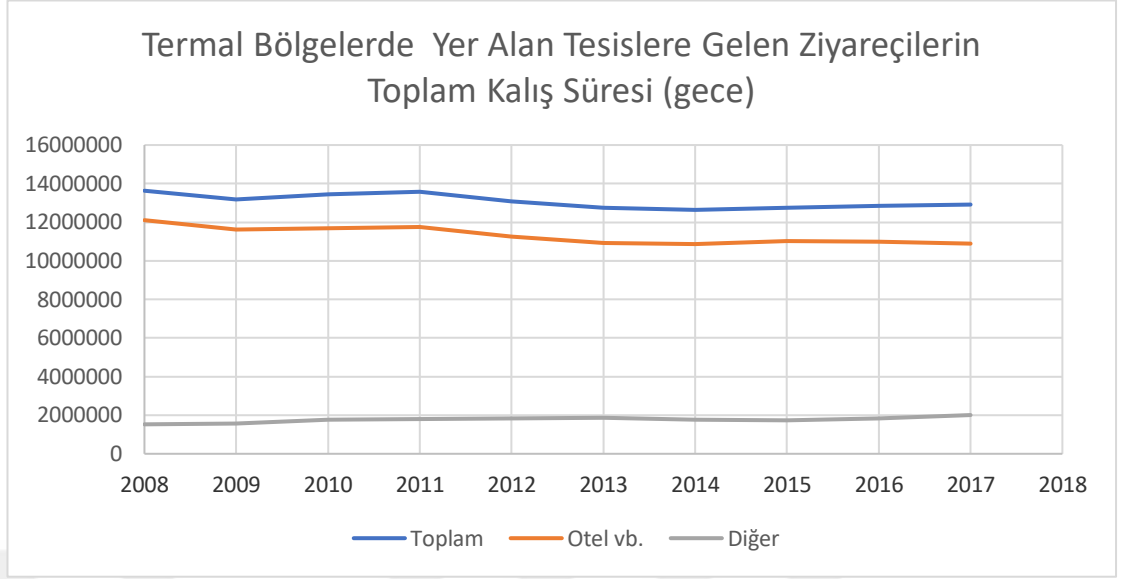

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

2008 yılında termal bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin sayısı 3.433.510'dur. %90,30'u otel ve benzeri tesislerde gerçekleşirken, %9,70'i diğer tesislerde gerçekleşmektedir. 2017 yılında bu oranlar sırasıyla %88,35ve %11,65 olmaktadır. 2008 yılından 2017 yılına kadar otel dışındaki tesislerde kalan turistlerin sayısının oranında otelde kalanlara göre artış yaşanmaktadır.

İtalya'da termal bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 92).

Grafik 92: Termal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)

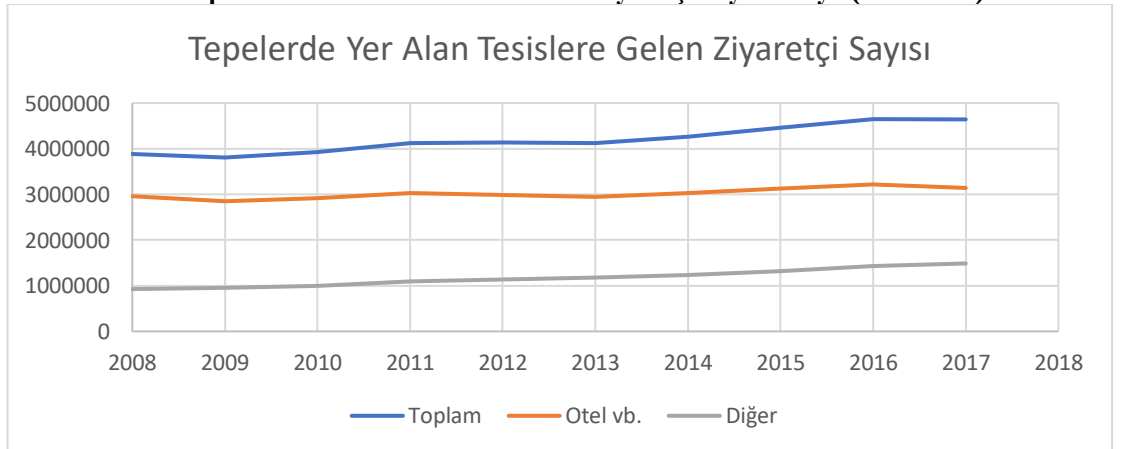
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında termal bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin bu bölgelerde kalma sürelerinin 13.631.656'sının %88,80'i otel ve benzeri tesislerde gerçekleşirken, %11,20'si diğer tesislerde gerçekleşmektedir. 2017 yılında bu oranlar sırasıyla %84,44 ve %15,56 olmaktadır. Otel dışındaki tesislerde kalış süresi 2008 yılından 2017 yılında artış yaşanmaktadır.

Tepelik Bölgeler

İtalya'da tepelik bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 93).

Grafik 93: Tepelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya (2008-2019)

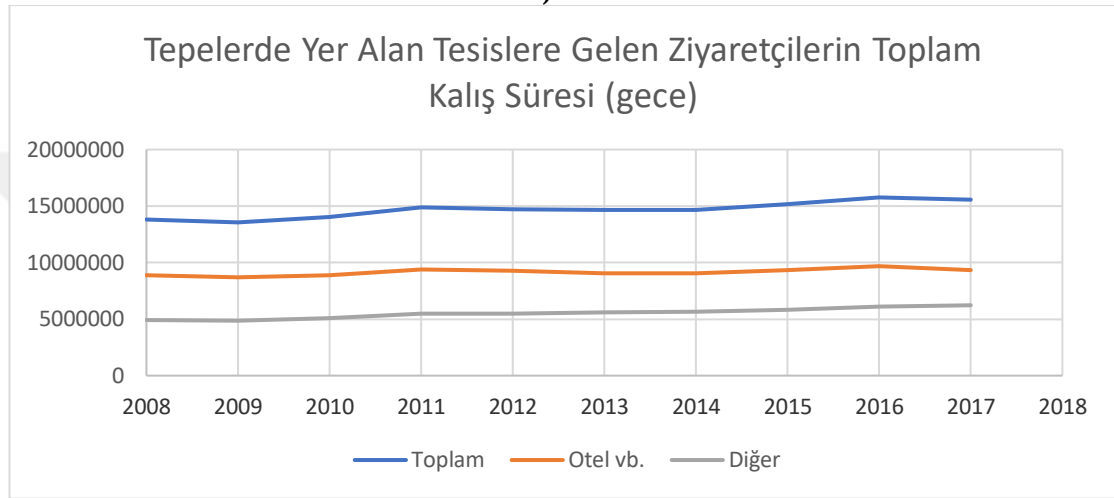

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında tepelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin sayısı 3.881.559'dır. Bu turistlerin %76,11'i otel ve benzeri tesislerde gerçekleşirken, %23,89'u diğer tesislerde gerçekleşmektedir. 2017 yılında bu oranlar sırasıyla %67,91 ve %32,09 olmaktadır. Otel dışındaki tesislere gelen turistlerin oranında 2008 yılından 2019 yılında artış yaşanmaktadır.

İtalya'da tepelik bölgelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde, bunların dışındaki yerlerde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 94).

Grafik 94: Tepelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2008 yılında tepelerde yer alan tesislere gelen ziyaretçilerin bu bölgelerde kalma sürelerinin 13790523'inin %64,52'si otel ve benzeri tesislerde gerçekleşirken, %35,48'i diğer tesislerde gerçekleşmektedir. 2017 yılında bu oranlar sırasıyla %60,07 ve %39,93 olmaktadır. Otel dışındaki tesislerde kalış süresi 2008 yılından 2019 yılında artış yaşanmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOSKANA BÖLGESİ'NDE KIRSAL TURİZM

3.1. Araştırma Sahasının Genel Coğrafya Özellikleri

İtalya, Kuzey Akdeniz'de Akdeniz'in tam ortasına denk gelecek şekilde Avrupa kıtasından çizme şeklinde uzanan Apenin Yarımadası üzerinde konumlanmış, dünyanın önemli devletlerinden biridir. Çizmenin doğusu Adriyatik Deniziyle çevriliyken, güneydoğusunda Yunan Denizi, batısında Tiren Denizi ve Kuzeybatısında ise Liguryen Denizi konumlanmıştır; Apenin Dağları'nın batısından Tiren Denizi'ne kadar uzanan Toskana Bölgesinin %67'sini tepeler, %25'ini dağlar oluştururken, Floransa ve Pisa' dan geçen Arno nehrinin şekillendirdiği vadideki düz ovalar ise bölgenin %9'unu oluşturmaktadır. Bölge, kıyıdan Akdeniz iklimine sahiptir. Denizden uzak yerlerde Avrupa kıtasına ait iklimin etkileri ile rakımın yüksek olduğu bölgelerde ise dağ ikliminin etkisi görülmektedir. Toskana, İtalya'nın 1934 Anayasası ile kısmi bölgesel özerklik verilmiş 20 bölgesinden birisidir. Toskana İtalya'nın merkez bölgesi olup, kuzeyde Emilia-Romagna, kuzey-batıda Liguria, batıda Tiren Denizi, doğuda Umbria ve Marche, güney-batıda Lazio bölgeleri ile sınırlandırılmıştır (Bkz. Harita: 2). İdari merkezi Floransa olan Toskana'nın nüfusu 3.668.333 (2021), yüz ölçümü ise 22.990 km²'dir. Toskana Bölgesinin illeri Arezzo, Firenze, Grosseto, Livorno, Lucca, Massa ve Carrara, Pisa, Pistoia, Prato, Siena'dır (Bkz. Harita: 2). Dünyaca ünlü Pisa Kulesi Toskana'nın Pisa kentindedir. Toskana'nın en büyük kenti olan Floransa İtalyan Rönesans'ının merkezi sayılmaktadır. Toskana, manzarası ve güzel sanatlara ait olan miras yönüyle tanınmaktadır. Toskana bölgesinin 6 ili UNESCO koruması altındadır: Floransa tarihi merkezi (1982), Siena tarihi merkezi (1995), Pisa Katedrali alanı (1987), San Gimignano tarihi merkezi (1990), Pienza tarihi merkezi (1996) ve Val d'Orcia (2004) (İzmir İtalyan Ticaret Odası, 2021).

Akdeniz havzasında bir ülke olan İtalya'da 1960 yılından 1980 yılına kadar 20 milyon insanın sanayileşmenin etkisiyle topraklarını terk ettiği görülmektedir. Bu sebeple, Ulusal Tarım ve Turizm Derneği kurularak, tarım turizmi fikri ortaya atılmıştır. Tarım yapan kişilerin evlerinin odalarını kiraya vermeleri, yerel ürünlerinin ticaretinin yapılması gibi amaçlar benimsenmiştir. Yapılan bu çalışmalarla tarım ile uğraşan kişiler tarımsal turistik işlere yoğunlaşmaya başlamış ve kırsal yaşamlarında kalmayı sürdürdükleri görülmüştür. Toskana, Umbria, Latium, Liquria vb. bölgelerde insanlar köy evlerini ikinci konut olarak değişime uğratmış ya da kırsal alanlara yeni villalar yapmışlardır. Deniz turizmi ve sanayileşmenin arasında sıkışmış olan ekonomi kırsaldaki tarımsal faaliyetlerle bölgeleri kalkındırmaya başladığı görülmektedir.

Harita 2: Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları

(Kaynak: Wikipedia, 2021)²

Harita 3: Toskana Bölgesi İdari Bölünüş Haritası

(Kaynak: Wikipedia, 2021)³

Toskana yarımadası; konumu, otelleri, doğal güzellikleri, manzaraları, sanatsal, kültürel ve tarihsel çekiciliği sayesinde yüksek sayıda turisti ağırlamaktadır. Floransa tek başına Toskana bölgesinin en çok turist çeken şehridir. Özellikle son yıllarda çocuklu ailelere yönelik turizmi artırmak için önemli çalışmalar yapılmaktadır. Kuzeyden başlayarak Apenin Dağları'nın sırtlarına kadar yeşil vadiler uzanır. Ayrıca asmalarla ve zeytin ağaçlarıyla dolu doğal görüntüsü ile bölgenin kalbi görkemli Volterra'da, eski Etrüsk köklerinin bulunduğu yerleri görmek mümkündür. Toskana Agriturizmi ile tüm Avrupa ülkeleri için bir Agroturizm cennetidir. Tuzlu ekmek, mantar, kestane ve badem üretiminde Toskana Bölgesi, bölgeler

² Toskana – Wikipedia. Erişim adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Toskana> (erişim tarihi: 13.12.2021).

³ Toskana – Wikipedia. Erişim adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Toskana> (erişim tarihi: 13.12.2021).

arasında birinci sırada yer almaktadır. Aynı zamanda Montalcino balı, Pienza peyniri, Floransa bifteği, Casentino salamı ve domuz eti gibi çeşitli ürünler de bölgede üretilmektedir. Bu ürünleri ve Toskana'nın adını dünyada duyurmayı amaç edinen 5.500 firma da bölgede faaliyet göstermektedir. Toskana'nın kırsal alanlarında o bölgeye ait zeytinyağı, şarap ve peynir üretimi yapan, kendi ürünleri ile hazırladıkları sebze ağırlıklı son derece lezzetli yemekleri sunan ve oda kiralayan çiftlik veya şatolara sıkça rastlamak mümkündür (Fotoğraf 10). Toskana bölgesinin şarap üretimindeki sektördeki gücünde iklim özelliklerinin, bağlarının mikro klima şartlarının üzüm yetiştirilmesine uygun olmasıdır (İzmir İtalyan Ticaret Odası, 2021).

Fotoğraf 10: İtalya'da kırsal turizm çiftlik evine gelen turistlere, çiftliğin bahçesinden toplanmış ürünlerden yaptırılan yemeklerin hazırlanma süreci

Toskana, yaklaşık 500 km'lik bir kıyı şeridinde sahiptir. Bunun dışında, bölgede yüksek dağlar bulunmamasına rağmen, kış turizmi oldukça gelişmiştir. Kayak tesislerine sahip olan en önemli merkezler Pistoia Alplerindeki Abetone, Cutigliano, San Marcello adlı kayak merkezleri ile Amiata dağındaki Abbadia San Salvatore Kayak Merkezidir. Su seviyesinin yüksek kaldığı zamanlarda ise, yaz ve kış turizmi yerine kongre turizmi öne çıkmaktadır. Ayrıca Toskana karaciğer şikâyetlerine iyi gelen suları ile de uluslararası ün kazanmıştır. Sahip olduğu 100 bin kongre salonuyla İtalya'nın ikinci önemli bölgesidir. Otellerin toplam yatak kapasitesi 220 bindir. Toskana her yıl yaklaşık 9 milyon turist tarafından ziyaret edilmektedir (İzmir İtalyan Ticaret Odası, 2021).

Toskana Hakkında

Toskana, Orta İtalya'da bir bölgedir. 22,985 km²'lik bir alanı ve yaklaşık 3,7 milyonluk bir nüfusu kapsamaktadır. Bölgesel başkent Floransa'dır. Bölgesel inovasyon sistemi iyi yapılandırılmıştır ve yüksek konsantrasyonda araştırma enstitüleri ve üniversiteler ve yüksek teknoloji işletmelerinin önemli kümeleri ile karakterize edilmiştir. Temel zayıflık, küçük firmaların ve geleneksel uzmanlıkların yaygınlığı nedeniyle düşük Ar-Ge yatırımları seviyesinin düşük olmasıdır (European Comission, 2020).

Günümüzde Toskana

Toskana, dünya çapında eşi benzeri olmayan bir tarihi hazinedir. Bölge sanat şehirleri ve büyük kültürel mirasa sahip küçük pitoresk köylerle doludur, ancak aynı zamanda pastoral kırsalı ve inişli çıkışlı tepeleriyle büyüleyici manzarası nedeniyle olağanüstüdür (Fotoğraf 11). Muhteşem adaları ve kıyı bölgeleri, koruma altındaki parkları ve son olarak otantik lezzetlerle sade yemekleri ve şarapları dünyanın en iyileri arasında yer almaktadır⁴.

Fotoğraf 11: Toskana'da Palaia çevresinden selvi ağaçlı yollar

⁴ Tuscany. Erişim adresi: <http://www.italia.it/en/discover-italy/tuscany.html> (erişim tarihi: 05.05.2021).

Nüfus Özellikleri

2008 yılında kilometrekare başına 161 nüfuslu Toskana'nın nüfus yoğunluğu, ulusal ortalamanın (198,8 / km²) altındadır. Bu, Arezzo, Siena ve özellikle Grosseto (50/km²) illerinin düşük nüfus yoğunluğundan kaynaklanmaktadır. En yüksek yoğunluk Prato eyaletinde (675 / km²), ardından Pistoia, Livorno, Florence ve Lucca illerinde bulunur ve Livorno, Prato, Viareggio, Forte dei Marmi ve Montecatini Terme (tümü 1.000/km²'den fazla nüfus yoğunluğuna sahip) ve Floransa kentlerinde en tepeye ulaşmaktadır (3.500/km²'den fazla). Nüfusun bölgesel dağılımı Toskana'nın sosyo-kültürel ve daha yakın zamanda ekonomik ve endüstriyel kalkınmasıyla yakından bağlantılıdır⁵.

Buna göre, en az yoğun nüfuslu alanlar, ana faaliyetin tarım olduğu yerlerdir, diğerlerinden farklı olarak, çok sayıda büyük sanayi kompleksinin varlığına rağmen, ana faaliyetlerin turizm ve ilgili hizmetler ile deri, cam, kâğıt ve giyim sektöründeki birçok küçük firma ile bağlantılı olduğu yerlerdir.

İtalyanlar toplam nüfusun %93'ünü oluşturmaktadır. 1980'lerden başlayarak bölge, özellikle Çin'den çok sayıda göçmen çekmiştir. Ayrıca önemli bir İngiliz ve Amerikan topluluğu vardır. 2008 itibarıyla, İtalyan Ulusal İstatistik Enstitüsü ISTAT, 275.149 yabancı doğumlu göçmenin Toskana'da yaşadığını ve toplam bölgesel nüfusun %7'sine eşit olduğunu tahmin etmektedir (ASOMEF, 2021).

Yeme İçme Kültürü

Tüm İtalyan mutfağında olduğu gibi, Toskana mutfağında da baklagiller, peynirler, sebzeler ve meyveler dâhil olmak üzere mevsimin en taze ve basit malzemeleri kullanılmaktadır. Tipik yemekler, Toskanalıların o hafta pazarda taze ve yerel olarak satın aldıkları ürünlere dayanmaktadır. Yemek hazırlanışı bakımından çok zor olmasa da lezzet açısından çok zengin ve çok doyurucu olarak tasvir edilebilir. Tüm yemekler bölgesel olarak pişirilen ekmeğin eşliğinde servis edilir: beyaz, sade, tuzsuz ve somun ekmeği gibi. Bu gelenek, yerel halkın ekmeğin pişirmeyi düşünme şeklini değiştiren, tuz vergisinin uygulandığı 16. yüzyıla kadar uzanıyor (Fotoğraf 12). Bu eski tuzsuz ekmeğin geleneği günümüze kadar devam etmiş ve şimdi İtalya'daki diğer bölgelerden ayrı olarak Toskana ekmeğini işaret etmektedir (Fotoğraf 13). İlk başta tuzsuz olmasından dolayı tatsızmış gibi bir hissiyat verebilir ancak bu durumun asıl amacı, elde kalan tüm yemek artıklarını kullanarak, ona ihtiyaç duyduğu tüm lezzeti vermek ve yemeğin sonunda ekmeğin sepetinizi günler geçse bile kullanılabilir

⁵ *Portrait Of The Regions - Italy - Toscana.* Erişim adresi: https://web.archive.org/web/20110721132424/http://circa.europa.eu/irc/dsis/regportraits/info/data/en/ite1_geo.htm (erişim tarihi: 06.05.2021).

durumda tutmaktadır. Tüm Toskana yemeklerinin temeli olan yerel zeytinyağının saf lezzetini tuzsuz ekmekler ile birlikte yoğun bir şekilde tüketilmektedir (Loring, 2015).

Fotoğraf 12: İtalya’da bir çiftlik evinin mutfağında turistlere hamur işi yaptırılırken

Fotoğraf 13: İtalya’da bir çiftlik evinde turistlere yaptırılmış pizzanın pişirilme anı

Ayrıca tarihten gelen birçok Toskana yemeği, tuscan sebze ve ekmek çorbası olan ribollita ve domates ve ekmek çorbası pappa al pomodoro gibi “israf etmeme” ilkesine

dayanılarak icat edilmiştir. Her ikisi de, çeşitli sebzeler ve baklagillerle tatlandırılmış baz olarak bayat ekmeği kullanır. Geleneksel olarak ribollita, yıl boyunca sık sık bulabileceğiniz soğan, havuç, kereviz, lahana ve lahana gibi ürünlerle birlikte, cannellini fasulyesi ve ucuz sebzelerle doyurucu hale getirilerek zenginleştirilmiştir (Fotoğraf 14). Pappa al pomodoro, tarife bağlı olarak sadece günlük ekmek, domates, zeytinyağı ve bazen bir miktar sarımsak ile yapılan çok geleneksel bir yemektir. Bu yemekler kulağa ne kadar basit gelse de, onlarca yıl boyunca yerel halkın ve ayrıca turistlerin gözdesi olacak kadar lezzetli ve popülerdir (Loring, 2015).

Fotoğraf 14: İtalya’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinin kendi bahçesinden toplanmış ürünler

Toscana mutfağından, Valdarno ve Mugello’dan gelen "bistecca alla fiorentina" adlı meşhur bir bifteği bulunmaktadır. Özel bir inek türü olan Chianina’dan gelen Toskana bifteği, kavrulmuş patates ve fasulyenin yanında servis edilmektedir. Bistecca, masada kaç kişi olduğuna bağlı olarak kesilir ve servis edilir. Hem gösteriş yapmak hem de bifteğin boyutunu onaylamanız için, genellikle gelip size bifteği pişirmeden önce gösterilmektedir (Loring, 2015).

Toscana garnitürleri diğer bölgelerden çok farklı değildir ancak menüde her zaman fasulye ve zeytinyağında sotelenmiş bir çeşit doyurucu yeşil sebze bulunmaktadır. Sık sık zeytinyağında ve sarımsakta sotelenmiş ıspanak veya hindiba görülmektedir. Ayrıca her zaman yan salatalar, közlenmiş patates ve mevsiminde çeşitli yöntemlerle hazırlanan enginarlar, yaz aylarında patlıcan gibi ızgara karışık sebzeler ve kızarmış kabak çiçekleri bulunmaktadır (Loring, 2015).

Toscana tatlılarıyla ünlü değildir ve yemekler genellikle mevsimde basit bir parça meyve veya taze çilek ile servis edilir. Bununla birlikte, en geleneksel tatlı, Floransa'nın sadece 20 dakika kuzeyindeki Prato yakındaki bir kasabadan gelmektedir. Badem aromalı cantucci tabaklar, Vinsanto şarabına daldırmak suretiyle şarap yanında servis ediliyor. Tatlı şarap ve çıtır kurabiye ile birlikte Toskana yemeğini bitirmek hoş ve hafif bir lezzet olarak tercih edilmektedir. Son olarak ise yemekler her zaman bir espresso ile bitirilmektedir (Loring, 2015).

Fotoğraf 15: İtalya'da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinin çilek serası

Fotoğraf 16: İtalya'da kendi ürünlerini yetiştiren bir çiftliğin turistlere ikram ve satışı için yaptıkları ev yapımı reçelleri

İdari Yapı

Toscana Devlet Başkanı, hükümetin başıdır. Yasama yetkisi Toscana Bölgesel Konseyi'ne verilirken, yürütme yetkisi, halk tarafından doğrudan seçilen Başkan tarafından yönetilen Bölgesel Hükümet tarafından kullanılır. Bölgesel kurumların işleyişini düzenleyen mevcut statü, 2005 yılından beri yürürlüktedir.

Toscana, Emilia-Romagna, Umbria ve sözde İtalyan siyaseti “Kızıl Dörtgen” Marche'den oluşan merkez sol Demokrat Parti'nin bir kalesidir. Toscana 1970'ten beri sürekli olarak solcu hükümetler tarafından yönetilmektedir⁶.

Ekonomi Özellikleri

Toscana'da kişi başına GSYİH, 2018'de 32.000 avroya eşitti ve 2009'dan bu yana %1,2 artarak, İtalyan GSYİH'si 29.700 Euro ve Avrupa'daki GSYİH değeri 31.000 Euro'dan daha yüksektir. 2018'deki nominal bölgesel GSYİH 117.638,34 milyon Euro'ya eşitti ve ulusal GSYİH'nin %7'sini oluşturmaktaydı. 2016-2018 döneminde ise pozitif bir trend başlamıştır (2016 için +%2,2 ve 2018 için +%2,6). Ulusal ortalamaya kıyasla (2016 ve 2017 için +%2,4, 2018 için +%1,7) Toscana daha iyi iyileşme işaretleri göstermiştir (European Commission, 2020).

2017 yılında, Toscana'da faaliyet gösteren yaklaşık 327.533 ticari firma vardı. Bölgesel firmaların %75'inden fazlası hizmet sektöründe faaliyet göstermektedir ve bunların %34'ü hizmet ticareti, taşımacılık ve otelcilik sektöründe faaliyet göstermektedir. İnşaat sektöründeki firmaların sayısı %11, sanayi firmaları ise %12'dir. Toscana endüstriyel kümelenmelerinin ana uzmanlıkları arasında tekstil; deri ayakkabılar ve giysiler; tarımsal gıda; taş ve mermer; kimya ve yağ; ve makine olarak yer almaktadır. Ayrıca, Pisa bölgesindeki yazılım endüstrisi gibi yeni (geleneksel olmayan) uzmanlıklar ortaya çıkmaktadır. Krizin etkilerini ilk kez hissedilen imalat sektörü, satış ve üretim seviyelerinde düşüş bildirmiştir. Genel performans, daha küçük firmalar (özellikle zanaatkarlar) ve moda endüstrisindekiler için çok daha kötü durumda olduğu görülmektedir (European Commission, 2020).

İşsizlik oranı 2015'teki %9,2'den 2019'da %6,8'e düşmüştür. Bu aynı zamanda 2015'te %64,8'den 2019'da %66,9'a (+%3,2) çıkan istihdam oranını da göstermektedir. İstihdam oranı Avrupa istihdamından (%69,2) düşük, ancak İtalya'nın ülke içindeki oranından (%59) yüksektir (European Commission, 2020).

---

⁶ *Tuscany*. Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Tuscany#cite_note-ite1geo-11 (son erişim tarihi: 13.05.2021).

Toscana'daki alt toprak, demir cevheri, bakır, cıva ve linyit madenleri, Larderello'daki ünlü soffioni (fumarole) ve Versilia'daki geniş mermer madenleri ile mineral kaynakları açısından nispeten zengindir. Payı her zaman düşse de, tarım hala bölge ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Bölgenin iç kesimlerinde tahıl, patates, zeytin ve üzüm yetiştirilmektedir. Eskiden bataklık olan alanlarda artık sebze, pirinç, tütün, pancar ve ayçiçeği üretilmektedir (waybackmachine, 2013).

Toscana, İtalya'da geleneksel olarak popüler bir destinasyondur ve turistlerin sayısına göre başlıca turistik yerler Floransa, Pisa, Montecatini Terme, Castiglione della Pescaia ve Grosseto'dur. Ek olarak, Chianti bölgesi, Versilia ve Val d'Orcia da uluslararası üne sahip ve gezginler arasında özellikle popüler yerlerdir⁷.

Fotoğraf 17: Toscana Val d'Orcia'dan bir görünüm

Fotoğraf 18: Toscana Chianti'den bir görünüm

---

⁷ D. Reali, *La Maremma regina del turismo. Solo le città d'arte la superano. Castiglione presenze record*. Erişim adresi: <https://www.ilgiunco.net/2015/10/08/la-maremma-regina-del-turismo-solo-le-citta-darte-la-superano-castiglione-presenze-record/> (erişim tarihi: 13.10.2015).

Bölgeye gelen turistlerin %40'ına katkıda bulunan deniz turizmi açısından, Castiglione della Pescaia'nın denizi, İtalyan sivil toplum örgütü Legambiente tarafından defalarca İtalya'nın en iyi denizi olarak aday gösterilmiştir. Castiglione, 2019'da yayınlanan en son sıralamada da ilk sırada yer almıştır. Kasaba aynı zamanda Toskana'da en çok ziyaret edilen sahil destinasyonu ve 2015'te kaydedilen yaklaşık 1,3 milyon turist girişiyle toplamda en çok ziyaret edilen dördüncü yer olmuştur. Diğer popüler sahil destinasyonları Grosseto (Castiglione'den sonra ikinci en popüler), Orbetello (üçüncü en popüler), Monte Argentario, Viareggio, Elba ve Giglio Adası'dır. Maremma, Toskana'da en çok ziyaret edilen sahil destinasyonlarını içermektedir⁸ (Legambiente, 2020).

Toskana'nın Kırsal Yaşamı ve Kırsal Turizm Üzerine Etkileri

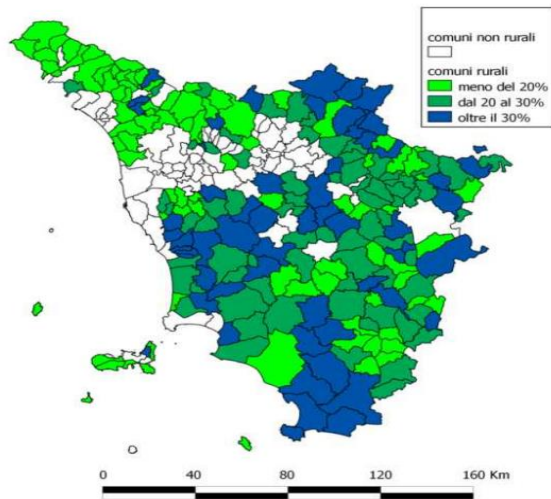
1980 yılından itibaren Toskana kırsalının gelişimini daha iyi anlamak için biraz geçmişe gitmek gerekmektedir. Burada Toskana'da uygulanan geleneksel tarım sistemi ve 1950'lerde yaşanan derin krizi tartışmak gerekecektir. Toskana'daki geleneksel tarım sisteminin temeli 15. yüzyıldan gelmekte ve diğer Orta İtalya bölgelerinde olduğu gibi ortaklığa dayanan bir sistem üzerine inşa edilmiştir. 15. yüzyılda Floransalı tüccarlar bölgenin kırsal alanında yer alan kırsal mülklerin çok büyük bir kısmını elinde tutmaktaydı. O dönemlerde Floransa'nın nüfusu 100.000 ile Avrupa'nın en büyük şehirlerden biri olarak yer alıyordu ve şehrin geçim kaynağı ağırlıklı olarak çevresindeki kırsal alanlarda üretilen gıdalardı. O dönemde tüccarlar, kırsal mülklerini yönetmek ve verimliliklerini artırmak amacıyla bu mülkleri çiftçilerle paylaşma yoluna gitmiştir. Ortak ekimi kullanarak başlayan paylaşımcılık hem toprak sahibi olan kişilere hem de toprağı olmayan çiftçilere birtakım avantajlar sağlamıştır. Bunlardan en öne çıkanları ise, boş duran mülklerin değerlendirilerek üretime katkı sağlaması, herhangi bir gelir elde etmeyen veya az gelir elde edebilen mülk sahiplerinin gelirlerini artırması, çiftçilerin de hem kendilerinin hem de ailelerinin işini yaparken barınma ve yiyecek ihtiyacını karşılayabildiği bir ortam oluşmuştu. Bu durum aynı zamanda Siena, Arezzo, Lucca gibi diğer Toskana şehirlerinin kırsal bölgelerinde de bu şekilde geleneksel bir hal almış durumdaydı. Böylelikle şehirdeki gıda ihtiyacını rahatlıkla karşılayabilen konum olarak yakında bulunan birçok merkez oluşmuş durumdaydı (Randelli et al., Rural tourism driving regional development in Tuscany. The renaissance of the countryside, 2012).

---

⁸ Legambiente. . *Legambiente e touring club Italiano presentano "vacanze Italiane*. Erişim adresi: <https://www.legambiente.it/comunicati-stampa/legambiente-e-touring-club-italiano-presentano-vacanze-italiane/> (son erişim tarihi: 10.06.2020).

Bunun yanında bahsi geçen zengin tüccarlar aynı zamanda yeni binalara, yeni yollara ve yeni tarım alanlarına birçok yatırım yaptılar. O dönemlerde Toskana'daki tüccarlar villa inşa ediyor ve çiftlik evlerini paylaşım yoluyla işletiyorlardı. Bu mimarinin bazı marjinal farklılıkları da bulunuyordu. Genel olarak Toskana tepelerinde, zeytin ağaçları, asma ve selvilerle birlikte, evlerin sınırlarını belirlemek için kullanılan geçitler ve oralara ulaşmak için birçok yol günümüzde hala varlığını sürdürmektedir. Toskana tepelerinde kırsal hayatta günümüzde çevresinde bahçe ve parkları olan villalardan, zeytin ağaçları ve üzüm bağlarıyla çevrili birçok çiftlik evi varlığını korumaktadır. Bu bölgedeki küçük şehirler veya kasabalar şeklinde nitelendirilebilecek yerler genellikle bu tepelerin aşağısında, ana yollar üzerinde yer almakta ve pazar yeri olarak gelişmiştir. Tüm bunlarla birlikte Toskana'nın birçok kırsal alanında terk edilmiş evlerin sayısı %30'un üzerindedir (Randelli et al., Rural tourism, 2012).

Grafik 95: Toskana'da Kırsal Alanlar ve Terk Edilmiş Evler

Beyaz: Kırsal alan değil.

Açık Yeşil: %20'den az

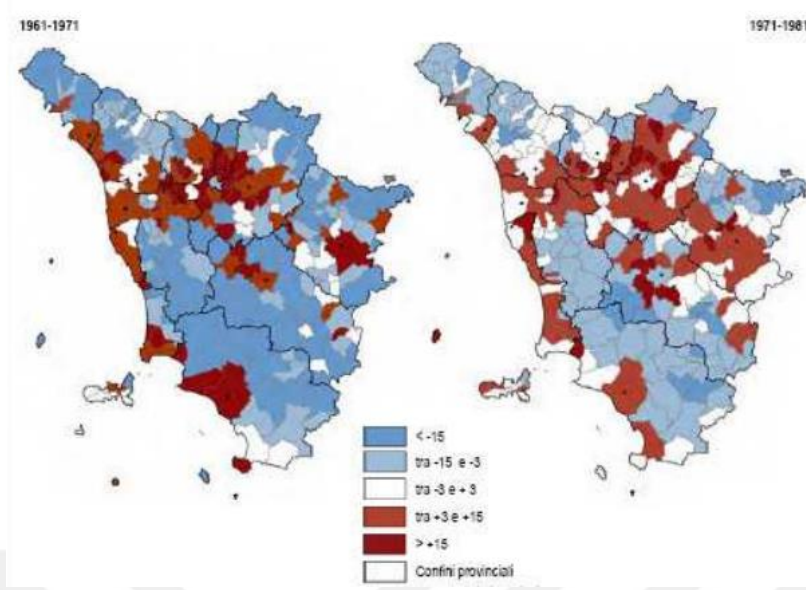
Yeşil: %20 ile %30 arasında

Mavi: %30'dan fazla

Kaynak: (Randelli, Romei, Tortora, & Tinacci, Rural tourism driving regional development in Tuscany. The renaissance of the countryside, 2012)

1950'li yıllarda derin bir tarım krizine girilmiştir ve birçok paylaşım yoluyla kurulmuş ortaklık son bulmuş ve evlerini terk etmiştir. Bu derin krizin birçok sebebi bulunmakla birlikte en göze çarpanı çiftlik gelirleriyle sanayi gelirleri arasında farkın 1955 yılında farkın giderek büyümesi olarak söylenebilir. Ayrıca, bu dönemde Toskana kırsalı depresif bölge ilan edilmiş ve birçok belediye bu dönemlerde nüfusunun %50'sinden fazlasını kaybetmiştir (Randelli et al., 2012). Aşağıdaki Grafik 96'te mavi renkteki bölgeler kırsallardan kaçışı, kırmızı renkteki bölgeler ise sanayileşmiş bölgelerin büyümesini temsil etmektedir.

Grafik 96: Toskana'da Kırsal Alanlardan Kaçış ve Sanayileşmiş Bölgeler

Kaynak: (Randelli, Romei, Tortora, & Tinacci, Rural tourism driving regional development in Tuscany. The renaissance of the countryside, 2012)

1980’li yıllardan bu yana, bu bölgede derin bir yeniden yapılandırma yoluna gidilmiştir. Bu sayede Toskana kırsalının tüm sosyal ve ekonomik göstergelerinde iyileşmeler görülmüştür. Şarap ve zeytinyağı üretimine dayalı, ihracata yönelik atılan adımlarla birlikte yeni ve modern bir tarım sistemi benimsenerek teknolojik bir yatırım yapılmıştır. Bu dönem öncesinde birçok terk edilmiş ev yerini talep artışına bırakmıştır. Bu talep artışında turistlerin ve bölgenin ve bölge dışından birçok sakinin de etkisi vardır. İlk zamanlarda çok ucuza satın alınabilen bu evler zamanla hızla değerlendirilerek bir servet karşılığında satın alınabilir duruma gelmiştir. Bu durumun en önemli sebebi Toskana’nın coğrafik olarak tarım turizmi oldukça elverişli bir noktada bulunmasıyla ilişkilendirilebilir. Bunun kanıtı sayılabilecek ulaşılabilirlik bakımından incelendiğinde 30 dakikadan daha kısa sürede 20 tarım turizmi konuma ulaşabilen nüfus miktarı İtalya için %46,1 iken Toskana için bu değer %99,1’dir (Randelli et al., Rural tourism driving regional development in Tuscany. The renaissance of the countryside, 2012).

Trento ve Bolzano eyaletlerinden sonra Toskana bölgesi, tarım turizmi üzerine yasa çıkaran ilk bölge konumundadır. Bölge yasası (n. 36/1987), turizmin, tarımsal üretimin yanında yalnızca ikincil bir faaliyet olması gerektiğini öngörüyordu. Bu yasanın önemi öncelikle bir tarım firması statüsünü korumak ve tarım turizmini ikincil bir faaliyet kapsamında resmi olarak kabul edilmesidir. Bu aynı zamanda Avrupa açısından da önemlidir çünkü çiftçilerin, tarımın gelişmesi üzerine tasarlanmış geniş bir politika ile birlikte fonlara erişim olanakları sağlamaktaydı. Bu yasayla birlikte çiftçilerin farkındalığı da artmış olup, bunun öncüsü olanlar bu gelişimden paylarını almış ve diğerlerinin de bu adımı takip etmesine sebep olmuşlardır.

1987 yılından beri verilen bu mali desteklerle birlikte çiftçiler hem eski ortaklık kurarak işlettiği ve üretim yaptığı çiftlik evlerini restore etme imkânı bulmuş, hem de yüzme havuzları, restoran ve spor tesisleri gibi pek çok olanaklar sağlama fırsatı buldular (Randelli et al., 2014: 375-389).

1990'lı yıllardan sonra iyice artan talep ve tekliflerle birlikte kırsal turizmdeki gelişim daha karmaşık bir aşamaya geçmiştir. Bu aşamada artık kırsal ekonomi, sadece manzara ve sosyal değişimin küçük bir temsilci değildir ve bir ana yol olarak görülmesi bile ulusal ve uluslar üstü politika yapıcılarının dikkatini çeken ve ilgi odaklarına girmeyi başaran bir unsur haline gelmiştir. Bu değişimle birlikte özellikle çiftlik gelirlerinin çeşitlendirilmesine, özellikle de küçük aile çiftliklerini ilgilendiren bu gelişmelerle birlikte kırsal ekonomiye fayda sağlaması, kırsal bölgelerden kentsel bölgelere gerçekleşen yoğun göçün önlenmesi, kentsel ve kırsal alan arasındaki kültürel alışverişte artışın sağlanması mümkün olmuştur. Genel olarak ele alındığında kırsal turizm ve kırsal gelişim, kırsal kalkınma için çok işlevli bir modele geçişin tek lokomotifi konumundansa bir itici güç olarak karşımıza çıkmaktadır (Randelli et al., 2014: 375-389).

2000'li yıllardan itibaren gelişime olan destek hızlanmış ve mevcut girişimlerle birlikte çalışanların profesyonelliğine, pazarlamaya yatırım yapılarak çeşitlik fırsatlar sunulmaya başlanmıştır. İkinci bölümde bahsedilen Ortak Tarım Politikaları, Ulusal Kırsal Kalkınma Programı ve Ulusal Kırsal Ağ Programı da bunların desteklenmesi ve fon sağlayarak geliştirilmesi, sektöre destek vererek büyümesi gibi pek çok amaca hizmet etmesi için uygulamaya konulmuştur. Tüm bunların da katkısıyla bu dönemde artık kırsal turizmden daha çok gelir elde edilmeye başlanmış ve ilgi çekiciliği yatırımcılar tarafından artmıştır. Bu aşamada en önemli faktörün ise kurumsal planlamanın önemi ortaya çıkmaktadır. Bu durum hem uzun hem de kısa vadede toplum faydasına işler başarırken aynı zamanda doğayı koruma yolunda da kaynakların doğru kullanımı önem kazanmıştır. Bu aşamada sürdürülebilirlik önemli bir hal almıştır. İtalya, Portekiz, Yunanistan ve özellikle İspanya'da görülen kıyı bölgelerine aşırı talepten dolayı doğal güzelliğin bazı noktalarda bozulduğu, yapılaşmanın artış gösterdiği ve bu sebeple birçok kıyı şeridinin yok olduğu görülmektedir. Kırsal turizmin gelişiminde buradan hareketle benzer sonuçlar alınmamasına dikkat edilmeli, kırsal alanların kentselleşmesinin önü açılmamalıdır (Randelli et al., 2014: 375-389).

Toskana'daki bir çiftlik evi ve odası aşağıda gösterilmiştir.

Fotoğraf 19: Toskana Palaia'da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evi

Fotoğraf 20: Toskana Palaia'da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinin turistlerin konaklaması için olan bir odası

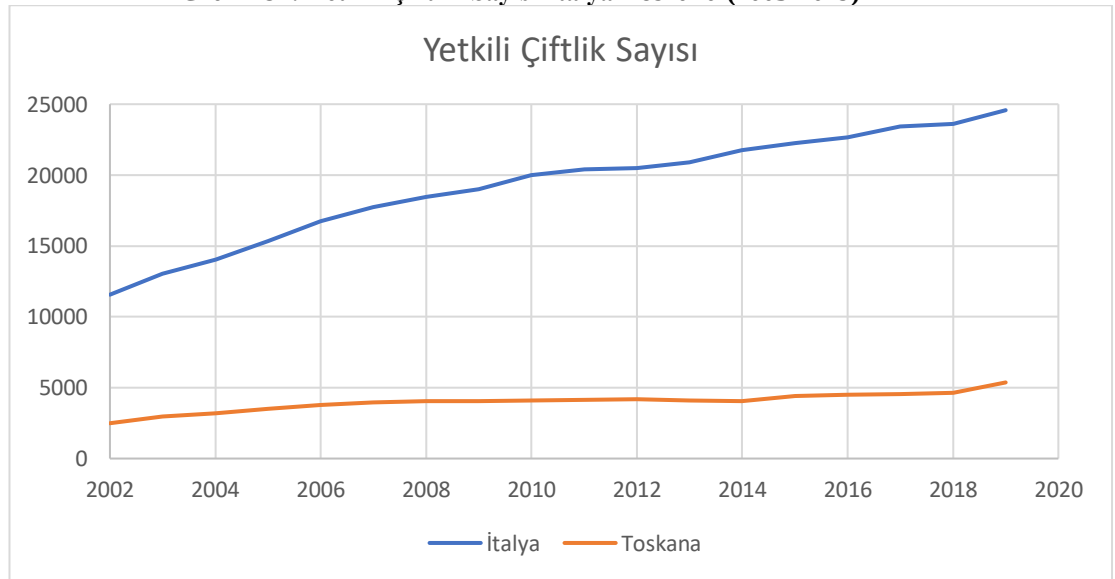
Fotoğraf 21: Toskana Palaia’da kırsal turizm yapılan bir çiftlik evinin bahçesi

3.2. Toskana’nın Kırsal Turizm Özellikleri

3.2.1.Çiftlikler

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 97).

Grafik 97: Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

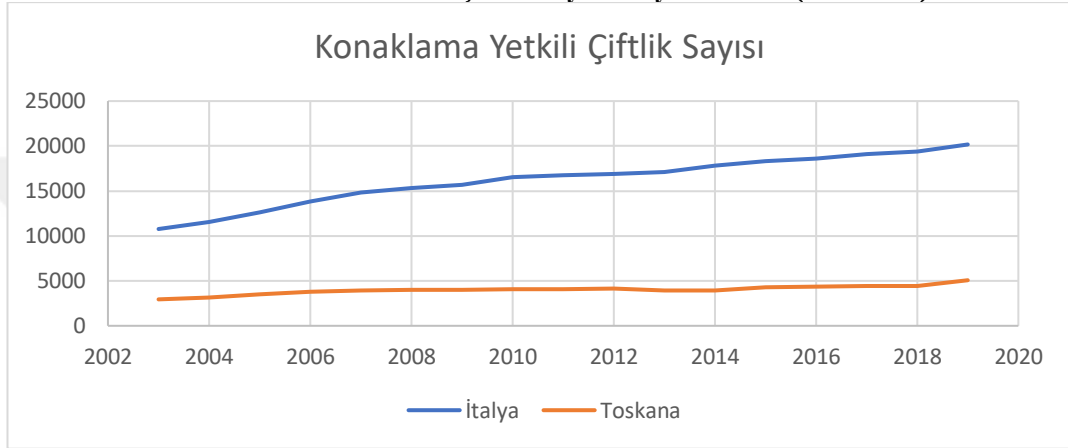
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2002 yılı verilerine göre İtalya genelinde yetkili çiftliklerin %21,56'sı Toskana Bölgesi'nde yer almaktadır. 2019 yılına kadar yetkili çiftlik sayılarındaki artışlarla birlikte, 2019 yılında Toskana'nın genel içindeki payı %21,84 ile değişiklik olmamıştır.

Konaklama Yetkililer

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki konaklama yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 98).

Grafik 98: Konaklama Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

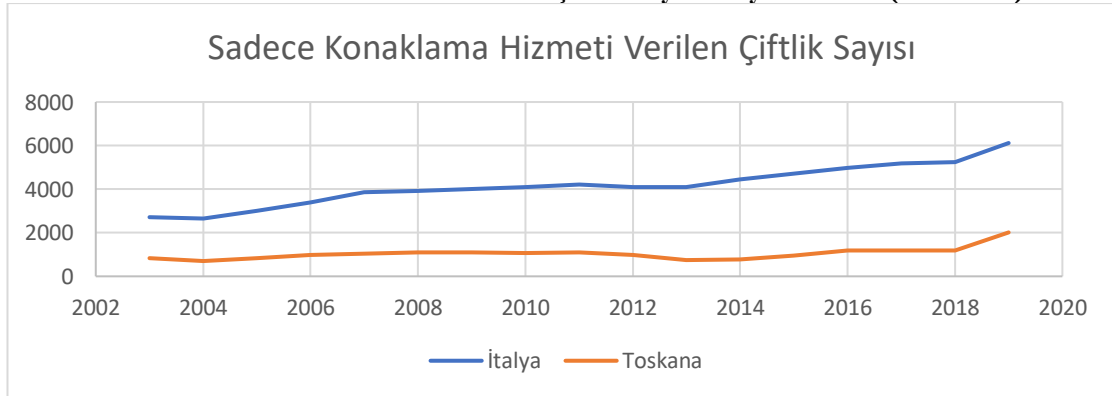
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılı verilerine göre İtalya genelinde konaklama yetkili çiftliklerin %27,31'i Toskana Bölgesi'nde yer almaktadır. 2019 yılına kadar yetkili çiftlik sayılarındaki artışlarla birlikte, 2019 yılında Toskana'nın genel içindeki payı %25,14'e gerilemiştir.

Verilen Hizmet Bakımından Konaklama Yetkili Çiftlik Sayıları

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki verilen hizmet bakımından sadece konaklama yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 99).

Grafik 99: Sadece Konaklama Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

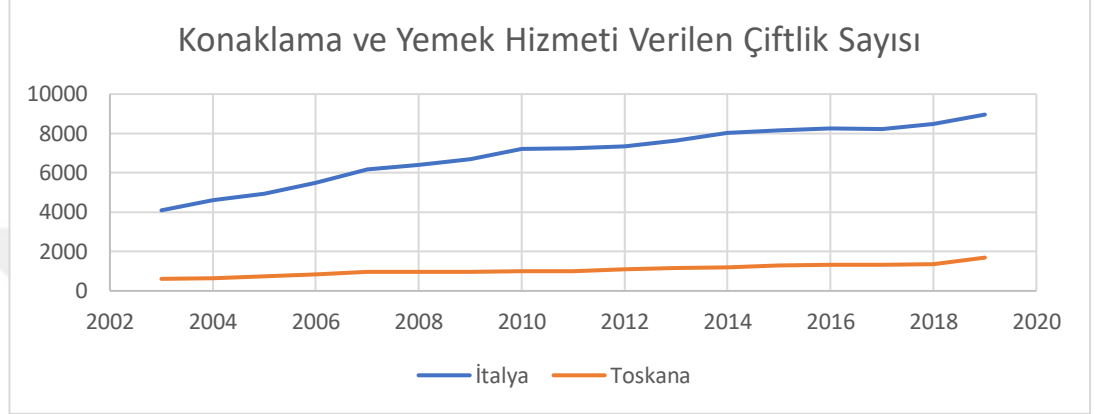

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılı verilerine göre İtalya genelinde sadece konaklama hizmeti veren çiftliklerin %31,07'si Toskana Bölgesi'nde yer almaktadır. İtalya genelindeki çiftlik sayılarıyla bu oran yıllar içinde değişime uğrasa bile, 2019 yılında Toskana'nın genel içindeki payı %32,94'lük bir paya sahiptir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki konaklama ve yemek hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 100).

Grafik 100: Konaklama ve Yemek Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

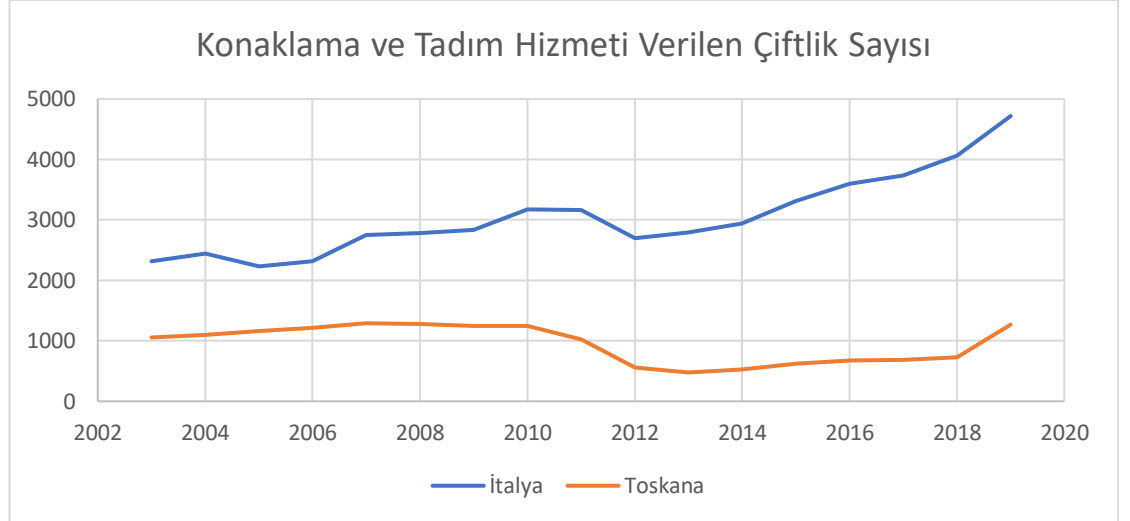

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama ve yemek hizmeti veren çiftlik sayısı 2003 yılı verilerine göre İtalya'da 4.093 adet iken Toskana Bölgesi'nde bu sayı 613'tür. Bu da İtalya geneline göre Toskana Bölgesi'nin %14,98'lik bir paya sahip olduğunu göstermektedir. 2019 yılında ise Toskana Bölgesi İtalya'nın %18,88'lik paya sahip olarak sektördeki payını arttırmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki konaklama ve tadım hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 101).

Grafik 101: Konaklama ve Tadım Hizmeti Verilen Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

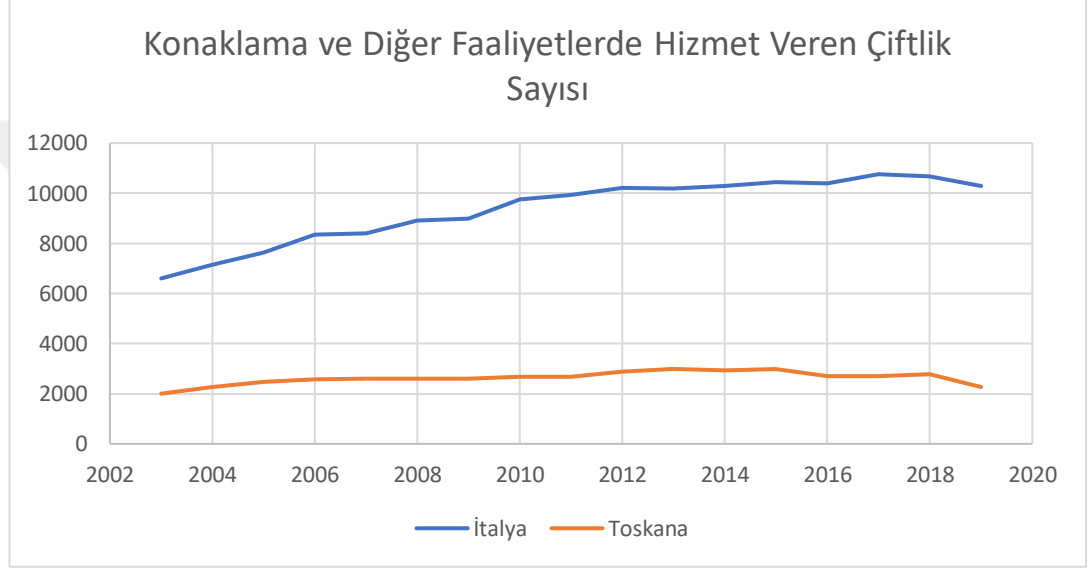

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya’da 2003 yılında toplamda 2.315 adet çiftlik hizmet verirken Toskana’nın ülke genelindeki payı 1.059 adet çiftlik ile %45,75’lik çok yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. 2012 yılına gelindiğinde ülke genelindeki payı %20,54’e bir sonraki yıl ise %17,10’a kadar düştüğü görülmektedir. 2019 yılında İtalya genelindeki çiftlik sayısı 4.718’e ulaşmaktadır. Toskana Bölgesi’nin 2019 yılındaki 1.270 adet çiftlik ile payı %26,92 ile sınırlı kalmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki konaklama ve diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 102).

Grafik 102: Konaklama ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

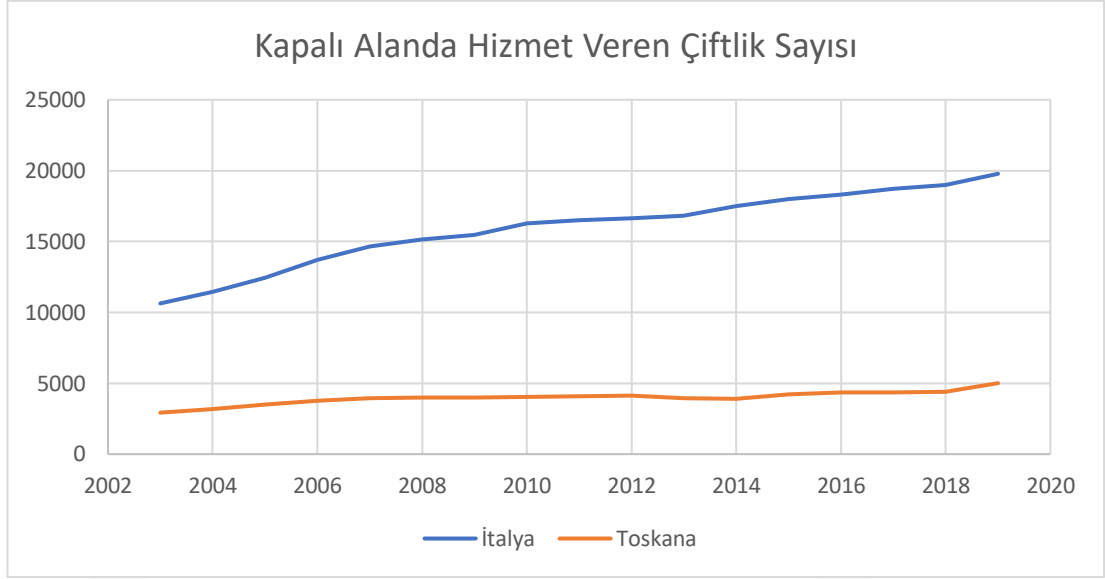
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında Toskana Bölgesi’nin İtalya genelindeki payı %30,34’tür. 2003 yılından 2011 yılına kadar bu oran %20 ile %30 arasında değişiklik gösterirken, 2019 yılında bu oran %22,05’e gerilemiştir.

Alan Bakımından Konaklama Yetkili Çiftlik Sayısı

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki kapalı alanda hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 103).

Grafik 103: Kapalı Alanda Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya genelindeki kapalı alanlarda hizmet veren çiftlik sayısının 2003 yılında %27,51'lik kısmı Toskana Bölgesi'ndedir. 2019 yılında İtalya'daki toplam çiftlik sayısı 10.634'ten 19.777'ye çıkmakta ve %85,97'lik bir artışa denk gelmektedir. Toskana Bölgesi'nde ise 2003 yılında bu sayı 2.925 iken 2019 yılında 5.008'e çıkararak bu artış %71,21'dir. 2019 yılında Toskana'nın ülke genelindeki payı %25,32 ile sektördeki payını korumaya devam etmiştir

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki açık alanda hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 104).

Grafik 104: Açık Alanda Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

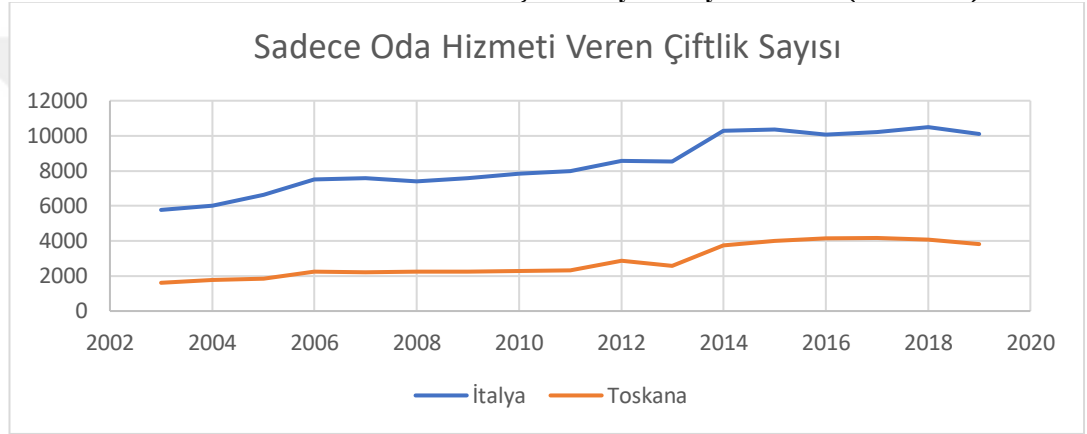
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya genelindeki açık alanlarda hizmet veren çiftlik sayısının 2003 yılında %6,89'luk kısmı Toskana Bölgesi'ndedir. 2019 yılında İtalya'daki toplam çiftlik sayısı 766'dan 1.390'a çıkmaktadır. Toskana Bölgesi'nde ise 2003 yılında bu sayı 49 iken 2019 yılında 152'ye çıkarak %71,21 artmıştır. 2019 yılında Toskana'nın ülke genelindeki payı %25,32 ile sektördeki payını korumaya devam etmiştir. 2003 yılından 2019 yılına gelindiğinde açık alanda hizmet veren çiftlik sayısının İtalya genelindeki artışı %95,50 iken Toskana Bölgesi'nde bu artış %210,20'dir.

Oda Servisi Bakımından Konaklama Yetkili Çiftlik Sayıları

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki sadece oda hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 105).

Grafik 105: Sadece Oda Hizmeti Veren Çiftlik sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

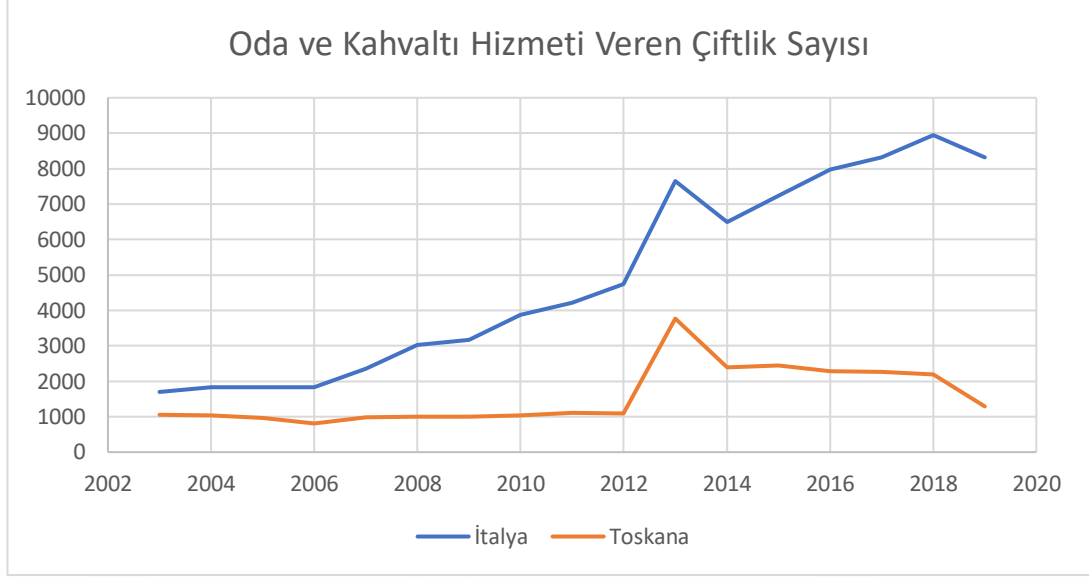

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya'da 2003 yılında sadece oda hizmeti veren çiftliklerin %27,94'ü, 2019 yılında bu çiftliklerin %38,88'i Toskana Bölgesi'nde bulunmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki oda ve kahvaltı hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 106).

Grafik 106: Oda ve Kahvaltı Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

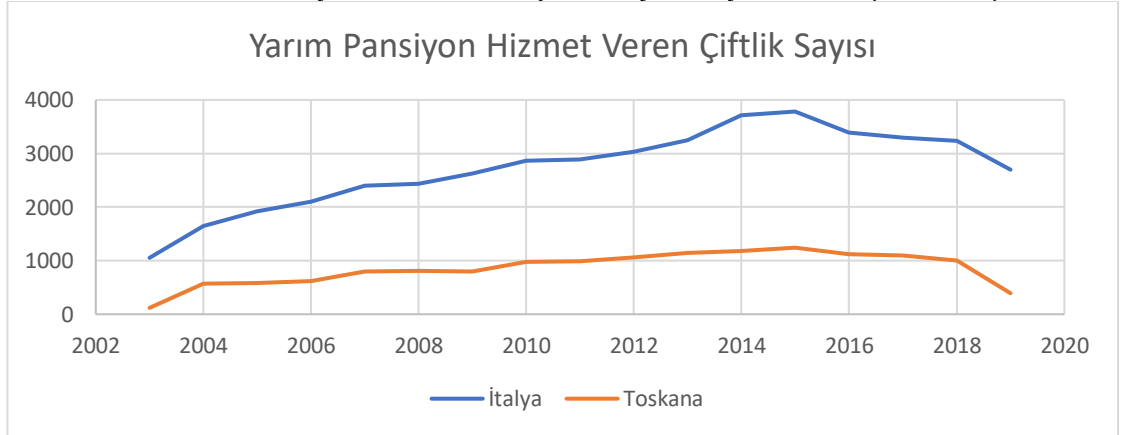
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında toplam sayısı 1.698 olan bu çiftliklerin 1.062 adedi Toskana

Bölgesi'ndedir. Bu da %62,54 ile yüksek bir orana denk gelmektedir. 2014 yılından sonra ülke genelinde bu çiftliklerin sayısı hızla artarak 2019 yılında bu çiftliklerin sayısı 8.322'ye yükselmektedir. Toskana Bölgesi'nde ise 2014 yılından sonra düşmeye başlamakta ve ülke genelinin sadece %15,40'ına sahiptir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki yarım pansiyon hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 107).

Grafik 107: Yarım Pansiyon Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

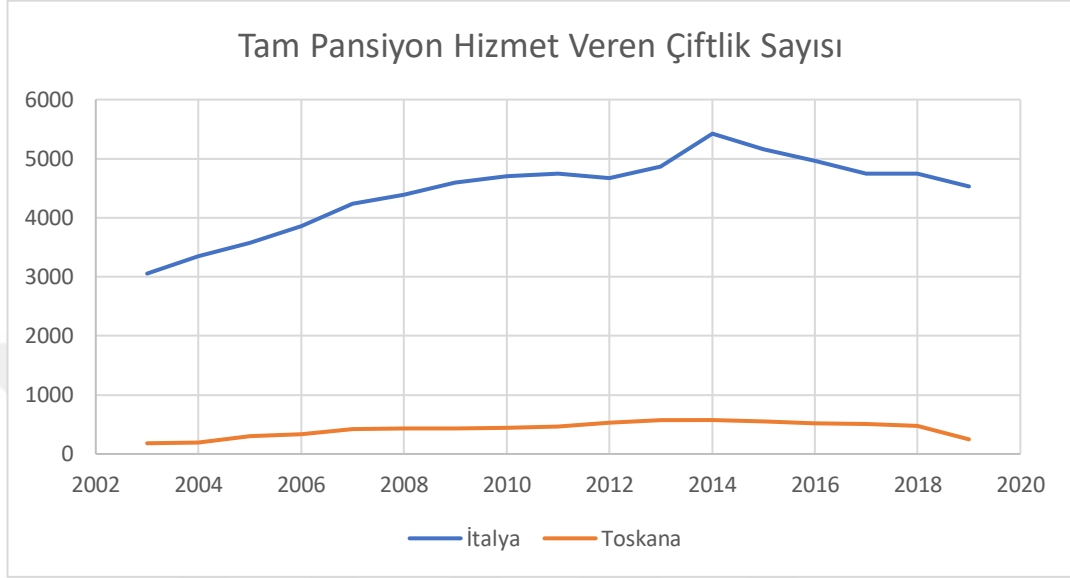
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında ülke genelindeki yarım pansiyon hizmet veren çiftlik sayılarının %11,29'una Toskana Bölgesi ev sahipliği yapmaktadır. 2013 yılından 2018 yılına kadar ülke genelindeki çiftlik sayısı oranını %30-%35'e kadar çıkaran Toskana Bölgesi'nde bu oran 2019

yılında ise %14,31'e gerilemektedir. Yıllar içindeki bu süreç sonunda ise 2003 yılındaki 119 adet olan çiftlik sayısı 2019 yılında 387 adete çıkmaktadır.

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki tam pansiyon veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 108).

Grafik 108: Tam Pansiyon Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

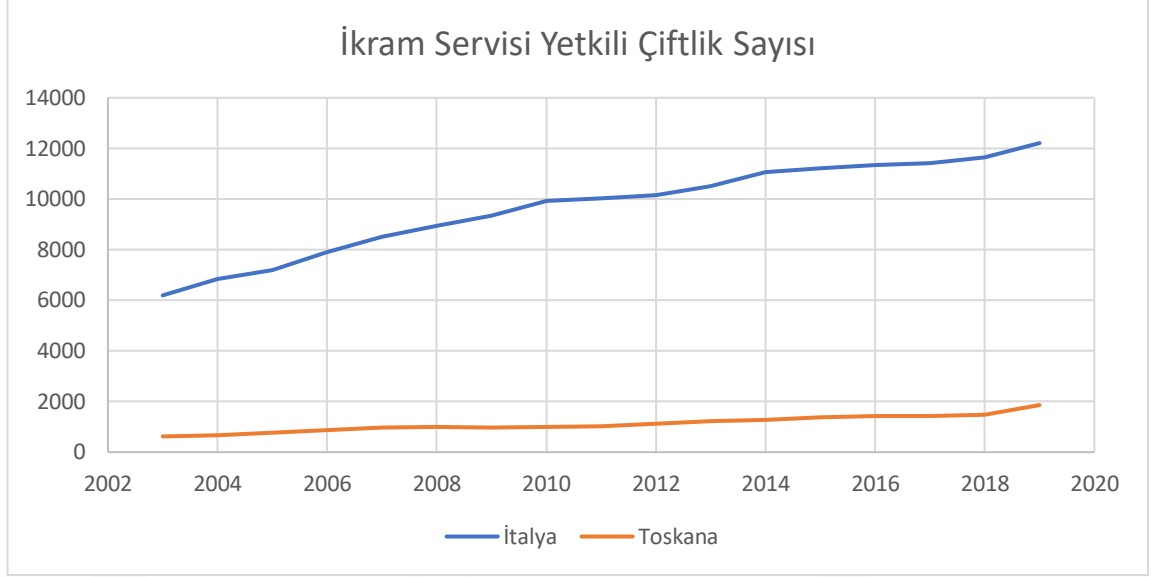
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toscana Bölgesi'ndeki tam pansiyon hizmet veren çiftlik sayısı tüm ülkedeki çiftlik sayılarındaki payı %5,93'lük kısmına denk gelirken, 2012 yılında %11,29'a 2013 yılında bu pay %11,75'e çıkmaktadır. 2019 yılına gelindiğinde ise %5,35'e sahiptir. Tüm ülkedeki payı 2019 yılında aynı olsa da çiftlik sayısında artış oluşmaktadır.

İkram Servisi Yetkililer

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki ikram servisi yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 109).

Grafik 109: İkram Servisi Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

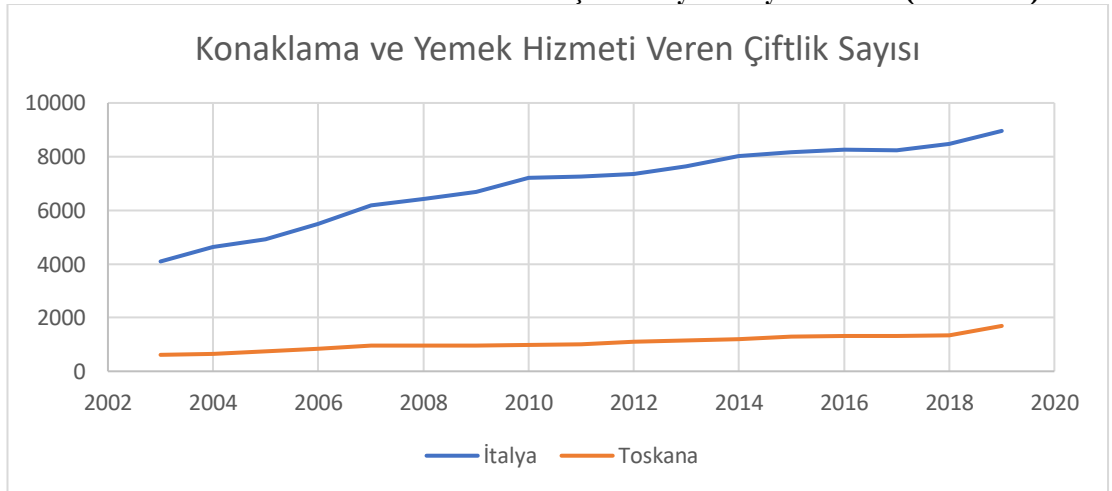
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toskana'daki toplam ikram yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 619 iken 2019 yılında 1.860'a çıkmaktadır. Çiftlik sayısında 2 kat bir artış olmaktadır. Toskana çiftlik sayısını İtalya geneline göre daha çok arttırmasına rağmen sektördeki payı %10 ile %15 arasında sınırlı kalmaktadır.

Verilen Hizmet Bakımından İkram Yetkili Çiftlik Sayısı

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki konaklama ve yemek hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 110).

Grafik 110: Konaklama ve Yemek Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

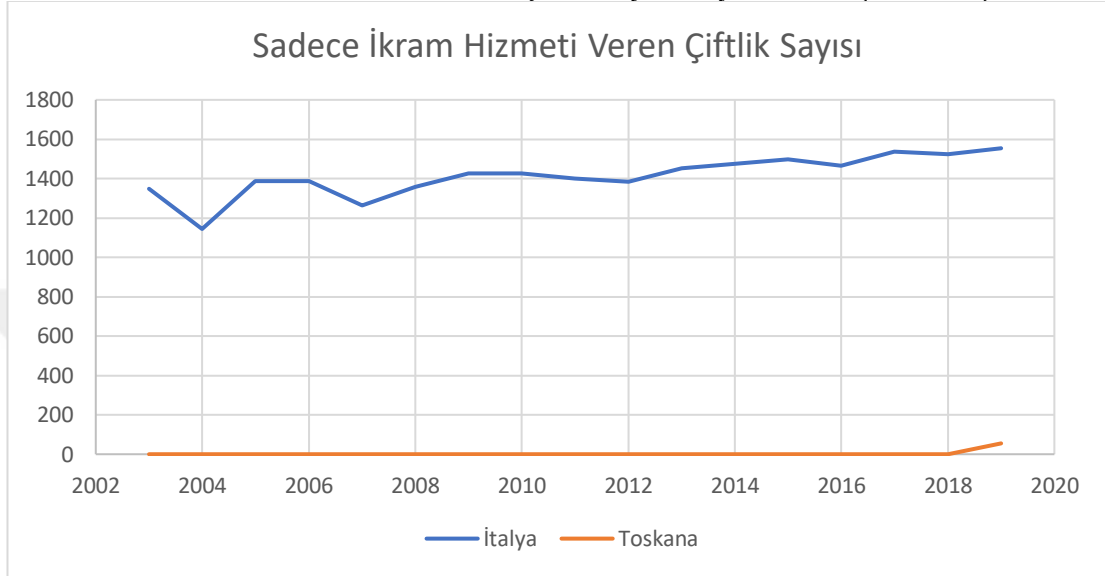

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında Toskana Bölgesi konaklama ve yemek hizmeti veren çiftlik sayısı tüm ülkenin %14,98'ine denk gelirken 2019 yılında bu oran %18,88'e çıkmaktadır. Sektördeki payı çok değişmemesine rağmen Toskana'daki bu çiftliklerin sayısı 613'ten 1.691'e çıkmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki sadece ikram servisi yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 111)

Grafik 111: Sadece İkram Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

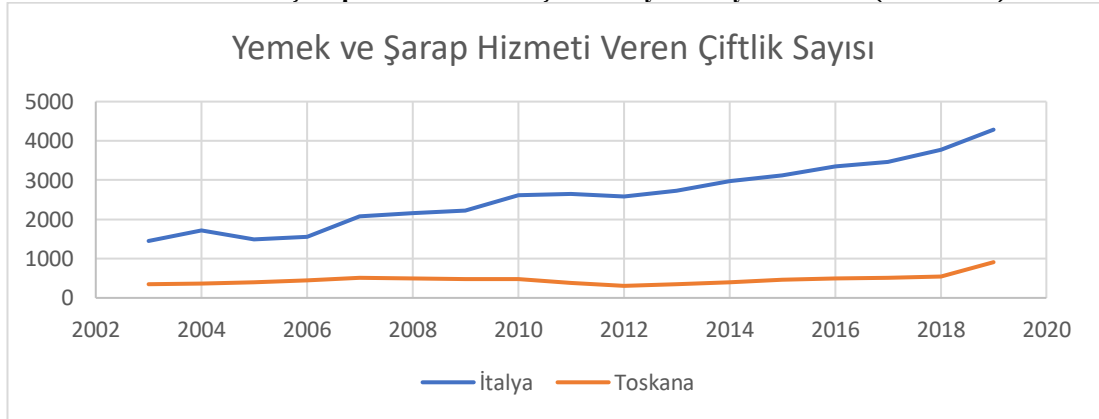

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toskana Bölgesi'nde sadece ikram hizmeti veren çiftlik sayısı 2019'a kadar sıfır olarak kayıtlı olmakla birlikte 2019'da 55 adet çiftlik ile tüm İtalya'daki çiftliklerin %3,54'üne denk gelmektedir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki yemek ve şarap hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 112).

Grafik 112: Yemek ve Şarap Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

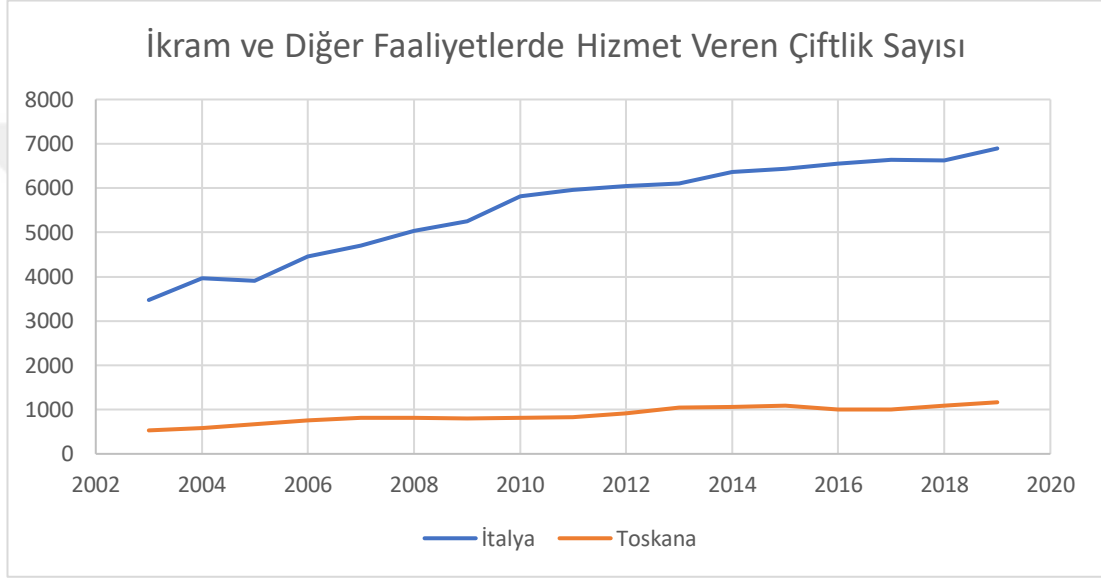

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toscana Bölgesi'nde 2003 yılında kayıtlı 343 adet yemek ve şarap hizmeti veren çiftlik bulunurken sektördeki payı %23,66 iken, 2006 yılında 441 adet ile %28,41 ile en yüksek paya sahip olmuştur. 2012 yılında 307 adet ile %11,85'lik oranla en düşük orana sahip olduğu yıl olmaktadır. 2019 yılında en çok sayıya ulaşan bu çiftlikler Toscana Bölgesi'nde 910, tüm İtalya'da ise 4.286 olarak kaydedilmektedir. Toscana'nın sektördeki payı ise 2019 yılında %21,23'e denk gelmektedir.

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki ikram ve diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 113).

Grafik 113: İkram ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

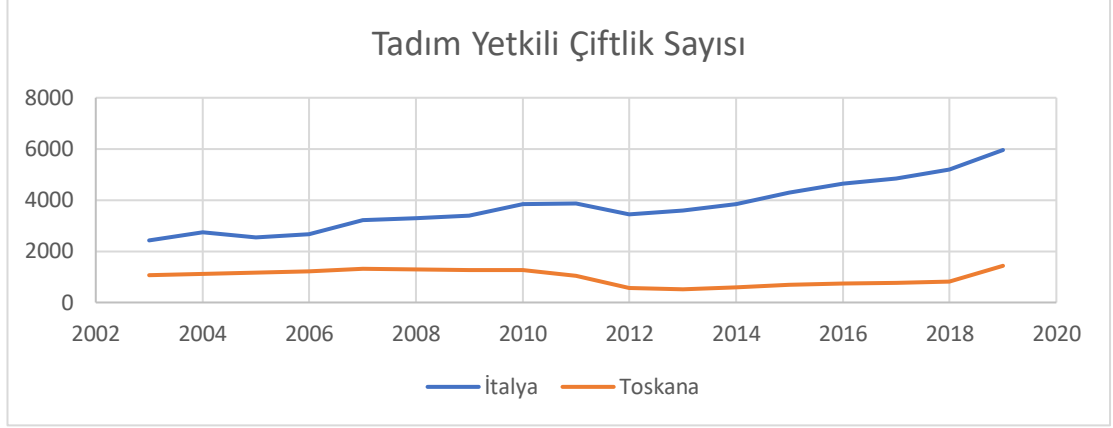
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılından 2019 yılına kadar Toscana'daki çiftlik sayılarının tüm ülkenin çiftlik sayısına payı %15 ile %17'si arasında olmaktadır.

Tadım Yetkililer

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki tadım yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 114).

Grafik 114: Tadım Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

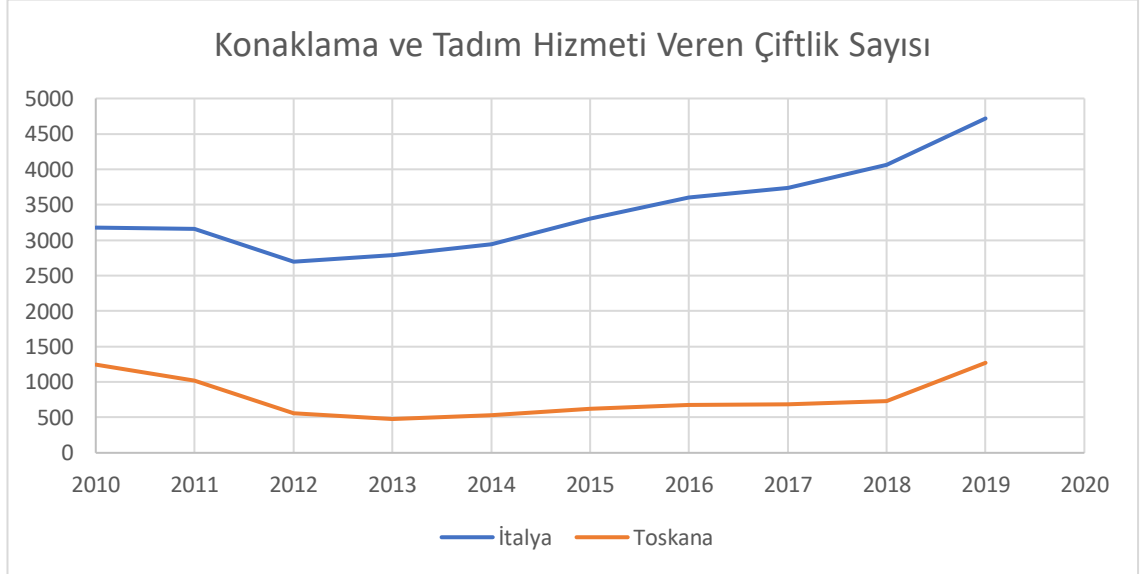
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Bulunan verilere göre 2003 yılında toplamda 1.064 adet olan tadım yetkili çiftlik sayıları ülke genelinin %32,74'üne denk gelmektedir.

Verilen Hizmet Bakımından Tadım Yetkili Çiftlik Sayısı

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki konaklama ve tadım yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 115).

Grafik 115: Konaklama ve Tadım Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2010-2019)

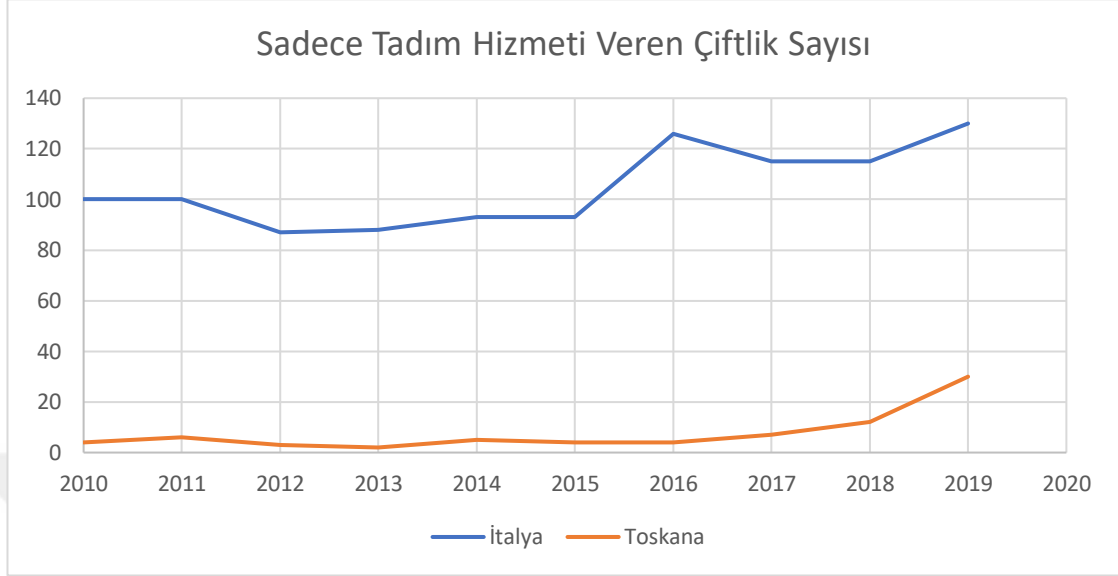

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Ulaşılan 2010 verilerine göre Toskana'da 1.242 adet konaklama ve tadım hizmeti veren çiftlik varken, tüm İtalya'da bu sayı 3.174'tür. 2010 yılında tüm İtalya'daki tadım yetkili çiftlik sayılarının %39,13'üne denk gelirken bu oran 2018 yılına kadar düşmektedir. Fakat 2019 yılındaki artışla birlikte sadece %26,92 olarak kalmaktadır.

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki sadece tadım yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 116).

Grafik 116: Sadece Tadım Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2010-2019)

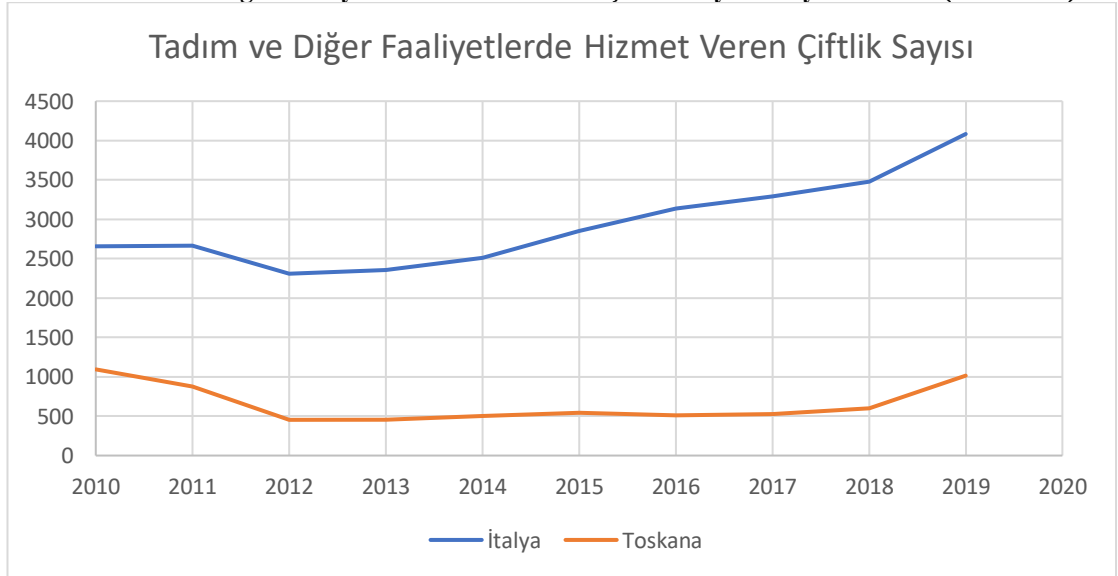

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toscana'da 2010 yılında sadece tadım hizmeti veren 4 adet çiftlik bulunurken İtalya genelinde bu sayı sadece 100 adetle sınırlı kalmaktadır. Fakat 2019 yılında İtalya genelinde toplamda 130 çiftliğin %23,08 sadece Toscana Bölgesi'nde bulunmaktadır. Bu çiftliklerin sayısı 30'a yükselmektedir

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki tadım ve diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 117).

Grafik 117: Tadım ve Diğer Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2010-2019)

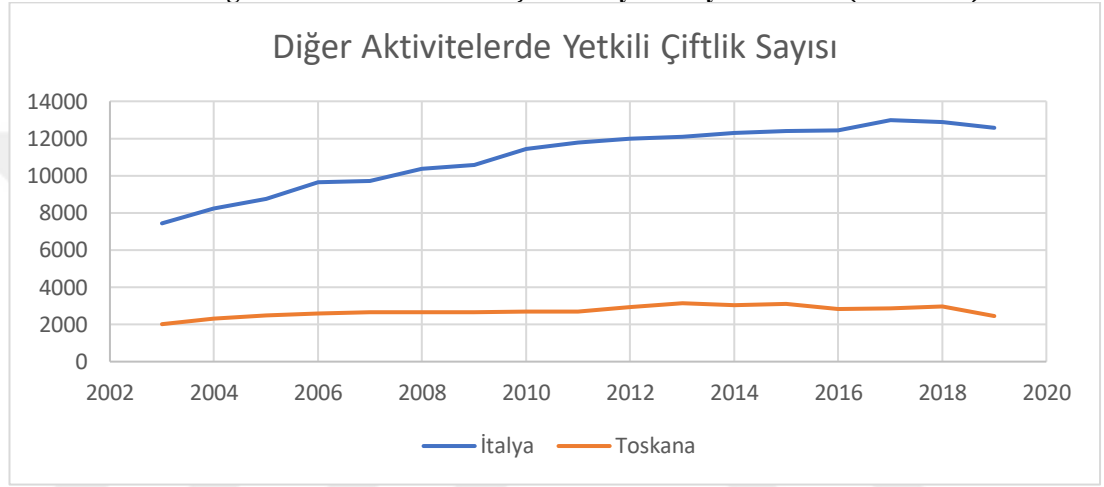
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2010 yılında İtalya genelindeki çiftliklerin %41,17'si Toskana Bölgesi'nde bulunmaktadır. Fakat 2019 yılına gelindiğinde İtalya genelindeki çiftlik sayılarında %53,66'lık bir artış kaydedilmektedir. Fakat Toskana Bölgesi'ndeki çiftlik sayılarında ise azalma olmaktadır.

Diğer Aktivitelerde Yetkililer

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki diğer aktivitelerde yetkili çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 118).

Grafik 118: Diğer Aktivitelerde Yetkili Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

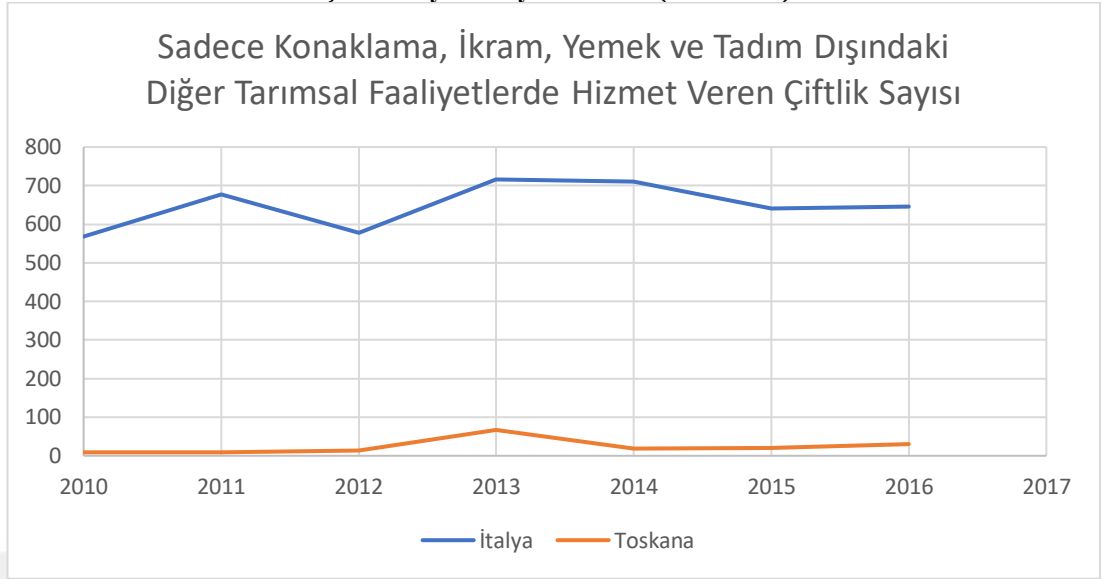
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya'da diğer aktivitelerde yetkili çiftlik sayısı 7.436 iken bu sayının 2015'i Toskana Bölgesi'nde bulunmaktadır. 2019 yılında ise İtalya'da bu sayı 12.570 iken bu sayının 2.458'i Toskana Bölgesi'nde bulunmaktadır. 2003 yılında Toskana Bölgesi'ndeki bu çiftlikler ülkenin %27,09'u iken 2019 yılında %19,55'e gerilemektedir.

Verilen Hizmet Bakımından Diğer Faaliyetlerde Yetkili Çiftlik Sayıları

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki diğer tarımsal faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 119).

Grafik 119: Sadece Konaklama, İkram, Yemek ve Tadım Dışındaki Diğer Tarımsal Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

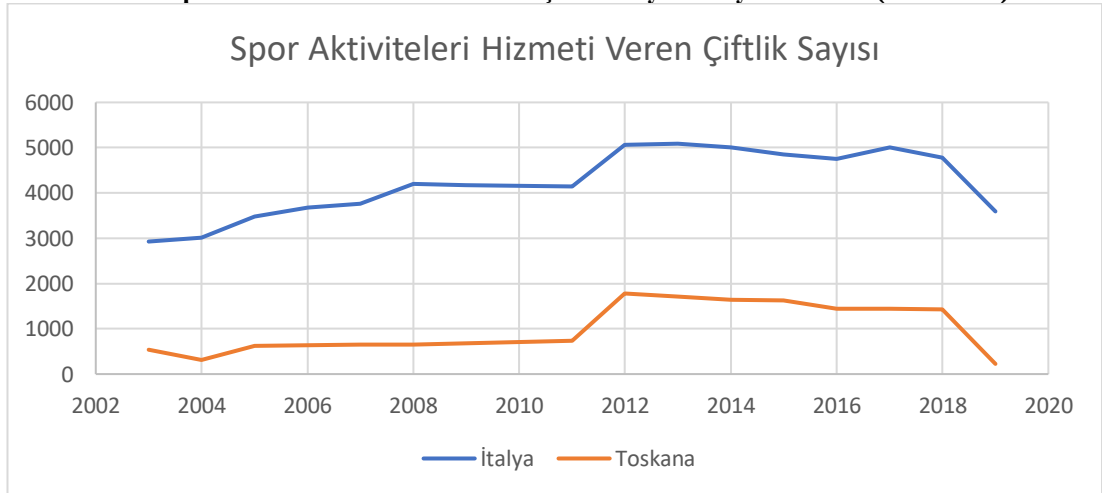

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2010 yılı verilerine göre İtalya'daki bu türde hizmet veren çiftliklerin sayısı 568'dir. Bunların sadece %1,58'i Toskana Bölgesi'nde bulunmaktadır. En yüksek orana %9,36 ile 2013 yılında ulaşılmış olsa bile daha sonraki yıllarda düşüş yaşanmıştır. 2019 yılında 646 adet çiftliğin sadece %4,64'ü Toskana Bölgesi'ndedir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki spor aktiviteleri hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 120).

Grafik 120: Spor Aktiviteleri Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

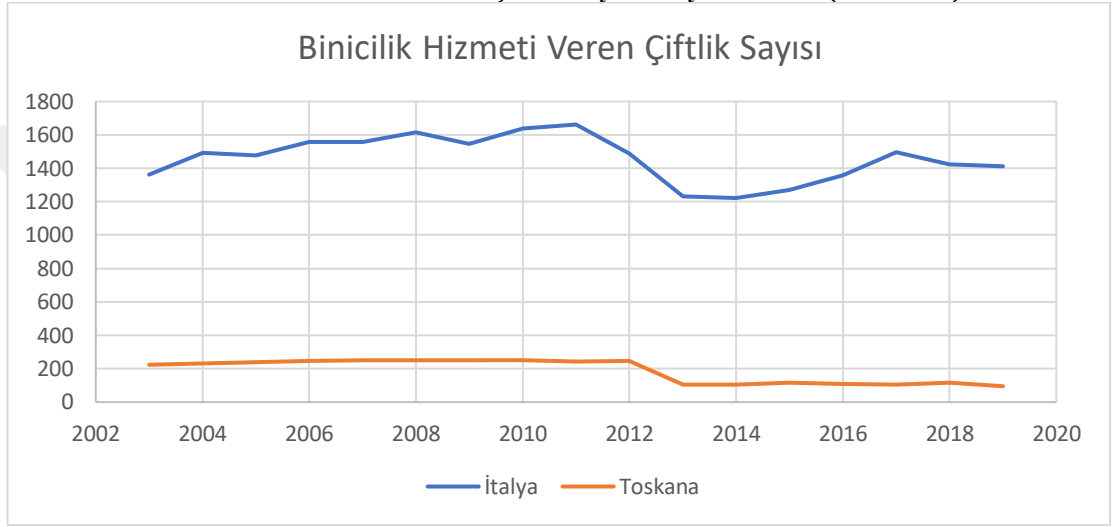
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında İtalya'da toplamda 2.927 adet spor aktivitesi hizmeti veren çiftlik bulunmaktadır. Bunların %18,55'i yani 543'ü Toskana Bölgesi'nde bulunmaktadır. İtalya genelinde 2008 yılına kadar sayılarında sürekli artış görülürken, Toskana Bölgesi'nde sadece

2004 yılında çiftlik sayısında bir düşüş yaşanmıştır. İtalya genelindeki çiftlik sayılarındaki en büyük artış %22,14 2012 yılında, Toskana Bölgesi'nin genel içindeki en yüksek payı %35,19 ile aynı yılda gerçekleşmiştir. 2012 yılından 2019 yılına gelindiğinde grafikte azalma eğilimine girilerek 2019 yılında 2018 yılına göre bir düşüş olmaktadır. Genel tabloya bakıldığında İtalya geneline göre Toskana Bölgesi'nin payı 2019 yılında ciddi bir düşüş yaşayarak %6'ya gerilemiştir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki binicilik hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 121).

Grafik 121: Binicilik Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

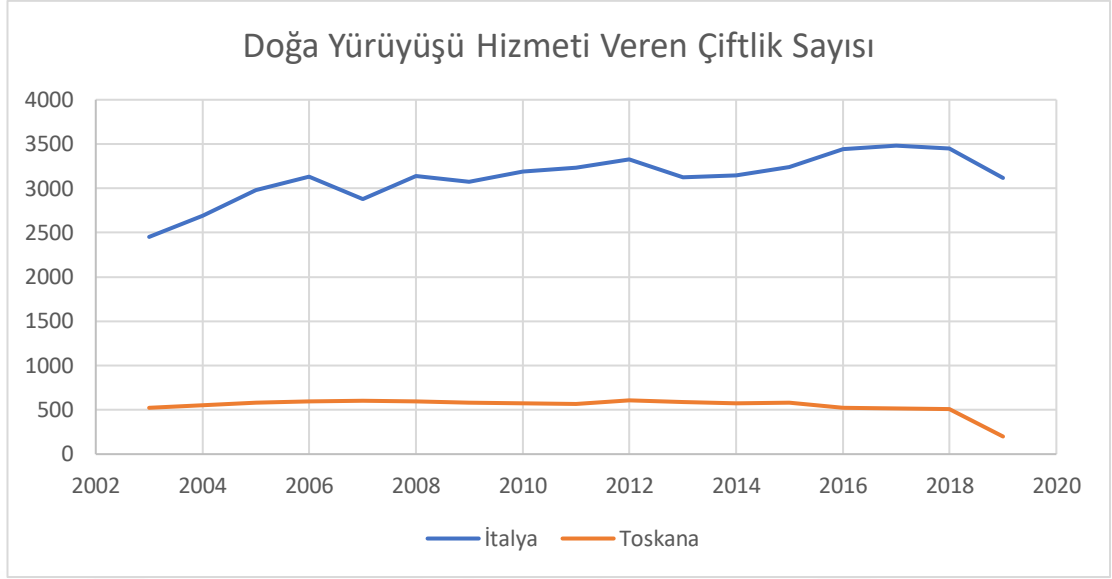

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya genelinde 2003 yılında 1.364 adet binicilik hizmeti veren çiftlik bulunmaktadır. Bunların %16,35'i yani 223 tanesi Toskana Bölgesi'nde bulunmaktadır. İtalya genelinde 2011 yılına kadar, Toskana'da ise 2012 yılına kadar dalgalanmalar olsa da bir artış kaydedilmektedir. Bu çiftliklerin sayıları İtalya genelinde 2014 yılından sonra tekrar yükselmeye başlarken, Toskana Bölgesi ülke genelinin sadece %7 ile %8'lik kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki doğa yürüyüşü hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 122).

Grafik 122: Doğa Yürüyüşü Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

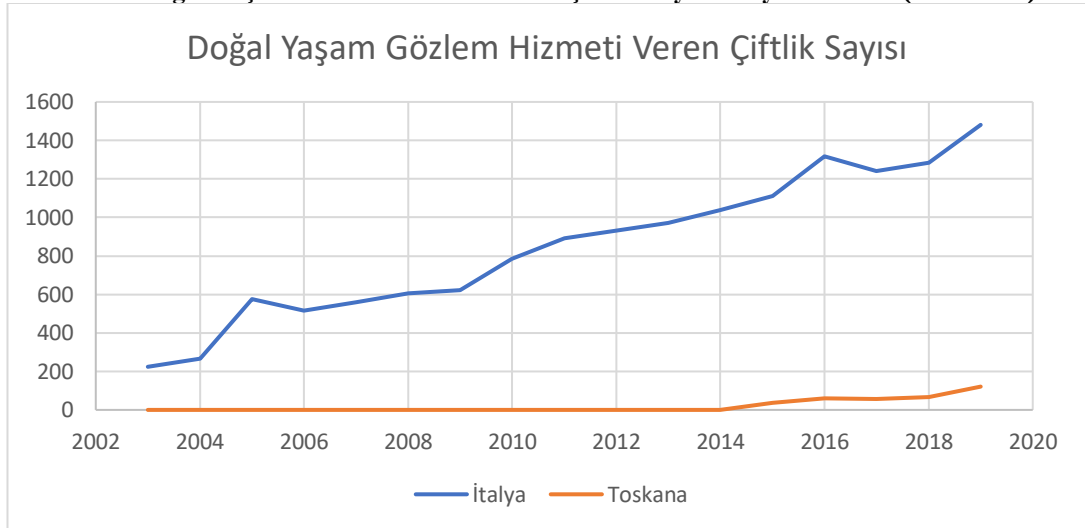

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında İtalya’da kaydedilmiş çiftlik sayısı toplamda 2.452’dir. Bunların %21,37’si Toskana Bölgesi’ndedir. İtalya genelinde artış ve azalışlarla birlikte 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayıları 3.115 ile %27,04’lük bir artış kaydedilmektedir. Toskana Bölgesi’ndeki çiftliklerin ülke genelindeki payı ise önceki yıllarda %15’lerde iken 2019 yılında %6,39’a düşmüştür.

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki doğal yaşam gözlem hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 123).

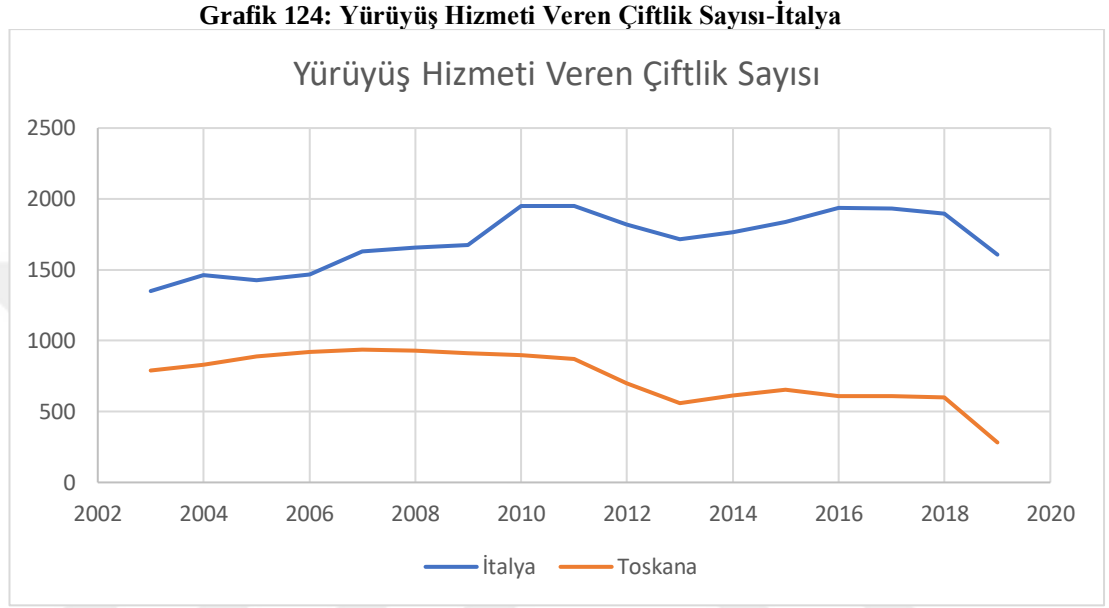
Grafik 123: Doğal Yaşam Gözlem Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında doğal hayatı gözlem hizmeti veren bu çiftliklerin sayısı İtalya genelinde 224'tür. Toskana Bölgesi'nde ise 2015 yılına kadar bu çiftliklerin sayısı bulunmamaktadır. 2015 yılında Toskana'da 37 adet çiftlik kaydedilirken 2019 yılına gelindiğinde sayıları 121'e çıkmıştır. Ülke genelindeki payları ise sadece %8,39'a yükselebilmiştir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki yürüyüş hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 124).

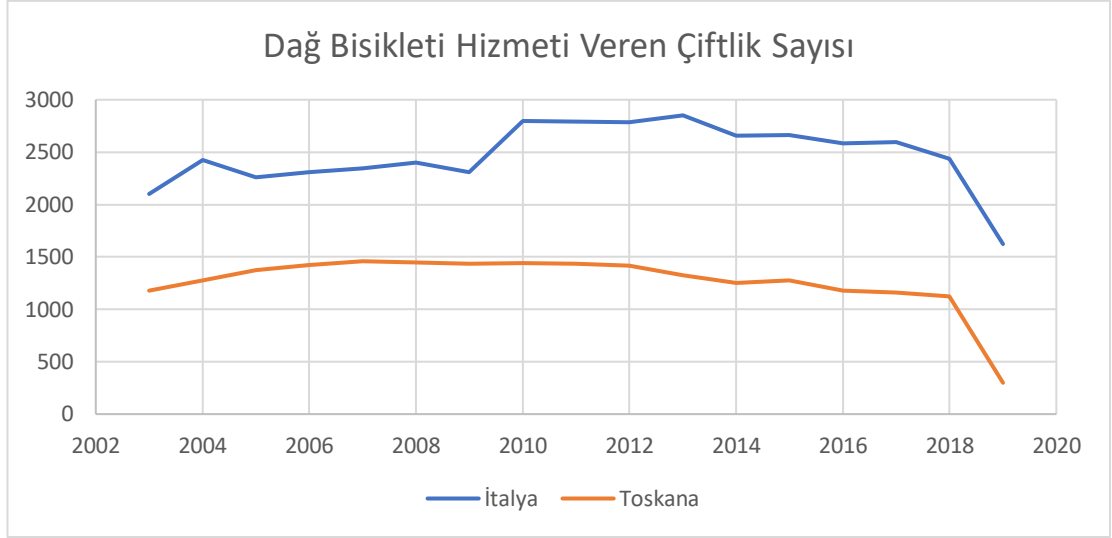

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında İtalya'da toplamda 1.350 tane olan bu çiftlikler 2010 yılında 1.950 adet ile maksimum sayısına ulaşmıştır. Toskana Bölgesi'nde ise 2003 yılında 791 tane çiftlik ile ülke genelinin %58,59'una ev sahipliği yapmıştır. 2013 yılında sayıları 1.717'ye kadar düşmüş olan bu çiftlikler, 2016 yılına kadar tekrar sayılarını 1.939'a çıkarmışlardır. 2018 yılında Toskana Bölgesi'nin ülke genelindeki payı %30'lara kadar gerilemiştir. Fakat 2019 yılı verileri en kötü orana ev sahipliği yaparak %17,54 olarak kayıtlara geçmiştir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki dağ bisikleti hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 125).

Grafik 125: Dağ Bisikleti Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

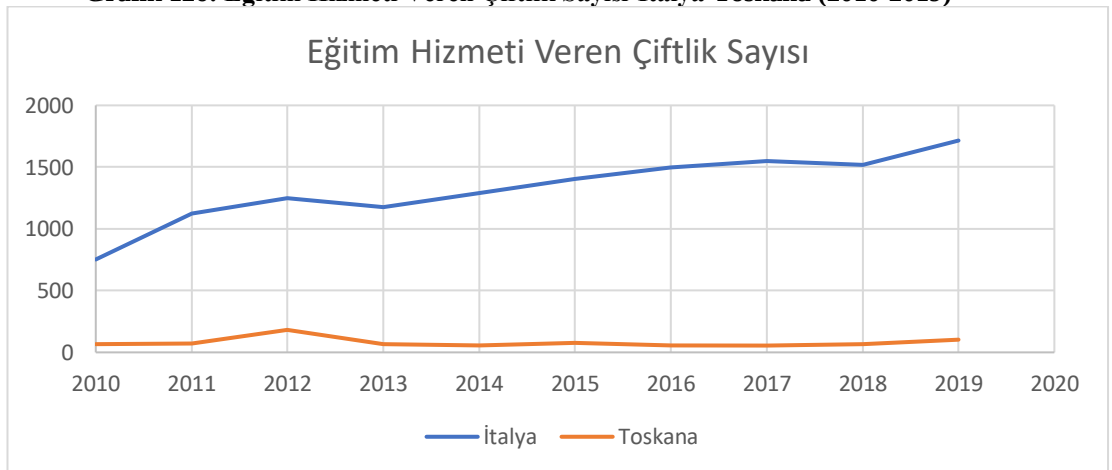

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya’da dağ bisikleti hizmeti veren çiftlik sayısı, 2003 yılında 2.101 adet olarak kaydedilmesine rağmen 2019 yılında bu sayı 1.623’e düşmektedir. Toskana Bölgesi’nde ise 2003 yılında 1.179 iken 2019 yılında sadece 299 tanedir. Diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftlikler kategorisinde 2003 yılından 2019 yılında gelindiğinde genelde artış eğilimi kaydedilirken, dağ bisikleti hizmeti veren çiftlik sayılarında genelde %22,75’lik bir azalma görülmektedir. 2019 yılına kadar Toskana Bölgesi’ndeki çiftliklerin genele oran %45 ile %55 arasında değişirken 2019 yılında bu oran %18,42’ye gerilemiştir.

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki eğitim hizmeti veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 126).

Grafik 126: Eğitim Hizmeti Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2010-2019)

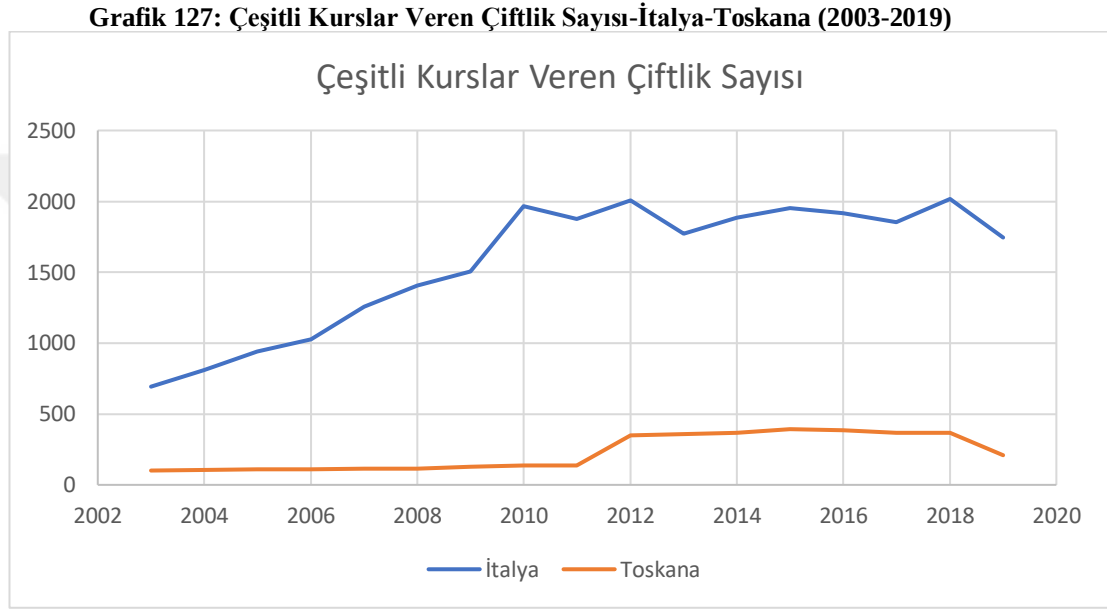

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Diğer çiftlik türlerine göre daha geç zaman olan 2010 yılı verilerine ulaşmaktayız. 2010 yılında İtalya’da 752 adet eğitim veren çiftlik bulunurken bir sonraki yıl olan 2011 yılında bu

sayı %49,20'lik yüksek artış oranı ile sayıları 1.122'ye çıkmıştır. Toskana ise 2010 yılında toplam 64 tane çiftlik bulunurken, 2011 yılında 73'ü bulmuştur. Toskana'daki bu çiftlikler ülke geneline göre en yüksek orana 2012 yılında %14,55 ile ulaşmıştır. 2019 yılına gelindiğinde, İtalya genelinde ise bu çiftliklerin sayısı 1.715 olduğu kaydedilmektedir ve %128,06'lık bir artışa denk gelmektedir. Toskana'da ise 2019 yılında bu çiftliklerin sayısı 104'e çıkabilmiş ve ülke genelinin %6,06'sı burada bulunmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki çeşitli kurslar veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 127).

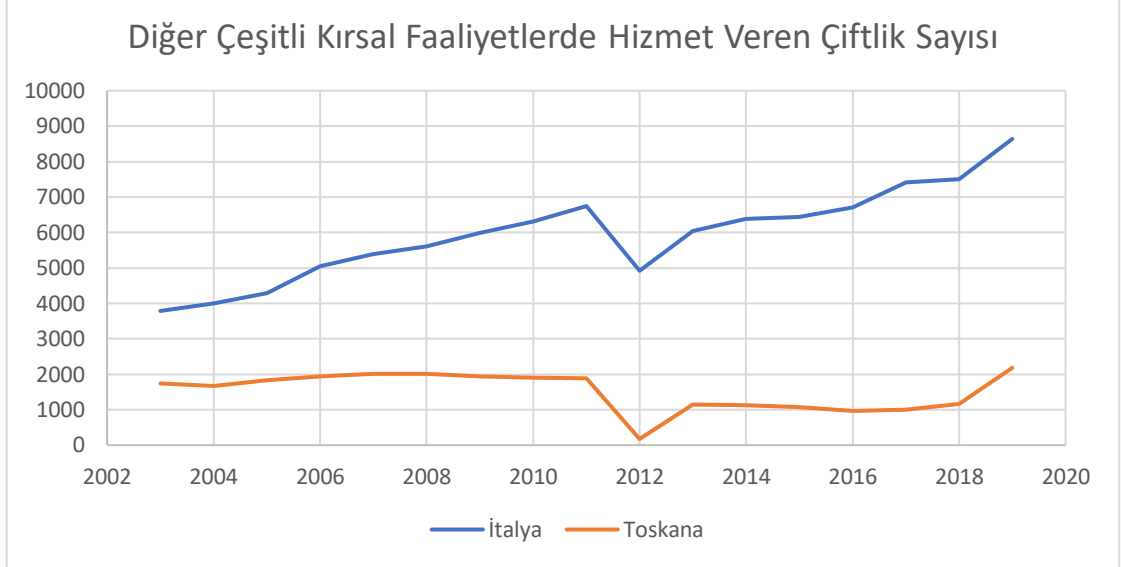

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya'da 2003'te 693 adet olan bu çiftliklerin sayısı, 2019 yılına gelindiğinde eklenen 1.054 adet yeni çiftlikle birlikte 1.747'ye ulaşmaktadır. Toskana Bölgesi 2003 yılında ülke genelinin %14,57'sine sahip iken, 2013 yılında %20,17'sine, 2019 yılında ise %11,85'ine sahiptir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki diğer çeşitli kırsal faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 128).

Grafik 128: Diğer Çeşitli Kırsal Faaliyetlerde Hizmet Veren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

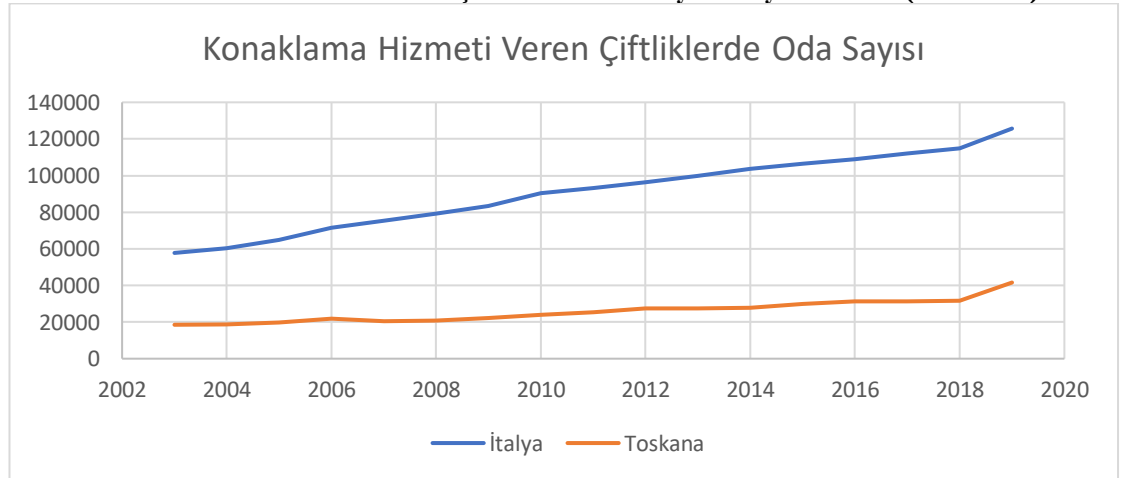
2003 yılında İtalya’da bu çiftliklerin sayısı 3.786’dır. Toskana Bölgesi’nde ise 1.736’dır. 2003 yılında Toskana’nın ülke genelindeki payı %45,85 iken 2012 yılında ciddi bir düşüş yaşanarak %3,52’ye gerilemiştir. 2019 yılında ise ülke genelinde toplamda 8.641’e ulaşan çiftlik sayısının 2.182’si Toskana Bölgesi’ndedir. Sayıdaki artışa rağmen Toskana’nın payı %25,25’te kalmıştır.

3.2.2.Çiftliklerin Kapasitelerine Göre

Oda Sayıları

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki konaklama hizmeti veren çiftliklerde oda sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 129).

Grafik 129: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Oda Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

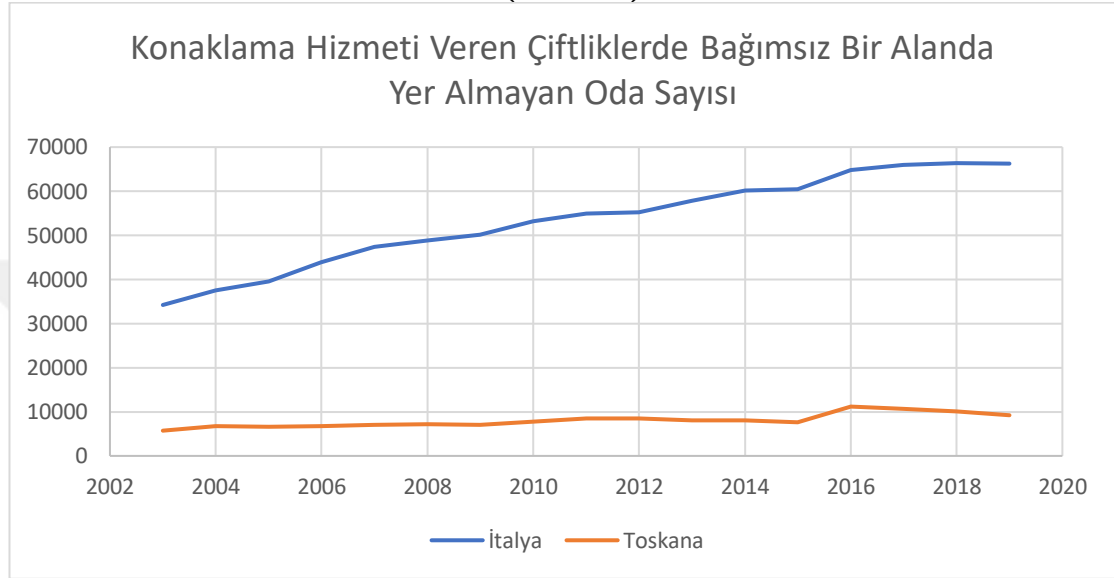

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama hizmeti veren çiftliklerde oda sayıları Toskana Bölgesi'nde 2003 yılında 18.512 adet oda ile tüm İtalya'nın %32,06'sını, 2019 yılında ise 41.581 adet oda ile %33,09'una sahip olduğu görülmektedir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki konaklama hizmeti veren çiftliklerde bağımsız bir alanda yer almayan oda sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 130).

Grafik 130: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Bağımsız Bir Alanda Yer Almayan Oda Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

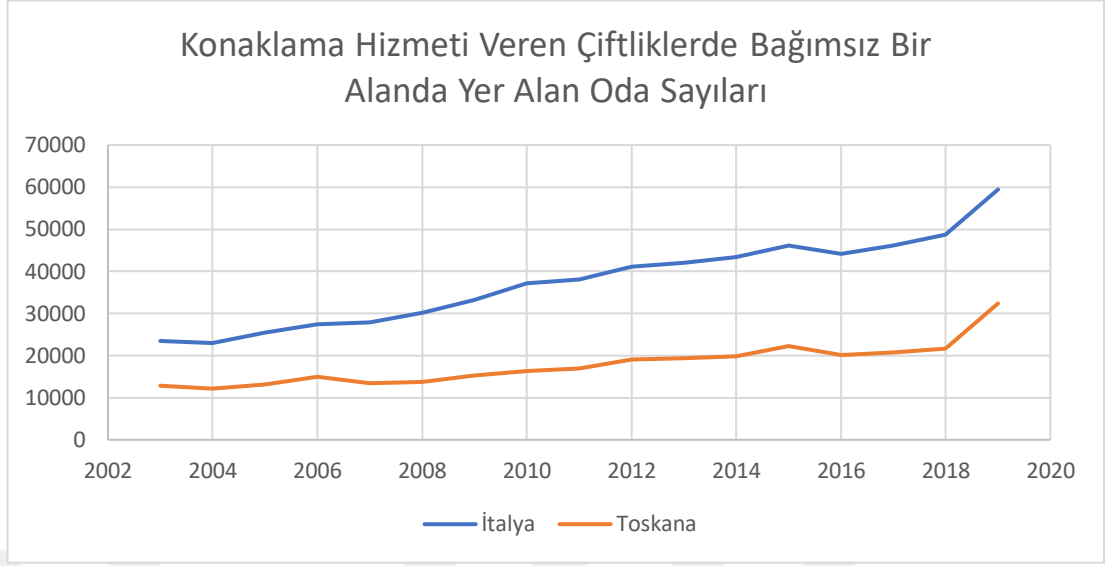

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama hizmeti veren çiftliklerde bağımsız bir alanda yer almayan oda sayıları Toskana Bölgesi'nde 2003 yılında 5.719 adet oda ile tüm İtalya'nın %16,71'ini, 2019 yılında ise 9.208 adet oda ile %13,09'una sahip olduğu görülmektedir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki konaklama hizmeti veren çiftliklerde bağımsız bir alanda yer alan oda sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 131).

Grafik 131: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerde Bağımsız Bir Alanda Yer Alan Oda Sayıları-İtalya-Toscana (2003-2019)

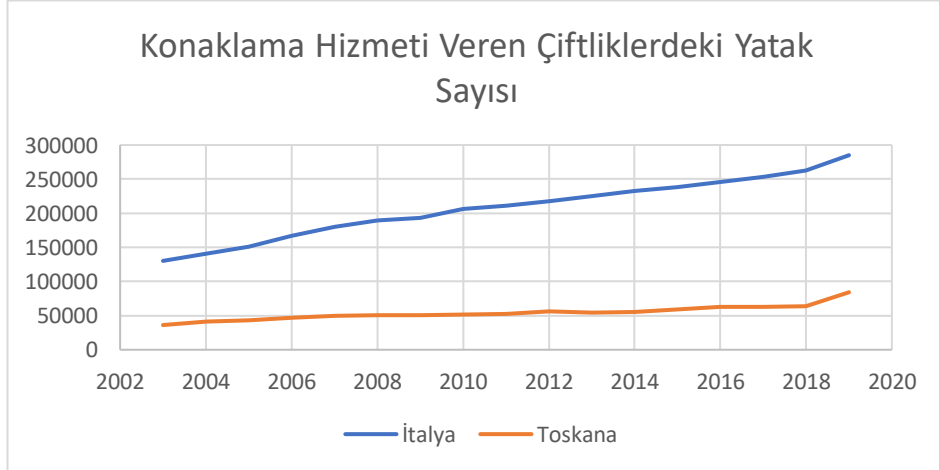
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama hizmeti veren çiftliklerde bağımsız bir alanda yer alan oda sayıları Toscana Bölgesi'nde 2003 yılında 12.793 adet oda ile tüm İtalya'nın %54,36'sını, 2019 yılında ise 32.373 adet oda ile %54,46'sına sahip olduğu görülmektedir.

Yatak Sayıları

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki konaklama hizmeti veren çiftliklerde yatak sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 132).

Grafik 132: Konaklama Hizmeti Veren Çiftliklerdeki Yatak Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

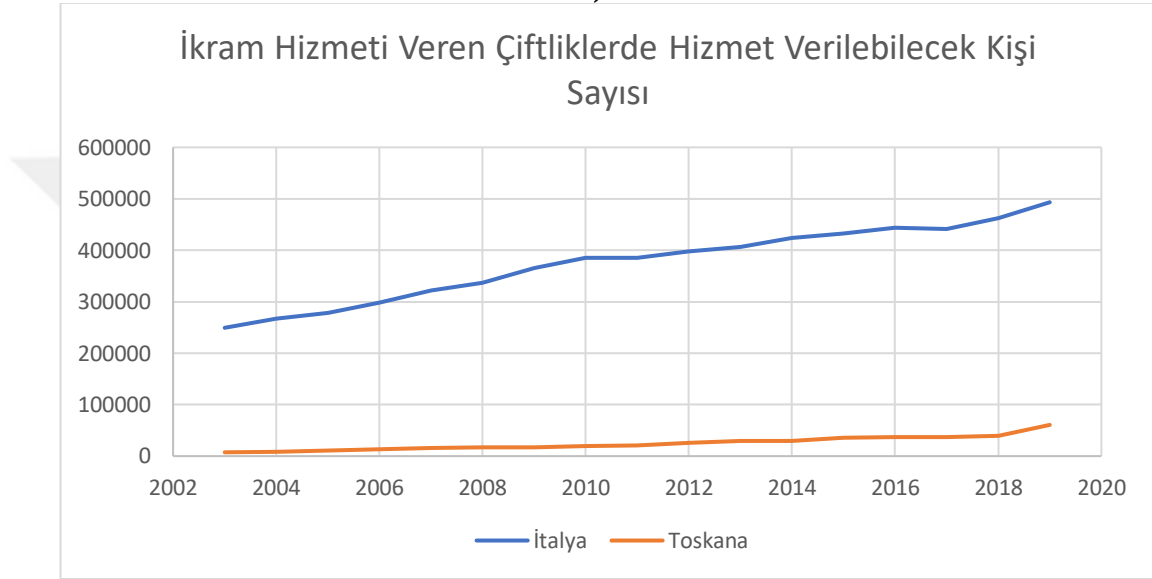
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama hizmeti veren çiftliklerdeki yatak sayıları Toskana Bölgesi'nde 2003 yılında 36.193 adet ile tüm İtalya'nın %27,80'ini, 2019 yılında ise 84.259 adet oda ile %29,56'sına sahip olduğu görülmektedir.

İkram Servisi Yetkili Çiftliklerde Hizmet Kapasitesi

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki ikram servisi hizmeti veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 133).

Grafik 133: İkram Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

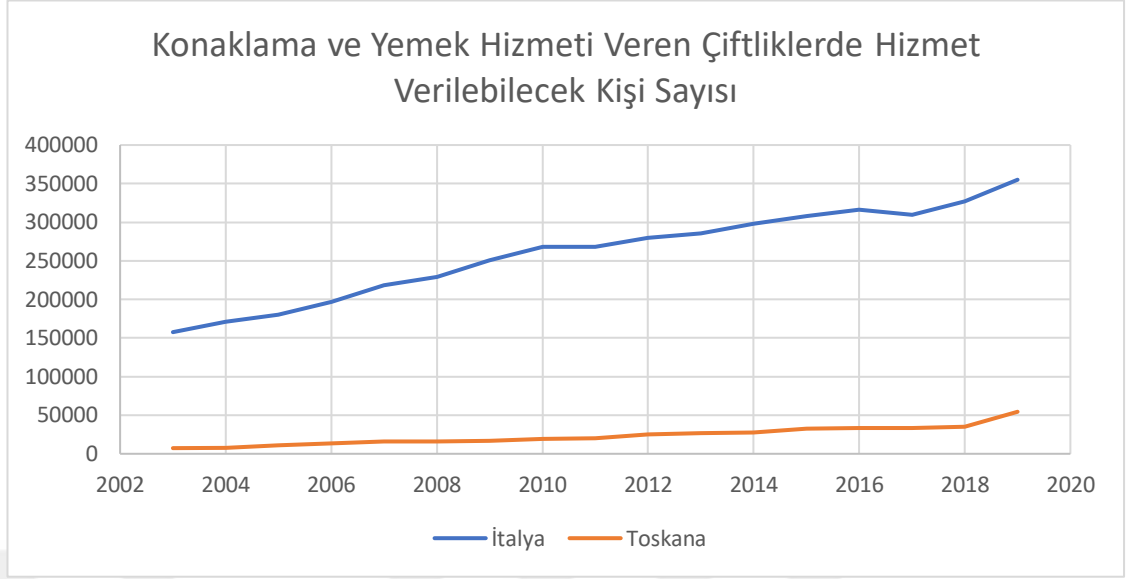

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toskana'da 2003 yılında 7.428 kişi ikram hizmeti veren çiftliklerde çalışırken bu sayı ülkenin %2,98'ine denk gelmektedir. Sonraki yıllarda sürekli artışlar kaydedilirken 2019 yılında bu çiftliklerin sayısı 60.693'e çıkmaktadır. %2,98 olan bu pay 2019 yılında %12,30'a denk gelmektedir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki konaklama ve yemek hizmeti veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 134).

Grafik 134: Konaklama ve Yemek Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

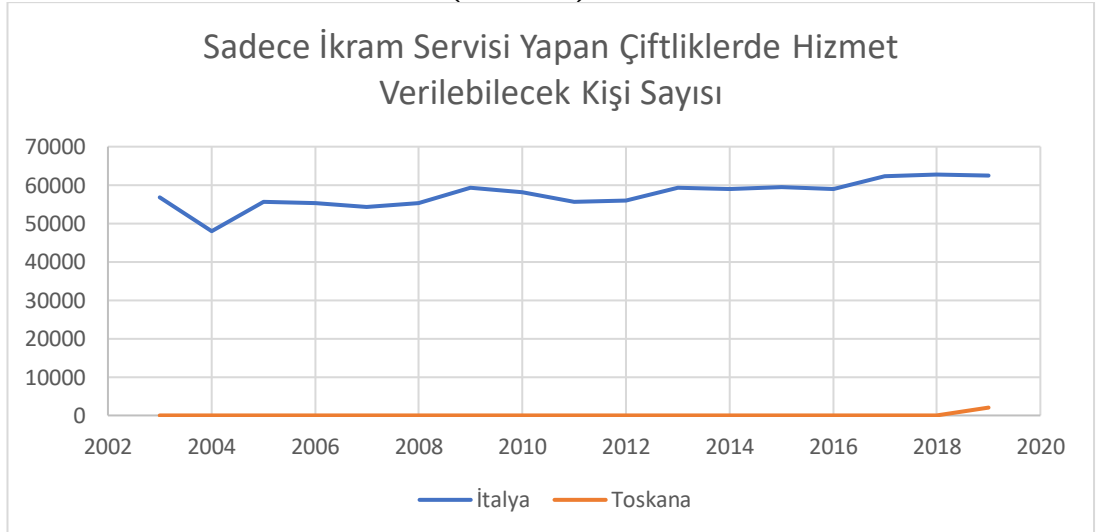

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Konaklama ve yemek hizmeti veren çiftliklerde hizmet veren kişi sayısı 2003 yılında 7.356 iken 2019 yılında 54.436'ya çıkmaktadır. 2003 yılında İtalya'da toplamda bu çiftliklerde hizmet veren bu kişilerin %4,67'si Toscana'da iken 2019 yılında bu oran %15,33'e çıkmaktadır.

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki sadece ikram servisi hizmeti veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 135).

Grafik 135: Sadece İkram Servisi Yapan Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

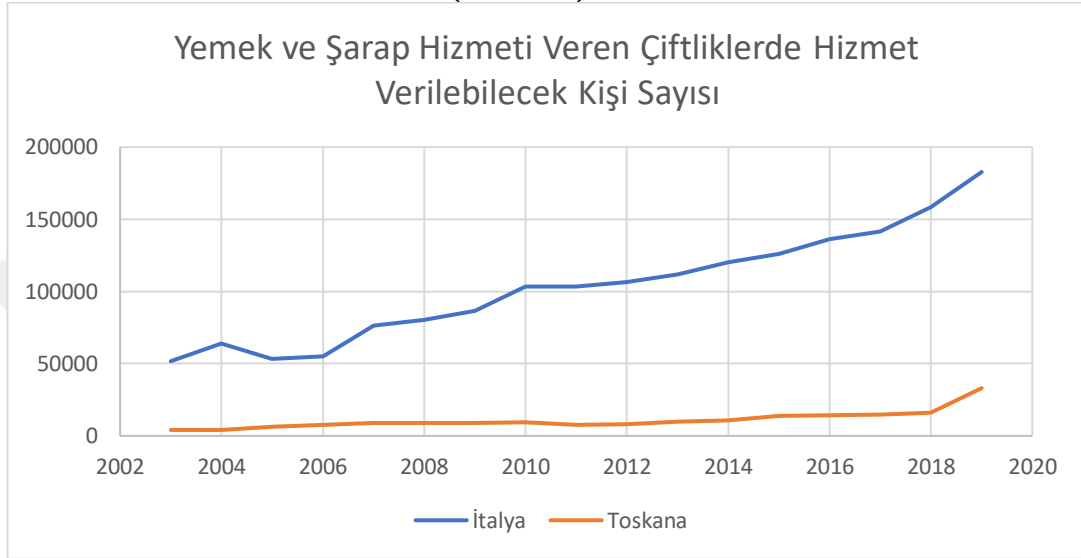

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında 2018 yılına kadar Toskana’da bu çiftliklerde hizmet veren kişi sayısı kaydedilmemiştir. 2019 yılında ise tüm İtalya’da toplamda 62.445 kişinin 2040’ı Toskana’da hizmet vermektedir. Bu da Toskana’nın %3,27’sine denk gelmektedir

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki yemek ve şarap hizmeti veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 136).

Grafik 136: Yemek ve Şarap Hizmeti Veren Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

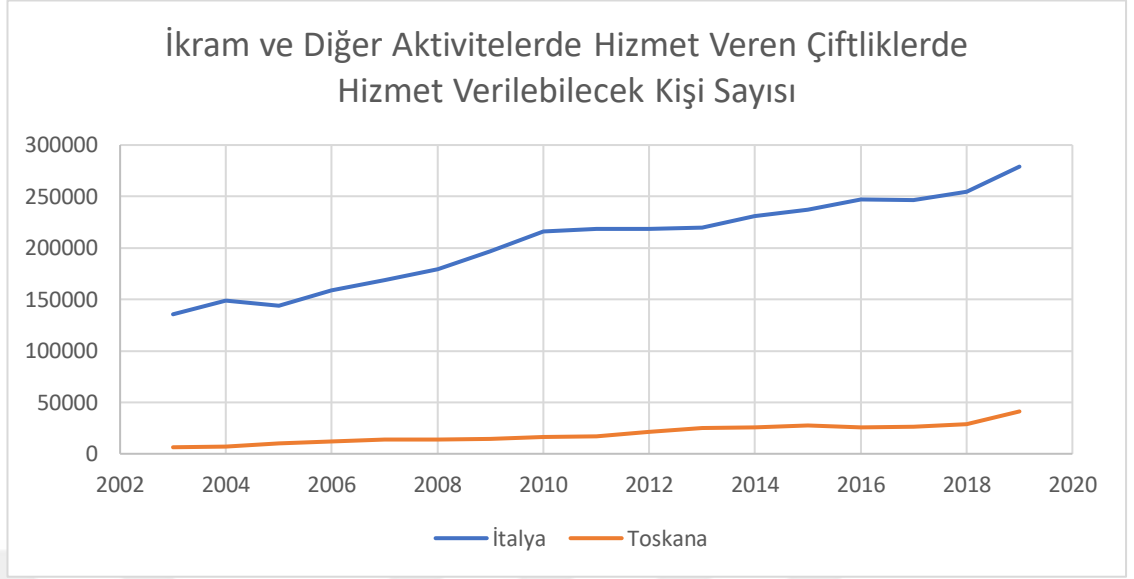

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toskana’da 2003 yılında 41.116 kişi bu çiftliklerde hizmet verirken İtalya’nın %7,96’sına denk gelmektedir. Bu yıldan sonra yıllarda bazı düşüşler yaşansa da bu oran %7’nin altına düşmemektedir. 2019 yılında ise 33.056 kişi ile tüm ülkenin %18,09’u Toskana’da hizmet vermektedir.

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki ikram ve diğer aktivitelerde hizmet veren çiftliklerde hizmet verebilecek kişi sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 137).

Grafik 137: İkram ve Diğer Aktivitelerde Hizmet Veren Çiftliklerde Hizmet Verilebilecek Kişi Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

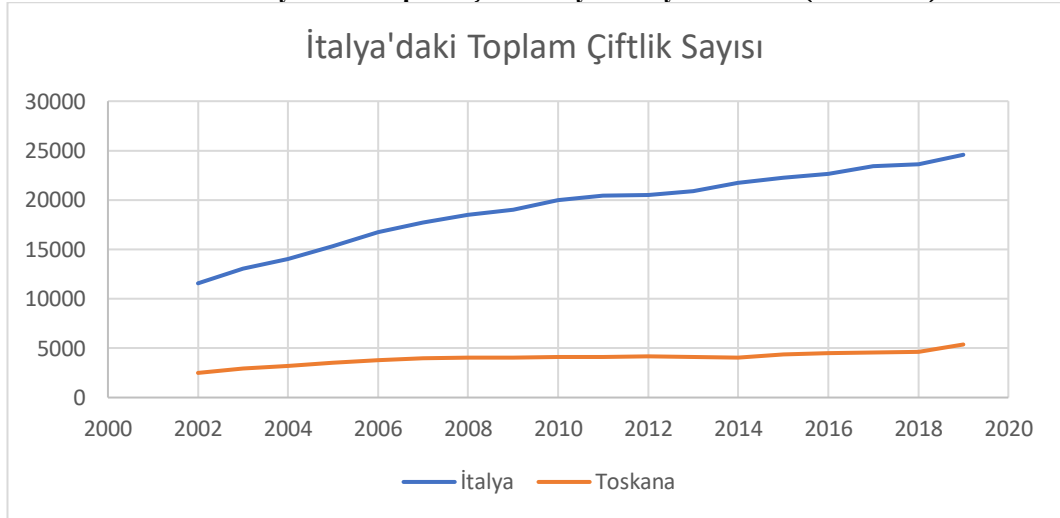

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında Toscana 6.360 kişiye hizmet verirken ülkenin %4,69'luk payına sahip olduğu görülmektedir. Hizmet veren kişi sayındaki yıllar içindeki artışıyla 2019 yılında bu pay %14,75'e çıkmaktadır.

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki toplam çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 138).

Grafik 138: İtalya'daki Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

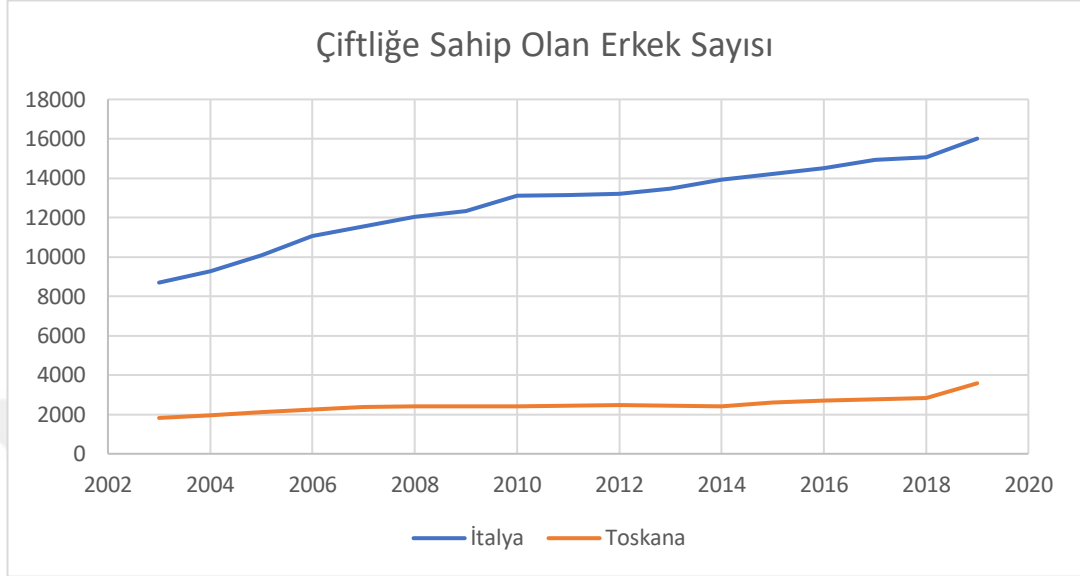
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında İtalya genelindeki çiftliklerin %22,68'i Toscana Bölgesi'nde yer alırken 2019 yılında bu oran çok fazla değişmeyerek %21,85 olarak kaydedilmektedir. Tüm İtalya'nın %20'lik bir kısmı Toscana Bölgesi'nde bulunmaktadır.

3.2.3.Sahiplerinin Cinsiyetine Göre

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki çiftliğe sahip olan erkek sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 139).

Grafik 139: Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

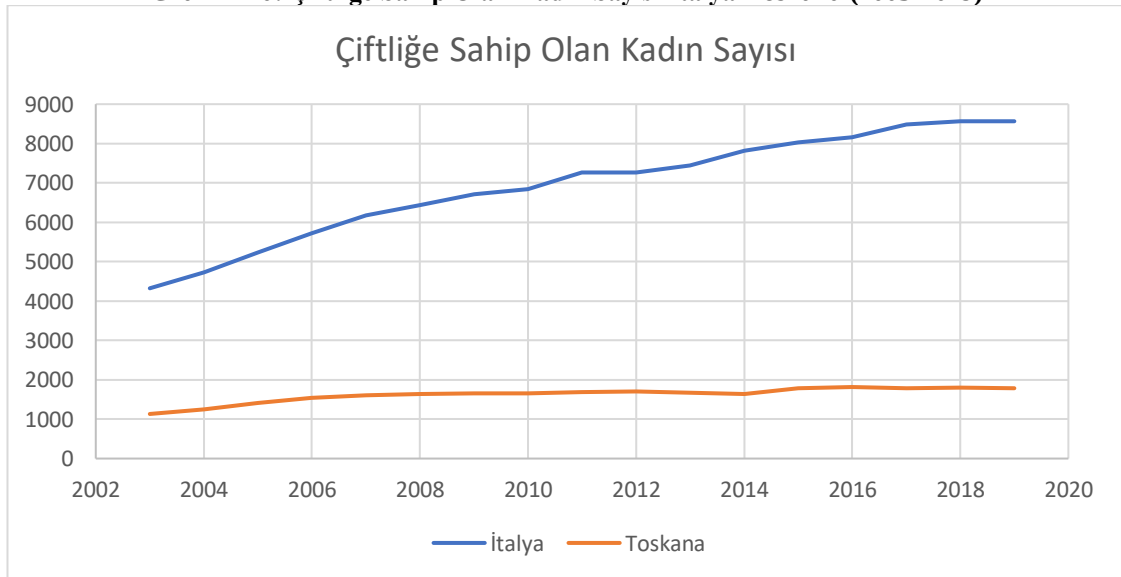

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında Toscana'daki çiftliklerin erkek sahibi sayısı 1.821 iken 2019 yılına kadar ki artışlarla birlikte bu sayı 3.581'e çıkmaktadır. Her ne kadar sayısı Toscana Bölgesi için 2 katına kadar çıkmış olsa bile tüm ülkenin %20'lik bir payına sahiptir.

Toscana Bölgesi ve İtalya'daki çiftliğe sahip olan kadın sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 140).

Grafik 140: Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

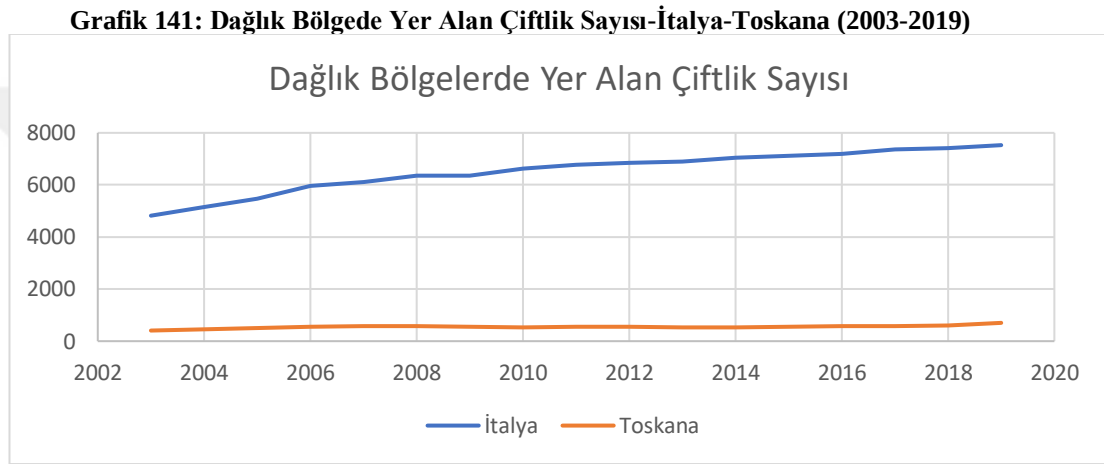
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında Toskana'daki çiftliklerin kadın sahibi sayısı 1.132 iken 2019 yılına kadar ki artışlarla birlikte bu sayı 1.788'e çıkmaktadır. Toskana'da kadın sahibi çiftlik sayısı yıllar içinde artarken İtalya'da toplama göre bu oran 2003 yılında %26,18 iken 2019 yılında %20,87'ye düşmüştür.

3.2.4.Konuma Göre Çiftlik Sayıları

Dağlık Bölgelerde Yer Alan Çiftlikler

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki dağlık bölgelerde yer alan çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 141).

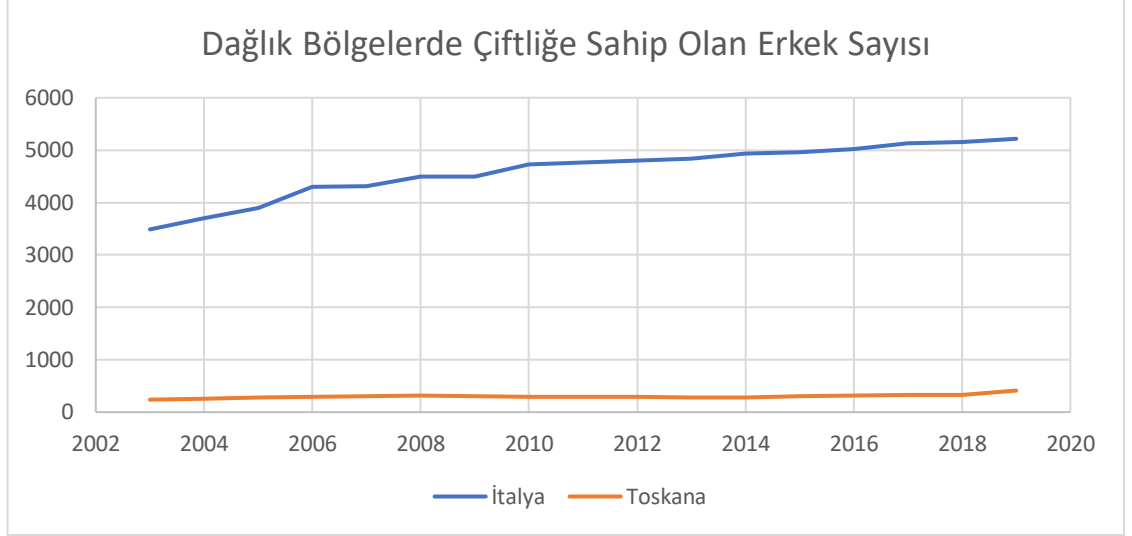

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Dağlık bölgelerde bulunan çiftliklerin sayısı 2003 yılında toplamda 4.819'dur. 2019 yılına kadar bu çiftliklerin sayıları sürekli artmıştır. 2019 yılında ise toplamda 7.528'e ulaşmıştır. Toskana Bölgesi'nde ise 2003 yılında 408 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde sayıları 703'e çıkmıştır. Toskana Bölgesi'ndeki çiftlik sayısı 2019 yılında 2003 yılına göre %72'lik bir artış göstermiştir. Fakat 2003 yılında Toskana Bölgesi'ndeki çiftliklerin oranı ülke geneline göre %8,47 iken 2019 yılında %9,34'e çıkmıştır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'daki dağlık bölgelerde çiftliğe sahip olan erkek sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 142).

Grafik 142: Dağlık Bölgede Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

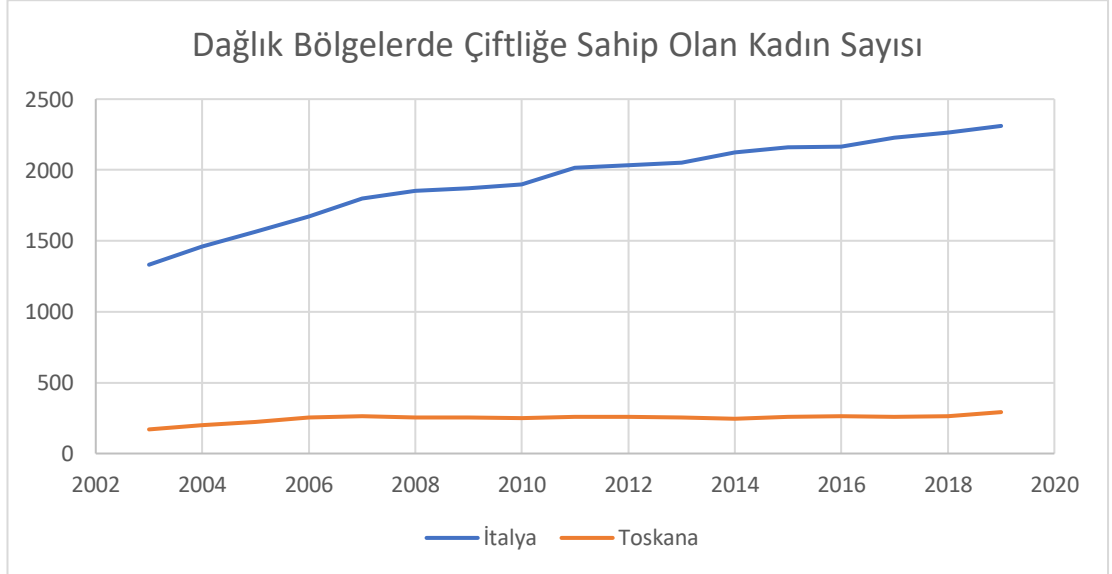

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya’da dağlık bölgelerde çiftliğe sahip erkek sayısı 2003 yılında 3.487 iken, bu erkek çiftlik sahiplerinin 238’i yani %6,83’ü Toskana Bölgesi’ndedir. Yıllar içindeki artışlarla birlikte İtalya genelinde 2019 yılında erkek çiftlik sahibi sayısı 5.217’ye çıkmıştır. Bu yıl içinde erkek çiftlik sahibi sayısı Toskana Bölgesi’nde ise 411’dir. 2019 yılında 2003 yılına göre Toskana’daki erkek çiftlik sahibi sayısı %72,69 artış göstermiştir. Buna rağmen ülke genelindeki pay sadece %7,88’dir.

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki dağlık bölgelerde çiftliğe sahip olan kadın sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 143).

Grafik 143: Dağlık Bölgede Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

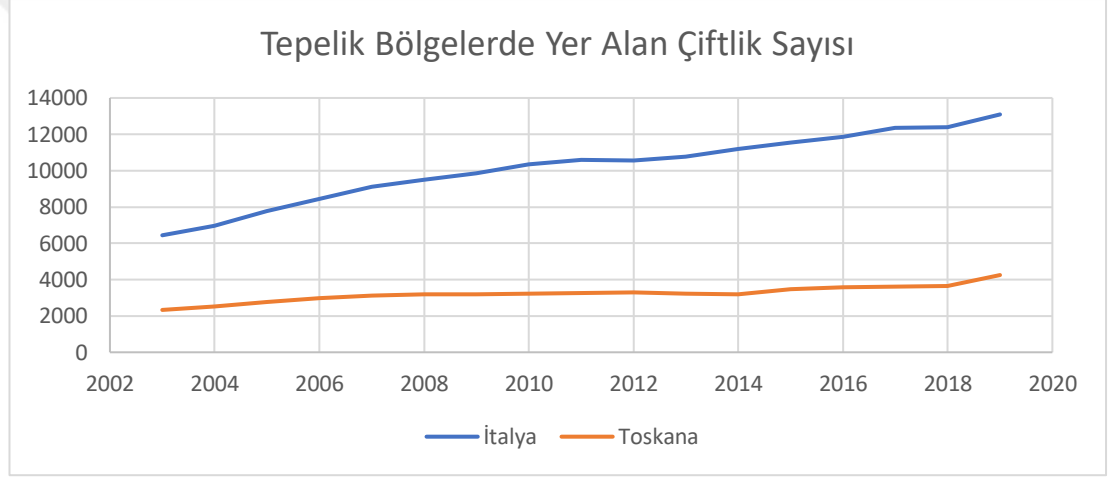
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya’da dağlık bölgelerde çiftliğe sahip kadın sayısı 2003 yılında 1.332 iken, bu kadın çiftlik sahiplerinin 170’i yani %12,76’sı Toskana Bölgesi’ndedir. Yıllar içindeki artışlarla birlikte İtalya genelinde 2019 yılında kadın çiftlik sahibi sayısı 2.311’e çıkmıştır. Bu yıl içinde kadın çiftlik sahibi sayısı Toskana Bölgesi’nde ise 237’dir. 2019 yılında 2003 yılına göre Toskana’daki kadın çiftlik sahibi sayısı %71,76’lık bir artış göstermiştir. Buna rağmen Toskana’daki kadın çiftlik sahibi sayı ülke genelinin %12,64’üdür. Kadın çiftlik sahiplerinin ülke genelindeki payı erkek çiftlik sahibi oranından daha fazladır.

Tepelik Bölgelerde Yer Alan Çiftlikler

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki tepelik bölgelerde yer alan çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 144).

Grafik 144: Tepelik Bölgelerde Yer Alan Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

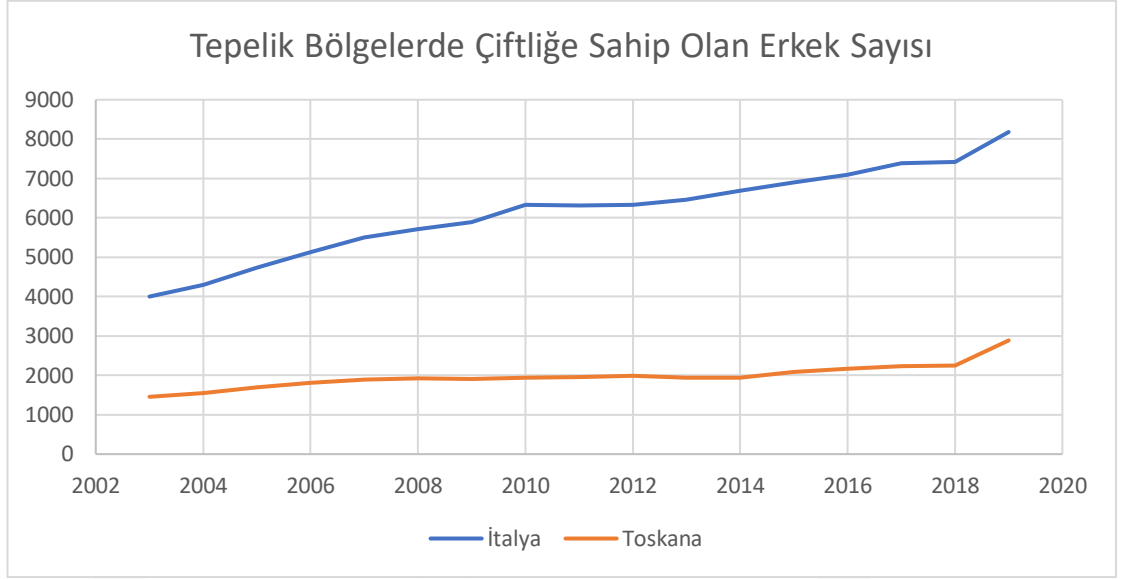

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tepelik bölgelerde bulunan çiftliklerin sayısı 2003 yılında toplamda 6.441’dir. 2019 yılına kadar bu çiftliklerin sayıları sürekli artmıştır. 2019 yılında ise toplamda 13.093’e ulaşmıştır. Toskana Bölgesi’nde ise 2003 yılında 2.331 adet tepelik bölgelerde çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde sayıları 4.251’e çıkmıştır. Toskana Bölgesi’ndeki çiftlik sayısı 2019 yılında 2003 yılına göre %82,37’lik bir artış göstermiştir. Fakat 2003 yılında Toskana Bölgesi’ndeki çiftliklerin oranı ülke geneline göre %36,19 iken 2019 yılında %32,47’ye gerilemiştir.

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki tepelik bölgelerde çiftliğe sahip olan erkek sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 145).

Grafik 145: Tepelik Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

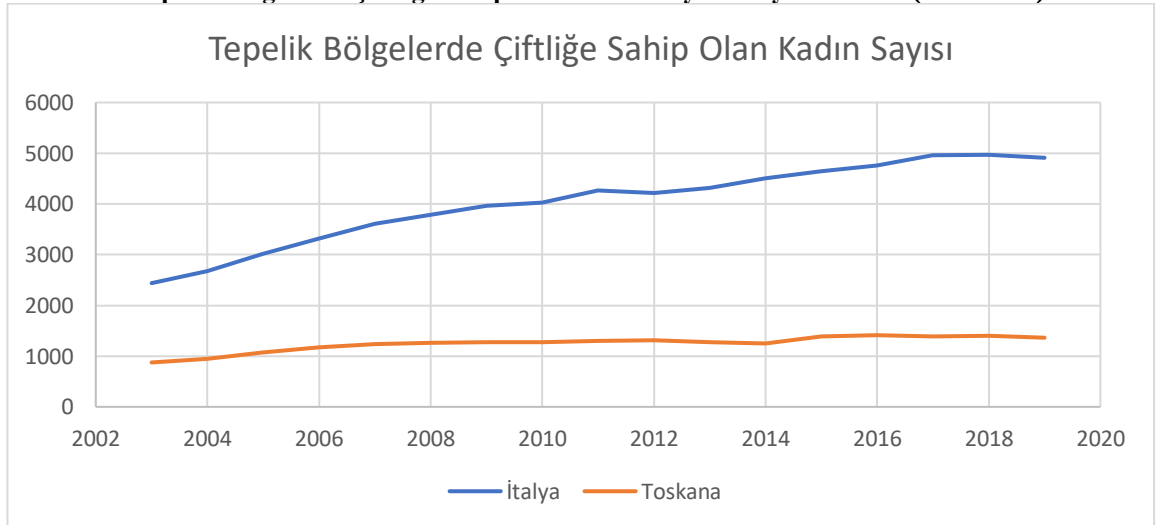

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya’da tepelik bölgelerde çiftliğe sahip erkek sayısı 2003 yılında 4.002 iken, bu erkek çiftlik sahiplerinin 1.456’sı yani %36,38’i Toskana Bölgesi’ndedir. Yıllar içindeki artışlarla birlikte İtalya genelinde 2019 yılında erkek çiftlik sahibi sayısı 8.181’e çıkmıştır. Bu yıl içinde erkek çiftlik sahibi sayısı Toskana Bölgesi’nde ise 2.888’dir. 2019 yılında 2003 yılına göre Toskana’daki erkek çiftlik sahibi sayısı %98,35’lik ciddi bir artış göstermiştir. 2019 yılında ülke genelindeki payı ise %35,30 olarak kalmıştır.

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki tepelik bölgelerde çiftliğe sahip olan kadın sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 146).

Grafik 146: Tepelik Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

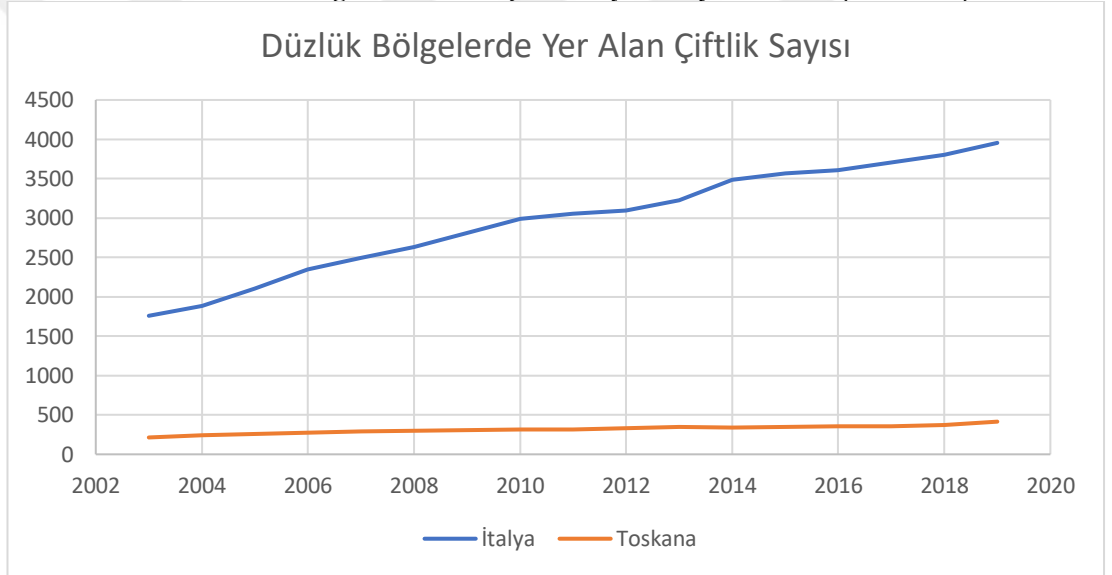
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya’da tepelik bölgelerde çiftliğe sahip kadın sayısı 2003 yılında 2.439 iken, bu kadın çiftlik sahiplerinin 875’i yani %35,88’i Toskana Bölgesi’ndedir. Yıllar içindeki artışlarla birlikte İtalya genelinde 2019 yılında kadın çiftlik sahibi sayısı 4.912’ye çıkmıştır. Bu yıl içinde kadın çiftlik sahibi sayısı Toskana Bölgesi’nde ise 1.363’tür. 2019 yılında 2003 yılına göre Toskana’daki kadın çiftlik sahibi sayısı %55,77’lik bir artış göstermiş olsa da erkek çiftlik sahibi sayısındaki artış oranı daha fazladır. 2019 yılında ülke genelindeki payı ise %27,75’e gerilemiştir.

Düzlük Bölgelerde Yer Alan Çiftlikler

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki düzlük bölgelerde yer alan çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 147).

Grafik 147: Düzlük Bölgede Yer Alan Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

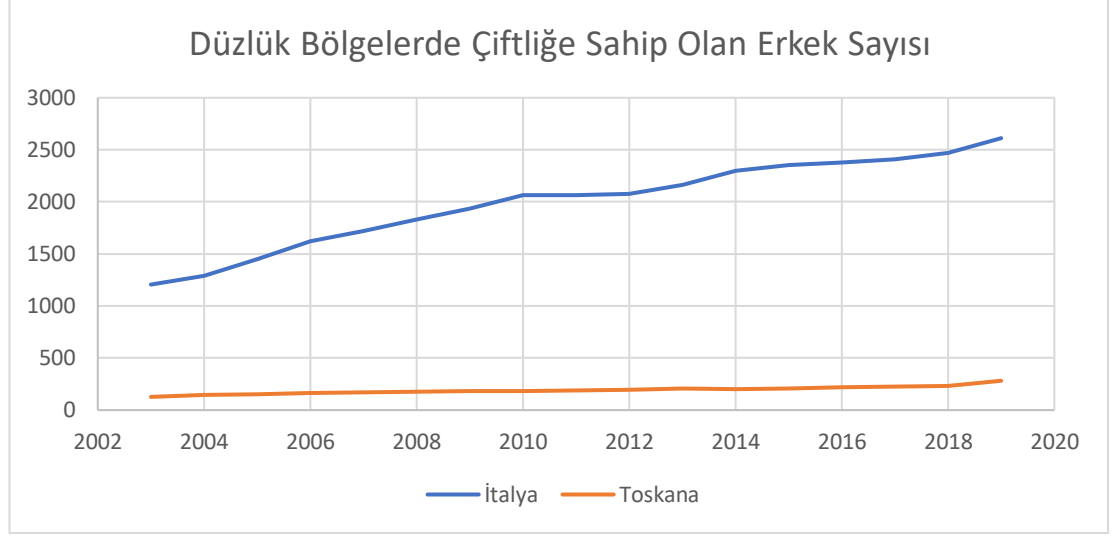

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Düzlük bölgelerde bulunan çiftliklerin sayısı 2003 yılında toplamda 1759’dur. 2019 yılına kadar bu çiftliklerin sayıları sürekli artmıştır. 2019 yılında ise toplamda 3.955’e ulaşmıştır. Toskana Bölgesi’nde ise 2003 yılında 214 adet tepelik bölgelerde çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde sayıları 415’e çıkmıştır. Toskana Bölgesi’ndeki çiftlik sayısı 2019 yılında 2003 yılına göre %93,93’lük bir artış göstermiştir. Fakat 2003 yılında Toskana Bölgesi’ndeki çiftliklerin oranı ülke geneline göre %12,17 iken 2019 yılında %10,49’a gerilemiştir.

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki düzlük bölgelerde çiftliğe sahip olan erkek sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 148).

Grafik 148: Düzlık Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Erkek Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

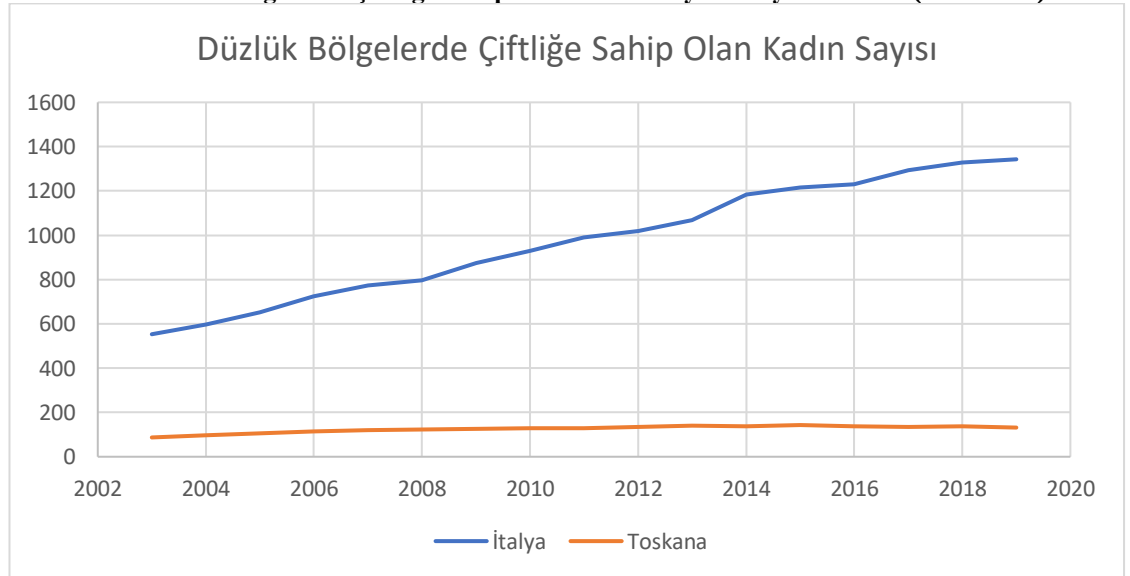

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya’da düzlük bölgelerde çiftliğe sahip erkek sayısı 2003 yılında 1.206 iken, bu erkek çiftlik sahiplerinin 127’si yani %10,53’ü Toskana Bölgesi’ndedir. Yıllar içindeki artışlarla birlikte İtalya genelinde 2019 yılında erkek çiftlik sahibi sayısı 2.612’ye çıkmıştır. Bu yıl içinde erkek çiftlik sahibi sayısı Toskana Bölgesi’nde ise 282’dir. 2019 yılında 2003 yılına göre Toskana’daki erkek çiftlik sahibi sayısı %122’lik ciddi bir artış göstermiştir. 2019 yılında ülke genelindeki payı ise %10,80 olarak kalmıştır.

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki düzlük bölgelerde çiftliğe sahip olan kadın sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 149).

Grafik 149: Düzlık Bölgelerde Çiftliğe Sahip Olan Kadın Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

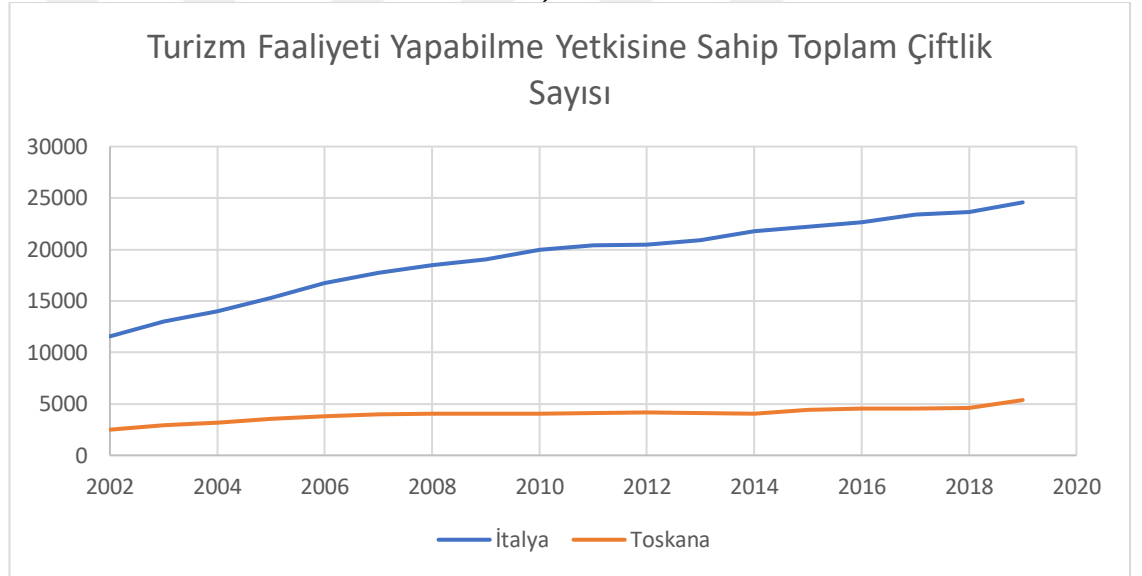
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya’da tepelik bölgelerde çiftliğe sahip kadın sayısı 2003 yılında 553 iken, bu kadın çiftlik sahiplerinin 87’i yani %15,73’ü Toskana Bölgesi’ndedir. Yıllar içindeki artışlarla birlikte İtalya genelinde 2019 yılında kadın çiftlik sahibi sayısı 1.343’e çıkmıştır. Bu yıl içinde kadın çiftlik sahibi sayısı Toskana Bölgesi’nde ise 133’tür. 2019 yılında 2003 yılına göre Toskana’daki kadın çiftlik sahibi sayısı %53’lük bir artış göstermiş olsa da erkek çiftlik sahibi sayısındaki artış oranı daha fazladır. 2019 yılında ülke genelindeki payı ise %9,90’a gerilemiştir.

Turizm Faaliyetlerini Gerçekleştirebilme Sürelerine Göre Çiftlik Sayıları

Toskana Bölgesi ve İtalya’daki turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip toplam çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 150).

Grafik 150: Turizm Faaliyeti Yapabilme Yetkisine Sahip Toplam Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

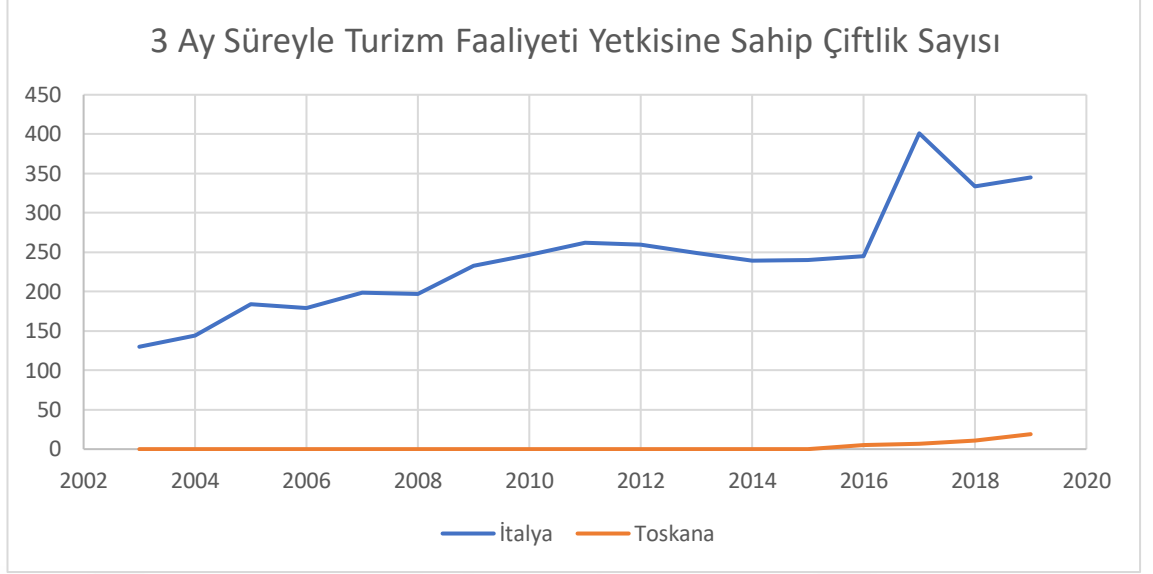

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip çiftliklerin sayıları yıllar içinde artmaktadır. Tüm İtalya’da 2002 yılında 11.561 adet olan çiftler 2019 yılında sayılarını 24.576’ya çıkarmaktadır. Toskana’nın İtalya’daki payı ise 2002 yılında %21,56 iken 2019 yılına gelindiğinde bu oran %21,85 ile payını korumaya devam etmiştir.

Toskana Bölgesi ve İtalya’da 3 ay süreyle turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip toplam çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 151).

Grafik 151: 3 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

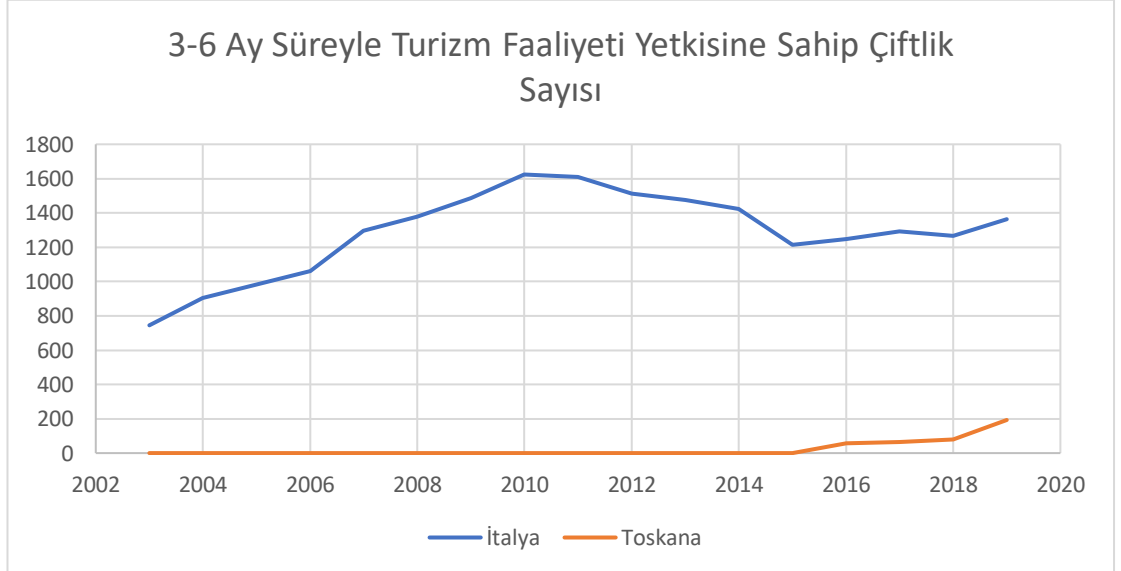

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

3 ay süreyle faaliyet veren çiftlik sayıları Toskana’da 2016 yılına kadar kaydedilmemiştir. 2016 yılında toplamda 5 çiftlik bulunurken 2019 yılında bu sayı 19’a çıkmaktadır. İtalya’ da bulunan 345 adet çiftliğin 2019 yılında %5,51 Toskana Bölgesi’nde kaydedilmektedir.

Toscana Bölgesi ve İtalya’da 3-6 ay süreyle turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip toplam çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 151).

Grafik 152: 3-6 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

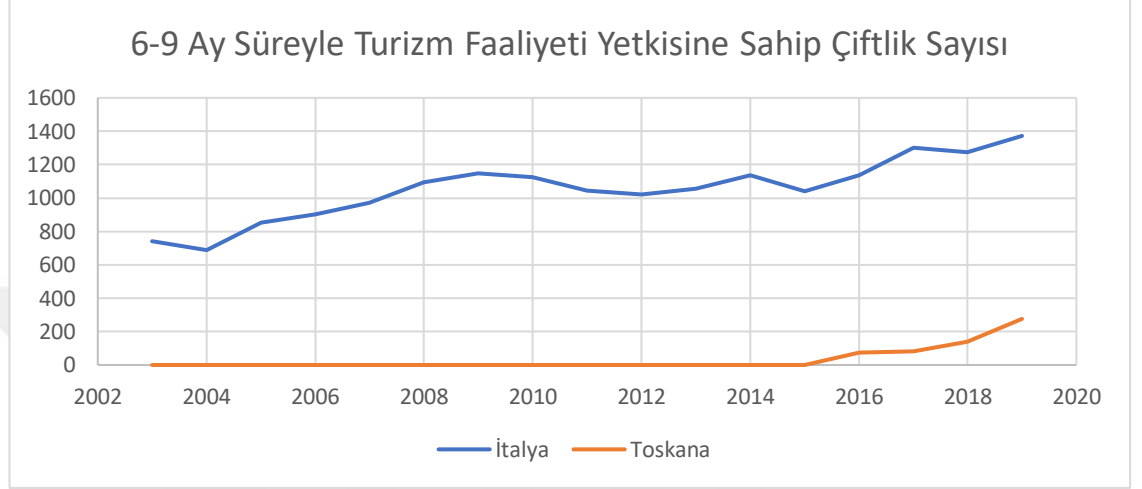
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

3 ile 6 ay süreyle faaliyet veren çiftlik sayıları Toskana’da 2016 yılına kadar kaydedilmemiştir. 2016 yılında toplamda 57 çiftlik bulunurken 2019 yılında bu sayı 193’ e

çıkmaktadır. 2016 yılında İtalya’da bulunan 1.248 adet çiftliğin %4,57’si Toskana’da bulunurken 2019 yılında 1.362 adet çiftliğin 2019 yılında %14,17’si Toskana bölgesinde kaydedilmektedir.

Toskana Bölgesi ve İtalya’da 6-9 ay süreyle turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip toplam çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 153).

Grafik 153:6-9 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

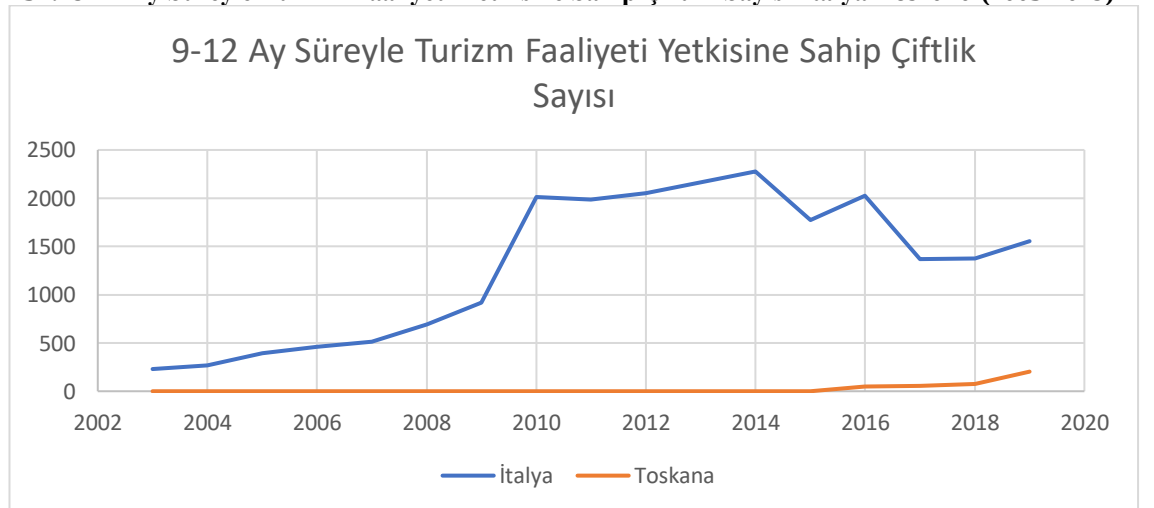

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya genelinde bu sürelerde faaliyet veren çiftlik sayısında çok fazla artış görülmezken Toskana Bölgesi’nde yaklaşık 4 katına çıkmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya’da 9-12 ay süreyle turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip toplam çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 154).

Grafik 154: 9-12 Ay Süreyle Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

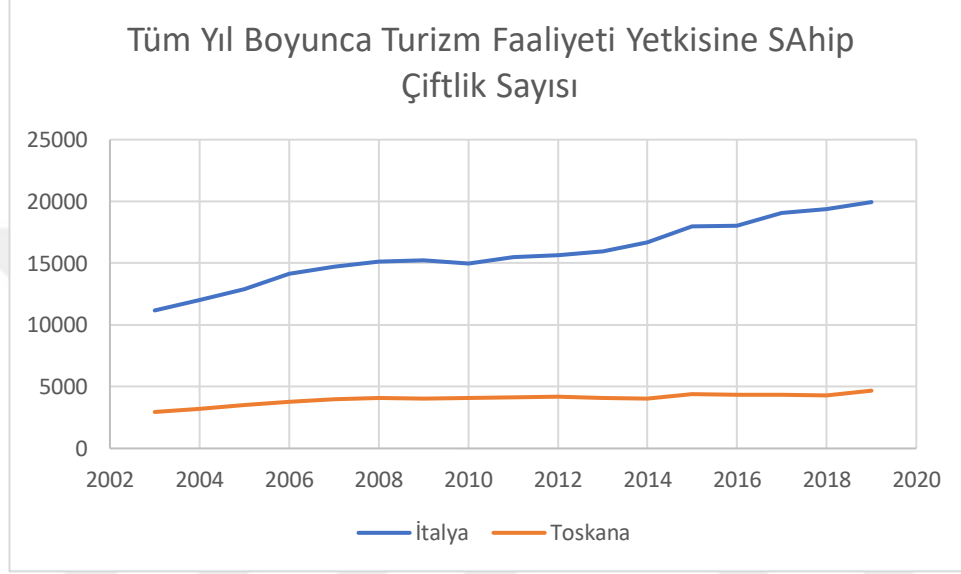
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

9 ile 12 ay süreyle faaliyet veren çiftlik sayıları Toskana’da 2016 yılına kadar kaydedilmemiştir. 2016 yılında toplamda 48 çiftlik bulunurken 2019 yılında bu sayı 203’e

çıkmaktadır. 2016 yılında İtalya’da bulunan 2.024 adet çiftliğin %2,37’si Toskana’da bulunurken 2019 yılında 1.552 adet çiftliğin 2019 yılında %13,08’i Toskana Bölgesi’nde kaydedilmektedir. İtalya’da 2016 yılında 2019 yılına kadar çiftlik sayısında azalma görülürken Toskana Bölgesi’nde sürekli artış görülmektedir.

Toskana Bölgesi ve İtalya’da tüm yıl boyunca turizm faaliyeti yapabilme yetkisine sahip toplam çiftlik sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 155).

Grafik 155: Tüm Yıl Boyunca Turizm Faaliyeti Yetkisine Sahip Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

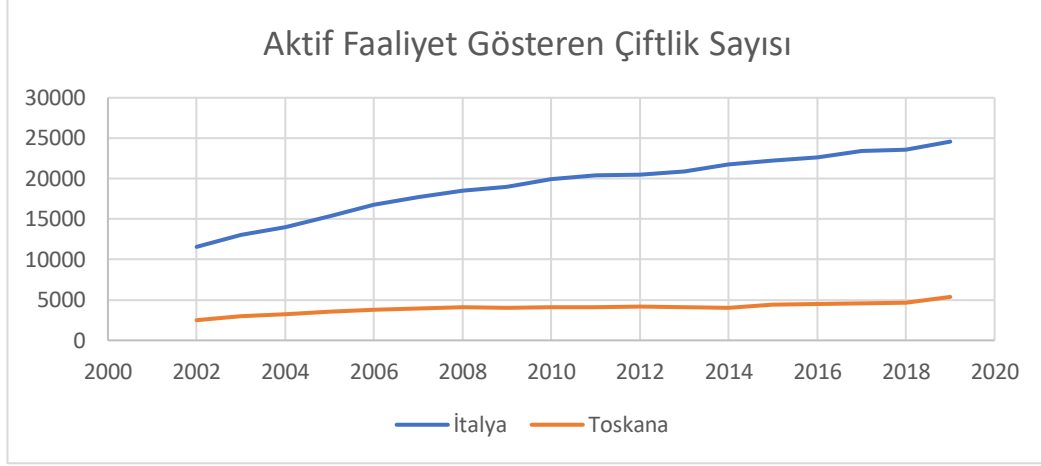
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2003 yılında tüm yıl boyunca hizmet veren çiftliklerin %26,43’ü Toskana bölgesinde bulunmaktadır. 2019 yılına gelindiğinde Toskana’da bulunan çiftlik sayısı 2.953’ten 4.678’e çıksa da İtalya genelindeki payı %23,45’e düşmektedir.

Çiftlik Dinamiklerinin Yıllara Göre Değişimi

Toskana Bölgesi ve İtalya’da aktif faaliyet gösteren çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 156).

Grafik 156: Aktif Faaliyet Gösteren Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

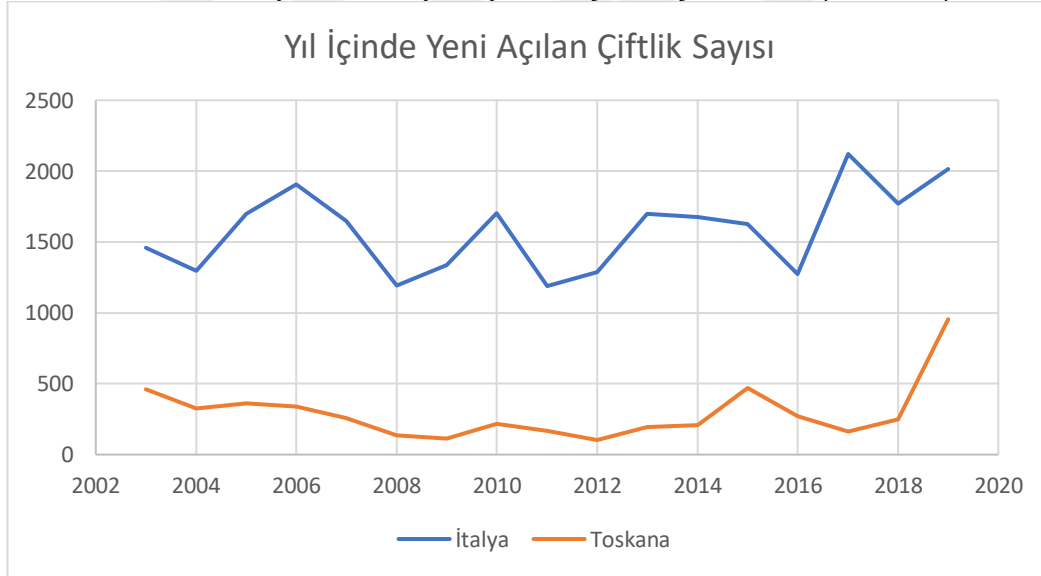

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

2019 yılına kadar geçen sürede Toskana’da aktif olarak faaliyet gösteren çiftliklerin genelindeki oranı %19 ile %20 arasında değişmektedir.

Toskana Bölgesi ve İtalya’da yıl içinde yeni açılan çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 157).

Grafik 157: Yıl İçinde Yeni Açılan Çiftlik Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

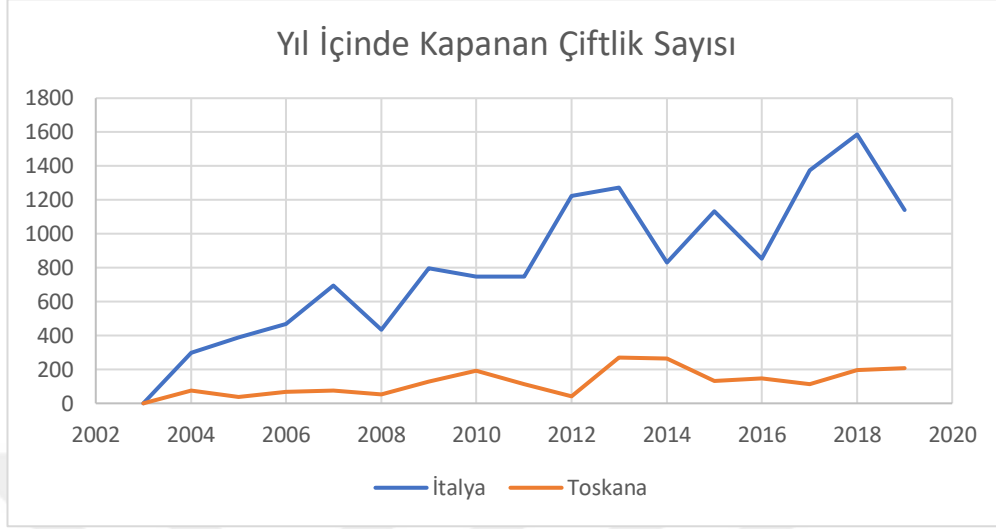

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Yıl içinde yeni açılan çiftlik sayılarında sürekli bir dalgalanma söz konusudur. 2002 yılında Toskana’da yeni açılan çiftlik sayısı ülkenin %31,62’sine denk gelirken 2006 yılında %17,83’üne, 2012 yılında %8,01’ine, 2015 yılında %28,87’sine, 2017’de %7,73’üne, 2019 yılında ise 47,37’sine denk gelmektedir.

Toscana Bölgesi ve İtalya’da yıl içinde kapanan çiftlik sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 158).

Grafik 158: Yıl İçinde Kapanan Çiftlik Sayısı-İtalya-Toscana (2003-2019)

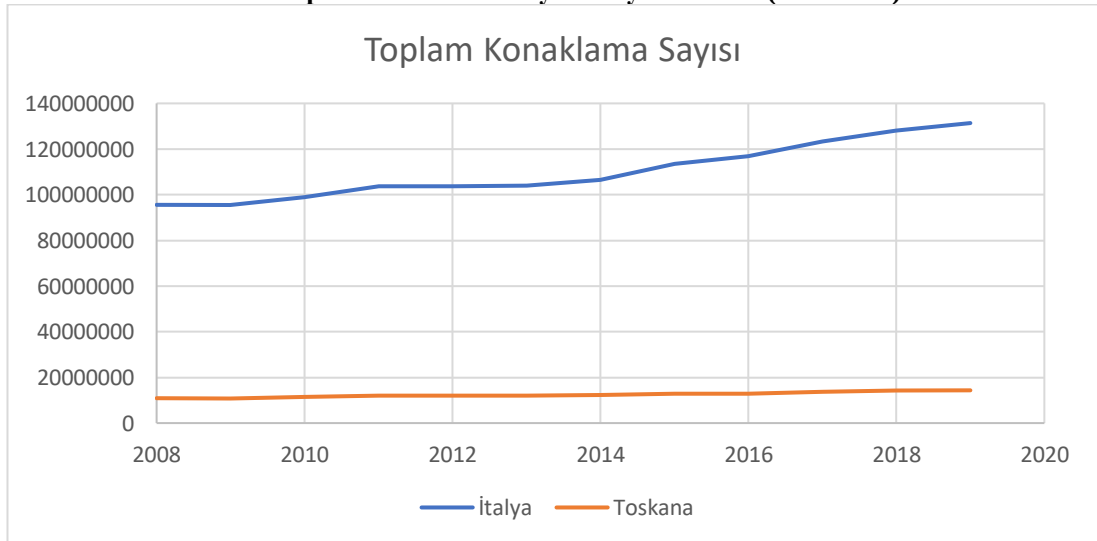
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Yıl içinde yeni kapana çiftlik sayılarında sürekli bir dalgalanma söz konusudur. 2004 yılında Toscana’da kapanan çiftlik sayısı ülkenin %25,84’üne denk gelirken 2005 yılında %9,23’üne,2009 yılında %25,57’sine, 2013 yılında %31,81’ine, 2017’de %8,28’ine 2019 yılında ise 18,09’una denk gelmektedir.

3.2.5.Gelen Ziyaretçilerin Konaklama, Kalış Süreleri ve Tesis Sayıları

Toscana Bölgesi ve İtalya’ya gelen ziyaretçilerin toplam konaklama sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 159).

Grafik 159: Toplam Konaklama Sayısı-İtalya-Toscana (2008-2019)

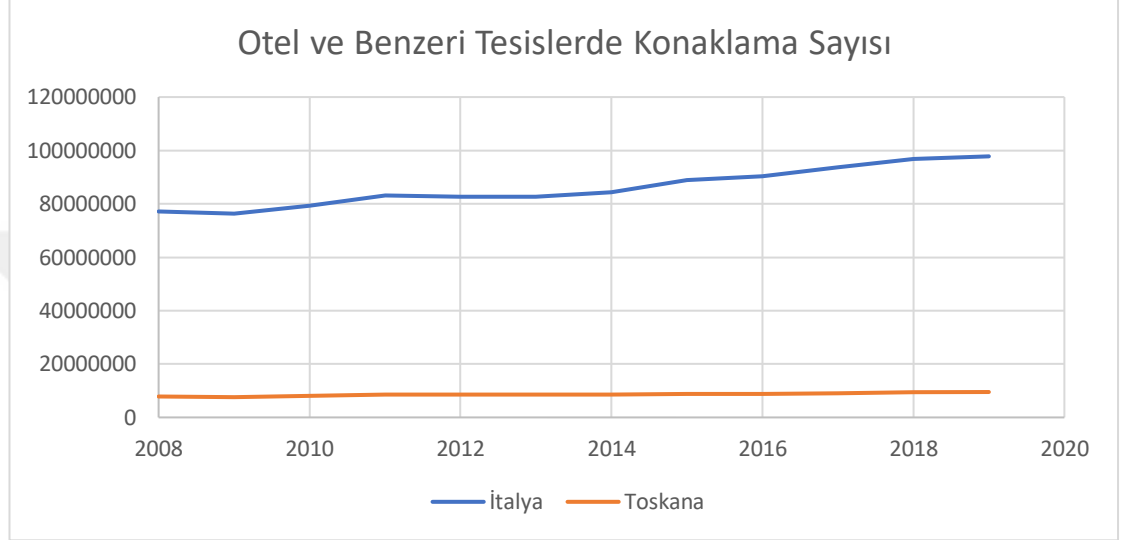

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tüm dünyadan gelen turistlerin İtalya'daki toplam konaklama sayıları 95.546.086'dır. Bu turistlerin %11,37'si Toskana Bölgesi'nde konaklamıştır. 2019 yılına gelindiğinde 131.381.653 kişi tüm İtalya'da konaklamış ve Toskana Bölgesi bu sayının %10,92'lik kısmına ev sahipliği yapmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'da otel ve benzeri tesislerde ziyaretçilerin konaklama sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 160).

Grafik 160: Otel ve Benzeri Tesislerde Konaklama Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

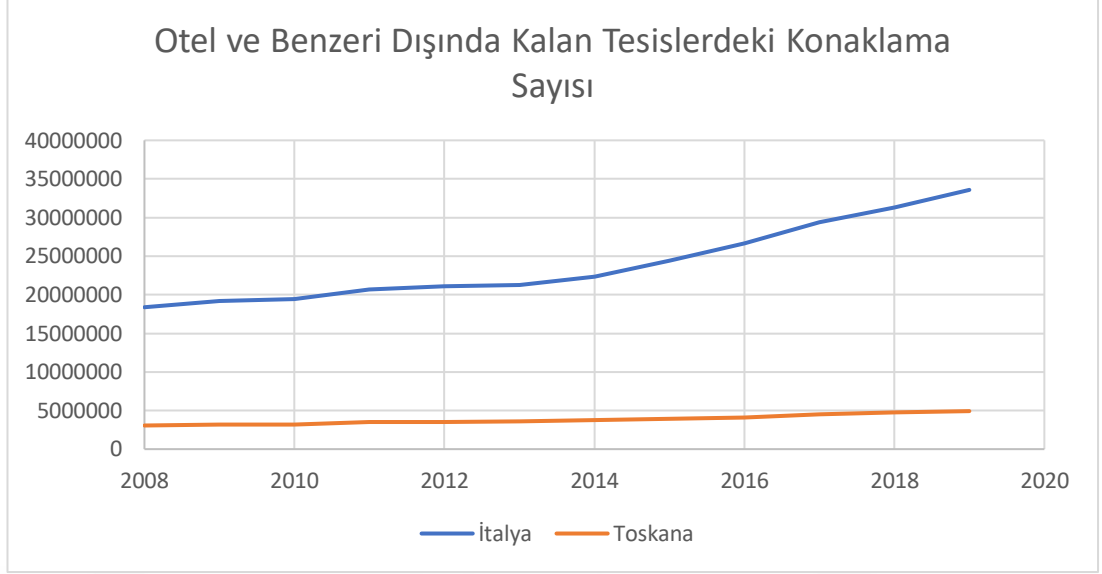

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tüm dünyadan gelen turistlerin, İtalya'daki otel ve benzeri tesislerde toplam konaklama sayıları 77.164.740'tır. Bu turistlerin %10,12'si Toskana Bölgesi'nde konaklamıştır. 2019 yılına gelindiğinde ise 97.798.618 kişi bu tesislerde konaklamıştır. Toskana Bölgesi ise tüm İtalya'nın %9,63'üne ev sahipliği yapmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'da otel ve benzeri tesisler dışında ziyaretçilerin konaklama sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 161).

Grafik 161: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislerdeki Konaklama Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

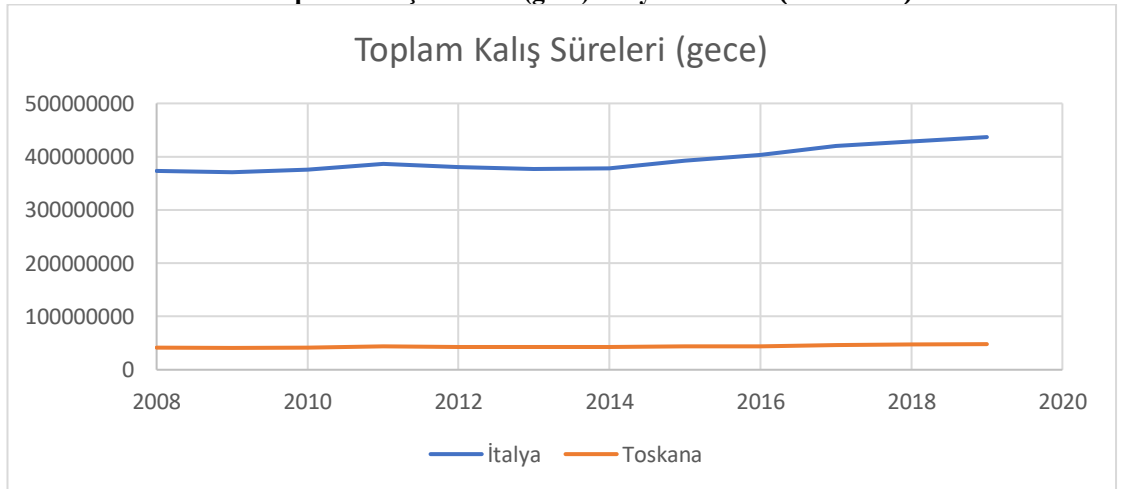
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tüm dünyadan gelen turistlerin, İtalya'daki otel ve benzeri tesisler dışındaki tesislerde toplam konaklama sayıları 18.381.346 iken Toskana Bölgesi'nde bu sayı 3.060.912'dir. Bu turistlerin %16,65'i Toskana Bölgesi'nde konaklamıştır. 2019 yılına gelindiğinde ise 33.583.035 kişi bu tesislerde konaklamıştır. Toskana Bölgesi ise tüm İtalya'nın %14,66'sına ev sahipliği yapmaktadır. Toskana'ya gelen turistlerin konaklama seçenekleri daha çok otel dışındaki tesislerde olduğu görülmektedir.

Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süreleri

Toskana Bölgesi ve İtalya'ya gelen ziyaretçilerin toplam kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 162).

Grafik 162: Toplam Kalış Süreleri (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)

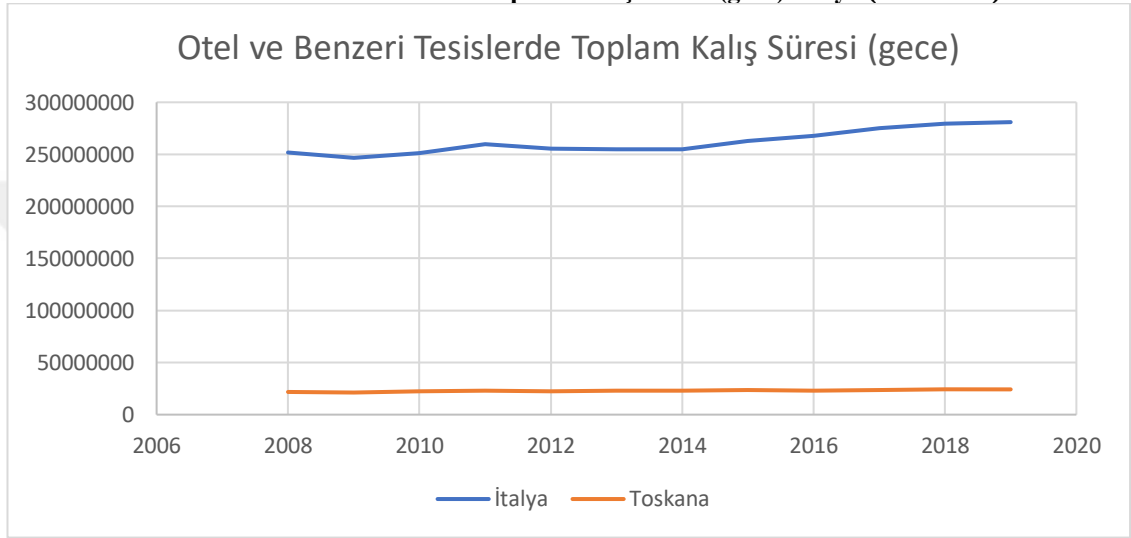

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tüm dünyadan gelen turistlerin İtalya'daki toplam kalış süresi 373.666.712 gecedir. Bu turistlerin kalış sürelerinin %11,04'ü Toskana Bölgesi'ndedir. 2019 yılına kadar turist sayısındaki artışlarla birlikte kalma sürelerinde de artışlar olmuştur. 2019 yılına gelindiğinde Toskana Bölgesi'nde konaklama oranında değişiklik çok az olmasına rağmen %11,01'lik payını korumaya devam etmiştir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'ya gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesislerde toplam kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 163).

Grafik 163: Otel ve Benzeri Tesislerde Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya (2008-2019)

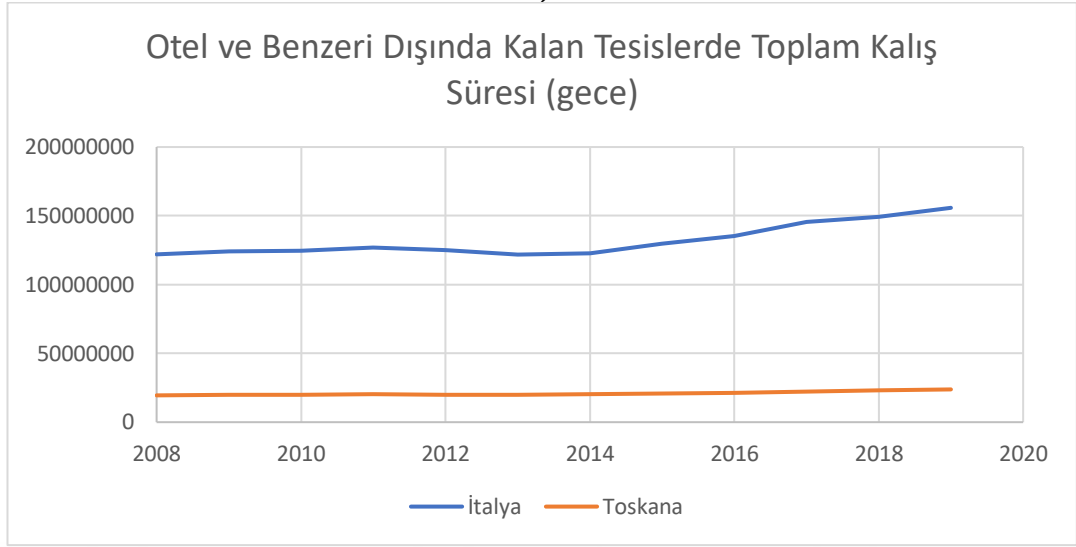

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tüm dünyadan gelen turistlerin İtalya'daki otel ve benzeri tesislerde toplam kalış süresi 2008 yılında 251.678.307 gecedir. Bu turistler kalış sürelerinin %8,65'ini Toskana Bölgesi'ndeki otel ve benzeri tesislerde gerçekleştirmektedir. 2019 yılına gelindiğinde Toskana Bölgesi'nde otel ve benzeri tesislerde konaklama oranında değişiklik çok az olmuştur. %8,63'lük payını korumaya devam etmiştir.

Toskana Bölgesi ve İtalya'ya gelen ziyaretçilerin otel ve benzeri tesisler dışında toplam kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 164).

Grafik 164: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislerde Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)

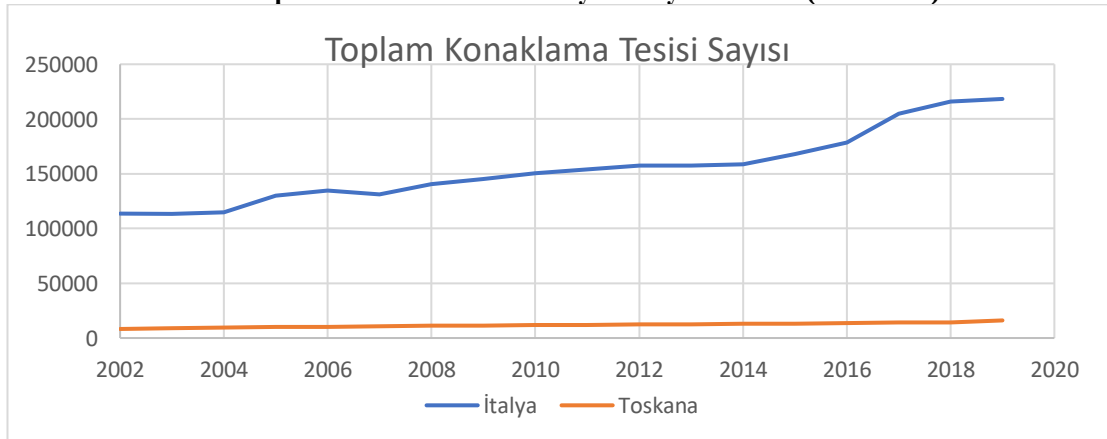
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Tüm dünyadan gelen turistlerin İtalya'daki otel ve benzeri tesisler dışındaki tesislerde toplam kalış süresi 2008 yılında 121.988.405 gecedir. Bu turistler kalış sürelerinin %15,98'ini Toskana Bölgesi'ndeki otel ve benzeri tesisler dışındaki tesislerde gerçekleştirmektedir. 2019 yılına gelindiğinde Toskana Bölgesi'nde otel ve benzeri tesislerde konaklama oranında değişiklik çok az olmuştur. %15,29'luk payını korumaya devam etmiştir. Turistlerin konaklama sürelerinin %15 gibi ciddi bir kısmını Toskana Bölgesi'ndeki seçeneklerde değerlendirdiği görülmektedir.

Toskana'daki Konaklama Tesislerinin Sayısı

Toskana Bölgesi ve İtalya'da toplam konaklama tesisi sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 165).

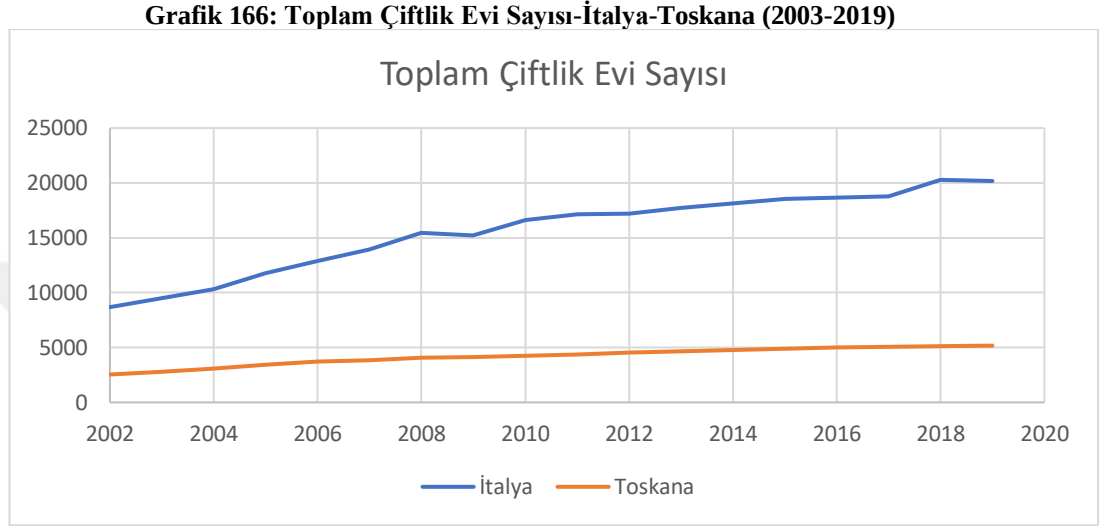
Grafik 165: Toplam Konaklama Tesisi Sayısı-İtalya-Toskana (2003-2019)

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya’da 2002 yılında konaklama yapılabilen tesis sayısı toplam 113.715’dir. Bunların 8.266’sı Toskana Bölgesi’nde bulunmakta ve ülke genelinin %7,27’sine denk gelmektedir. İtalya genelinde ve Toskana Bölgesi’nde 2019 yılına kadar tesis sayılarındaki 2 kat artışla birlikte bu oran %7 olarak sabit kalmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya’da toplam çiftlik evi sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 166).

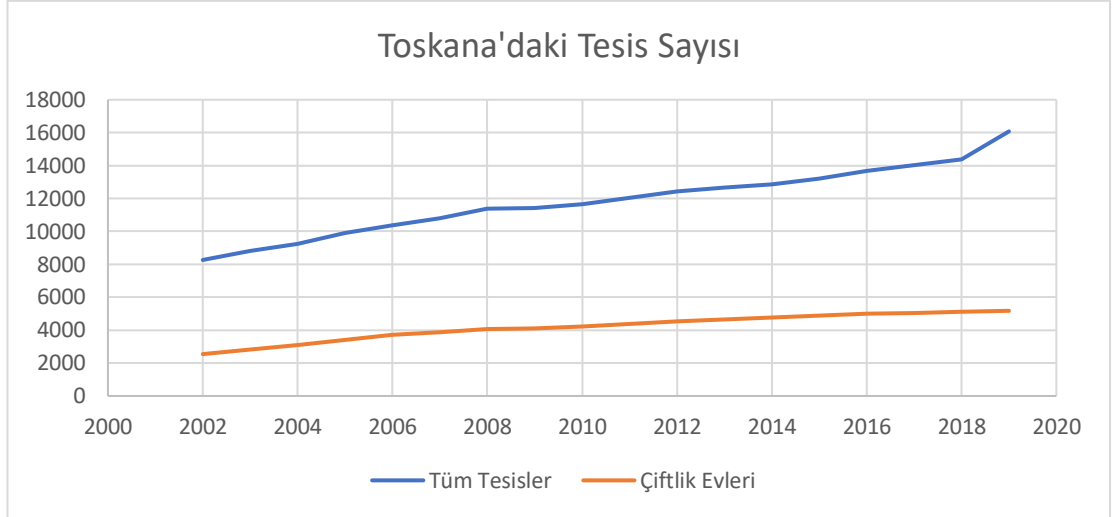

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toskana Bölgesi’nde toplam çiftlik sayısı 2002 yılında 2.544 iken bu sayı 2019 yılına kadar sürekli artış göstermektedir. 2019 yılında Toskana’daki çiftlik sayısı toplam 5.175’e ulaşmakta yani %103,42’lik bir artış olmaktadır. Ülke genelinde ise 2002 yılında 8.682 adet toplam çiftlik bulunurken 2019 yılında bu sayı 20.149’a yükselmekte yani %132,08’lik bir artış olmaktadır. Toskana’nın 2002 yılından 2019 yılına kadar ülkedeki çiftlikleri %25’ i ile %30’u arasındaki kısmı koruduğu görülmektedir.

Toskana Bölgesi’ndeki tüm tesislerin sayısı ve çiftlik evlerinin sayısı aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 167).

Grafik 167: Toskana'daki Tesis Sayısı (2003-2019)

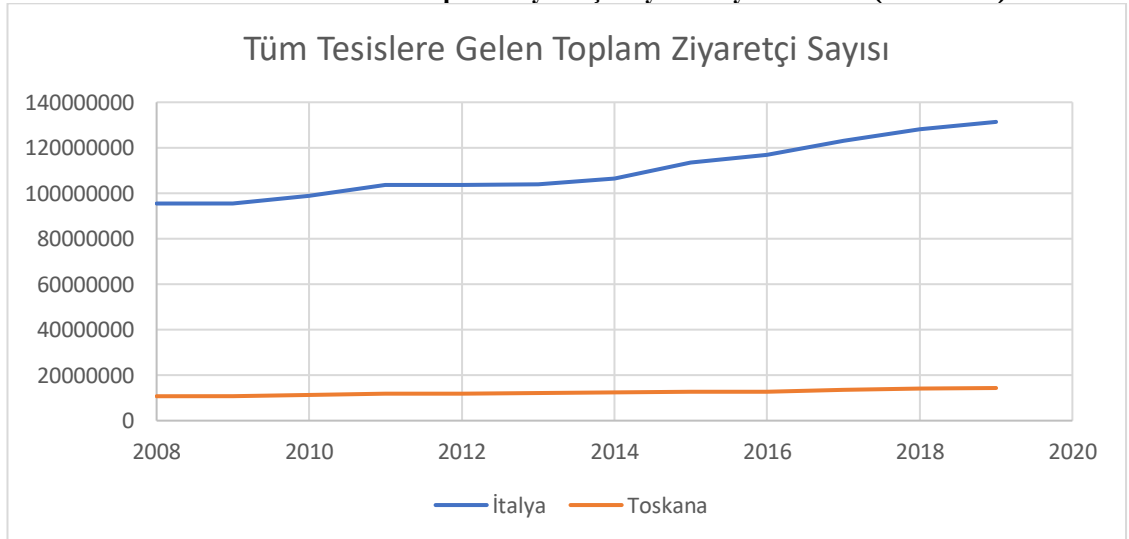
Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toskana'da 2002 yılında kayıtlı 8.266 adet toplam tesis bulunurken bunların 2.544'ü yani %30,78'ini çiftlik evleri oluşturmaktadır. 2014 yılında bu oran %37,08 2019 yılında %32,19 olmaktadır. 2019 yılına kadarki süreçte çiftlik evlerinin tüm tesisler içindeki payı minimum %30 olacak şekilde süreçte korunmaya devam etmiştir.

Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayıları ve Kalış Süreleri

Toskana Bölgesi ve İtalya'da tesislere gelen ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 168).

Grafik 168: Tüm Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

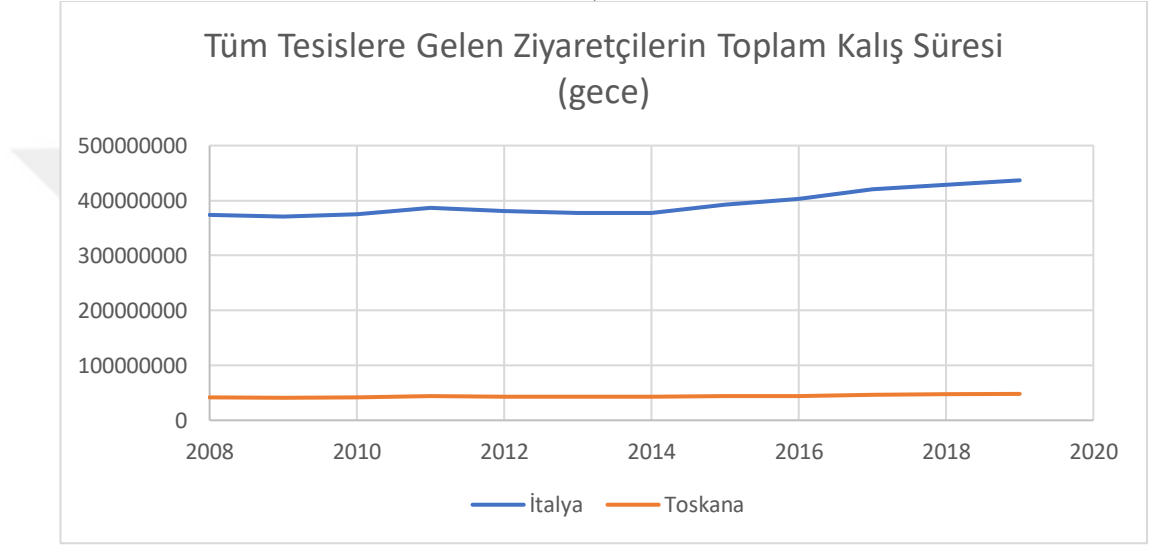

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya genelinde tesislere gelen ziyaretçi sayıları 2008 yılında toplamda 95.546.086 iken bu sayının %11,37'si Toskana Bölgesi'ne gelmiştir. 2019 yılında bu turistlerin sayısı 131381653'e çıkmıştır. Toskana Bölgesi'nin ülke genelindeki payı %10,92 olmuştur. Yıllar içinde Toskana'daki tesislere gelen ziyaretçi sayısı ülke ortalamasında %11'lik bir paya sahip olmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'da tesislere gelen ziyaretçilerin kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 169).

Grafik 169: Tüm Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)

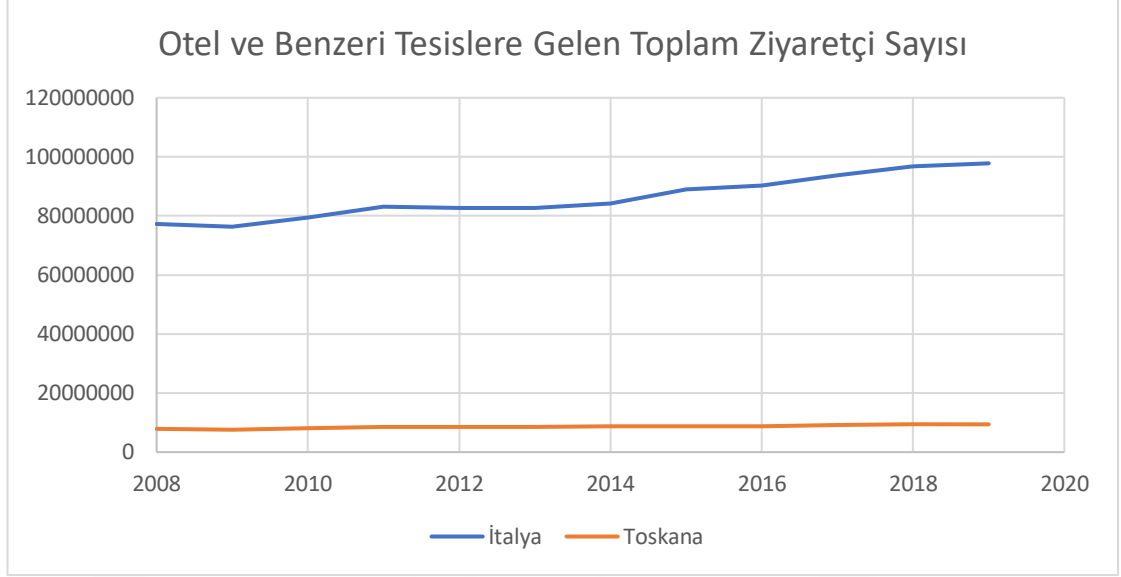

Kaynak:(ISTAT. *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya genelinde tesislere gelen ziyaretçilerin konaklama süreleri 2008 yılında 373.666.712 iken Bu sürenin %11,04'üne Toskana Bölgesi'nde gerçekleştirilmiştir. 2019 yılında bu süre 436.739.271'e çıkmıştır. Toskana Bölgesi'nin ülke genelindeki payı %11,01 olmuştur. Yıllar içinde Toskana'daki tesislere gelen ziyaretçi sayısı ülke ortalamasında %11'lik bir paya sahip olmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'da otel ve benzeri tesislere gelen ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 170).

Grafik 170: Otel ve Benzeri Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

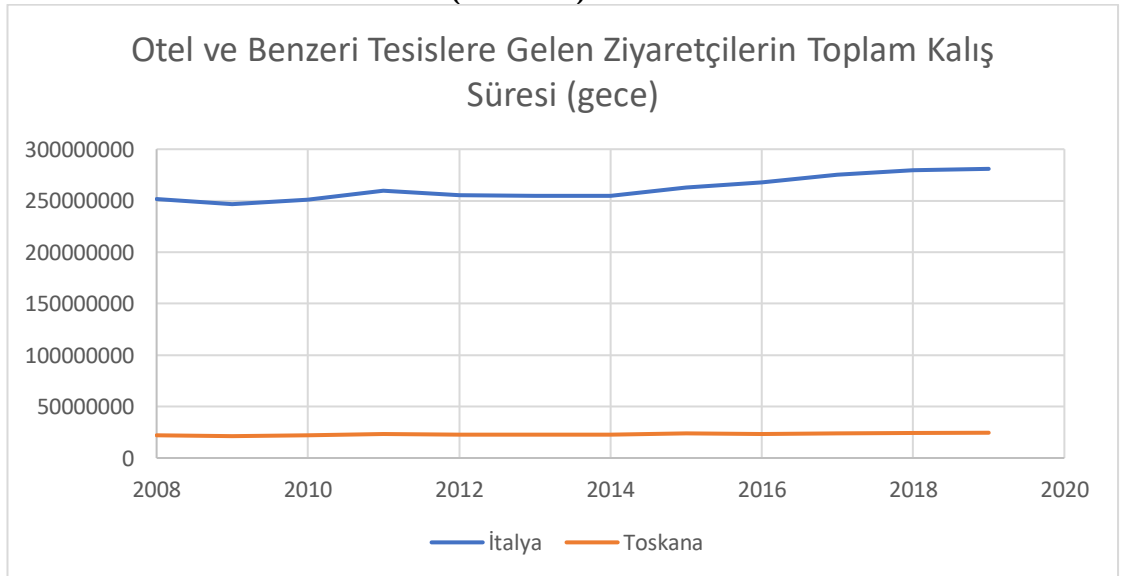

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

İtalya genelinde otel ve benzeri tesislere gelen turist sayısı 2008 yılında toplamda 77.164.740 iken bu sayının %10,12'si Toskana Bölgesi'ndeki tesislerde konaklamıştır. 2019 yılında bu turistlerin sayısı 97.798.618'ye çıkmıştır. Toskana Bölgesi'nin ülke genelindeki payı %9,63 olmuştur. Yıllar içinde Toskana'daki tesislere gelen ziyaretçi sayısı 78.066.762'den 9.421.774'e çıkmış olsa da ülke genelindeki payında düşüş olmuştur.

Toskana Bölgesi ve İtalya'da otel ve benzeri tesislere gelen ziyaretçilerin kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 171).

Grafik 171: Otel ve Benzeri Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)

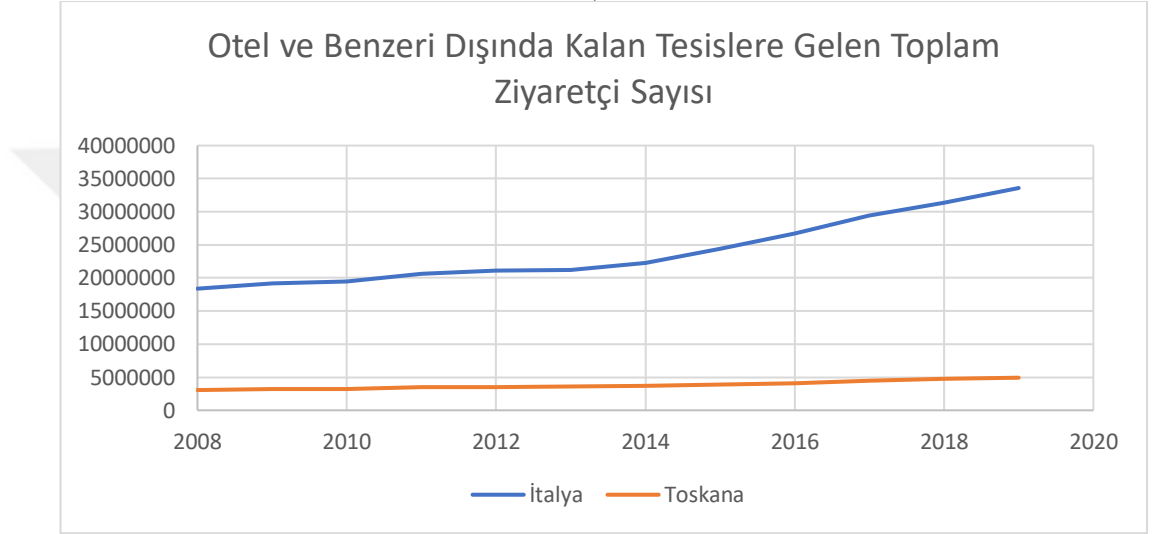

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

İtalya genelinde otel ve benzeri tesislere gelen turistlerin konaklama süreleri 2008 yılında 251.678.307 iken bu sürenin %8,65'i Toskana Bölgesi'ndeki tesislerde gerçekleştirilmiştir. 2019 yılında bu süre 280.937.897'ye çıkmıştır. Toskana Bölgesi'nin ülke genelindeki payı %8,63 olmuştur. Yıllar içinde Toskana'daki tesislere gelen ziyaretçileri konaklama süreleri artarken ülke genelindeki payı %8 ile %9 arasında kalmıştır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'da otel ve benzeri tesisler dışında gelen ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 172).

Grafik 172: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislere Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

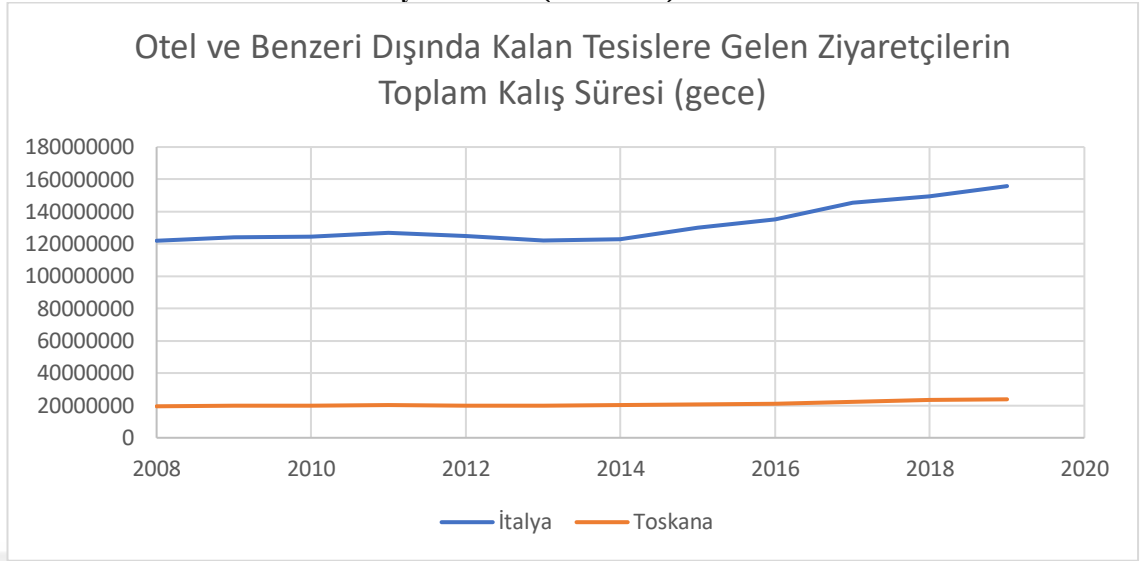

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

İtalya genelinde otel ve benzeri dışındaki tesislere gelen turist sayısı 2008 yılında toplamda 18.381.346 iken bu sayının %16,65'i Toskana Bölgesi'ndeki tesislerde konaklamıştır. 2019 yılında bu turistlerin sayısı 33.583.035'e çıkmıştır. Toskana Bölgesi'nin ülke genelindeki payı %14,66 olmuştur. Yıllar içinde Toskana'daki tesislere gelen ziyaretçi sayısı 3.060.912'den 4.924.506'ya çıkmış olsa da ülke genelindeki payında düşüş olmuştur.

Toskana Bölgesi ve İtalya'da otel ve benzeri tesisler dışında gelen ziyaretçi kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 173).

Grafik 173: Otel ve Benzeri Dışında Kalan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)

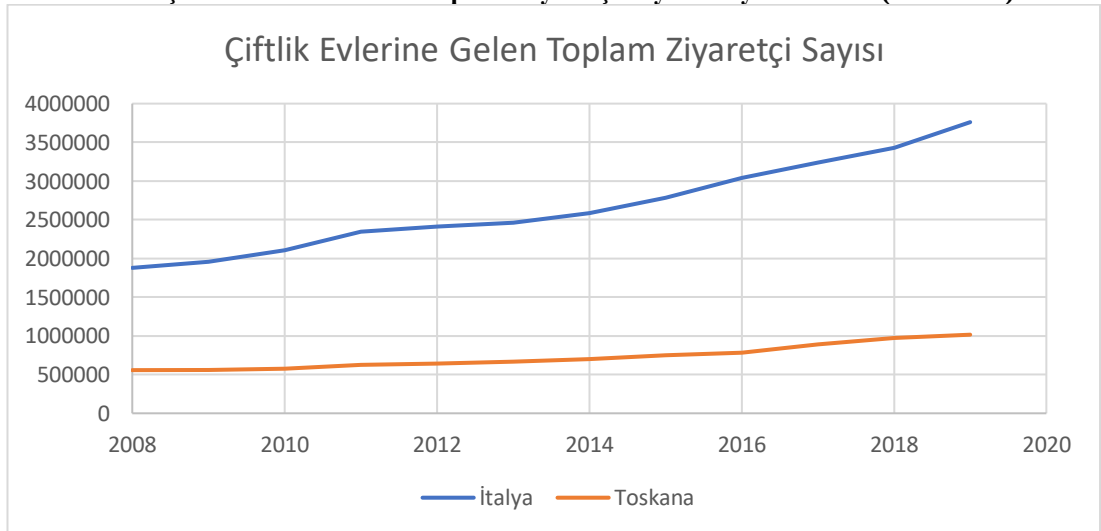

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

İtalya genelinde otel ve benzeri dışındaki tesislere gelen turistlerin konaklama süreleri 2008 yılında 12.198.405 iken bu sürenin %15,98', Toskana Bölgesi'ndeki tesislerde gerçekleştirilmiştir. 2019 yılında bu 15.801.374'e çıkmıştır. Toskana Bölgesi'nin ülke genelindeki payı %15,29 olmuştur. Yıllar içinde Toskana'daki tesislere gelen ziyaretçilerin konaklama süreleri artarken ülke genelindeki payı %15 olmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'da çiftlik evlerine gelen ziyaretçi sayıları aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 174).

Grafik 174: Çiftlik Evlerine Gelen Toplam Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

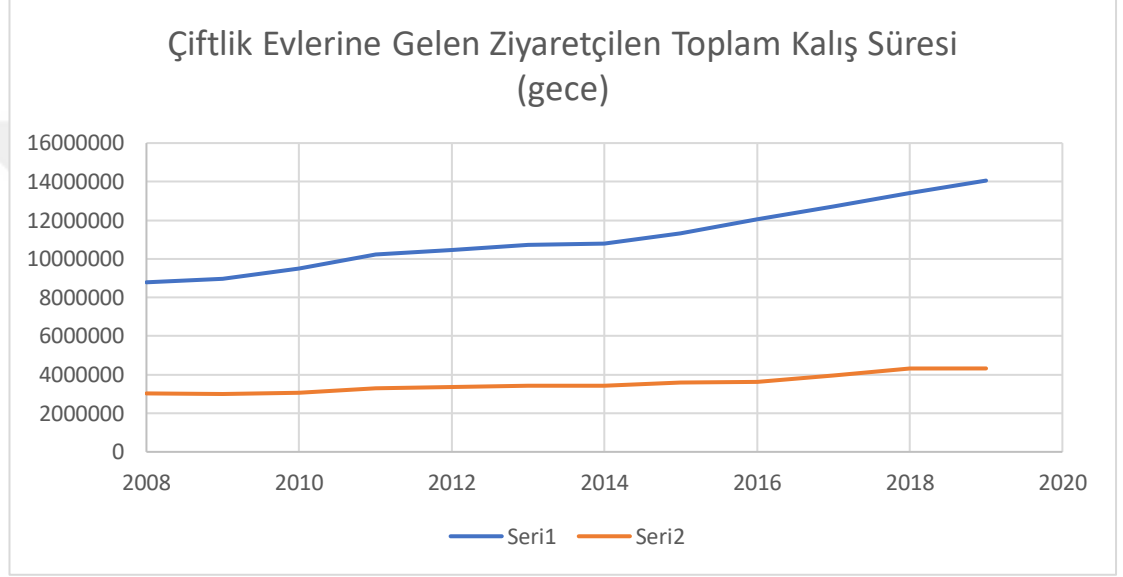

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

2008 yılında İtalya'daki çiftlik evlerine gelen ziyaretçi sayısı toplamda 1.878.492'dir. Bu turistlerin 557.616'sı Toskana Bölgesi'ni ziyaret etmiştir. Ülke geneline göre %29,68'ine Toskana Bölgesi ev sahipliği yapmıştır. 2019 yılına kadar turist sayısında yaşanan artışlarla birlikte 3.760.734 turist İtalya'daki çiftlik evlerinde kalmıştır. Toskana Bölgesi'nde çiftlik evlerini ziyaret eden turistlerin tüm ülkedeki çiftlik evlerine gelen turistlere oranı ise 2019 yılında %27 olmaktadır.

Toskana Bölgesi ve İtalya'da çiftlik evlerine gelen ziyaretçilerin kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmektedir (bkz. Grafik 175).

Grafik 175: Çiftlik Evlerine Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

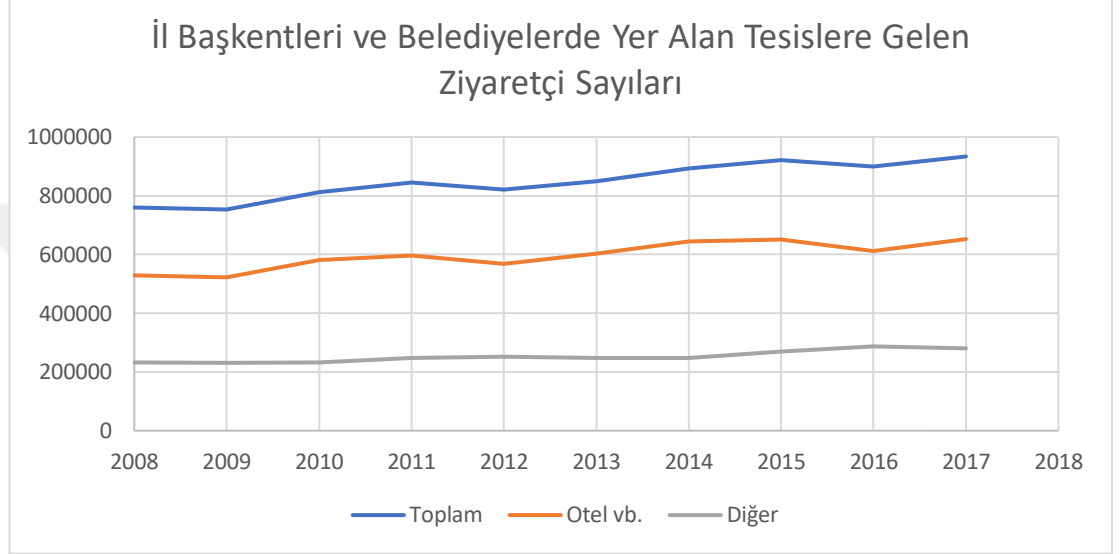
2008 yılında İtalya'daki çiftlik evlerine gelen ziyaretçilerin konaklama süreleri toplamda 8.786.093 gecedir. Bu turistlerin Toskana Bölgesi'ndeki konaklama süreleri ise 3.039.261 gece ile %34,59'unun Toskana Bölgesi'nde konakladığını göstermektedir. 2019 yılına kadar turist sayılarının da artışıyla birlikte konaklama sürelerinde de artışlar yaşanmıştır. 2019 yılında 3.760.734 turist İtalya'daki çiftlik evlerinde toplamda 14.057.535 gece konaklamıştır. Toskana Bölgesi'nde çiftlik evlerini ziyaret eden turistlerin kalma süreleri ise tüm ülkedeki çiftlik evlerine gelen turistlerin kalma sürelerine oranı ise 2019 yılında %30,70 olmaktadır. İtalya'daki 20 özerk bölge içinde Toskana Bölgesi, gelen turistlerin konaklama sürelerinin üçte birlik kısmına ev sahipliği yaptığı görülmektedir.

3.2.5.Tesislerin Bulunduğu Yerin Özelliğine Göre Gelen Ziyaretçi Sayıları ve Kalış Süreleri

İl Başkentleri ve Belediyeler

Toskana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin il başkentlerinde ve belediyelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 176).

Grafik 176: İl Başkentleri ve Belediyelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-Toskana (2008-2019)

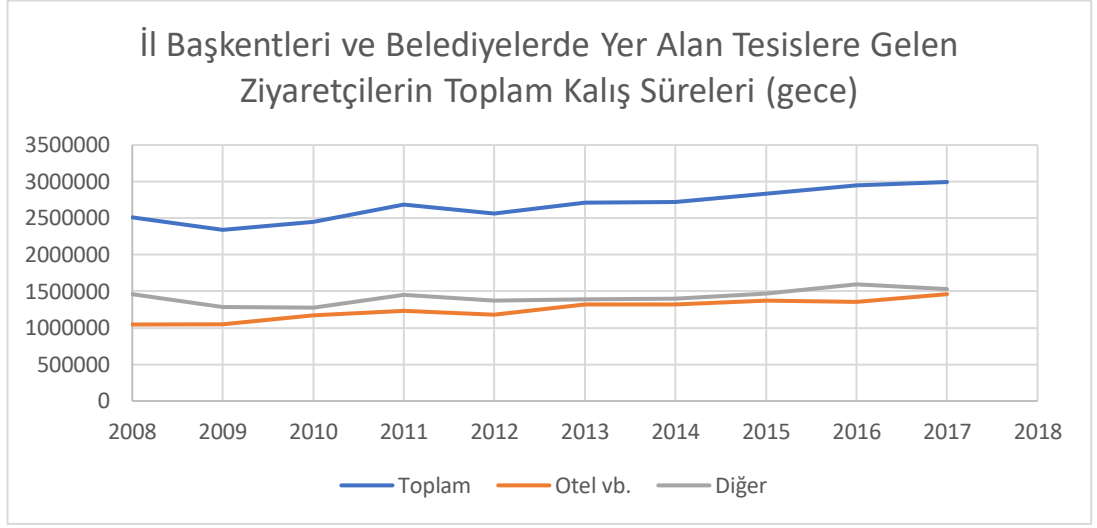

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Toskana Bölgesi'nde il başkentleri ve belediyelere gelen turist sayısı 2008 yılında toplamda 760.800'dür. Bu turistlerin %69,42'si otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %30,58'i diğer konaklama tesislerini tercih etmiştir. 2017 yılına kadar yaşanan artışlarla birlikte turist sayısı 933.651'e ulaşmıştır. Bunların %69,86'sı otel ve benzeri tesislerde, %30,14'ü diğer konaklama tesislerinde kalmıştır.

Toskana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin il başkentleri ve belediyelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 177).

Grafik 177: İl Başkentleri ve Belediyelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süreleri (gece)-Toskana (2008-2019)

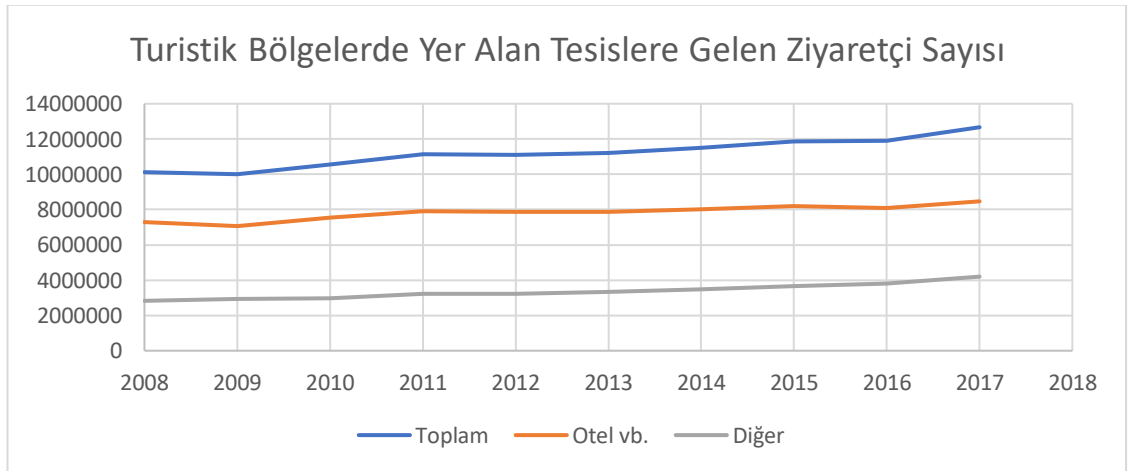
Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Gelen turistlerin il başkentleri ve belediyelerde yer alan tesislerde konaklama süresi 2008 yılında gecelik kalma süresi 2.506.898’dir. Bu sürenin %41,71’i otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %58,29’u diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirmektedir. 2017 yılına gelindiğinde sırasıyla bu oran %48,78 ve %51,22 olduğu görülmektedir. Otel ve benzeri tesislerde kalma oranının arttığı görülmektedir.

Turistik Bölgeler

Toskana Bölgesi’ne gelen ziyaretçilerin turistik bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 178).

Grafik 178: Turistik Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

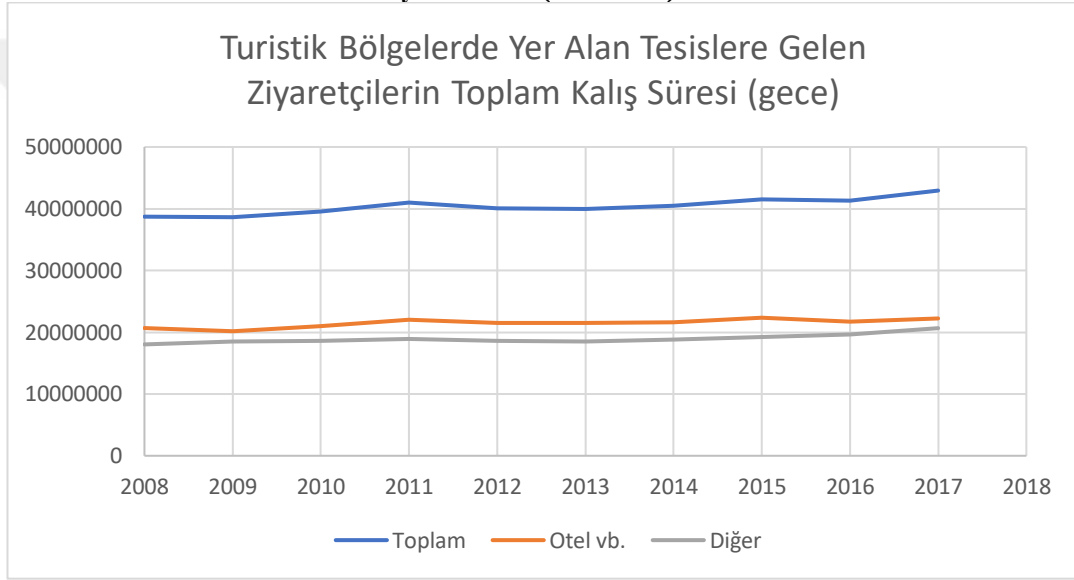

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Toscana Bölgesi'nde turistik bölgelere gelen turist sayısı 2008 yılında toplamda 10.106.788'dir. Bu turistlerin %72,02'si otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %27,98'i diğer konaklama tesislerini tercih etmiştir. 2017 yılına kadar yaşanan artışlarla birlikte turist sayısı 12.667.594'e ulaşmıştır. Bunların %66,84'ü otel ve benzeri tesislerde, %33,16'sı diğer konaklama tesislerinde kalmıştır. 2008 yılından sonra turistik bölgeleri ziyaret edenlerin konaklama tercihi diğer konaklama tesislerine kaydığı görülmektedir.

Toscana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin turistik bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 179).

Grafik 179: Turistik Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toscana (2008-2019)

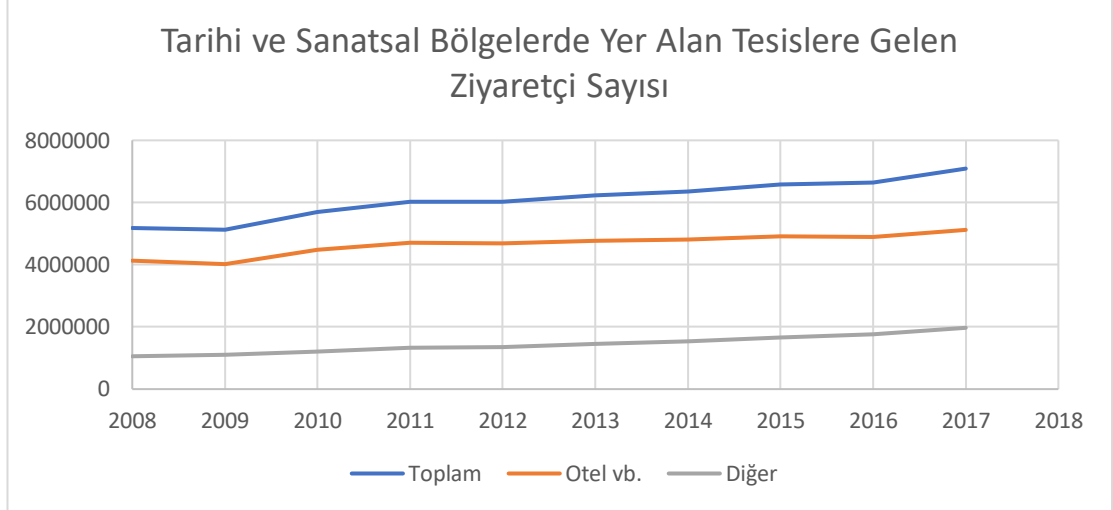
Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Gelen turistlerin, turistik bölgelerde yer alan tesislerde konaklama süresi 2008 yılında 38.755.058'dir. Bu sürenin %53,48'i otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %46,52'si diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirmektedir. 2017 yılına gelindiğinde sırasıyla bu oran %51,88 ve %48,12 olduğu görülmektedir. Otel ve benzeri dışındaki tesislerde kalma oranının arttığı görülmektedir.

Tarihi ve Sanatsal Bölgeler

Toscana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin tarihi ve sanatsal bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 180).

Grafik 180: Tarihi ve Sanatsal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-Toskana (2008-2019)

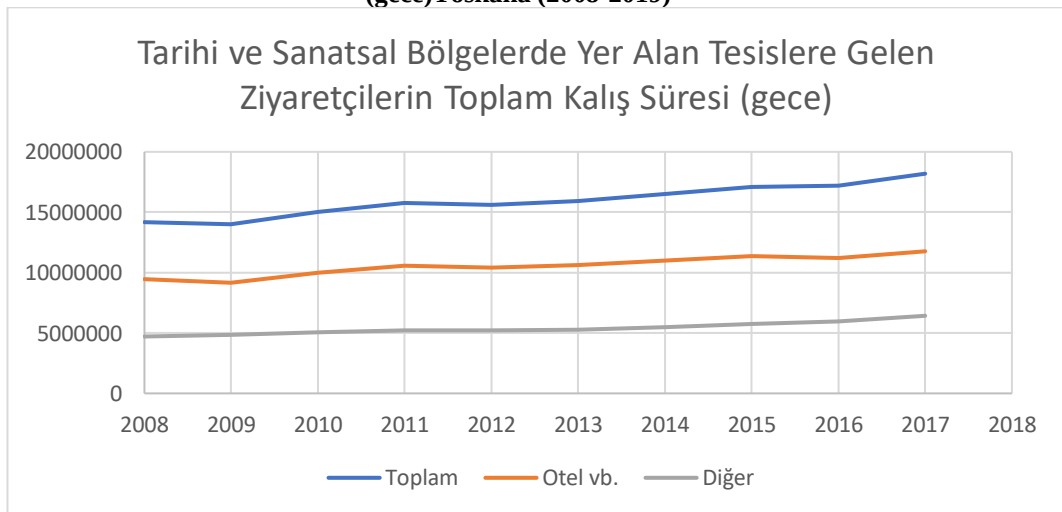

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Toskana Bölgesi'nde tarihi ve sanatsal bölgelere gelen turist sayısı 2008 yılında toplamda 5.183.599'dur. Bu turistlerin %79,63'ü otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %20,37'si diğer konaklama tesislerini tercih etmiştir. 2017 yılına kadar yaşanan artışlarla birlikte turist sayısı bu bölgelerde 7.091.692'ye ulaşmıştır. Bunların %72,21'i otel ve benzeri tesislerde, %27,79'u diğer konaklama tesislerinde kalmıştır. 2008 yılından sonra tarihi ve sanatsal bölgeleri ziyaret edenlerin konaklama tercihleri, diğer konaklama tesislerine doğru bir artış göstermektedir.

Toskana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin tarihi ve sanatsal bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 181).

Grafik 181: Tarihi ve Sanatsal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)Toskana (2008-2019)

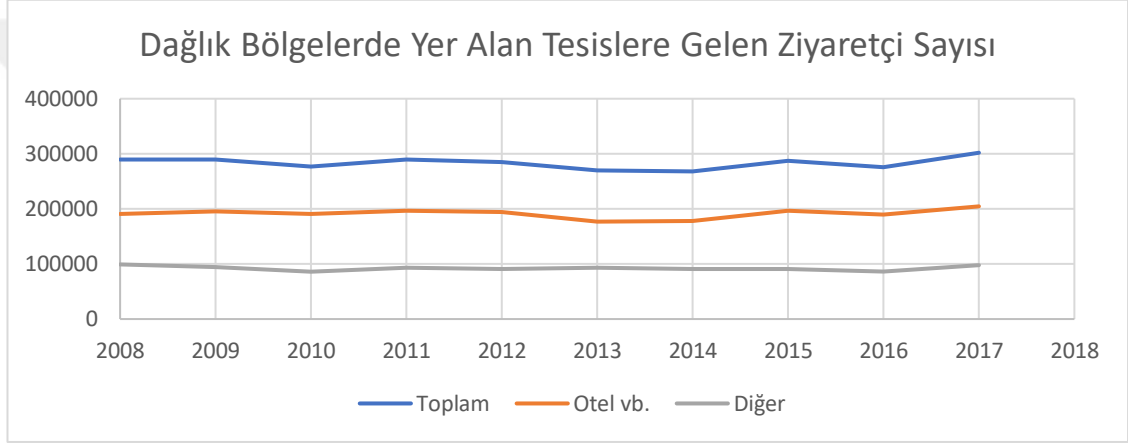
Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Gelen turistlerin, tarihi ve sanatsal bölgelerde yer alan tesislerde konaklama süresi 2008 yılında 14.162.058'dir. Bu sürenin %66,74'ü otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %33,26'sı diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirilmektedir. 2017 yılına gelindiğinde sırasıyla bu oran %64,68 ve %35,32 olduğu görülmektedir. Otel ve benzeri dışındaki tesislerde kalma oranının arttığı görülmektedir.

Dağlık Bölgeler

Toskana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin dağlık bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 182).

Grafik 182: Dağlık Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

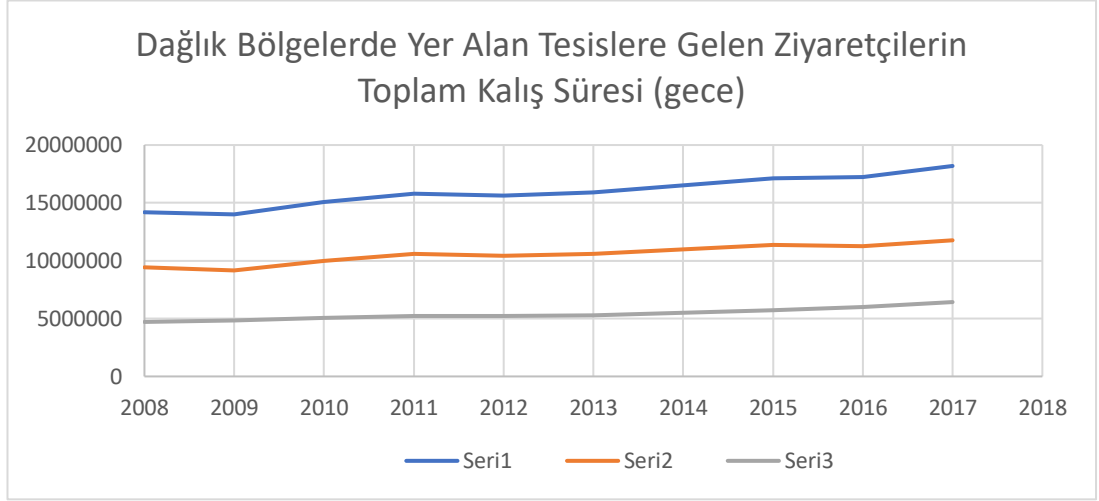

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Toskana Bölgesi'nde dağlık bölgelere gelen turist sayısı 2008 yılında toplamda 289.672'dir. Bu turistlerin %65,75'i otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %34,25'i diğer konaklama tesislerini tercih etmiştir. 2014 yılında bu bölgelere ziyaret edeleri sayısı 260.048'e düşmesine rağmen konaklama tesisi tercihlerinde çok büyük değişiklikler olmamıştır. 2017 yılına kadar yaşanan artışlarla birlikte turist sayısı bu bölgelerde 301.913'e ulaşmıştır. Bunların %67,75'i otel ve benzeri tesislerde, %32,25'i diğer konaklama tesislerinde kalmıştır. 2008 yılından sonra dağlık bölgeleri ziyaret edenlerin konaklama sayısında artış yaşanırken otel ve benzeri tesislerde konaklama oranı da artış göstermiştir.

Toskana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin dağlık bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 183).

Grafik 183: Dağlık Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toscana (2008-2019)

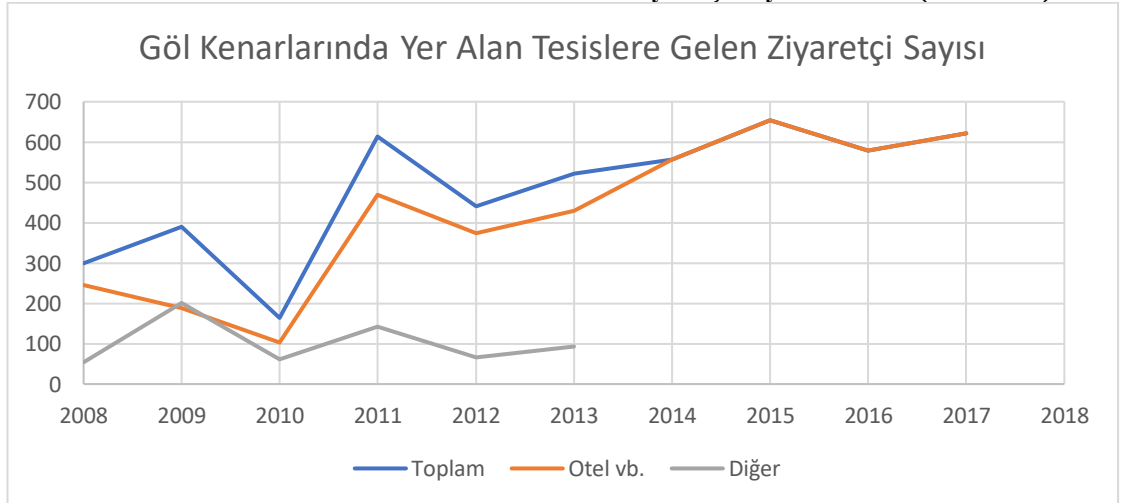
Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Gelen turistlerin, turistik bölgelerde yer alan tesislerde konaklama süresi 2008 yılında 14.162.058'dir. Bu sürenin %55,82'si otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %44,18'i diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirmektedir. 2017 yılına gelindiğinde sırasıyla bu oran %54,44 ve %45,56 olduğu görülmektedir. Otel ve benzeri dışındaki tesislerde kalma oranının arttığı görülmektedir.

Göl Kenarları

Toscana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin göl kenarlarında yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 184).

Grafik 184: Göl Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-Toscana (2008-2019)

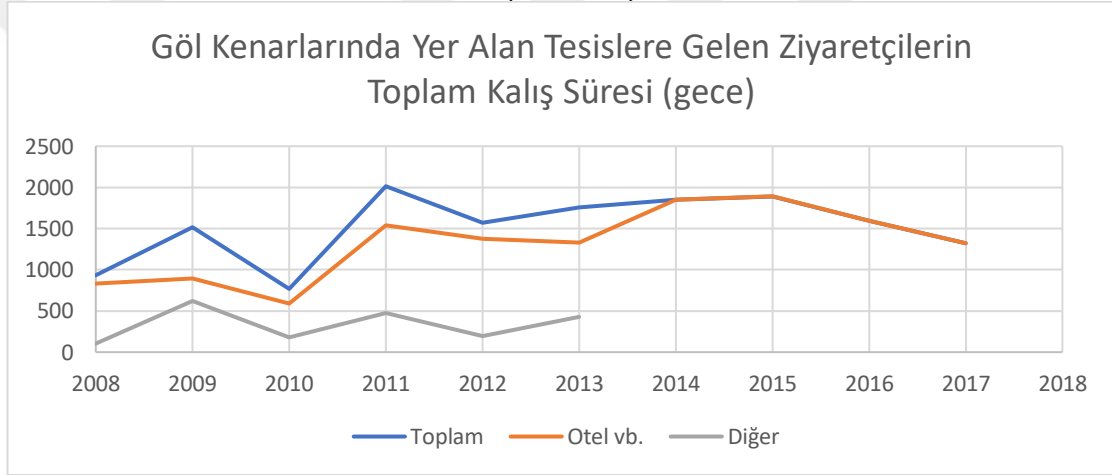

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

2008 yılı verilerine göre, Toskana Bölgesi'nde göl kenarındaki tesisleri ziyaret eden turistlerin sayısı sadece 299'dur. Bu kişilerin 245'i otel ve benzeri tesislerde konaklarken, 54'ü diğer konaklama seçeneklerini tercih etmiştir. 2009 yılında gelen turist sayısı 390'a çıkmıştır ve bu turistlerin %48,46'sı otel ve benzeri tesisleri tercih ederken, %51,54'ü diğer konaklama seçeneklerini tercih etmiştir. Konaklama tercihlerinde en sağlıklı veriler en son 2013 yılına aittir. Toplamda 522 turistin %82,18'i otel ve benzeri tesislerde, %17,82'si ise diğer konaklama tesislerinde kalmıştır.

Toskana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin göl kenarlarında yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 185).

Grafik 185: Göl Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toskana (2008-2019)

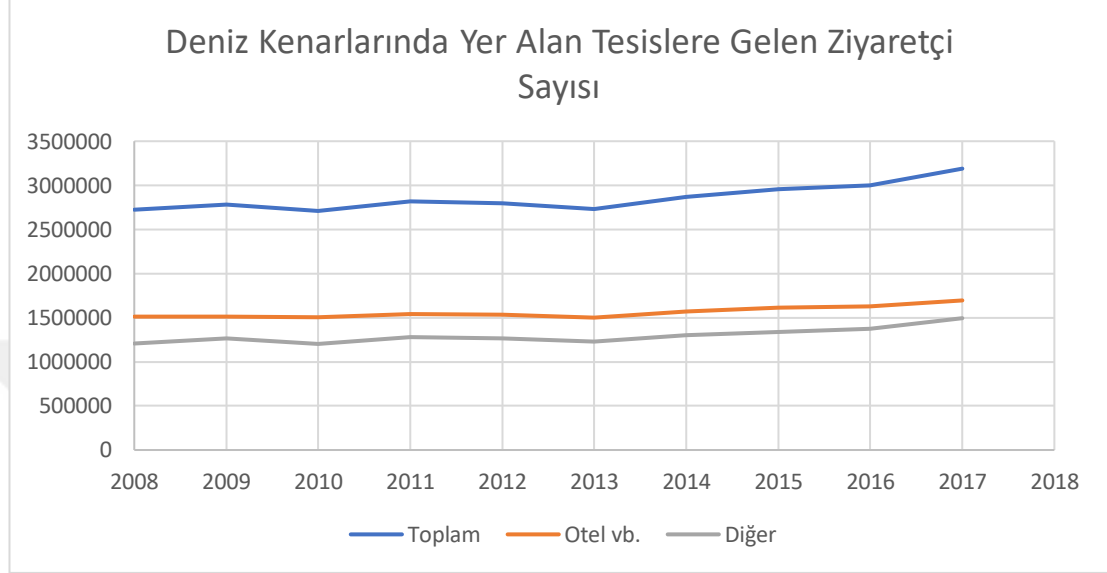
Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

2008 yılı verilerine göre, Toskana Bölgesi'nde göl kenarındaki tesisleri ziyaret eden turistlerin kalma süresi 935 gecedir. Bu sürenin %88,88'i otel ve benzeri tesislerde, %11,12'si diğer konaklama seçeneklerinde olmuştur. 2009 yılında bu süre 1517'ye çıkmıştır ve bu sürenin %59,06'sı otel ve benzeri tesisleri tercih ederken, %40,94'ü diğer konaklama seçeneklerinde olmuştur. 2010 yılında bu kalma sürelerinde düşüş yaşanmış ve gecelik konaklama süresi 768'e düşmüştür. Bu sürenin %76,82'si otel ve benzeri tesislerde gerçekleştirilmiştir. Konaklama tercihlerinde en sağlıklı veriler en son 2013 yılına aittir. Toplamda 1.757 gecenin %75,58'i otel ve benzeri tesislerde, %24,42'si ise diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirilmiştir.

Deniz Kenarları

Toskana Bölgesi ziyaretçilerinin deniz kenarlarında yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 186).

Grafik 186: Deniz Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

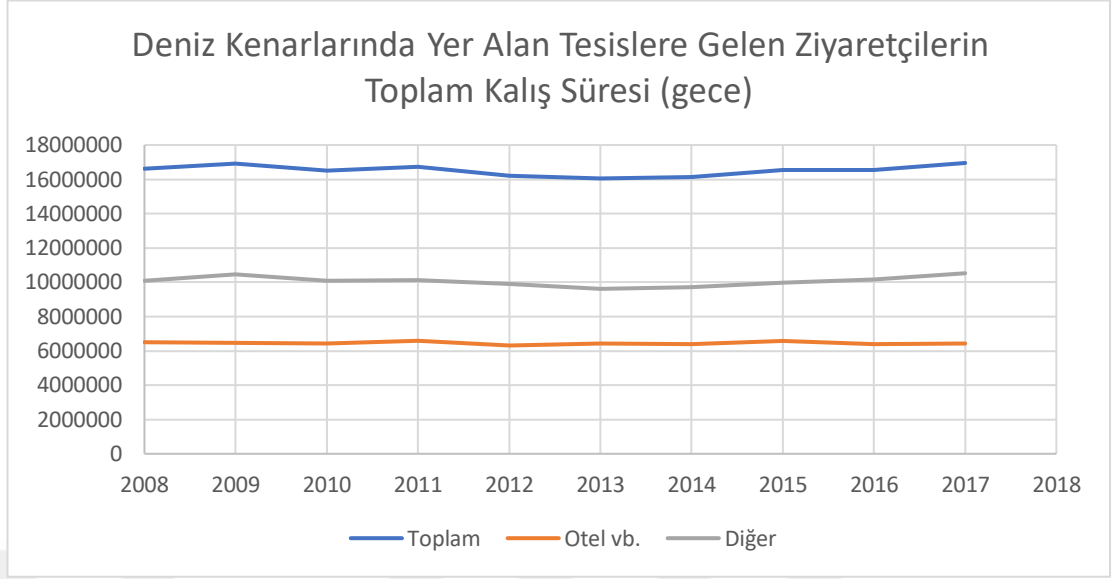

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Toskana Bölgesi'nde deniz kenarlarında yer alan tesislere gelen turist sayısı 2008 yılında toplamda 2.721.087'dir. Bu turistlerin %55,67'si otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %44,33'ü diğer konaklama tesislerini tercih etmiştir. 2017 yılına kadar yaşanan artışlarla birlikte turist sayısı bu bölgelerde 3.189.59'a ulaşmıştır. Bunların %53,16'sı otel ve benzeri tesislerde, %46,84'ü diğer konaklama tesislerinde kalmıştır. 2008 yılından sonra deniz kenarlarını ziyaret edenlerin konaklamalarında eğilim diğer konaklama tesislerine doğru olduğu görülmektedir.

Toskana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin deniz kenarlarında yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 187).

Grafik 187: Deniz Kenarlarında Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toscana (2008-2019)

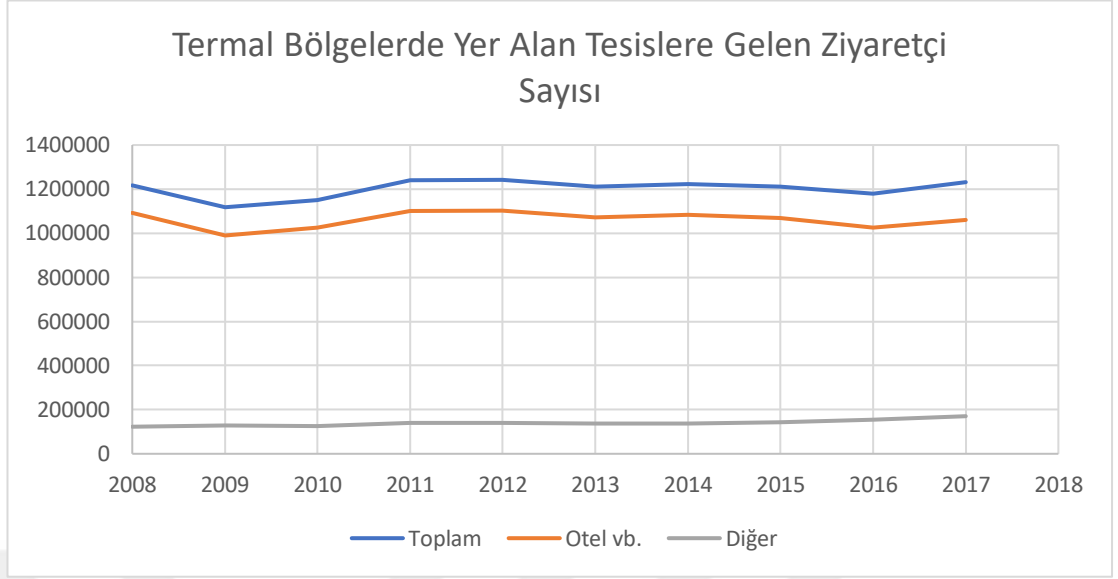
Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Gelen turistlerin, deniz kenarlarında yer alan tesislerde konaklama süresi 2008 yılında 16.619.244'tür. Bu sürenin %39,20'si otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %60,80'i diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirilmektedir. 2017 yılına gelindiğinde sırasıyla bu oran %37,92 ve %62,08 olduğu görülmektedir. Deniz kenarındaki yerlerde konaklama süresi daha çok diğer tesislerde gerçekleştirilmiştir. Otel ve benzeri dışındaki tesislerde kalma oranının azalışı, diğer konaklama tesislerinde artışın olduğu görülmektedir.

Termal Bölgeler

Toscana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin termal bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 188).

Grafik 188: Termal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Süresi Sayısı-İtalya-Toskana (2008-2019)

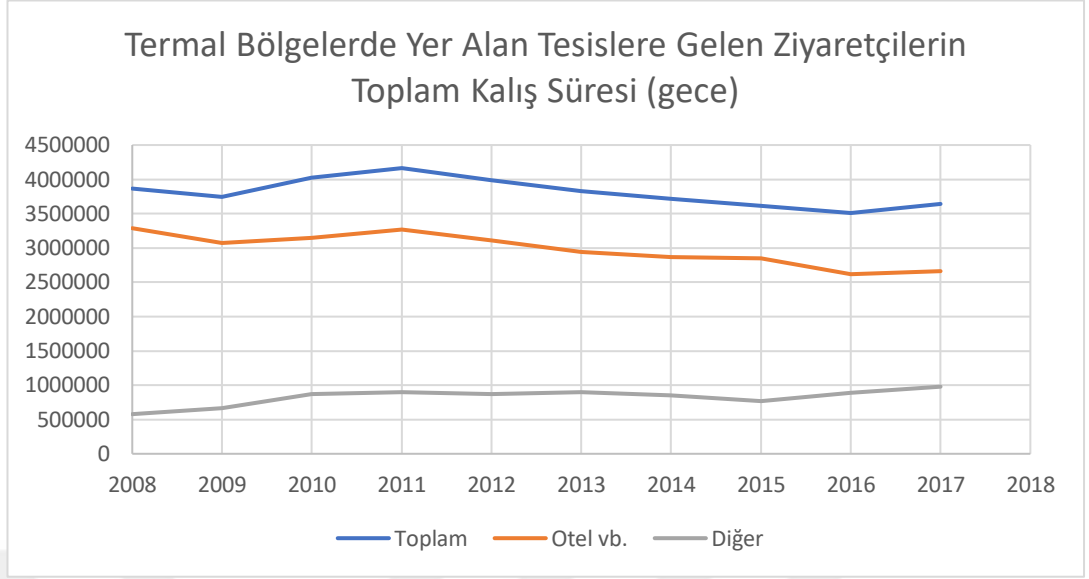

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Toskana Bölgesi'nde termal bölgelere gelen turist sayısı 2008 yılında toplamda 1.216.327'dir. Bu turistlerin %89,91'i otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %10,09'u diğer konaklama tesislerini tercih etmiştir. 2017 yılına kadar yaşanan artışlarla birlikte turist sayısı bu bölgelerde 1.231.802'ye ulaşmıştır. Bunların %86,16'sı otel ve benzeri tesislerde, %13,84'ü diğer konaklama tesislerinde kalmıştır. 2008 yılından sonra termal bölgelere gelen turistlerden otel ve benzeri konaklama tesislerini tercih edenlerin oranında bir azalma görülse de büyük pay hala otel ve benzeri tesislere ait olduğu görülmektedir.

Toskana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin termal bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 189).

Grafik 189: Termal Bölgelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toscana (2008-2019)

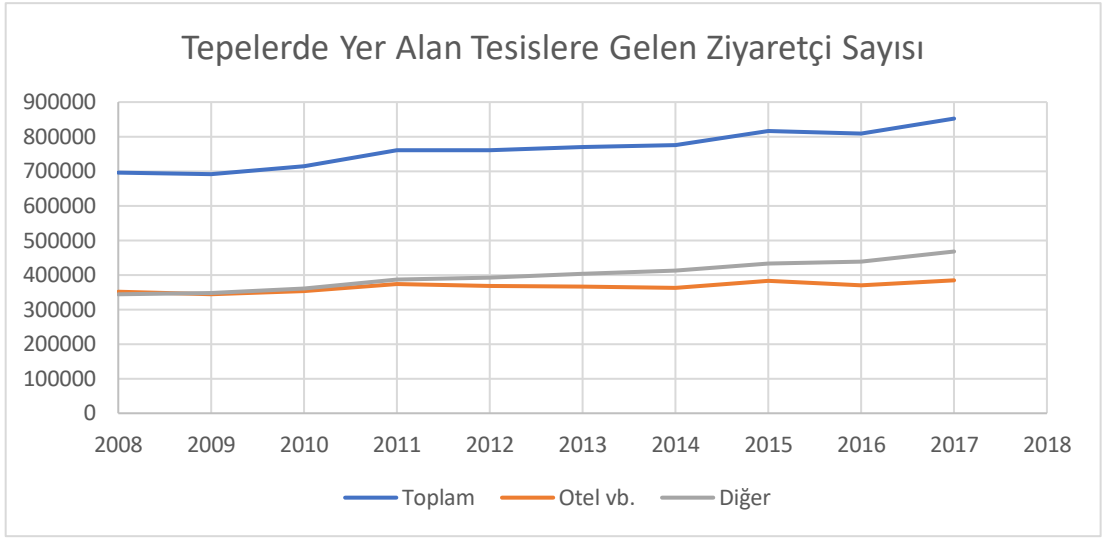
Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Gelen turistlerin, termal bölgelerde yer alan tesislerde konaklama süresi 2008 yılında 3.865.763'tür. Bu sürenin %85,05'i otel ve benzeri tesislerde geçerken, %14,95'i diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirilmektedir. 2017 yılına gelindiğinde sırasıyla bu oran %73,11 ve %26,89 olduğu görülmektedir. Otel ve benzeri dışındaki tesislerde kalma oranının arttığı görülmektedir.

Tepelik Bölgeler

Toscana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin tepelik bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki sayıları aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 190).

Grafik 190: Tepelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçi Sayısı-İtalya-Toscana (2008-2019)

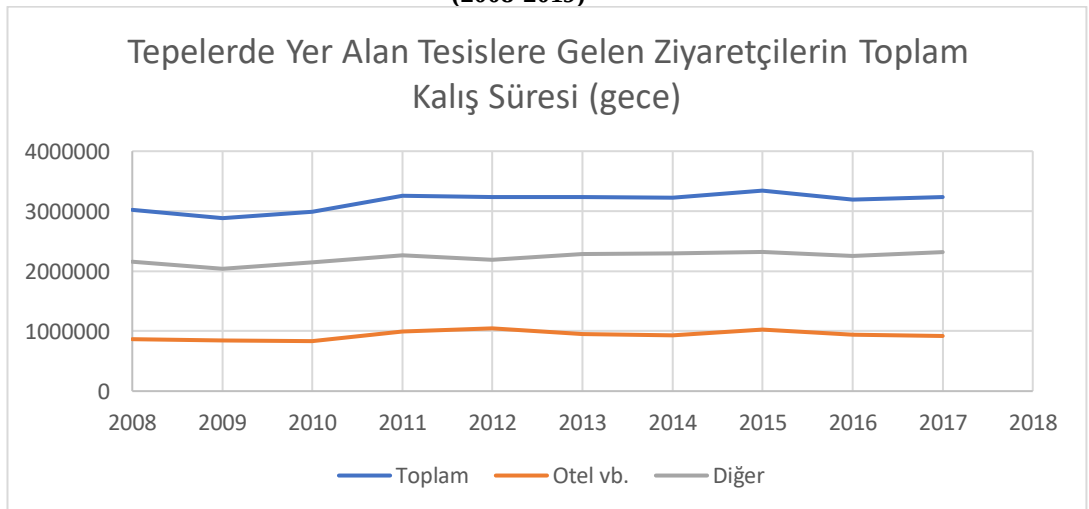

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021).

Toscana Bölgesi'nde tepelik bölgelerdeki tesislere gelen turist sayısı 2008 yılında toplamda 695.804'tür. Bu turistlerin %50,54'ü otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %49,46'sı diğer konaklama tesislerini tercih etmiştir. 2017 yılına kadar yaşanan artışlarla birlikte turist sayısı bu bölgelerde 85.2307'ye ulaşmıştır. Bunların %54,11'i otel ve benzeri tesislerde, %54,89'u diğer konaklama tesislerinde kalmıştır. 2008 yılından sonra tepelik bölgeleri ziyaret edenlerin konaklama tercihleri, diğer konaklama tesislerine doğru bir artış göstermektedir.

Toscana Bölgesi'ne gelen ziyaretçilerin tepelik bölgelerde yer alan otel ve benzeri tesislerde, diğer konaklama türlerinde ve toplamdaki kalış süreleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (bkz. Grafik 191).

Grafik 191: Tepelerde Yer Alan Tesislere Gelen Ziyaretçilerin Toplam Kalış Süresi (gece)-İtalya-Toscana (2008-2019)

Kaynak:(ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity>, erişim tarihi: 08.05.2021)

Gelen turistlerin, tepelik bölgelerde yer alan tesislerde konaklama süresi 2008 yılında 3.021.107'dir. Bu sürenin %28,62'si otel ve benzeri tesislerde konaklarken, %71,38'i diğer konaklama tesislerinde gerçekleştirilmektedir. 2017 yılına gelindiğinde sırasıyla bu oran %28,44 ve %71,56 olduğu görülmektedir. Tepelik bölgelerdeki kalma süresinin %70'lik kısmını otel ve benzeri tesis dışında kalan tesislerde olduğu görülmektedir.

3.3.Toskana Bölgesi'nde Yetkili Çiftlik Dinamiklerinin İllere Göre Dağılımları

İtalya'nın Toskana Bölgesi'nde on tane il bulunmaktadır. Bunlar Massa-Carrara, Lucca, Pistoia, Firenze, Livorno, Pisa, Arezzo, Siena, Grosseto, Prato illeridir. Bu illerdeki yetkili çiftlik sayılarına göre değerlendirilmesi yapılacaktır.

1. Massa-Carrara ili: Toskana Bölgesi'nde bulunan Massa-Carrara ili bölgenin kuzeybatı ucunda bulunmakla birlikte denize kıyısı da bulunmaktadır. 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 71 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %42,25'lik bir artış olmuş ve sayıları 101'e çıkmıştır. Sadece ikram servisi yetkili toplam 34 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %85,29'luk ciddi bir artış yaşanarak sayıları 63'e yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 23 iken 2019 yılında 31'e çıkmıştır. Diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik çiftlik sayıları ise 2003 yılında 50 iken, 2019'da 62'ye çıkmış ve %24'lük bir artış olmuştur.

2. Lucca ili: Massa-Carrara ilinin güney sınırında bulunan bu ilin de denize kıyısı bulunmaktadır. 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 115 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %86,96'lık bir artış olmuş ve sayıları 215'e çıkmıştır. Sadece ikram servisi yetkili toplam 30 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %160'lık ciddi bir artış yaşanarak sayıları 78'e yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 53 iken 2019 yılında 55'e çıkmıştır. Diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları ise 2003 yılında 87 iken, 2019'da 123'e çıkmış ve %41,38'lik bir artış olmuştur.

3. Pistoia ili: Pistoia ili Toskana Bölgesi'nin güneyinde Lucca, Prato ve Firenze ile çevrili deniz ile kıyısı olmayan bir ildir. 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip

çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 108 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %78,70'lik bir artış olmuş ve sayıları 193'e çıkmıştır. İkram servisi yetkili toplam 42 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %135,71'lik ciddi bir artış yaşanarak sayıları 99'a yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 51 iken 2019 yılında 61'e çıkmıştır. Diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları ise 2003 yılında 83 iken, 2019'da 112'ye çıkmış ve %34,94'lük bir artış olmuştur.

4. Firenze ili: Toskana Bölgesi'nin güneyinde Prato, Arezzo, Pisa, Siena ile çevrili deniz ile kıyısı olmayan bir ildir. 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 479 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %45,72'lik bir artış olmuş ve sayıları 698'e çıkmıştır. İkram servisi yetkili toplam 88 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %231,82'lik ciddi bir artış yaşanarak sayıları 292'ye yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 220 iken 2019 yılında 298'e çıkmıştır. Diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları ise 2003 yılında 329 iken, 2019'da 396'ye çıkmış ve %20,36'lük bir artış olmuştur.

5. Livorno ili: Toskana Bölgesi'nin batısında orta kısımda deniz ile uzun kıyısı olan bir ildir. 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 160 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %103,13'lük bir artış olmuş ve sayıları 325'e çıkmıştır. İkram servisi yetkili toplam 37 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %167,57 ciddi bir artış yaşanarak sayıları 99'a yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 62 iken 2019 yılında 90'a çıkmıştır. Diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları ise 2003 yılında 105 iken, 2019'da 116'ye çıkmış ve %10,48'lik bir artış olmuştur.

6. Pisa ili: 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 256 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %99,22'lik bir artış olmuş ve sayıları 510'a çıkmıştır. İkram servisi yetkili toplam 76 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %132,89'lük ciddi bir artış yaşanarak sayıları 177'ye yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 96 iken 2019 yılında 151'e çıkmıştır.

Diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları ise 2003 yılında 182 iken, 2019'da 261'e çıkmış ve %43,41'lik bir artış olmuştur.

7. Arezzo ili: Toskana Bölgesi'nin en doğusunda bulunan deniz ile hiçbir bağı olmayan bir ildir. 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 307 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %116,29'luk bir artış olmuş ve sayıları 664'e çıkmıştır. İkram servisi yetkili toplam 51 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %280,39'luk ciddi bir artış yaşanarak sayıları 194'e yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 117 iken 2019 yılında 129'a çıkmıştır. Diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları ise 2003 yılında 224 iken, 2019'da 387'ye çıkmış ve %72,77'lik bir artış olmuştur. Arezzo ili kırsallığıyla ön planda olduğu için diğer illerle de kıyaslandığında çiftlik sayılarının yüksek olduğu görülmektedir.

8. Siena ili: Toskana Bölgesi'nde Arezzo ve Grosseto illerinin arasında deniz ile kıyısı olmayan bir ildir. 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 820 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %46,95'lik bir artış olmuş ve sayıları 1.205'e çıkmıştır. İkram servisi yetkili toplam 128 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %233,59'luk ciddi bir artış yaşanarak sayıları 427'ye yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 270 iken 2019 yılında 404'e çıkmıştır. Diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları ise 2003 yılında 532, 2019'da 584'ye çıkmış ve %9,77'lik bir artış olmuştur. Siena ili, Toskana Bölgesi'nde kırsallığıyla ön planı çıkmış en önemli ildir. Sadece Siena'daki çiftlik sayıları bile bütün bölgeye bakıldığında çok yüksektir. Siena ili ayrıca Toskana Bölgesi'ndeki on ile göre çiftlik sayısında genel olarak %25'lik payı kendi bünyesinde bulundurmaktadır.

9. Grosseto ili: Toskana Bölgesi'nin güneyinde kıyı şeridinde bulunan bir ildir. 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 606 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %85,37'lik bir artış olmuş ve sayıları 1.127'ye çıkmıştır. İkram servisi yetkili toplam 123 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %234,96'lik ciddi bir artış yaşanarak sayıları 412'ye yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 162 iken 2019 yılında 201'e çıkmıştır. Diğer

faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları ise 2003 yılında 406 iken, 2019'da 395'e düşmüş ve %2,71'lik bir düşüş yaşanmıştır. Deniz kenarında bulunan bir il olmasına rağmen Grosseto ilinde oldukça fazla çiftlik bulunmaktadır.

10. Prato ili: Toskana Bölgesi'nin kuzeyinde Pistoia ve Frenze ili ile çevrili, kıyı ile bağı olmayan küçük bir ildir. 2019 yılı verilerine bakıldığında ilde sayı olarak en fazla konaklama yetkili çiftlikler bulunurken, 2003 yılına göre en fazla artış oranına sahip çiftliklerin ikram servisi yetkililerde olduğu görülmektedir. Bu ilde 2003 yılda 19 adet konaklama yetkili çiftlik bulunurken, 2019 yılında 2003 yılına göre bu çiftliklerin sayısında %73,68'lik bir artış olmuş ve sayıları 33'e çıkmıştır. İkram servisi yetkili toplam 10 adet çiftlik bulunurken, 2019 yılına gelindiğinde bu çiftliklerin sayılarında %90'lık ciddi bir artış yaşanarak sayıları 19'ye yükselmiştir. Tadım yetkili çiftlik sayısı 2003 yılında 10 iken 2019 yılında 13'e çıkmıştır. Diğer faaliyetlerde yetkili çiftlik sayıları ise 2003 yılında 17 iken, 2019'da 22'ye çıkmış ve %29,41'lik bir artış yaşanmıştır. Prato ili küçük olduğu içinde barındırdığı çiftlik sayısı diğer illere göre en az olandır.

SONUÇ

Avrupa’da eski zamanlardan beri bilinmekte olan kırsal turizm kavramı 19. yüzyılda sanayileşmenin hızlı etkisinden bunalan insanları kentlerden kendisine doğru çekmeyi başarmıştır. Kırsal turizmin dinlendirici faaliyetlerine olan ilgi de bu sebeple artış göstermiştir. 20. yüzyıla gelindiğinde özel araca sahip insan sayısının artış göstermesiyle birlikte ulaşım daha kolay hale gelmiş ve buna bağlı talep artışı devam etmiştir. İtalya’da önceki yıllarda kuzeyde sanayi ve güneyde kırsal etkinliklere dayalı sıkışmış bir ekonomi varlığını sürdürmüştür. 1950 yılında başlayan tarım krizinin etkileri 1955 yılında olumsuz sonuçlarını iyice başlamıştır. 1960 yılından 1980 yılına kadarki süreçte beş milyon İtalyan vatandaşın topraklarını terk etmesi sonucunda göçün olumsuz etkilerini azaltmak için Ulusal Tarım ve Turizm Derneği kurulmuş ve tarımın yanında ikincil faaliyetler düşünülmüştür. Tek başına tarımsal faaliyetlerin göçün önüne geçemeyeceği düşüncesi ile evlerini kiraya verme, yerel ürünlerin pazarlanması ve tarımın yanında ikincil faaliyet olarak tarım turizminin desteklenmesi ön görüşünden hareketle izlenilecek bir yol haritası belirlenmiştir. Bu gelişmeler sonucunda köy evleri gelirin bir parçası olmuş, yenileri inşa edilmeye başlamış hatta binicilik kulüpleri ortaya çıkmıştır. Büyük oteller dışında sektör aslında daha çok küçük işletmeler ve aile işletmeleri olarak şekillenmiştir. 2018/2019 seçimi sonrası turizm Kültürel Miras, Aktiviteler ve Turizm Bakanlığı’ndan alınıp Tarım Bakanlığı’na aktarılmış olsa bile 2019’da tekrar geri verilmiştir. Bu durum bile tarım ve turizmin içi içe olduğunu hatta tarım turizminin ikincil faaliyet olduğunu göstermektedir. Ayrıca Ulusal İtalyan Turizm Ajansı (ENIT) tüm bu turizm faaliyetlerinin pazarlanması ve tanıtılmasında önemli bir kamu ekonomik varlığı olduğu görülmektedir. Kültürel Miras, Aktiviteler ve Turizm Bakanlığı aynı zamanda diğer bakanlıklar ile ortak çalışmalar sürdürerek kırsal turizmi geliştirme çalışmalarını sürdürmektedir. Ekonomik Kalkınma Bakanlığı ve hükümetin dijital ajansı AGID ile kablosuz ağların genişletilmesi, Altyapı ve Ulaştırma Bakanlığı ile turist hareketliliğinin sağlanması ve kültürel rotaların değerinin artması için bisiklet yolları, turistik demiryolu hizmetleri, tur rotalarının genişletilmesi, işletmecilere yönelik vergi kredi sistemi ile işletmelerin çağdaştırılmasını, bunun yanında sürdürülebilir ve erişilebilirliğe özel odaklanan yeni bir otel sınıfı sistemi üzerinde çalışıldığını, popüler destinasyonları farklılaştırmak ve sürdürülebilirliği sağlamayı amaçlamaktadır. Sadece ülke içi önlemler değil AB ortak politikaları ve finansal destekleriyle birlikte turizmi geliştirmeye devam ettikleri görülmektedir. Turizmi etkileyecek büyüklükteki olumsuz durumlarda destek paketleri ile sektör ayakta tutulmak ve negatif etkileri azaltılmaktadır.

Teze konu olan Toskana Bölgesi coğrafyası tarım turizmi için oldukça uygun bir konumdadır. Çünkü ulaşılabilirlik olarak yarım saatten az sürede birçok tarım turizm noktasına

ulaşmak mümkündür. Ayrıca Toskana tarım turizmi için yasa çıkaran ilk bölgelerdendir. Bu bölge yasasındaki ön görü ise tarımın yanında ikincil faaliyet olarak tarımsal turizmin olması gerekliliğidir. 1950'ler sonrası sanayi gelirlerindeki ciddi gelir artışları yaşanırken, çiftlik gelirleri bu hıza ayak uyduramamıştır. Bunun sonucunda çok sayıda çiftlik terk edilmiştir. 1960-1980 yıllarında krizin etkileri çoğalmış insanlar topraklarını terk etmiştir. 1980 sonrası ciddi yapılanmaya göre bölgede ekonomik iyileşmeler sağlanmış ve terk edilen toprak ve çiftlikler servet karşılığında satın alınabilir hale getirilmiştir. 1987 sonrası desteklerde çiftçilerin bilinci arttırılmış, restorasyon işlemleri hızlanmış ve yüzme havuzları, restoran ve spor tesisleri gibi olanakları misafirlere sunmaya başlamışlardır. 1990 ve 2000'li yıllar sonrasında talep artışları hız kazanmıştır. Bu iyileştirmeler sonucunda Toskana kırsal turizm verileri incelendiğinde de desteklerin ve planlamaların grafiklerde pozitif eğilim içinde olduğunu ortaya çıkarmıştır. Akdeniz'e kıyısı olan İtalya'nın Toskana Bölgesi kış ve yaz sporları için elverişli coğrafi konum, iklim ve doğal güzelliklere sahiptir. İtalya'nın Toskana Bölgesi incelendiğinde insanlar tarafından kazanılmış kırsal turizm algısındaki pozitif gelişmelerin zaman içinde hem çiftliklerde hem de turist sayılarında pozitif eğilim gösterdiği görülmektedir. Kırsal turizmin kalkınmaya devam etmesi ülke içindeki istihdam oranlarında ciddi bir artışta göstermektedir. İtalya hükümeti ve Avrupa Birliği tarafından bu konuyla ilgili pek çok desteğin varlığı, yönetim ve finansman konusunda tüm desteklerin gösterilmesi, yerel yönetimler ve diğer tüm işbirlikçilerle birlikte koordinasyonun sağlanması ile pek çok başarıyla imza atan İtalya bu başarısını sürdürebilmek için de pek çok adım atmaktadır. Destekler pek çok taraftan devam etmekte, planlı bir şekilde ele alınmaktadır. Yatırımlar sadece ön planda olan kırsal merkezler için değil, diğer kesimlerinde öne çıkarılması, kırsal alanların ve seçeneklerin geliştirilmesi için planlanmaktadır. Kurum, kuruluş ve diğer kaynaklardan toplanan kalabalık bir veri setinin yorumlanması sonucunda bu başarının sadece bir tesadüf olmadığı sonucuna varılabilir. Atılan tüm adımların bir araştırma neticesindeki bulgulara istinaden uygulandığı ve sürdürülebilirlik kapsamında ele alınmasından dolayı hem ülkeye ekonomik bir girdi sağlanmış, hem de pek çok istihdam ve kültürel tanıtım yapılması şansı yakalanmıştır. Burada reklam olarak tabir edilebilecek kapsamlı bilgilendirme araçları ile hem halkın hem potansiyel ziyaretçilerin hedef alınmasıyla doğru kitlelere ulaşılmıştır. Benzer bir yapıda olmak üzere koordinasyonun üst seviyede tutularak, geleceğe yönelik tahminlerin akademik bir dayanağı veya araştırmasıyla birlikte odak noktaları belirlenerek, hükümet, belediyeler ve yerel yönetimin teşviklerini de dâhil ederek kapsamlı bir çalışma sonucu bu alanda Toskana'nın büyük bir potansiyeli geliştirmeyi başardığı sonucunu çıkarılabilir.

Toscana'nın ülke genelindeki 2003-2019 yılları arasındaki kırsal turizm verilerindeki bulguları ayrıntılı şekilde ele alırsak, konaklama bakımından çiftlik türlerinde sadece konaklama hizmeti veren çiftlik sayıları %31'den %33'e çıkmış; konaklama ve yemek hizmeti veren çiftlik sayıları %15'ten %19'a çıkmış, konaklama ve tadım hizmeti veren çiftlik sayıları %46'dan %27'ye düşmüş, konaklama ve diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftlik sayıları %30'dan %22'ye düşmüştür. Çiftliklerin kapalı alanda faaliyet gösterenlerinin oranı %27'den %25'e düşerken, açık alandan faaliyet gösteren çiftliklerin oranı %7'den %25'e çıkarak pazardaki payını ciddi şekilde arttırmıştır. İkram servisi yetkili çiftliklerde konaklama ve ikram servisi verenlerin oranı %15'ten %18'e yükselmiş, sadece ikram verenleri %3 civarında kalmış, yemek ve şarap hizmeti verenler %24'ten %21'e düşmüş, ikram ve diğer faaliyetlerde hizmeti verenlerin oranı ise %15'ten %17'ye yükselmiş iken genel çiftlik sayısı İtalya'nın %10 ile %15'lik kısmını bünyesinde barındırmaktadır. Tadım yetkili çiftlik sayıları 2010-2019 yılları arasındaki verilerden hareketle %39'dan %27'ye, sadece tadım hizmeti verenler %4'ten %23'e, tadım ve diğer faaliyetlerde yetkili çiftlikler ise %41'den %23'e düşmüştür. Spor aktiviteleri sunan çiftliklerin oranı %19'dan %6'ya, binicilik hizmeti verenler %16'dan %8'e, doğa yürüyüşü hizmeti verenlerin oranı %21'den %6'ya düşmüş, doğal yaşam gözlem hizmeti verenlerin payı %8 civarında kalmış, yürüyüş hizmeti veren çiftlik sayılarının oranı %59'a %30'a sonrasında %18'e gerilemiştir. 2019 yılı haricinde dağ bisikleti turuna çıkaran çiftlik sayıları %45 ile %55 arasındadır. Eğitim hizmeti verenlerin oranı %10'dan %6'ya, kurs hizmeti verenlerin oranı %15'ten %12'ye düşmüştür. Çiftliklerin sayılarında dalgalanmalar olsa dahi veriler genel olarak artmış fakat bazı oranlar ülke geneline göre azalmıştır. Hizmet kapasitelerinde istihdam artışları kaydedilmiştir. İkram hizmeti veren çiftliklerde çalışan kişi sayısının ülke içindeki oranı %3'ten %12'ye, konaklama ve yemek hizmeti veren çiftliklerde %5'ten %15'e, yemek ve şarap hizmeti verenlerde %8'den %18'e, ikram ve diğer faaliyetlerde hizmet veren çiftliklerde ise çalışan kişi sayısı oranı %8'den %15'e çıkarak ciddi istihdam olanakları sağlanmıştır. Çiftlik sahiplerinin cinsiyetlerine göre bakıldığında ise erkek çiftlik sahiplerinin %20'si Toscana'da, kadın çiftlik sahibi sayısı 2003'te %26 iken 2019'da %20'ye düşmüştür. Ülke geneline bakıldığında kadın çiftlik sahibi kişilerin oranında düşme olsa bile erkek ve kadın çiftlik sahibi sayılarında sürekli artış olmuştur. Çiftliklerin faaliyet süreleri dikkate alındığında ise 3 ay süreyle hizmet veren çiftlik sayılarının yaklaşık %6'sı, 3-6 ay süreyle olanların %14'ü, 6-9 ay süreyle olanların %20'si, 9-12 ay süreyle olanların %13'ü, tüm yıl boyunca hizmet verenlerin ise %25'ine Toscana Bölgesi ev sahipliği yapmaktadır. Yıl içinde yeni açılan çiftlik sayısının büyük bir kısmı da burada bulunmaktadır. 2003-2019 yılları arasında çok fazla dalgalanma yaşanmış olsa bile yeni açılan çiftliklerin oranı %32'den %47'ye

kadar payını arttırmıştır. Buradaki çiftliklerden kapananların oranı da 2003'te %26 iken 2017'de %8 kadar gerilerken 2019'da son olarak %18'e kadar düşmeyi başarmıştır. Toskana'da bulunan tesislerin %30 civarını çiftlikler oluşturmaktadır. Gelen turistlerin %10'u sadece Toskana'da konaklamayı tercih etmektedir. Toskana'ya gelenlerin %30 civarı ise çiftlik evlerinde konaklamayı tercih etmektedir. İl başkentleri ve belediyelere gelen turistlerin tesis tercihi genelde oteller olurken, bu merkezler dışına çıkıldıkça turistik yerlere, tarihi ve sanatsal yerlerde, doğa ile iç içe olunabilecek kesimlerde konaklama tercihi otel dışındaki tesislere doğru artış göstermektedir.

Tüm bulgulara da dayanarak yapılan iyileştirmelerin etkisinin olumlu olduğu sonucuna varılabilir. Ulaşabildiğimiz 2003 yılı ve sonrası kırsal turizm verilerine bakarak eğilimin pozitif yönlü olduğu da desteklenmiştir. Özellikle çiftlik çeşitlerinde önemli artışlar kaydedilirken Toskana'nın kırsal turizm tesislerinin yaklaşık %25'ine de sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Toskana'nın ülke içindeki kırsal turizm sektöründeki payında bazı zamanlarda düşüş olsa bile sayısal değerlerde genel olarak pozitif artış olduğu ortaya çıkmaktadır. Veriler incelendiğinde göze çarpan diğer noktada il başkentlerinde turistlerin kalma tercihleri otellerde artış gösterirken, il başkentleri dışına çıkıldığında turistik, dağlık, tarihi ve sanatsal kesimlerde, göl kenarlarında, termal ve tepelik kısımlarda konaklama seçeneklerinin ise otel dışındaki tesislere kaydığı da verilerde görülmektedir. Ayrıca Toskana'daki her ilde kırsal turizm tesislerinin bulunduğu ve bu tesislerin sayılarının oldukça fazla olduğu kaydedilmiştir. Gelen turistlerinde %30'a yakını ise Toskana'daki çiftliklerde konaklamayı tercih etmektedir. Özellikle Siena ve Arezzo'nun kırsallığı daha ön planda olduğu için çiftlik sayıları da oldukça fazladır. Neredeyse çiftliklerin %25'i sadece Siena'da bulunmaktadır. Bu çiftlikler yılın her zamanında açık tutulmak zorunda olmamakla birlikte tek bir amaca da hizmet etmek zorunda da değildir. Bir çiftlik sadece konaklama hizmeti verebilir, eğer ikram servisi olacaksa konaklamanın yanında yemek servisi veya sadece yemek, şarap, tadım hizmeti verebilir; binicilik, doğa yürüyüşü, doğal yaşamı gözlem, dağ bisikleti, eğitim veya çeşitli kurslarda hizmet verebilir; bu çiftlikler yılda 3 ay, 6 ay, 9 ay süreyle veya tüm yıl boyunca verebilirler. Çiftliklerin sahipleri ile ilgili verilere bakıldığında tüm İtalya'daki erkek ve kadın çiftlik sahiplerinin yaklaşık %20'si sadece Toskana Bölgesi'ndedir.

Akdeniz'e kıyısı olan İtalya'nın Toskana Bölgesi kış ve yaz sporları için elverişli coğrafi konum, iklim ve doğal güzelliklere sahiptir. İtalya'nın Toskana Bölgesi incelendiğinde insanlar tarafından kazanılmış kırsal turizm algısındaki pozitif gelişmelerin zaman içinde hem çiftliklerde hem de turist sayılarında pozitif eğilim gösterdiği görülmektedir. Kırsal turizmin kalkınmaya devam etmesi ülke içindeki istihdam oranlarında ciddi bir artışta göstermektedir.

İtalya hükümeti ve Avrupa Birliği tarafından bu konuyla ilgili pek çok desteğin varlığı, yönetim ve finansman konusunda tüm desteklerin gösterilmesi, yerel yönetimler ve diğer tüm işbirlikçilerle birlikte koordinasyonun sağlanması ile pek çok başarıya imza atan İtalya bu başarısını sürdürebilmek için de pek çok adım atmaktadır. Destekler pek çok taraftan devam etmekte, planlı bir şekilde ele alınmaktadır. Yatırımlar sadece ön planda olan kırsal merkezler için değil, diğer kesimlerinde öne çıkarılması, kırsal alanların ve seçeneklerin geliştirilmesi için planlanmaktadır. Kurum, kuruluş ve diğer kaynaklardan toplanan kalabalık bir veri setinin yorumlanması sonucunda bu başarının sadece bir tesadüf olmadığı sonucuna varılabilir. Atılan tüm adımların bir araştırma neticesindeki bulgulara istinaden uygulandığı ve sürdürülebilirlik kapsamında ele alınmasından dolayı hem ülkeye ekonomik bir girdi sağlanmış, hem de pek çok istihdam ve kültürel tanıtım yapılması şansı yakalanmıştır. Burada reklam olarak tabir edilebilecek kapsamlı bilgilendirme araçları ile hem halkın hem potansiyel ziyaretçilerin hedef alınmasıyla doğru kitlelere ulaşılmıştır. Benzer bir yapıda olmak üzere koordinasyonun üst seviyede tutularak, geleceğe yönelik tahminlerin akademik bir dayanağı veya araştırmasıyla birlikte odak noktaları belirlenerek, hükümet, belediyeler ve yerel yönetimin teşviklerini de dâhil ederek kapsamlı bir çalışma sonucu bu alanda Toskana'nın büyük bir potansiyeli geliştirmeyi başardığı sonucunu çıkarılabilir.

Türkiye'de batıdan güneye Akdeniz iklimi hakimdir. Verimli arazilerle örtülü bu topraklarda kaliteli zeytin, üzüm, incir, pamuk, kiraz, portakal, muz ve birçok ürün eskiden beri varlığını sürdürmüştür. Toskana'daki çok sayıdaki üzüm bağları ve zeytin tarlaları gibi ülkemizde Manisa ve İzmir çevresinde yerel halka ait üzüm bağları, Aydın çevresinde kaliteli incir bahçeleri, Antalya çevresinde portakal ve muz bahçelerinde yıllardır tarımsal üretim yapılmaktadır. Toskana'daki çiftliklerin ve bağların yıllar içindeki dönüşümü ülkemizde benzer ürünlerin tarımsal üretimin yapıldığı özellikle kırsal kesimlerde bir adım öteye taşınarak uygulanabilme imkanı vardır.

Tüm bu planlamalar sonucunda yapılan işin takibi, sürdürülebilirliği açısından da büyük önem arz etmektedir. Gidişatı gözlemlemek, beklenmeyen durumlara karşı daha hızlı aksiyon alınmasını sağlayacaktır. Bu şekilde ilerlenerek, doğru ve gerçekçi hedefler koyularak yapılan bu işin sonucunda Toskana Bölgesi'nin başarısı ilerde yapılacak kırsal turizm çalışmalarında da kırsal turizm gelişim sürecinde atılan adımların verilere nasıl yansıdığı, verilere ulaşmanın süreci yorumlamadaki önemi için örnek teşkil etmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahipaşaoğlu, S., & Çeltekt, E. (2006). *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akova, İ. (2020). *Kırsal Turizm*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Arahi, Y. (1998). *Rural tourism in Japan: the regeneration of rural communities*. Tokyo: Rural Life Research Institute.
- Ashley, C. (2000). *The Impacts of Tourism on Rural*. London: Overseas Development Institute, Working Paper, No. 128.
- Aslan, E. (2017). *Kırsal Turizmde Yenilik ve Kırsal Turizm İşletmecilerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler (Katılımcılara ve İşletmelere İlişkin) Açından İncelenmesi: Kocaeli/Kartepe Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- ASOMEF. (2021). *where in italy is tuscany located*. Erişim adresi: <http://asomef.org.co/0w6thpk3/where-in-italy-is-tuscany-located-e085ad> (erişim tarihi: 13.05.2021)
- Avcıkurt, C. ve İlban, M. O. (2016). *Avrupa Birliği'nde turizm ve Türkiye*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aydın, O. (2012). AB'de kırsal turizmde ilk 5 ülke ve Türkiye'de kırsal turizm. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 39-46.
- Bender, M. Y. (2008). *Development of criteria and indicators for evaluating forest-based ecotourism destinations: A delphi study* (Unpublished Master Thesis). West Virginia University, Morgantown.
- Berk, A. ve Akdemir, Ş. (2006). Impacts of rural development projects on rural areas in Turkey: A study on Yozgat rural development project. *Journal of Applied Sciences*, 6(9), 1892-1899. doi: 10.3923/jas.2006.1892.1899
- Borrow, M. (2021) *Tourism and Mountain*. Erişim adresi: <http://www.primaryhomeworkhelp.co.uk/mountains/tourism.htm> (erişim tarihi: 12.01.2020).
- Boz, M. ve Yıldırım Saçılık, M. (2018). Kırsal turizm gelişiminde turist tipolojisinin seyahat alışkanlıkları açısından belirlenmesi: Çeşitli turist grupları üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 8(1), 60-74.
- Brause, D. (2018). *Ecotourism Guidelines: How to Choose the Most Responsible Organizations*. Ocak Erişim adresi:

- <https://www.transitionsabroad.com/listings/travel/articles/choosing-best-responsible-ecotourism-organizations.shtml> (erişim tarihi: 23.01.2021).
- Butler, R. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism Geographies*, 1(1), 7-25. doi: 10.1080/14616689908721291
- Cengiz, D. (2012). *Alba'da mantar avı*. İstanbul, Türkiye: Hürriyet. Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/alba-da-mantar-avi-> (erişim tarihi: 23.01.2020).
- Civelek, M., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2004). Agro-turizm ve kırsal kalkınma ilişkisi: Muğla yöresindeki agro-turizm alanlarında bir araştırma. *Turizm Akademik Dergisi*, 1(1), 15-28.
- Çakılcıoğlu, M. (1996). *Sürdürülebilir turizme yönelik bir yöntem önerisi/ Trabzon ili özelinde bir inceleme* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.
- Çeken, H., Dalgın, T. ve Çakır, N. (2012). Bir alternatif turizm türü olarak kırsal turizmin gelişimini etkileyen faktörler ve kırsal turizmin etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 11-16.
- Çolak, O. (2009). *Turistik ürün çeşitlendirme kapsamında kırsal turizm ve kırsal turizm işletmeciliği: Şirince örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Davies, E. and Gilbert, D. (1992). A case study of the development of farm tourism in Wales. *Tourism Management*, 7(1), 56-63. doi: 10.1177/0047287592031002101
- Demircioğlu, G. (1993). Kırsal Turizm Nedir? *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 8-10.
- DiscoverTuscany. (2021). *Brief overview of Tuscany's history*. Erişim adresi: <https://www.discovertuscany.com/tuscany-history-and-culture/brief-history-tuscany.html> (erişim tarihi: 13.05.2021).
- Douglas, N. and Derrett, R. (2001). *Special interest tourism*. London: Wiley.
- Drumm, A. and Moore, A. (2005). *Ecotourism development - a manual for conservation planners and managers. Volume I - An introduction to ecotourism planning*. Arlington: The Nature Conservancy.
- European Commission. (1999). *Towards quality rural tourism - Integrated Quality Management (IQM) of rural tourist destinations*. Brussels: Enterprise Directorate-General Tourism Unit.
- European Commission. (2020, 05 03). *Common agricultural policy funds*. Erişim adresi: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en#eagf (erişim tarihi:).

- European Comission. (2020). *Factsheet on the national rural development programme 2014-2020 for Italy*. European Comission.
- European Comission. (2020). *Tuscany - internal market, industry, entrepreneurship and SMEs*. Erişim adresi: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/tuscany> (erişim tarihi: 13.05.2020).
- European Comission. (2020). *Rural development programmes by country*. Erişim adresi: <https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development/country> (erişim tarihi: 04.05.2020).
- European Comission. (tarih yok). *The common agricultural policy at a glance.*: Erişim adresi: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_en (erişim tarihi: 03.05.2020).
- Esengün, K., Akça, H. ve Saygılı, M. (2002). Kırsal alanların kalkındırılmasında kırsal turizmin rolü. *Standart Dergisi*, (470), 29-35.
- Ezeuduji, I. O. (2014). Change management for sub-Saharan Africa's rural tourism development. *Current Issues in Tourism*, 20(9), 946-959.
- Fendell, D. (2003). *Ecotourism: An Introduction*. London and New York: Taylor Francis Group.
- Fetters, K. (2017). *Why Ecotourism Is Booming*. Erişim adresi: <https://travel.usnews.com/features/why-ecotourism-is-booming> (erişim tarihi: 05.05.2021).
- Fleischer, A., & Pizam, A. (1997). Rural tourism in Israel. *Tourism Management*, 18(6), 367-372.
- Fleischer, A. and Tchetchik, A. (2005). Does rural tourism benefit from agriculture? *Tourism Management*, 26(4), 493-501. doi: 10.1016/j.tourman.2003.10.003
- Garda, B. (2004). Macera turizmi pazarına genel bir bakış. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1-2), 201-224.
- Gümüş, M. ve Kulakoğlu Dilek, N. (2018). Turizm hareketlerinin sınıflandırılması ve turizmin gelişmesini etkileyen unsurlar. O. Emir, (Ed.), *Genel Turizm Bilgisi* (ss. 20-45). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Güney, D., & Göller, V. (2016). Kırsal turizm konusunda yerel halkın yaklaşımının belirlenmesi: Misi köyü örneği. *Turizm Akademik Dergisi*, 3(2), 25-36.
- Haakana, H.-P. (2007). *Product development in hunting tourism: German hunters as a target group for a Finnish service provider*. (Unpublished Bachelor Thesis). Jyväskylä

- University of Applied Sciences: School of Tourism and Services Management, Jyväskylä.
- Haldar, P. (2007). Rural tourism – challenges and opportunities. *International Marketing Conference on Marketing & Society*, 111-129.
- İncekara, A. (1998). *Doğu Anadolu'da kış turizmi ve gelişme olanakları*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- ISTAT. (2020). *Organisation and activity*. Erişim adresi <https://www.istat.it/en/organisation-and-activity> (erişim tarihi: 08.05.2021)
- italia.it. (2021). *Tuscany discover Italy* Erişim adresi <http://www.italia.it/en/discover-italy/tuscany.html> (erişim tarihi: 13.05.2021)
- İzmir İtalyan Ticaret Odası. (2021). *Toscana Bölgesi*. Erişim adresi: <https://doczz.biz.tr/doc/142793/toskana---i%CC%87zmir-i%CC%87talyan-ticaret-odas%C4%B1?> (erişim tarihi: 14.12.2021).
- Jolly, D. (2012). What is agritourism? UC small farm program. Erişim adresi: <http://sfp.ucdavis.edu/agritourism/factsheets/what/> (erişim tarihi: 18.01.2020.)
- Kabongo, T., Schumm, S. and Joint Inspection Unit. (1989). *Evaluation of rural development activities of the United Nations System in 3 African least developed countries (Burkina Faso, Burundi, United Republic of Tanzania)*. Genova: United Nations.
- Kahraman, M. (2018). Akdeniz Bölgesi'nin turizm coğrafyası. *Türkiye Turizm Coğrafyası*, 413-432.
- Karaburun Belediyesi. (2012). *Karaburun'da kırsal turizmin sektörel analizi*. İzmir: İZKA 2011 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı (Proje).
- Karaman, A. ve Gül, M. (2015). Kırsal turizmin sosyo-kültürel, ekonomik etkileri çerçevesinde Konya ili Hadim ilçesi için öneriler. *Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 10, 1-23.
- Kiper, T. (2006). *Safranbolu Yörükköyü peyzaj potansiyelinin kırsal turizm açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KNOMAE. (2021). *Italy data and statistics*. Erişim adresi: <https://knoema.com/atlas/Italy#Tourism> (erişim tarihi: 31.05.2021)
- Kurnaz, A. ve Kılıç , B. (2010). Alternatif turizm ve ürün çeşitliliği oluşturmada ekolojik çiftlikler: Pastoral vadi örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 239-256.
- Kuşat, N. (2014). Sürdürülebilir kırsal kalkınma için bir alternatif olarak kırsal turizm ve Türkiye'de uygulanabilirliği. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 65-87.

- Kuşat, N. (2016). The role of rural tourism in rural development: The case of Turkey. *AKÜ İİBF Dergisi*, XVIII(2), 11-21. doi:10.5578/jeas.27728
- Küçükaltan, D. ve Ultanır, G. (2012). Trakya'da kırsal turizmin uygulanabilirliği: Şarköy örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 125-130.
- Lane, B. (2009). Rural tourism: An overview. T. Jamal, and M. Robinson, (Eds.), *The SAGE Handbook of Tourism Studies*, (pp. 354-370), California: Sage Publication.
- Leco F., Hernandez J. M. and Campon A. M. (2013). Rural tourists and their attitudes and motivations towards the practice of environmental activities such as agrotourism. *International Journal of Environmental Research*, 7, 255-264. .
- Legambiente. (2020, 06- 10). *Legambiente e touring club italiano presentano "Vacanze Italiane"*. Erişim adresi: <https://www.legambiente.it/comunicati-stampa/legambiente-e-touring-club-italiano-presentano-vacanze-italiane/> (erişim tarihi: 14.05.2021).
- Loring, L. (2015). *A culinary journey in Tuscany*. Erişim adresi: <https://www.discovertuscany.com/eating-and-drinking-in-tuscany/a-tuscan-meal.html> (erişim tarihi: 14.05.2021).
- Majlesi, A. (2020). *Why rural tourism is important? Tehran, Tehran, Iran: TehranTimes*. Erişim adresi: <https://www.tehrantimes.com/news/454168/Why-rural-tourism-is-important> (erişim tarihi: 11.01.2020).
- Maruti, K. (2009). *Agro-tourism: scope and opportunities for the farmers in Maharashtra*. Erişim adresi: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.607.585> (erişim tarihi: 30.01.2020).
- Mesci, M. ve Öztürk, E. (2017). Akçakoca'nın kırsal turizm eğilimleri ve geleceğe yönelik öneriler. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), 73-82.
- Middleton, V. and Hawkins, R. (1998). *Sustainable tourism: A marketing perspective*. Oxfordshire: Routledge.
- Morgül, Ş. M. (2006). *Trakya Bölgesi'nde kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesine ilişkin analiz:Kırklareli örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- OECD. (1994). *Tourism strategies and rural development* (OECD Working Papers). Organisation For Economic Co-operation And Development, Paris.
- OECD. (2009). *OECD Rural Policy Reviews: Italy*. Erişim adresi: <https://www.oecd.org/gov/oecd-rural-policy-review-italy.htm> (erişim tarihi: 05.02.2020).

- OECD. (2020). *Italy | OECD tourism trends and policies 2020*. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en> (erişim tarihi: 05.02.2020).
- Özer, O. (2020). Türkiye'nin av turizmi potansiyeli konusunda bir değerlendirme. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 3(1), 71-86.
- Randelli, F., Romei, P. and Tortora, M. (2014). The evolution of rural tourism in Tuscany. *Bollettino Della Societa Geografica Italiana*, VII(12), 375-389.
- Randelli, F., Romei, P., Tortora, M. and Tinacci, M. (2012). *Rural tourism driving regional development in Tuscany. The renaissance of the countryside* (Working Papers Series). Department of Economic Sciences, University of Florence, Florence.
- Reali, D. (2015). *La Maremma regina del turismo. Solo le città d'arte la superano. Castiglione presenze record*. Erişim adresi: <https://www.ilgiunco.net/2015/10/08/la-maremma-regina-del-turismo-solo-le-citta-darte-la-superano-castiglione-presenze-record/> (erişim tarihi: 14.05.2021).
- Resmi Gazete. (2005). *Turizm tesislerinin belgelendirilmesine ve niteliklerine ilişkin yönetmelik*. Karar Sayısı : 2005/8948. Madde 39, 40, 41 ve 43 Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/06/20050621-11.htm> (erişim tarihi: 24.01.2021).
- Sanagustín Fons, M., Moseñe Fierro, J. and Gómez Patiño, M. (2011). Rural tourism: A sustainable alternative. *Applied Energy*, 88, 551-557.
- Sarı, C. (2007). *Antalya'nın Alternatif Turizm Kaynakları ve Planlaması*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sarı, C. ve Delen, N. N. (2021). Ekoturizmin Ulusal Makalelerdeki Bibliyometrik Analizi. *Social Science Development Journal*, 27, 179-191. doi: 10.31567/ssd.495
- Sarı, C. (2021). *Akdeniz Havzasının Beşeri Coğrafiyası*, Bütün Yönleriyle Akdeniz, İltar Kaynak Ekin, Aygün Hasan Hüseyin, Editör, Arkeoloji ve Sanat, İstanbul, ss 131.
- Sharma, R. and Lal, B. (2013). *Promoting Rural Tourism*. Hindistan: Daily Excelsior. Erişim adresi: <https://www.dailyexcelsior.com/promoting-rural-tourism/> (erişim tarihi: 28.11.2020)
- Sharpley, R. (2002). Rural tourism and challenge of tourism diversification: the case of Cyprus. *Tourism Management*, 23(3), 233-244.
- Sharpley, R. and Roberts, L. (2004). Rural Tourism — 10 Years On. *International Journal of Tourism Research*, 6, 119-124. doi:10.1002/jtr.478
- Shembekar, P. (2017). Scope and challenges of agritourism-literature review. *Management*, 3(2), 52-56.

- Soykan, F. (1999). Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: Kırsal turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 67-75.
- Soykan, F. (2000). Kırsal turizm ve Avrupa'da kazanılan deneyim. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11, 21-33.
- Soykan, F. (2001). Ege Bölgesi'nden kırsal turizme özgün bir örnek: Şirince köyü (Selçuk/İzmir). *Maltepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1, 151-176.
- Soykan, F. (2006). Avrupa'da kırsal turizme bakış kazanılan deneyim. *II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*, 20-22 Nisan 2006, (ss. 71-87), Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Stainton, H. (2020). *Rural tourism explained: What, where and why*. Erişim adresi: <https://tourismteacher.com/rural-tourism/#10-the-roles-and-responsibilities-of-organisations-involved-in-the-management-of-rural-tourism> (erişim tarihi: 29.10.2020)
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. Sheffield: CABI Publishing.
- T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı. (2004). *II. Tarım Şurası Sonuç Raporu - 8. Komisyon Raporu*. Ankara: T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı.
- Tandon, N. (2012). Sustainability Issues in River Tourism: A Case Study of Ganges in Varanasi. *Atna Journal of Tourism Studies*, 7(2), 87-102. doi: 10.12727/ajts.8.5
- Tchetchik, A., Fleischer, A. and Finkelshtain, I. (2006). *Rural tourism: Development, public intervention and lessons from the Israeli experience* (Discussion Papers 7148). Kudüs: The Hebrew University of Jerusalem.
- Tolunay, A. and Akyol, A. (2006). Kalkınma ve kırsal kalkınma: Temel kavramlar ve tanımlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, (2), 116-127.
- Transitions Abroad. (2006). *Responsible travel handbook*. Erişim adresi: https://www.transitionsabroad.com/listings/travel/responsible/responsible_travel_handbook.pdf (erişim tarihi: 20.10.2020).
- Turizme Bakış. (2020). *Akarsu turizmi nedir? Akarsu turizmi yerleri*. Erişim adresi: <https://www.turizmebakis.com/akarsu-turizmi/> (erişim tarihi: 14.10.2020)
- Türkay, O. ve Çalık, İ. (Eds.). (2019). *Sürdürülebilir turizm: Gösterge geliştirme ve ölçme yaklaşımı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uçar, M., Çeken, H. and Ökten, Ş. (2010). *Kırsal turizm ve kırsal kalkınma (Fethiye örneği)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- UNESCO. (2021). *Statistics on states parties*. Number of World heritage properties in each state party. Erişim adresi: <http://whc.unesco.org/en/statesparties/stat/> (erişim tarihi: 25.04.2021).

- United Nations. (2008). *International recommendations for tourism statistics 2008. 1. New York: United Nations Publication.* Erişim adresi: https://unstats.un.org/unsd/publication/Seriesm/SeriesM_83rev1e.pdf#page=21 (erişim tarihi: 12.12.2021).
- UNWTO. (2020). Glossary of tourism terms. Erişim adresi: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms> (erişim tarihi: 03.12.2020).
- Usman, E. E. ve Akkaya, D. H. (2012). Yayla turizmi ve konaklama mekânları üzerine bir inceleme: Yalova Delmece yaylası. *II. Ulusal Kırsal Turizm Sempozyumu*. Aksaray: Aksaray Üniversitesi.
- Waybackmachine. (2013). *Portrait of the regions - Italy – Toscana, geography and history.* Erişim adresi: https://web.archive.org/web/20110721132424/http://circa.europa.eu/irc/dsis/regportraits/info/data/en/ite1_geo.htm (erişim tarihi: 13.05.2021).
- Wikipedia. (2021). *Toskana - Wikipedi.* . Erişim adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Toskana> (erişim tarihi: 13.12.2021).
- Wikipedia. (2021). *Tuscany.* Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Tuscany#cite_note-ite1geo-11 (erişim tarihi: 13.05.2021).
- Wood, M. E. (2002). *Ecotourism: principles, practices & policies for sustainability*. Paris: UNEP.
- WTO. (2005). *Making tourism more sustainable - a guide for policy makers*. Madrid: United Nations Publications.
- WWF. (2001). *Guidelines for community-based ecotourism development*. Ledbury: WWF International.
- Yagüe-Perales, R. (2002). Rural tourism in Spain. *Annals of Tourism Research*, XXIX(4), 1101-1110. doi:10.1016/S0160-7383(02)00025-7
- Yemenoğlu, E. (2018). *Denizli ilinin kırsal turizm potansiyeli ve geliştirilmesi: Buldan örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Yılmaz, A. (2018). Coğrafya ve turizm. S. Günay Aktaş, F. Baykal, A. Yılmaz, İ. Akova, N. Gökçe, ve E. Kaya (Eds.), *Turizm Coğrafyası* (ss. 38-73). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Zengin, B. and Savgın, C. (2016). Türkiye Çiftlik Turizminin Neresinde? *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XIX(35), 475-493. doi: 10.31795/baunsobed.645340

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Şule YALÇIN
Uyruğu	T.C.

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Tire Kutsan Anadolu Lisesi	2008
Üniversite	Celal Bayar Üniversitesi/ Matematik Bölümü	2013
	Anadolu Üniversitesi/ Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	2020
	Anadolu Üniversitesi/ Kültürel Miras ve Turizm	2020- Devam etmekte
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi/ Akdeniz Uygarılıkları Araştırma Enstitüsü/ Akdeniz Yeni ve Yakınçağ Araştırmaları	2022

Yabancı dil	İngilizce